శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము.

ఇది

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే,

రచింపఁబడి,

బ్రహ్మశ్రీ మల్లంపల్లి భైరవమూర్తి గారిచే

స్వకీయమగు

భైరవముద్రాక్షరశాలయందు.

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మొదటికూర్పు, కాపీలు 1000.

వెల రు ~~1—0—0.~~ 1-80

కాపీరైటురిజిష్టర్డు.

1914.

బందరు.

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు,

శతావధానులు.

ఉపోద్ఘాతము.

చదువరులారా!

విపుల మగుపూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహారశతావధానపీఠికయుఁ జదివియున్నమీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించిన సోదరులయుఁ దదభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించియుండెను. ఈ పత్రికలలోని శ్రీసోదరుల తప్పుడు రిజస్టరుత్తరముకూడఁ బ్రైవేటుగానున్నను బలపఱుచునట్టిదయే, అదియట్లుండె, ఈక్రింది యుత్తరమును దిలకింపుఁడు.

నెకరికల్లుపోష్టు, నర్సారావుపేటతాలూకా 6-12-13, కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను సుకవిపాదపద్మ విధేయుఁడనమాణవుఁడు...నన్ను నేసహాలాభము నభిలషించియో యేయోగ్యతలేనియోగ్యులలో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అక్టోబరునెలలోఁ బ్రచురించిన సువర్ణలేఖలో తమ్మును దమయవధానసిందను గూర్చి వ్రాసినయువాచోపన్యాసములో నన్నుదస్కతుదారునిగా జేర్చి "పోర్జరీ"యనియేని చెరవఁ బ్రకటించియున్నారు ఆసాహసచారిత్ర్యములు వారికేతగును నిజముపకు నేనింతవరకు తమపుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుఁడనేకాని తమసాక్షాద్దర్శనము చేసినధన్యుఁడను కాను ఇట్టిస్థితిలో అవధాన మెప్పుడుచూచితినో యీయసత్యవాదియుపన్యాసమెప్పుడు వ్రాసితినో పరమాత్మునకెఱుకయగు, ఈజాల్లపుజ్ఞలు తాము యెఱింగియేయున్నను కాలౌచిత్యమునుబట్టి తమకునేసిట్లనపరాధినని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమయనుగ్రహపూర్వకప్రజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

క॥ టక్కరులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించునాకడంకయుఁదమకే
చిక్కెను వెంకటకవివర!, యిక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలన్.

చిత్తగింపుడు. వఠెం, నృసింహయ్య,

ఇట్టితప్పులు సృష్టిసేయఁగల మహానుభావులు చేతులోఁ గలసోదరులకు నై
రు దీటు గాఁగలరే, పైయుత్తరములవలన వారివక్షమున నుండువారితత్త్వము
నుంత తెలిసియుండును గానఁ దాదృశులు * ప్రల్లవములను నిత్యమును బ్రకటించుచు

(*హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగముది జ్ఞాతిప్రము.)

'ఓటిలో వెంకటగిరియా?, తిరుపతికరియా?, 'వెఱ్ఱివెంకటాయ'' నిజము
గా శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వరుల ప్రజ్ఞావిశేషమూనకుపమింపఁదగినది యొక్క-పేంది
ఐంతే, గంగిరెద్దులయాటలోఁ గోనంకిదాసుఁడు అనువేషధారి అమ్మల్లారా నాదీ
పెండ్లి, అయ్యల్లారా నాదీపెండ్లి, అన్నల్లారా నాదీపెండ్లి, అనికేకలు వేయునట్లుగా మే
ము శతావధానులమని ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బరిహాసపాత్రముగా నున్నది,
''వారిపూర్వక్రియలఁ దెలుపు గుంటూరిసీమపూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియల నెఱిఁ
గించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, 'వీరిపండాలపుబని నేలచేయవలెను, చిల్ల
కుల అవ్వయశాస్త్రులుఁటే?... మనోరంజనిమీద మామిడికేసు,, . తురకదానవరికి ఈ
తమజ్జిగన్నట్లు, అవ్వయ్యశాస్త్రులురక తెలుగుకు ,,వెఱ్ఱకవ్యాపా, ...తిరుపతివేంక
టేశ్వర్లమూకంలో యితడోదారింగుదారుడఁ,- వీవాట్లు తినకు ''వేశ్యవిధమున...
తిరునిందలగుటచాలశోచనీయముగానున్నది, నిరోగశిఖామణులవియు...యు...
యుఁ దెబాగడుచుంటిరి... గంగిరెద్దులవాండ్రు...పైన...,యిచ్చిన ఎట్టిబుధయుఁ
డైనను వానిని మహారాజు...అని పొగడుచుండురు, అట్టిమతమునే తమకవలం
బించుట చాలశోచనీయము,, 'ప్రాతలంజలువీరమాతలైరి, ''తిరుపతివేంకటేశ్వరు
లు... వేశ్యమాత కవ్వరూ చెల్లెలోయైన ప్రజ్ఞచేసిరసించుచు... యనుమూలురైన
వారిని బెద్దఁబొగడుచు 'గంజాయిపోతురా, సారాయిపోతురా. బాపనోండ్లందర్లో పె
ద్దోడుకాగలేద,, అనుపాటుపాడుచున్నారు ''ఛీ, ఛీ, యనిపరనింప శోచనీయస్థితి
లోనున్న యధినవసరస్వతిని,, ఆయన (విద్యారిసుబ్బయ్యగారు) తి|| వెం|| ల,నె
క్కించి యన్యోన్యమహిమమ్ములంబూనిచి పావపుబండిదోలుచున్న మహానుభావుఁడు,
అయ్యా! గంగరాజుగారు శ్రీగంగరాజుగారూ, ఓహో! గంగరాజుగారూ??? మరిగిన
కాలుసుమాని పెట్టుకొని 'మీకుఁ దూరనీము,, సలాములు చేయుచున్నాను క|| మస్తాను
నామకుండ...మహామహానుభావుఁడగా'' 'గానిస్వయంపాకివానిసర్వశూన్యశతకము,'
☞ ఇట్టితప్పుమకూఁతలు కుప్పతెప్పలు, ఈన్యాయంపాకివాఁ,, డెవరో

యుక్తాయుక్తజ్ఞానము నకలకు నెట్టి పాటుపడుచున్న 'హితకారిణీ' మనోరంజనుల,యందలి శర్వతప్రియము లగుదబ్బలు నించుదాహరించి ఖండించుటకు మి రేనమ్మతింపరు, లోకులహృదయమునం దని రేఁగెడున నెక్కువ యున్నవో గుం తెల్పుటవలన నావత్రికాద్వయమునకుఁ గొండొక వివేక మబ్బుచున్నని యెంచి దిఙ్మాత్ర మందులకు సాధకములగు నంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)...... మఱియు హితకారిణి,మనోరంజని,యీ రెండుపత్రికలు మీా కపయశస్సును కలిగించుటకై కంకణముఁగట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలైనెలలో వెలువడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుంటూరిసీమ గ్రంథమునంతను, విమర్శించుచుని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదముగాక "యతో ధర్మస్తతో జయః" చూడఁజూడఁగొండలు

యెలుఁగుదురా! స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికివచ్చినపాట్లివి.

(మనోరంజనిచే యునధికప్రసంగముదిఙ్మాత్రము.)

ఓ తెండుగండికవులారా! జైలులనరయుఁడయ్య, శరణంబునకు దావసై పుఁడయ్య,ఒడలెరుఁగనిసిన మిప్పుడుండఁదగునె, ఛీఛీ!యనివ జ్ఞాతిశయులేనగింపఁగ నేతాపున నటయటన్ననికి నేగకుఁడీ, 'వారు (తిరుపతి వెంకటకవులు) వ్యర్థముగామాపైమిడుకుదురు, నీయింజారులో నాపైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరిపద్యమెట్లో,, "వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపుచైదముల,, "అమ్మదగ్గఱఁగ్రిందఁ దొంగున్ననేమి అయ్యదగ్గఱనేలఁ దొంగున్ననేమి,, "శ్రీమగతనము నాశించియెగదీ తమలోనొకరు మీసముంచికొనిరి,, "హాగా, కంచు చూచి పాతరాజావనకొన్నాను, పేరాొజావఁటోయ్- యీ(రాజా, "ఛీ? వహ్వా! యెంతబిడ్డ ఈబిడ్డెనువీరు (తి॥ వెం॥కవులు)మాయింటిపొరుగుబుచ్చమ్మకడనేర్చుకొని యుండవలెను మాచిన్నవాఁడు మాపొరుగునసుకన్రొబ్బహ్మణుఁడు నివసించెడివాఁడు' ఆయనభార్య బుచ్చెమ్మ కొంచెంగైయాటకత్తె...,, "పండితరాయలు తిట్టెఁగాని తమతెలియ తులు తిట్టినన్నులు తిని......"

ఇట్టివెన్నో కలవు, పాకముముదురుచున్నది, ఇందు మొదటివేవో

మీ అమూల్యమగు కాలమును వ్యర్థపుచ్చఁజేయుటకై పూనినట్లున్నది.
ఇంతకునిదికలి కాలమహిమ...,, ఎ, యస్, రామకృష్ణులు,

5489 Regimental Bazaar
Secunderabad Deccan

అమరావతి 10-2-14.

„హితకారిణి,, యనుపేరుతో బ్రచురింపబడుచుండు వారపత్రికలో యిప్పటిక్ని వారమునుంచి అనగా ది 14 - 12-13 తారీఖుపత్రికలో యున్నూ, ది 1-2-14 తారీఖుపత్రికలో యున్నూ పాతగోడకుపూత చక్కన, అను హెడ్డింగుపెట్టి వ్రాయుచుండు అనామధేయపువ్రాతలను తమరుపత్రికాముఖమున చూచియేయుందురు. యిట్టియప్రస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండుఘనుండెవడో సశేష,మని వ్రాయుచుండుటచే దెలియకుండానున్నది. యింతమాత్రపుకారుకూతలు వ్రాసినంతనే... యిట్టి తప్పుడువ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసినయెడల తెలుపవేడెద. జానపాటి వెంకటప్పయ్యవ్రాలు

యేలూరు, 6-8-13

...మనోరంజని యనుపేర వచ్చుచున్నది. చూచితిరా?.

మై, కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7-9-13.

...,,హితకారిణి మీరు చూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే.

జా॥ పట్టాభిరామశాస్త్రి.

కొన్ని తప్పుడక్షరమని పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖితములు సుడీ ఇతఁడుగూడ నొకసత్య నివేదకుఁడే, ఇతఁడును పినుగ్యనకర్తయే, ఇతఁడనమానిసియే!!! ఔరా! కాలమహిమ, శాంతంపాపమ్

లోకుల యభిమానయసములఁ గట్టించి తోఁటిపత్రికల సుదర్శని మొదలయిన
వీరలపోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నదో మా పుటకాడఁ బ్రస్తుతము చూపఁబడెను.
(1914 సం॥ జనేవరి 1వ తేది సుదర్శని పత్రికనుండి)

విజ్ఞప్తి

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిపుడిచ్చుటఁ జూచినను 'మనోదండి' కవులు మిక్కుటమయి గురుకులవాస పారవశనాది వృథా శ్రమము లక్కఱ లేకుండనే సులక్షణసార నామక గ్రంథమాత్ర శరణ్యులయి తగుదుమని ముందునకు వచ్చుచున్నారు. తమ రాదుకొను మాటలనే గణములను పరిస్తరించుకొని యుండి మిడ్చి పద్యముగా పొదువు వెట్టినవాఁడెల్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇందంతగాఁ దప్పులేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడి బాలిశుల తోడనే సల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండల కెనల్లు పెట్టఁజూచుచు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన నెట్టిపండితకవులనేనియుఁ బూచికపుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నోడలెఱుంగని సివము లాడుచున్నారు! ఇందుకుఁగారణ మిప్పుడీ తెగ యెక్కువగుటయు నా తెగ తక్కువగుటయే! వినీత వాణి కిప్పుడు కాలదోషముపట్టినది. ఈపత్త్రికలో నప్పుడప్పుడు తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులంగూర్చి చర్చింపఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భమునఁ గొప్పరపుకవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సారులు వ్రాయఁబడినది. ఈపత్త్రిక యుద్దేశము పాండిత్యము నభిలషించుటయే కాని వేరు కాదు. ఈతిరుపతి వేంకటకవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు. కొప్పరపువారి సంతకమును సే చూడలేదు. పరిచయము మున్నప్పుడుగదా స్నేహావిరోధము లేర్పడుట, అది లేనప్పు డవియు నుండవుగదా! ఇట్టి విషయములో డిశంబరు 14వ తేదీ హితకారిణిలో "సుదర్శనీ పత్త్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా" అను నీమొదలయిన వాక్యములు కొన్ని నశేషవ్యాసములో నెవ్వరో వ్రాసిరి, ఇదేటి యన్యాయము

ము? సోదరకవులను దిట్టిన దెప్పుడు? తారతమ్యచర్చ చేయుటయెల్లఁ
దిట్టుటయేనా? ఈసోదరకవు లెవ్వరు? వీరి నెందుకుఁ దిట్టవలెను, ఎందుకు
గౌరవించ వలెను?, గౌరవాగౌరవము లెప్పుడు పుట్టును! తదనుభవము
మీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది.
తిరుపతి వేంకటకవులమీఁద గౌరవభావ మేలగుదురవలెను? వారిగ్రం
థములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁ గవిత్వమున్న వుండుటవలన
కవిత్వమున్నదన నేమో? ప్రత్యేక మొకగ్రంథము వ్రాసినఁగాని యిక్కడ
స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువారుఁగూడ పదిగ్రంథములు ర
చించి మన కనుగ్రహించవలెను. అపుడు గౌరవాగౌరవములు స్థిరపడు
తము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికషో
పలము (గీటురాయి) పై నొక్క రేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవ
ది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పట్లఁ జేయవలసినదేది? గీ
టురాతిపై రెండవకణికకూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పుడే తగ
వులు నుండవుగా! అదియేలో కోరహస్యముగ దాఁచిపెట్టిఊరక «నాకణి
క పదియాఱ్వన్నె వచ్చును, తక్కినవన్నియు దీనికిదిగదుడుపు" అనిబూ
కరించనేల? వారికవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురే
మో? «వారువిన్నారు వీరువిన్నా" రని యీ మూఁకవాని సాక్ష్యము
లెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఱవేయరాదా? అవియేపోరాడును
గా. కావున నోప్రాజ్ఞులారా! సుదర్శనీపత్రికాధిపతి తిరుపతి వెంకట క
వులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాఁడనియుఁ గొప్పరపువారినిదిట్టుచున్నాఁ
డనియు" నిత్యాదులు వ్రాసి స్వచ్ఛపత్రములఁ గళంకపఱచవలదు. దైవ
సాక్షిగా నిందెవ్వరును నాకు హితులుకాని అహితులుకాని కారు. ఇ
దిగాక నేనొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్కులు
ప్రకాశవంతు లగుదురా? లేక తృణీకరించినంతమాత్రమునఁ బ్రకాశవం

తులు నిస్త్రాణులగుదురా! ప్రాజ్ఞలోకమున నేదియో స్థిరపడి యుండనే యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాతమయమైయున్నది. తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్పాండిత్యమునకుఁ గాలదోషమువట్టినది. నేఁటి బీఱకాయలలోని నేతితో సంతర్పణములు చేయుచున్నారు అయిన నోయధునాతనకవినాయకులారా! దైవపదార్థము తన విలాసమును దెలిసికొనఁ దగిన ప్రాజ్ఞులను మచ్చునకైన నచ్చటచ్చటఁ దాఁచి యుంచకపోలేదు. వాణియొకరిసొమ్ముగాదు. ముఖేముఖే సరస్వతీ, కాని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక రామశబ్దమైనను దెలియక యొండురెండు తెలుఁగు పొత్తములు చూచి యందందలి ముక్కలనేరితెచ్చి యతుకుఁబెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బత్రికలందుఁ జోటుగా నున్నవి గదా! యని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యావ్యవసాయములోఁ దలలు చితుగఁ గొట్టుకొని వ్రణకిణాంక దేహులయి యున్న విద్యాకర్షకులను గుడ్డిగవ్వలక్రిందఁ దీసి వేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యవ్యక్తికి నూఱట గలుగదు. కావున నవధారుఁడు. ఎంత చచ్చుకవిత్వముఁ జెప్పఁ బూనినను అకారాకారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మిభేదములు, మున్నగు సామాన్య విషయము లయినను దెలియవలసియుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞానమయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరికూరుచుండి యూరక తేరగా విద్యాప్రాముఖ్యత సంపాదింపవలెననెడు దురాశచే వికటవాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు వాణీప్రసన్నుల గడ్డిపఱకలవలెఁ దీసివేయుచుందురేని అట్టివారి ముక్కులు పిండి రుధిరబిందువులచే భూదేవికిఁ దర్పణము చేయుటకై సజ్జీకృతాంగుళిపుటులు కొందఱు అప్రమత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యీమిథ్యాకృత్య ప్రసవలాభాభిలాషు లెఱిఁగి యుందురుగా

క. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చునుగాక. "మహారాజ సుతావాపి న సూతే—వినా" మహారాజసుతశ్చాఽపి న కవిః పాండితీంవినా.

(1914 సం॥ ఫిబ్రవరి అభినవసరస్వతినుండి.)

నీతి బోధ.

మనోరంజనీపత్రికాసంపాదకుఁడగు ...... రావుగారు తమ మృషావచనంబులు గుంటూరుసీమ, ఆర్యమతబోధిని, సుదర్శిని, పత్రికలలోనవిశేషముగఁ జర్చింపఁబడుటాది, కనిపోకమసిఁబూసికొనినట్టుల సరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలక కడకువాగ్వ్యయముఁజేయుచున్నారు......పత్రికలో మూఁడుపాళ్లు తిట్లుతప్పుటతియేమికానవచ్చుటలేదు......వీరికిసద్బుద్ధి గఱపువా రనేకులు గలరు గాని వారు కులాభిమానులని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల(వైష్ణవుల)మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపు చున్నారము......

క॥ మునుబ్రహ్మద్వేషంబునఁ, జనినాఁడవుకొన్నినాళ్లు సత్యంబును గ
న్గొనఁజాలక నేఁడకటా, ఘనుఁ దిరుపతివెంకటేశు గర్హించెదవే॥

ఉ॥ పత్రికచేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా
పత్రిపఠీ ఢీవరులఁ బైకొనఁబోకుము చేతిమీఁదుగాఁ
గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహులో
కత్రయభాసమానవరగర్జితముల్ విని మిన్నకుండుమా॥

చ॥ తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకండుఁగలాఁడటం చెడన్
దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁ జేయుము కూలికిన్ వినం
బెలమినిఁ గ్రోలఁబోకుము కవీశ్వరవైరముదాల్పఁ బోకు మీ
తెలివిడిఁగూర్చుపద్మముఁ బడఁబెట్టకుమయ్య! గుణంబెఱుంగుమా॥

శేషాద్రిరమణకవులు.

మునుపు 'దర్బారుపత్రిక' చాల నవ్యక్తముగాఁ బ్రలపించుచుండెనిది, కర్మ వశమున నదియంతరించినది, తదుపరి దానిభారమును వహించి నియతముగా బ్రోఁగుచున్నవి 'హితకారిణీ' మనోరంజనులు, వీనియందలితప్పుడుఁ బ్రసంగము నకు రోసి కొందఱు ప్రాజ్ఞులు మందలింపులను వ్రాసిపత్రికర్తలపేరనే పంపుచుండి రఁట? కాని వానినిగూడ స్వీకరింపవలసినభార మీపత్రికల కుండుట న్యాయసిద్ధ మైనను నివి *స్వీకరించుట లేదఁట? సోదరపక్షీయులు దేనిని, తి॥ వెం॥ కవులప క్షపుఁబత్రికగా నవలంబించుచున్నారో, ఆయభినవసరస్వతికూడఁ బ్రచురించుటలే దఁట? హితకారిణీమనోరంజనులలో నేయే పేరులతోఁ దప్పుడుప్రసంగము వెలువడు చున్నదో, అందుఁ గొందఱుయోగ్యతను నిర్ణయింపఁ దగునంశములను లోకమున కుఁ దెల్పినచో వారిపాత్రతలతత్త్వము తెలుపకయే బోధపడవచ్చుననియెంచి కొం దఱట్టిసందర్భములను దెల్పుచుఁ గడు మృదులముగా వ్రాసిపంపుచువచ్చిరఁట? వ్రాసినవిషయములు యథార్థము లనుటకు లవమును సందియము లేదఁట? అందుల కితరులసాక్ష్యము లక్కఱయే లేదఁట? ఎవరినిగూర్చి వ్రాసిరో వారే యొప్పుకొనఁ దగియుండునఁట? ఆయాసంగతులు పదిమంది పెద్దమనుష్యులు గలవిహారపుసభలు లోనగుప్రదేశములకు సంబంధించినవి కాని పరమరహస్యములు గావఁట? అట్టి బహిరంగసందర్భములను గూడ నభినవసరస్వతి ప్రచురించుటకుఁ గొంకి 'యేకజ్ఞ మునిష్పన్నమదియే కాలు నని యుపేక్షించుచున్నదఁట? వ్యాసప్రేషకులీతత్త్వ మునెఱుఁగక మాపేర దానిని బ్రకటింపవలసిన దని ప్రార్థనాపూర్వకముగాఁ బంపుచున్నారు. సత్యనిర్ధారణాతత్పరు లగునవ్వారికి మాకృతజ్ఞతాపూర్వక నమస్కారముల నర్పించుచు గ్రంథవిస్తరభీతిచే నవ్వారివిపులవ్యాసములను వద లి యయ్యనఘుల నామములలోఁ గొన్ని మాత్రమిట నుదాహరించుచున్నారము. (1) చింతామణిరాజగోపాలకవి (2) చేపూరి లక్ష్మణకవి, లోనగువారు

వీరిలోఁ గొందఱభినవసరస్వతియం దారోపించినదోషమును దెలుపఁ దగు

---

*'...దీనిని హితకారిణికిఁ బంపించియుంటిని. కాని యది ప్రచురపడలేదు. తిరిగ వ్రాయలేక యీచిత్తునే తమకు పంపించితిని. చిపుకుల అప్పయ్య.

☞ ఈయన దేనిమాకడ సంపెనో దానిని విస్తరభీతిచే వదలితిమి,

సత్తరములలో సుకవి రెండిట సహాయించెదము.

“అయ్యా... రావుయిదివరకుతమనోటీసులోనికివచ్చినవాడె. యీతడు మావల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పాలుకొట్టుచూ వారనగనెంత వీరనగ నెంతయనుచుండును. ఇట్టివీనికి నేటికితగిన ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినది. యీసంగతి పత్రికాముఖమున నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నాయభిప్రాయము ... పట్టాభి రామశాస్త్రిగారు యిట్టివిషయములలో శ్రద్ధవుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చిపత్రికలీకాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చివ్యాసములచే నిండుచున్నను ... అభినవసరస్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీ గాధను. . .తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింపబ్రార్థించుచున్నాను. చేపూరి లక్ష్మణకవి 6-2-14

“చింతామణిరాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన ......ప్రస్తుత కాలమున గాకవులెందరో తమయశస్సునకు లోటుగలిగింపయత్నించి నోటికివచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నారు అట్టిపిచ్చివ్రాతలనేని బెరుగనిచ్చుటంత మంచిదిగాదనుట జగద్విదితమేకదా. కాననటువంటి తప్పుడువ్రాతలకు మీరు జవాబు నొసంగుట సమంజసము కాదు గనుకనన్ను బోట్లందులకు తగియుందురుగదా? యీసంగతినెరిగియో యెరుగకయో పట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యములనుగాని, నహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను ప్రచురింపకమిన్నకొనుచున్నారు. అందుచే ‘హితకారిణి’, మొదలగుపిచ్చిపత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయున్నవి. యింతయేల యీమధ్య......గారికి ... వలన కలిగి నవరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసిపంపుకొనియున్నాను. అదియేమగునో తెలియదు,...,, చింతామణిరాజగోపాలం 14-1-14

పత్రికయనఁగా వివేచనాజ్ఞానము కలదియే గాని యన్యము కానేరదు, ఆంధ్ర, కృష్ణ, సువర్ణరేఖ, లోనయినవి మొదట నీశాఖాభిమానులతత్త్వము నెఱుఁగరో, అభిమానులలోనిపురుషులలోఁ గొందఱు కార్యస్థానముల నుండుటంబట్టి రో మోసపడి తడవడికన్నుతెఱచి యిప్పు డిప్పు డీగోడవనుండి విరమించినవి, కాని విరమించునప్పుడు నాపత్రికలలోఁ గొన్ని చాల నయుక్తికముగా విరమించిన వని వ్రాయక తప్పదు, ఆయాసందర్భము, వేఱువేఱుపీఠికలో వారివారిస్వహస్తలిఖితములగుజాబులవల్లనే తెలిసికొన వచ్చును, అదియటులుండె, ప్రకృతము

క॥ ... మఱియొఱిఁగి యెఱుఁగనేరని, కఱటిం దెలుపంగఁ గమలగర్భునివశమే॥ (భార- ఆది- ౪ ఆ॥)

అనుతెలుఁగున వర్తించుపత్రికలరీతిం దెలుప నందలివ్యాసమొకటియెను దాహరింపక "నీటిలో గేదెనుబెట్టి బేరము చెప్పుట యుక్తము" కాదని స్థాలీపులాకన్యాయమున నాయయుక్తప్రసంగము కొంచెముదాహరించి చూపుచున్నారము.

(1914 సం॥ 4-11వజనవరి తేదీల హితకారిణి నుండి.)

...మరినాల్గు దినములకు కవుల కంకణముల వభజరిగెను. ముతకవామ్యచందంబున "ఎక్కడో కొడితే ఎక్కడో రాలినవన్నట్లు" ఎక్కడవేమవరఁ? ఎక్కడ గుంటూరు? ఎప్పటి అవధానం! అహా గుంటూరుసీమను పడతిట్టిన దిట్టకవులకు తిర్గి గుంటూరునందు నిట్టికంకణములు దగిలించుట చిత్రము, చివరకు యిట్టి గుంటూరేదిక్కయ్యోగా యీకవులకు!......అనగా దీనికంతకు కారకులు గుంటూరు వైదికోత్తములు గొందఱని యూహింప నగును. ఈరోజులలో ఒకచిన్న పిల్లవాడైన ఒకపనిని చేస్తే 'థ్యాంకుయు' అన్నట్లు ఊ- ఊ అంటె మెడల్సు, కడియాలు, గాజులు, ఉంగరాలు, తాలిబొట్లు,మున్నగుబహుమానాలు. పూర్వకాలంలో యెంతోగొప్ప పండితుడైతే దుస్సాలువలు బహుమానం యిచ్చేటప్పటికి యెక్కువ. నక్షత్రకుడు.

ఏ 'నక్షత్రకుఁడో' యొదిరా వ్రాసెనే యనుఁడు ఇంతేమి స్పృహణీయము

గున ంకమున్నది ఇంతున నక్షత్రకుఁ డింకను నెంతో *సోద వెళ్ళఁబెట్టెను అది యటులుండె, ఖ్యాతినను "హితకారిణి" ప్రచురించునితర వ్యాసములకన్న భాషావిషయమునను నికృష్టతలో నిది చాల మెఱుగు, ఎట్టిబాతుఁగూఁత లేని యిది ప్రచురించెడి వసురమాన్యమునీ 'నక్షత్రకుఁ' డెఱుఁగఁ డని తలఁచెదము, లేనిచో నితఁ డింతమ్రముగా వ్రాయఁడు, మఱియు నీవిచారగ్రస్తువిచారమును ప్రచురించిన నాఁటిహితకారిణి"యే కేఅకట నీక్రింది యుక్ర్రరములను బ్రచురించినది.

ఈ నెల 18 వ తేది రాత్రి 8నర గంటలకు శ్రీరాజామంత్రి ప్రగడ భుజంగరావు బహద్దూరివారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము జరిగెను......సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వర్ణపతకములు చెఱియొకటి శ్రీరాజా గారొసంగిరి. . . బిరుదమునిచ్చిరి,

'నక్షత్రకుని' తుట్టతుదివిచార మీ'సోదరుల' బిరుదప్రదానాదులకుఁ దగులకుండుఁగాక, అదియటులుండె, నీహితకారిణి, ననుసరించి మేము నవరింప వల

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు

*ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు వెంగుళూరు నాగరత్నం పాటకచేరి జరిగి యుండెను......ముందుకవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట అని అనుకున్నారట. కాని యేకారణమువల్లనో ముందుపాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు కంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రిసాని పాటకు కవులు హాజరైరి......అదిగాక నొక చక్రాని సిద్ధాంతమును వెలిబుచ్చిరి. సానులు వివాహము చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ మూర్చొనిరి. అహా! ఎంతనీతి కోవిదులు......ఇంతకు "మాలాటి వారు లేరు" అనే గర్వంయున్నంత వరకు సత్యము(తి॥ వెం॥ల) కనులకు గోచరము కాదు...,,

☞ నక్షత్రకుని ప్రలాపము దిఙ్మాత్రము చూపఁబడినది, ఈ ప్రలాపమునకు నాఁటి గానప్రశంసా పద్యములకును గలసంబంధమును వివేచకులునిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడు మానోడివినపద్యము లీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

నిన దోషము కలదు- పూర్వరంగపీఠిక 2 వపుట 3 వ పంక్తిలో —

‘తిరుపతివెంకటేశకవిధీవులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెదన్,

అని సవరించుచున్నారము, ఇంతకన్న. హితకారిణీమనోరంజనులలో గణింపఁదగినయంశమించుకయుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 54 వపుట 25 పంక్తిలో

వేమూరి నృసింహశాస్త్రి. శతావధానీ,

అని సవరింపదగుఁ, అంకులకుఁగల బీజ మీక్రిందియుత్తరము తెల్పును.

“శ్లో॥ కేచిచ్ఛ్రీపతివెంకటేశ్వరకవీ ... గురుతా హేతూకపీసంశ్రియే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రదర్శితే సాధు శతావధానే।
అరీరచం పద్యమిదం సభాయాం, ప్రశస్తిపద్యే వ్యతిహృష్టచిత్తః॥
వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ

‘హితకారిణి’లో సంతమాత్రమేని గణింపఁదగినయంశము కలదు గాని ‘మనోరంజని’ లో లవమును గానఁబడ లేదు, దానిపోకడలు కేవలకుతంత్రములకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి- ఆయంశ మీక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁగలవు.

(15జూలై 1913 సం॥ మనోరంజనినుండి)

“. . .చూడలేదా- గుంటూరు సీమ మొదటనే నియోగు లందఱు స్త్రీలనియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమవెఱ్ఱిధోరణిం గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి. . .,”

ఇదితనవలెఁ దెలివితక్కువగా శాఖాభిమానమును విసిరిరాగింపని సహృదయు లగునియోగిశిఖామణులకు ‘పుల్లింగములు’ పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాఁత,

---

శా॥ గానంబున్ వినుకేర్పు కాకపడు నాగస్త్రీలకున్ గానవి
ద్యానైపుణ్య మటంచుఁ జెప్పి కొనువార్తల్ మూపఁగాఁ బుట్టె నే
డో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంతు న్నిన్నునీగానవి
ద్యానందామృతవార్ధిలో మునుఁగునార్యశ్రేణి నాగాంగనా.
తే॥ గీ॥ స్వరము రాగము ల్పురుషుల నరణిఁ బోఁచు
మధురిమము పూవుఁబోఁడులవాద్రి నున్న

తనకు, బ్రాహ్మణులగాక, నిరాగికవైదికులయొక్క మతమును బోధించుచు సాక్షాత్పర దేవతనుగా నిరాగులను సంభావించిన యుపమానకల్పమునం దేదో మర్మమని నా పాదించుచున్న యీశ్రుతికగాని వేఱొకటిగాని యీవిషయమున కంతకన్నఁ శక్తినియమితమానమును సేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దు కొనుచున్నారము, 'ఆ' అంటే అవశబ్దము 'ఊ' అంటే, ఉవశబ్దము, నారాయ ణా, అంటే, బూతుమాటయనుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధునిశంకయగుటచే

ఘాటుగా నాగరత్నము పాటవిన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయో మోహపడదు. ౨

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడినఁ గాని "మగవాని గానమున్
జేడెల నంపర్కంబును రుచింప" నటంచు వచించె మున్ను నే
డాఁ దల శూద్రకుం డన్యతవాదిగ నేఁటికిఁదోఁచకున్నె? పూఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం డ్రుదయింప కున్నచో. ౩

శా॥ ఇంగ్లాండున్ వలె వేశ్యలందుఱకటా! శిక్షింత్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుధామధురిమ క్రీడాకరంబౌనటుల్
చెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ విసరుచాళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట కల్గునే సభల నెప్డున్ నాగరత్నాదులన్. ౪

చ॥ అచలశరమ్ములున్ జలన మందఁ దొడంగెడి "నాగరత్న" మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై సదా
ప్రచలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొన నేలొ? సద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకున్ జగ మెల్ల నూఁగెడిన్. ౫

ఉ॥ "రాగము లేదు నా" కను విరాగి మనమ్మునయందు సైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగము పుట్టఁ జేయునది రాగమొ?,, యన్ విచరం బెఱింగి తా
నాగమణీగళంబు గలనాదము లీనె మనోహరమ్ముగన్. ౬

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

‘ఛందానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె. తగినసమాధానము లెవరేనియిచ్చుచో * సాంఖ్యమతానుసారమునఁగాని, ‡ దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, § ఆలంకారికమతసందర్భమునఁ గాని, యిద్యోడ వ్రాయవలసినప్రమాణములు చాలఁ గలవని విజ్ఞులరయుదురుగాక- పనిలోఁ బని మనోరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినదని తలంపఁ దగు వేఱొకవిషయమును గూర్చి బుక్కించినవి. అదియీక్రింది సందర్భములవలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరిషత్పత్రికనుండి.)

పరిషత్పత్రికాపాఠకోత్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర న్యాపద్యములలో

(1) "అష్టభామలకు" అను సీసములో గీతి తక్కఁ దక్కినది "సర్వశూన్యశతకము"నుండి యనువదింపఁబడినదని యెఱుంగవలయు ...

దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి.

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ సుదర్శిని పత్రికనుండి.)

"మీ "రోజు మంచిదని- కట్టపగలే కన్నమా" అనుస్థూలదృష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు "నాయీసంశయమును నివారింతురుగాక" అని చదువరులను గోరుటయెగాక తట్టుకుద నన్నుద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . "అష్టభామలకు" అను పద్యము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వమేను. ముమ్మాటికి వారిదేను..." ఇట్లు, (Sd) కృత్తివెంటిగంగరాజు.

---

*(1) అజామేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం బహ్వీం ప్రజాం జనయంతీం సరూపామ్॥

‡(2) శ్లో॥ బ్రహ్మదయస్సురగణా నతుకిం యువత్యః... శ్లో॥ త్వం నాఽపుమాన్ నచ పుమాన్......(దేవీ-౧- స్కం) శ్లో॥ నాఽహం స్త్రీ నపుమాంశ్చాహం నక్లీబం......(దేవీ-3 స్కం,)

§(3) తద్భిన్నత్వే సతి తద్గతభూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని,యన్యత్రక్షిప్తమైన దానిని వేఱొకచో గ్రహించుట యనువాద మనఁబడును ఇందుకు 'కాళిదాసు తిక్కన'లోనగుకవిశ్రేష్ఠుల ననేకులఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పనొప్పగు అదియటులుండె ఇతరాధీనము చేసినపద్యమును మరలనాత్మసాత్కరించుటమాత్రము తప్పగా,దా అనియుందురేని,అదోషమునకు మే మిప్పటికిఁ జిరకాలముక్రిందటనే పరిహారమును వ్రాసియున్నారము చూడుడు

(1908 సం॥ లో వచ్చియున నానారాజసందర్శనపీఠికనుండి.)

(పండితుండనెడి) యనునది. 2వ పేజీలో సన్మతిృత మయ్యును నితరకవి కృతమని విధిగామిమ్ముభ్రమింపఁజేయునదికలదు. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుఁగును గాన పద్యాది యు న్మతి కృతిమే యనియును నితరకవిస్కృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వముదానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁడంములకు నిందులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మాపద్యమును మేముతిరిగియుఁ బుచ్చికొన్నందులకు దత్తద్రవ్యాపహరణదోషమునే మాయందాపాదించి గ్రంథచౌర్యదోషము నాపాదింపకుండఁ బ్రార్థితులు.

ఈవంక్తు లిప్పటికి 6 వత్సరములక్రిందట వ్రాసినవి. గాని నేఁటివి కావు ఈసంప్రదాయముంఁబట్టియె మా'గురుదక్షిణ' 7 వ పుటలోని

సీ॥ మొదలంటనరుగంటిమూలమూలల''నుండు వేదశాస్త్రమ్ములు వెలికివచ్చె॥

అను సీసపద్యము శ్రీకృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వము కాక మాకవిత్వము కావలసియుండును, ఆష్టభాషా''పద్యమువలెనే మొదలఁట, పద్యముసఁదును నిటీవలగీతిమార్పఁబడినది ఆయాయఁశమునకు 28 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక మాడఁదగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనఁనంతటి తెల్విలేటలు భగవంతుఁడీయనియప్ప డాయాయీమానిసు లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పలేదు గాని యిట్టివారల వ్రాఁతలకుఁ బ్రత్యుత్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు, ఆతప్ప సోదరులతోడి

"సిద్ధస్య కథనమనువాదః"

వా[illegible]తలివాదిభూషణముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని నెవరు సమ్మతించుచు న్నారు, ఎవ రీసడింపక యున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేదు? చూడుడు.

ఉ॥ కొప్పరపుంగవీశ్వరులకుం గలపాండితి తెల్లమయ్యె మీ
రిప్పనిఁ బూని వారల జయించెద మంచు వచించుటెంతయుం
గొప్పయుఁగాదు దీటయిన కోవిదుతోఁ గలహంబు సేసినం
దప్పని చెప్ప శేరును ఘనంబగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా॥

ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ॥ అరరే, దుర్మదపూరపూరితమహాహంకారహుంకారని
ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానసుజనవ్రాతక్షమాజాతనీ
చరటత్కాకవిమత్తసామజశిరస్సం దనిర్భిద్రికే
సరులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ పీఁక మీశక్యమే॥

మ॥ కలరే, గర్వితకాకవిత్వకలనాకౌశల్యమత్పాండితీ
చలదౌర్బల్యవిశీర్ణబాలతృణనీచగ్రాసదుర్జీవనా
ప్తలఘుప్రాణకుమార్గగామికుకవిస్ఫాయత్తురంగాళికిం
బలులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతోఁ బోరాడువా రిద్ధరన్॥

మ॥ అవురా, నిస్తులసత్ప్రశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని
త్యవిరాజత్కుబంగనావితతధైర్యస్తోత్రపాత్రప్రథా
సవిధస్థాననిర్గళప్రకటభాస్వత్సత్సభాశోభిస
త్తవులౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రువ్వువా రౌరలే॥

మ॥ నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్ముద్రవిద్వత్సమా
జమనీషాప్రియసద్రసప్రథితశశ్వజ్జృంభదత్యార్భటీ
ప్రముఖాలంకృత సత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్య గాంభీర్యదు
ర్గము లౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరు లనంగా దోషులై తోఁచిరే॥

మ॥ సతత ప్రస్ఫురదాంధ్ర సంస్కృత కళాసందర్భ విస్తీర్ణన
తృప్తిభాక్ శక్తివిమోహితప్రతిభటవ్రాతప్రభావాద్యలం
కృతవిద్వత్కవి మూర్ధరత్న నుతసత్కీర్తి స్ఫురన్మాన్యస
మ్మతులౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడునే॥

శా. చండీసత్కరుణారసాప్త కవితాసామ్రాజ్యధౌరేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండ ప్రచండార్భటీ
పాండిత్యాశనిపాతసాధ్వసరిపు వ్రాతాద్రి నిర్భేదనో
ద్దండుల్ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులు నాదంబేటి కవ్వారితోన్.

కరవది — పిసుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.
ఒంగోలు — శతావధాని.

క. అనుపద్యంబుల వేగన్, ఘనదీర్ఘ లసత్సమాసకంబులతో నేఁ
బనిచితి వారలకడకున్. బనిబూని లిఖింపరైరి ప్రత్యుత్తరముల్.

చ. కవియనఁ నెట్టిఁడో యతనికార్యము దేమొ యతండు దేనినిం
దవిలి శతింపఁగా నగునొ తత్క్రియ యేమొ వచో విశుద్ధి యెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులని చెప్పుచోఁ గవులు కానిజనుల్ జగమందునుందురే.

క. తెలిపితిమీకీసంగతి, నలఘుయశోభాసురా! యిదంతయు నీలో
దలకుం దెలిపెదరనియుం, చిలలిన్ గ్రహియింపుఁ డీవిశేషములిందున్.

పిసుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవసరస్వతినుండి.)

సుకవిరిపుకపోలచపేటము.

ఇందుమించు నాలుగుసంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరుపతి వేంక
టేశ్వరకవులమీఁదికిఁ గొందఱు పండితంమన్యు లొంటికాలిపైన లే

చుచున్నారు, అంవగిరితాంబూలపువారు గీరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరుసీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మటవారు పైవారల ననుకరించువారును,......శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాలుద్రవ్వుటను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁడో తాతలకాలముననే చేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున నంతపాటివా రెవ్వరు లేమిచే నెటో కనులుమూసి గంతకట్టి యశముపడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులు విలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాఁగిరాకున్ననియుఁ గొందఱభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక "యేన కేనాప్యుపాయేన ప్రసిద్ధః పురుషో భవేత్" అను శ్లోకప్రమాణానుయాయిమండలిలో గణింపఁబడి బుధజనపరిహాసయోగ్యత నిచ్చగింపక గౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనినసంగతి వారు (పై విధముగ నభిప్రాయపడువారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది......శ్రీ కవివరులవలని పరాభవమునసహితము గ్రంథస్థమై శ్రేయోదాయక మగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....ప్రస్తుతపు మనవృథామత్సరగ్రస్తులచారిత్ర మెంతవ్రాసినను లేఖకులకు విసువు పుట్టవలసినదే కాని యెప్పటికిని దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుకనిఁక నొకపద్దెమునుమాత్రము వ్రాసి మాలేఖిని కొంతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ॥ భట్టవర్యులలోన దిట్టయౌ నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది
చాళుక్యవంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపుముంగిట దోఁగియాడి
అలకృష్ణదేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొనర్చి
తంజాపురీశునాస్థానమంటపమందు మంతుకెక్కఁగఁ జాల జంతుసల్పి

గీ॥ ఇపుడు కుకవిదంతిమృగేంద్రులైన, సరసతిరుపతివేంకటేశ్వరులయింటఁ
బీఁటవెట్టుక కూర్చుండెఁ బృథులహావ, భావరసపేటి నక్కవితావధూటి

సికింద్రాబాదు
8-7-1913

ఇట్లు,
చివుకుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మా మాతారతమ్యము నెఱుఁగని వారెవరు, మాకుఁ దెలియకున్నను నితరులకుఁ దెలిసియే యున్నది ఈ క్రిందివాక్యములు గూడఁ దిలకింపుఁడు.

(1) హితోపదేశము.

కొప్పరపుకవులు నియోగులైనందున్న శాఖాభిమానముచే గొందరు కల్పించిన కారణమువల్ల యీ రెండవకలహమును కలిగినవని ప్రతి మనుజునకును తెలిసినయంశమే... పండితకవులలో అద్వితీయులని ప్రఖ్యాతిగాంచి... బ్ర॥ తిరుపతి వెంకటకవులు సంపాదించిన విశాలమైన కీర్తియే యితరులకు కన్నెఱ్ఱజేసి యిట్టికలహములకు కారణభూతమైనది, నియోగిశాఖాభిమానులు న్యాయవివక్షతలేకనే సోదరకవులను పురికొల్పి అదివరకు వారికి బ్ర॥ తిరుపతివెంకటకవులయందున్న భక్తివిశ్వాసములను విడనాడజేసి దుఃఖభాజకములగు ఇట్టికలహములు కలుగజేసినందులకెంతయు చింతింపవలసియున్నది . . . లేనిపోని ద్వేషములను మనసునందుంచుకొని పండితతిరస్కారమునకు పురికొల్పుట మిగుల సాహసము. దేశానర్థదాయకము, పరిహాసాస్పదము . . . పండితులైనవారు వైదికులయిననేమి నియోగులయిననేమి మఱియొకశాఖవారయిననేమి. . . కావున ఓ నియోగి సోదరులారా? మీ శక్తియంతయు కేవల దుఃఖాస్పదమయిన యీ నిష్ప్రయోజకపు కలహములయందు వ్యర్థపుచ్చక దేశహితార్థము వినియోగించగలందులకు త్రికరణశుద్ధిగా మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను కలహముల నుపసంహరింపుడు నిష్కళంకమైన మనములతో విచారింపుడు దోసములున్న క్షమింపుడు.

జగ్గయ్యపేట. ఇట్లు, హితముగోరు, ములుగు, సుబ్రహ్మణ్యం.

. . అట్లుగాక తారతమ్యవిచక్షణవిడనాడి . శాఖాభిమానముతో దలకొన్ని వైషమ్యములను మనసునందుంచుకొని తిట్లకు మొదలిడి తమకేమో గొప్పసంఘబలమున్నదని భావించి తగవునకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు పాండిత్యమునందుతగుపాటి సామగ్రిలేనట్టియు శ్రీకొప్పరపుసోదరకవులతో జరుగుచున్న తిట్లతో కూడినచర్చవల్ల భాషకుకాని దేశమునకుగాని యెట్టిలాభమును లేదని నాతలంపు యీకొప్పరపువారు గురుకులవాసముచేసి పాండిత్యము గడించియుండలేదనుసంశయం దరకును విశదమె కాని వారియందభిమానముగలవారు మాత్రమువారియందెక్కువగణ్యతను తెచ్చిపెట్టుటకు తమశక్తికి మించినప్రయత్నము చేయుచున్నారు యింతమాత్రమునవారికి లేనిపాండిత్యమును గొనితెచ్చెదరా . . వారికున్నపాండిత్యమునకు తగుగౌరవము నిల్పిన సంతెచాలును , . బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకటకవులతో అకారణముగా తమపితి తామెఱుంగక కలహమునకుదిగుటచూడకొండతో డీకొననెంచు గొర్రెపోతుచందము జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది సంఘబలముండిన నుండుగాక యిదేమియన్యాయము యిందులకుకారణముశాఖాభిమానుల ప్రోత్సాహమే,వారుప్రోత్సహింతురుగాకవీరేలసమ్మతింపవలెను . . . వారిపేరు లనుగువారెవ్వరు . . .

జగ్గయ్యపేట 4-7-13. శ్రీ॥ వీరభద్రయ్యవ్రాలు.

వ్రాఁత లెఱుఁగనిది లవమును నుఁడదు, వారికాయాయాదరిత్రగ్రంథములతోఁ బనియే లేదు, కాని కొన్నికారణములవలన వారుగూడ నంతరంగవ్యతిరిక్తముగా నడుచ వలసివచ్చును. అట్టివారు మరలఁ దమయంతరంగముల ననన్యథా వెలిపుచ్చుటను గూర్చి పూర్వరంగమున దిఙ్మాత్రప్రదర్శనము చేయఁబడినది- ఇట మఱికొందఱనుగూర్చి ప్రసంగింపఁబడుచున్నది- ఈయుత్తరముం బరికింపుఁడు.

...« అయ్యా, యిందుతో... సంగతులు కొన్ని...వ్రాసుకున్నాను,...నేను వ్రాసినసంగతి ప్రమాణపూర్తిగా నిజమైనదిగా

ని...లలో కొందరివలె అభూతకల్పన కల్పించివ్రాసినవిగావు,అవసర
మగునేని యీప్రస్తావము జర్పిన శ్రీ శాస్త్రిగారివల్లనూ, వెంకటసుబ్బ
య్యగారివల్లనూవొప్పించెదను... కొప్పరపుసోదరులచే పిసపాటియందు
జర్పబడిన సభయొక్క విషయములుకొందరివల్లనాకు తెలియబడి వాటి
లోనిజమనినమ్ముటకు...వీలులేని...యాస్తుతులలోనినిజానిజములు తెలి
యగోరియుండగా,కారణాంతరముచే నాటిసభకగ్రాసనాధిపతులున్నూ,
అగ్రిహారీకులున్నూ. ఆధునికాంధ్ర మహా కవులున్నూ, సుప్రసిద్ధు
లును నగు బ్రహ్మశ్రీ అమరవాది రామశాస్త్రిగారి సివాస గ్రామము
గు బాలేమర్రి నేనువెళ్లి శ్రీ రామశాస్త్రిగారిని గూర్చి, అయ్యా. . .
గనుకశలవీయగోరితిని, అనికోరగా, నాసుధీవరులిటునుడివిరి,...అవుట
వల్లనున్నూ, ఆసభజరుగుటకు మూలకారకులున్నూ, అప్పటిమా
ఖండం...రున్నూనగు . . . పంతులుగారిప్రోత్సాహంవల్ల నేనాసభక
గ్రాసనాధిపతిపదవి నొప్పితిని, . . . పండితులు అగ్రాసనాధిపతులు
గానుండ దగినకవులు సోదరులుగారని నేను స్పష్టముగ జెప్పెదను- నే
ను వారిని గూర్చి చెప్పిన . . . పద్యములుగూడా శ్రీ . . . గారి...వ
ల్లనని యెరుగుదు, అని అనుచుండగా, అంతకుముందునుంచి అక్కడ
కూర్చున్న వారిలోనివారున్నూ, ఆగ్రామాధికారులున్నూ, . . .న్యా
యైకపక్షపాతులున్నూ, నగు బాలేమర్రి వెంకటసుబ్బయ్యగారిటునుడి
విరి, ,,శాస్త్రిగారూ!నాటిసభ యందు సోదరులనుగూర్చి... పద్యములు
చెపవేటకు మన సొగ్గకయూ, చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రులమనసునొ
ప్పింపజేసినవాడ నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు . . . అనునర్థముగల ప
ద్యములను జదివితిని . . . యీపద్యములు సోదరులు విని. . .తోను
న్నూ వంశీకులతోనున్నూపోల్చి రేకానితమ్మునుగూర్చిపొగడలేదని . .
యిదిగాకబ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకుసంబంధించు, అవాచ్యశ్రవ

గములుసభలో ప్రారంభించుటయేకాక వారి నేమోసాధించెదననియెద గు, . . . అనాదినుంచి హెచ్చుకు ఏనుగునున్నా తగ్గుకుదోమనున్నా పోల్చుటకలదు గాని వీరిట్ల దీనిని కూడా వుపయోగపర్చుటకు తగ దని నేను చెప్పెదను" యీసంగతులు బాలేమర్రి గ్రామములో బా లేమర్రి లక్ష్మీనరసింహంగారియింట్లో దర్చించబడినవనిన్ని యథార్థము లనిన్ని నేనుచెప్పుచున్నాను,

కలవకొలను రామయ్య, వరపురామకృష్ణయ్య, యీనాందారు, పెదపరిమి, మకాం, కొడవటికల్లు, నందిగామపోష్టు. కృష్ణాజిల్లా,

ది 20, November 1913.

వీరివలెనే బ్ర॥ శ్రీ॥ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రులవారుగూడ దమయంత రంగము నొకసంవత్సరకృష్ణాష్టమినాడు నెసంగియున్నారు. ఆయంశమును తెలుగు నుత్తరము నేమిటను నుదాహరింప సమర్థులము, లకోటాప్రశ్నగాఁజెప్పుచున్నా రము, వారియంతరంగము వేఱు,ముమ్మాటికిని. వేఱు, వేఱు, వేఱు, దీనినిటులుంచిశ్రీ శాస్త్రులవారిచెప్ప నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి 8వ తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి)

. . . వేంకటరాయ శాస్త్రుల వారు చెప్పుటలో . . . అన్ని పద్య ములును మిగుల బాగుగానున్నవి లోపములేకనుపించలేదు (ఉభయ భాషలయందును) వీరికి కల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి. . .

పైయక్రమములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, కూచేఁ గుండలీకృత మగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రులవారికి మున్నుదాహరించిన సంవత్స కృష్ణాష్టమిత్తరమును వ్రాసినది, ఇంతవఱకు నడచినప్రసక్తియెల్ల మేమెంచఁగినది యే ఇట్టిప్రసక్తి కిడినప్రత్యుత్తరమే చూడరానికష్టఁబాటులతో వచ్చినది, అంద లిసంగతులనే మే మనమానప్రమాణములలన గ్రహించినది, మాయనుపిఁటిలోఁబో రకటున్నచో శ్రీ శాస్త్రులవారు తెలుపఁదగుదురు, వారు సర్వథా పెద్దలు,మాయ నుమానములను బలపఱుపఁ దగుమాటికొన్ని బీజము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

ఏలూరు 20-1-1914

"...మహారాజశ్రీ మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు గారిలోపల వివా

హాము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను ...పా ర్వతీపరిణయము చెప్పుమనగా చెప్పినారుగాని యేమీబాగాలేదు గం టకు 75 పద్యములచొపవిన చెప్పినారు, ఆశుకవి శిఖామణి యని బి రుదుకూడాయిచ్చినారు తరువాత ... గారు వీరిని వెంటబెట్టికొని .. దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసనభాషము చూపుటవల్ల మోతేవారిని .. వడితేవారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు, ... వీరికివున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులుయిచ్చినట్లు తోస్తుంది ...

గుండు వెంకటకృష్ణమూర్తి.

Ellere, 5—2—1914

తాము వ్రాయుచున్న గుంటూరుసీమ రెండవభాగము తయారు అయిన వెంటనే వి. పి. ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరు చున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావి షయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే వారు ఆవేశములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యీమధ్యయిచ్చ ట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రహ్లాదచరిత్ర ఆశు కవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్య పటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి తెల్లమైనది ... సభా మధ్యమున కొండగుంటూరినాగభూషణకవిగా రు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నోతప్పుదారులను త్రొ క్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని వెల్లడిగా కవులు నుడివిరి ...కొందరు శాఖాభిమానులు ... న్యాయవాదులమని పేరుధరించి .. న్యాయబుద్ధివిడిచి ...అడ్డమువచ్చిరి. ... చిత్తగించవలెను

T. Ramanjulu Naidu. Ellore

కలియుం చేతపూర్వప్రకాశము గా రసనైక విద్యావయోవృద్ధులా నాటిన ఆ సేగి వచ్చి ప్రసంగవశమున చెప్పిన యక్షరము లాయాయియుత్తరములను బార్తగా బలకజులుచున్నవి, శ్రీరాజా భుజంగరావుగారును, శ్రీదాసు గోవింద

శాస్త్రిగారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను సుకవులంజేయఁ బ్రయత్నించుచుండు టు లనేకమాయీసభకు సంబంధించినవి కలవు, అందు సంపూర్ణావధాన మొకటి రియుని యోజన్నమునఁగూడఁ * జేయనివారికి 'అవధానపంచానన' శతావధాని, ఆ నుబిరుదములను శ్రీవారు తమయాహ్వానపత్రములందు లిఖించుట యొకటి, సర్వ సామాన్యముగా నేర్పడిన యాశుపోషాప్రయుక్త మగుసభను శ్రీగోవిందరాజుగారు, పరీక్షార్థమై యేర్పరిచిన దానిఁగాఁ బొల్పఁజూచుట వేఱొకటి, ఇదియిటులుండుఁగాక, వీరిరువురును వహించిన శాఖాభిమానము మాత్రము శ్లాఘ్యము కాకపోదు. ఏమనఁగ శాఖాభిమాన, కులాభిమాన, గోత్రాభిమానాదులు ప్రతిమనుజునకు నుండఁదగు సద్గుణములు, అదియటులుండె, ప్రకృత వైవాహిక కవిమండల సభకు సందర్భించిన యీక్రింది పంక్తులం దిలకింపుఁడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెం 1వ తేదీ, సుదర్శినిపత్రికనుండి)

వైవాహికోదంతము.

...సుదర్శనీ పత్రికాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని శ్రీరాజాగారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతఱిని ఆయనచే శ్రీవారికి వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞాపన మీక్రింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది...

చ॥ తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీవులకున్ మఱి కొప్పరంపు సో।
దరులకుఁ గల్గుచుండెనుగదా చిరకాలమునుండి పాండితీ।
తరతమతాప్రశస్తికయి దంపివివాదము దానిఁ దీర్పఁగా।
నౌరు లెవ రింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రమా.

---

* శ్రీశివాభ్యస్తమః ది. 26-6-13

కం॥ గుంటూరుసీమఁ జదివితి। గంటిన్ గొప్పరంపువారు గర్వోద్ధతులై। గెంటినప్రాంతల విద్య, తర్కంచుకులకు బెండు వారికర్తమె కాదే, తే॥ గీ॥ దూరదేశంబునందున్న కారణమునఁ। బ్రతికెదెమాకు దిక్కుయెవలటెసందు। నవియు సత్యేతరముగూడ నభిలిఖింపఁ। దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమెమాకు, చ॥ అరయక పత్రికాధిపతులందఱు నజ్ఞాలు పంపుతేఖలన్, బిరబిరఁ గూర్చివ్రాయుదురు విజ్ఞశిఖామణులైన నేలొకో, వరువడిఁయున్నయీ నైననఁ బట్టుఁడుగట్టుఁడుగాట,, సం

చ॥ కడు రసవేత్తవీవు బహుకావ్యనిబంధనచాతురీధురీ
ణుఁడవు రమావిలాసుఁడవును స్మృతి యింతకుఁ ద్యాగభోగరా
యుఁడవును నయ్యుఁ దిర్పతిమహాకవియుగ్మము నేల పిల్వ వి
వ్వొడఁగద యర్హమైన తటి వొల్చెదు నిన్నిదినాల కెంతయుఁన్.

వెండియుం బండితకవి మండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవిసభ యెట్లు సార్థ యగు? మీరు కవులయ్యును భుజంగరాజులగుటచే మీకుఁ బక్షపాతము విరుద్ధ ధర్మమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీ కార్యమెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను. ....
.....ఇందెవరి కెవరు బెదరుచున్నారో తజ్ఞులకుఁ దెలియవలయును...

పైపంక్తు లనేక సందర్భములను వ్యక్తీకరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారిగేహమున జరుగువివాహమున కాహ్వానింపఁ బడనివారము కాము, మాకుఁగా వేఱుగ

చునం। బరపడువానిపోల్కి-సుగివాస్తవముగ్ గనఁజాలరక్రూటా...కం॥ విసన్ సోదరకవులొగి। మానగరమునందు నైనమాన్యతఁజాలం। గా నుడువుదురఁట యట న। ద్దానిన్ బ్రాసెదను గోరెదను బ్రకటింపన్ దే॥ గీ॥ ఇం దసత్యంపు బ్రాంత నుంతేని లేదు। వారియందున లవమేని పగయు లేదు। సత్యమును వెలిఁజేయు వాంఛన్ దవిలితి। సాత్తులున్నారు పెక్రూండ్రు పదంగములులు,కం॥ ... ముస్త్యాల రాము ముఖ్యుండు...చేసెవేడ్క నష్టాహంబున్,గీ॥ ఆపుడు కొవరంపు పెద్దకవి... పద్యములన్ ...జదువగఁ। ... లేదీతనికిన నిరి తజ్ఞులగు బుధుల్.శా॥ శబ్దజ్ఞానము లేదు నుంతయయినన్ సాహిత్యమున్ లేదితం। డబ్దంబుల్ బ్రథవాదులన్ జదువునట్లాత్మీయపద్యావళిన్।శబ్దం బొకసమంటఁగాఁ జదువునిశ్శంకంబుగా వర్షహో। నాబ్ధధ్వానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితావ్యాహారమిట్లొప్పనే,క॥ అనిత మలోఁ దమరనుకొని। కనికొ[ప్ర]వపుటతని కనిరి "కవివాటకునైం। దనుఁజాలవీవు చదువుము, తెనుఁగున్ సంస్కృతముఁ బిదపఁ దీర్పునుకవితన్ ...తే॥ గీ॥ మనుచరిత పద్యములుకొన్ని...గొప్పుంగవిగు ప్పె...యందు అపుడిహిహీ యనిమంతలింపఁ... సీ॥ ఒకపద్య స్తాత్కరి- సునఁగొద మనదాని యత్నంబుఁజేయలేదనియెనుగవి, కా

సభ నేర్పఱచినను శ్రీవారందఱతోఁ బాటు మ మ్మాశ్చర్యానందముల పాలొనర్చు, ఇంక ను మున్ను చాలదినములనుండి 'దిఘ్నేశ్వరుని పెండ్లివలె, సాఁగియున్న వేమవరా గ్రహారశతావధాన ప్రయుక్త సన్మానమునకుఁగా గుంటూరు వెళ్లవలసివచ్చినది, ఆయాసందర్భమును మా 'సత్కృతముని' విచారవాక్యములవలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుందురు, ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారిసందర్శ నమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో—

'అవధానిపంచానన' యన నేమి, శతావధాని, యన నేమి"

అని సోదరుల నడుగుచున్నను శ్రీవారి నడుగ వలయు నని లోలోపలఁ గుతూహలము పొలెఁడు కలదు, ఈ ప్రశ్నను వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగునే కాని తగినసదుత్తరము రాఁదగినది కాదు, కావున నాప్రయత్నము సంక్షేపించుకొంటిమి, ఆయీవిషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినది కాదు, ఈవివాదము శాఖాభిమాన ప్రయుక్తమైనది గా నెంచఁదగదనువిరోధాభాసములు ననేకులుం డరు, ఈ యంశము ధ్రువపఱుపఁదగు ననుభూతాంశము లెన్నో కలవు, అందొకటిమాత్ర మిట నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

వ్యాహతంబు నుం-క్రి-గడుగఁగా వానిఁ జదువ లేదని చెప్పెనసతముఁడు, ఒగిఁబురా ణార్థంబు- సుకరు కోరఁగ నెప్ప చెప్పుట లేదని చెప్పెమేటి, ఒకరక్షరనిషేధ- మొనరించెమన్న నెమ్క్ర- దంభారముగున నియుడిగెధీరుఁ, తే॥ గీ॥ దిట్టధారణ, పాండితి-నెఱుఁగకనె వధానమునసరుగుకముఁబ-వ్యములఁ జెప్పె! నెల్లజనులిహిహీ? యని-పెల్లుగోలఁ! జేసె రిదె వారియవధాన-సూసుధీంద్ర... ఉ॥ అంతటఁ గొప్రపుం గవి... వెంకనక్ దెగడ... సీరసన- నిప్పుడె... పాయుఁదాయ నెక్క" అనవుడుఁ గవిభయమొదఁగొని! చనియెస్... తే॥ గీ॥ ఆర్యు వీరలుమాపురమందుఁ జేసి, నట్టివని యుదియె పొంది- నట్టి గౌరవంబిదియె వేరొకటిలేదు- వారలవటఁ, బ్రిమదమున నాదునఁ డులుద- బ్బఱలు వినుఁడు... ఉ॥ కావున నతి-విత్వమును గానని యిట్టి కవుల్ వచించుమి, ధ్యావచనమ్ములన్ గలఁత నందకయుందురు గాత మానవుల్ భావమునందుఁ బండితులఁ బల్మఱు మెత్తురు గాత సత్యపుం ద్రోవఁ జరింత్రు గాతఁ బెఱ్ఱతోవలఁ దోఁగక కొప్రపుం గవుల్.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు కశన్ఠుబజారు, సికిందా్రిబాదు

చ॥ ఒకదినమందు గర్తపురికొండొక దాపునఁ గట్టుచున్న పే
టకడఁ గనంగవచ్చె నొకటక్కరి గుణుఁడు నియోగియొక్కఁడం
తకు మును మున్నెతండు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
న్కిఁ కతనఁ బాత్రిగా నెంచెఁగి కేవలసత్పుఁ డితండు మాయెడన్. ౧

ఉ॥ ఆమహితుండు మాయెదుటి కాద్యుతితోఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి "సౌ
మ్యా! భవదీశ్వరంబు విని సాదరము దర్శన మాదరింప నెం
తే మదినూరుచుండ సుకృతోదయ మిప్పుడుగాక మిమ్ముఁ దా
సీనుల నీపురమ్మునకె నొట్టులొ తెత్తెఁ గృపాను షంగినై. ౨

ఉ॥ విన మతేటి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండను గదా! మఱి నేను నియోగినౌట న
యోగ్యుని నయమింత లేక తను యోగ్యత, యుష్మల శక్తి, భూర్తిగా
లోన నెఱింగి యుండి బహుళైకలహంబు విడిపెట్టి రీసునన్. ౩

క॥ "కతికుకుఁ గంగిగోభుగ, విరచింపఁగ నోచి," యంచు విని నెమ్మది నీ
చరితము హలికిఁ బుక్కిటిపురాణ, మనియెంచుకొందుఁ బూర్ణంబెపుడున్. ౪

చ॥ ఇపు డెటువంటి పాణ్డితము లేం జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాలసినమ్మిక, లేనివాని తా
నెపుడును బుట్టనొక్కఁడ యెడ నెట్టులొ బుట్టిన నిలఁ నేర దే
చపలుఁడో యట్టివాఁ డొకఁ డెనంగుటనే జనియింతె నానుమున్. ౫

చ॥ అదియటులుండనిందు మన మందరి కొంకకి తీర్చుకొంగ మి
మ్మదయుగ దర్శనంబునకు వత్తును వెంటనె కన్నులోనిదం
ర్ప్రదుఁ డెవఁ డేని జూచి మఱి యేమనునో యనిసంశయింతు, దు
ర్మదులకు నక్కటా! కలదె మంచియుఁ జెడ్డయునన్న పాక్షయున్. ౬

చ॥ "అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ డాసనసత్కృతి" కంచు మిమ్మవ
లిక్కటి రె వృథాగ నెందులకు తెలిసి కక్ష నియోగివైదిక ప్ర
తతికి, విద్దెయున్న యెడఁ బక్షము యుక్తము విద్దె లేనిచో
వితగవ పక్షపాత మవివేకుల పద్ధతి యట్టివేక దా. ౭

చ॥ అని తన నెమ్మదిం గలుగునట్టి యభాగ్యము నెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి నుమ్ముకోఁ దొడఁగె నీ్వయు లోన రెప్పదానినైనన

జ్ఞులు దురద్వయమంబును బ్రశంస నొనర్చిరు గాని వారలం
బునకు యత్నింపఁ గొంకుదురు మూర్ఖులకిది జగమెల్లఁజెందుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్షపాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పుడువ్రాతలు లోనగు కార్యములచేఁ దమకుఁ దోఁచిన నుంకించుచు సామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నారు, ఆసృష్టిస్వరూపమింతకుమున్ను 1వ పుటలోన దాహరించిన దయే.(వరం నరసింహయ్య లేఖచూ) మరియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(సుక్తికిముక్తికలు) 8-7-13.

. . . మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుకీవు అను అబద్ధపు పుస్తకము పీఠికలో 41 పేజిలో మీపుస్తకమును ది 1-3-13-వ తేదిన నాకు వీపీగా పంపించుడని కోరుచు నొకజాబువ్రాసినట్లు ప్రచురించి యున్నారు అట్టిజాబును మీకు నేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు ఆయుత్తరమును మీరే యాధారమున బ్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.

పోతిరాజు వరదయ్య, సంతెనూతలపాడు పోష్టు.

ఈయుత్తరముఁజూడ గుంటూరు వ్రాసిన వరదయ్యగారే వ్రాసియుండరని మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఛందలిపికిని లేశమును బోలిక లేదు, అయినను నిజతత్త్వమును దెల్పుటకు నిజమైన వరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబడుచున్నారు. ఆయూహాయాపనము లెల్ల ముందు శ్రీసోదరులు ప్రకటింపఁబోవు 'నారాయణాస్త్రము' లోనగు నేతిబీరకాయపొత్తములయందుఁ జూడఁగలము, తత్ప్రతిక్రియ యగు 'నమస్కారము' వానితత్త్వమును దెల్పఁగలము, కావున నిటఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లిప్పుడొనర్చుచున్న పరిశ్రమవల్ల *నైన్లైని ప్రకృతచరిత్రబోధకము లగుమాగ్రంథములను మాయింపవలయు నని తప్ప

---

* గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదిన వేమవరం అగ్రహారం సమీపగ్రామ కాపురస్తుడు...అను వారు మీపేర వ్రాసిన ఉత్తరం వేమవరం శతావధానపీఠికలో నుదహరించి యున్నారు. ఆవుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా ఇమూడు నెల రోజులక్రిందట సోదరకవులు...గారు కొప్పరం వెళ్ళగా వారికి విందుచేసి పద్యము

వేఱొకటి లేదఁట? ఇందులకు వీరు వారివారిపేర వ్రాయునుత్తరములు కడు శోచ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆ కారణమున వీరు వారివారిచే మందలింపఁబడుటయుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుఁగుదుము, ప్రకృతము సోదరు లొనర్చుచున్న.—

‘కష్టము కిష్టారాయనికే యెఱుక’

సర్వథా వారియుద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్నె తమపై యాత్మను వంచించి యవాచ్యములను ప్రచురించిన ప్రబుద్ధులకు వీరు చూపనెంచిన కృతజ్ఞతాస్వరూపము నీక్రిందిసోదరులయుత్తరమువలనఁ దెలిసికొనవచ్చును.

శ్రీ-పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహసత్కవికి, ప్రియమిత్రమా! మీ కాహ్వానపత్రికలు వచ్చియే యుండును గదా ... మీకు వినుకొండ, సాలన గ్రామములలో రెండుచోట్లను సన్మానశూన్య మయ్యెను... మీకు ప్రథమముగా శ్రీ- విశ్వతృప్రభువద్య్యని చేసన్మానము చేయింపవలెననియు,... మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, ... దలంచితిమి,... కాన ... 15వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసిన సంగతులనేకములు గలవు,... అదివివాహము... కావున... ధరించు వస్త్రములు, ఉష్ణీష.. చెప్పనక్కఱలేదుగదా,...1-2-తావుల కాగితములు, ఒక పెన్సిలు, ఉండవలయును,...ఇట్టిసమయములో మీరు వెల్లడికి రానిచో నింకెన్నప్పటికిని, ఏల్చూరు, ముప్పాళ్లలో పాపాయికాళ్లు ఎప్పుడు సభచేయింతురా, అని ప్రతీక్షించుచుండవలసినదే కాని వేఱు కాదు,... కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్ము రమ్మని కోరుచున్నాఁడ, ... అంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని,. .చి॥ నున్నకంటి(గురునాథుని)యొద్ద వివాహోత్సవ పద్యరత్నావళియును మా

లచే భూషించి“యుత్తరంలోని సంగతులు నాకు తెలియవు, ఎవరు వ్రాసినారో” మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని నుత్తరం సోదరులు వ్రాయించుకున్నారట...మీకుత్తరం మొదట వ్రాసి తిరిగి యీలాగు వారికి వ్రాసియిచ్చుట చిత్రముగా నున్నది....”

W. V. Subbayya.

పుస్తకమొకటికలదు, దానితో నత్యవసరము, కాన వానిని విచారించి. . . వీండ్రిచే బంపవలెను, . . .

12-12-13 ఇట్లు భవన్మిత్రుఁడు,

కో॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

. . . బాలదాసత్వమునకు (విశ్వనాథునిఁ) బుత్తెంచుము,

ఇందుఁ గుండలీకరింపఁ బడిన గురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనుప్రల్లదులు, ఇట్టేందఱనో సోదరులు కవుల సునర్పుచున్నారు, దూరగులు మోసమున మునుఁగుచున్నను ఏగ్గఱవారు నుచ్చుకొని *నిజమును వెలిపుచ్చుచున్నారు, ఆయీ 'గూడుపుఠాణీ' లోనికొందఱయోగ్యతలను వెల్లువ్వాన ములనే యఖిలవసరస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి, గ్రంథవిస్తరభీతిచే మేముగూడ వారివారి వాక్యముల నెల్లనిందుదాహరింప లేకపోతిమి, విషయమంతయు వ్రాయజాలకున్నను శైలీప్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్షరములను మాత్రమిట నుదాహరించెదము

---

*. . . తమకు హెచ్చరిక అనివ్రాసిన కవీశ్వరులు యేమితెలియనివారు. వారిని గురించి క్రిందవారివిశేషంబులు వ్రాయుచున్నాగము. గురుకవిగారియొక్క బుద్ధిబలము. ఈక్రిందిసంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు 'యేలూరిలో జమీందారుగారికొమార్తవివాహవిషయములో కొవ్వరపు కవీశ్వరులకు యేమి బహుమానము యిచ్చినారు. అని అడుగగా మెడల్సులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి 30 శవర్లు యుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, వుండునని ప్రశ్నించగా అర్ధణావెడల్పు అర్ధణామందము వుండునని చెప్పినారు వారియొక్కబుద్ధిబలము దీనిలో తెలియును. విశ్వనాథము అనుకవికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అనమనినయెడల 'కుత్నా' అనెడివాడు యిప్పుడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వయస్సు యుండును. ఈసంగతులను బట్టి వారియొక్క సంగతి మీరే గ్రహించకర్తలు. హెచ్చరిక అనివ్రాసినపద్యములు కొవ్వరపుకవీశ్వరులు వ్రాసి వీరల పేరులు పెట్టినారు. విశ్వనాథము అనేఅతను పోతరాజు లక్ష్మినృసింహ కవిగారి సహోదరుడు.........'' (చేవ్రాలు,) 10-1-14.

సోలసగ్రామం, ఫిరంగిపురం పోస్టు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(1) ...సీ॥ గుర్తింపులేమకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటా యని యనెడివారు. . . . తే॥ గీ॥ తనదు బండారమును మంగళాయియొక్కఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధమ్ములఁ బలికిరి పావ మతని. సరసు లైనట్టియాసభాస్తారు లెల్ల॥ తే॥ గీ॥ లౌకికజ్ఞానహీనులు లక్షణంపు, వాసనను గాంచ నెఱుఁగనివార లెల్ల, సుకవులకు శోభగూర్చెదు సుజను లగుట, వారు చిరజీవులై యుండ వలయుఁగాక॥

---

(2) ...మ॥ కనవయ్యెన్ గడు హేయపద్యతతి తద్వ్యాఖ్యాతకారుణ్యుచే తను నాశించదివిన్నదాదిగను జింతన్ జేయుఁ జొచ్చెన్ గవి, శాని మర్యాదను జేయ హెచ్చుగఁ; గవిత్వం దద్దిగాంచంగ లే, కనుమానం బొక యింత లేక కడు ధైర్యం బొప్ప నుండెం బుధిన్॥ . . . ఉ॥ పాపము . . . లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్మ శాస్త్రియం, చాపలుఁగాక కిట్టులనె యంతట సంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁ, డని యింత నెయాతఁడు సిగ్గునొందెనే?, యీసని యెంత వాని, కని యెంచెడివారును నైరి వీటిలో॥ . . . సీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జేసెది నీకు మర్యాద గా, దని మనలువారు, ... «తగని గర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధి నిఁక,, నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధములఁ బలికిపలికి। యేప్పవానిని నుతిమతియేశిసించి। యొఱ్ఱమున్నుగఁ జేసి రే నేమివాశ్రితు, నెంతిన్నైన స్వభావోక్తికే కొఱంతి॥ . . . సి॥ «పిప్పికూఁతలుగూసి . . . . దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ,, రటంచు. . . . తే॥గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పొలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధీకరించిరి యంతనుండి, యింటిలోనుండి నెవ్వఁడెంతకష్ట, మబ్బె నాతని కౌరా రీ? యహహ కర్మ॥......,,

పాపము, సోదరు లీపాటికేని మంచి తోవకు వచ్చువారేగాని, మనోహరం బనీ, హిత కారిణు లవ్వార నేమా యుద్ధరించునను ఖ్యాంతి నానకకు లాగుచున్నది

అని చేయుచున్నయధిక ప్రసంగమునకు సుదర్శినీ పత్రికాధిపతికన్నఁ బక్కనిలింక బోధకులుదొరక రనుట నిక్కము, కానియిప్పుడిప్పుడాయనంగూడ నవితరవ్క రించి దూషింప మొదలిడుచున్నవి, సోదరులారా? వానికన్నను మించి ప్రసంగిం చుచున్నట్లు పూర్వరంగమునఁ బెక్కుసందర్భములు చూపఁబడినవి, ఇందు వా రిరిష్టరుత్తరము చదివిన వారికి వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని, వారిహృ దయమునకుఁ గడు నికృష్టముగా నెక్కినయా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, ప్రా జ్ఞుల కన్యథాగా దోఁచుటకుఁ గారణమేమో సుంత విచార్యము కాకపోదు గానఁ దద్బోధకములు గొన్నియుత్తరము లుదాహరింపఁబడుచున్నవి.

అభినందనములు.

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడురసవంతముగనున్నది. తత్రాపి యు క్కించి త్సంస్కారులు, అనుకందమునకు సాటివచ్చెడి యొక పద్యము లేదు,...''

మ॥ అపురారి శితధరాధరేశ్వరగుహావ్యాప్తాతి గాంభీర్యగ
ర్వవినాశిత్వదుదారవక్త్రవిసరద్వాగ్ఝరాన్వీపూరధౌ
తవిరుద్ధాశయపంకపామరహృదాదర్శమ్ములందెల్లఁ గా
కవిఘూకానన ముద్వివర్ణములుగాఁ గన్పట్టె నిప్పట్టునన్. ౧

మ॥ కలుషస్వాంతు లనామకు ల్పకగిధీకాక్రర ప్రియు "ల్పత్యవా
దులు" నా పెద్దలడంగ సాదులయి సూడు లారిల దుర్మంత్రతం
త్రులు గూలన్ దమ 'సీమ' వాస్తవము నుద్ఘోషించుచో నందన
ల్గలరూపంతయు నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె నుల్లంబులన్. ౨

శా॥ అంభోధ్యాశ్రనభస్పభోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై
జృంభ ల్లక్కుచుఁ గృష్ణలోనఁబడి వే "క్రిందెట్టు మీఁదెట్లు కృ
ష్ణంభట్టై" మటుమాయమై చనిన తుంటల్గొంద ఱవ్వారిసం
రంభం బల్లవడంగఁగాఁ దుదకు సీమ న్బట్టి రీనాఁటికిన్. ౩

శా॥ సత్యాధార మసత్యదూర మగుచున్ సర్వంసహాచక్రమం
దత్యౌన్నత్యముఁ గాంచి సర్వవిబుధాహ్లాదావసంధాయియై
సత్యాశాసులకుట్టు బిట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యొప్పు గీ
ష్పత్యుత్కృష్టగమరీతిఁ గ్రాలఁగ నిదన్మత్పీఠము న్సీసమై ౪

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

2-9-13.

శా॥ కంటిన్ గుంటురిసీమలోనఁ గనకక్ష్మాజాత బీజోల్లస
త్ఖ్యాంటాప్యాదనసప్తధీమకవిరాడ్వాంతిప్రభాదక్రియా
లుంటాకౌషధదాతృసత్క్రవిభిషగ్లోకోత్తరోవజ్ఞతా
కాంటక్యావహదుర్జనార్జునముఖాఖండక్రియోద్దండతల్. ౧

మ॥ బళిరే భావత్క్రకపాయపానమహిమంబై జాడ్యమం దాగపుం
జలంబున్నీరు హరించెఁ గర్దకటువుల్ చండాశుధారాశ్రుత
మ్మ్రులనుం దగ్గె బడాయి దగ్గు లపుడే పోయెన్ జాఁడీరి దొంగప్రాఁ
తలమ్రోఁగన్నిఁకఁ బుట్టఁ గూడ దన లంతర్గామ లెల్లున్న వో ౨

శా॥ బండాటంపు మలిమ్లుచాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళారి
గుండెల్ గొండొక దాని కుండునై భవద్గుంటూరుసీమాభిధా
ఖండ ప్రగ్రంథిచ్ఛిందదుష్టకవితాకంఠాణికిం దక్క నీరి
బండు ప్సైతము రాలఁగొట్టిన దదే పాపమ్ము విద్వత్క్రవుల్. ౩

శా॥ చుట్టాలం దనియించు పూనిక్ర మెయి హెచ్చుల్ గ్రిచ్చులం గొట్టి యే
లట్టాలుం బయిఁ బెట్టుకోక యెటా కాలక్షేపముం జేయునా
గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీగుంటూరిసీమాహ్వయా
రట్టానీతవినీతవీతి నిజధారాచాకచక్యంబునన్ ౪

శా॥ గంటల్ గుంటకుఁ జేర్చి ముస్కెఁ గఁడు మీగారాబు శిష్యుండు దా
నంటుం గాజులోనంగె శాత్రవుల; కయ్యారే "యంత మాత్రంబు గా
నుంటేచా" లనుకొంటి మవ్వ;డిపుడిట్లోరి గాజులన్ రాల్చె మీ
గుంటూర్సీమ కృతిప్రతీతకవితాఘోటీఖురాఘాతముల్ ౫

శా॥ కల్లల్ కొల్లలుగూర్చి లోకము నేటో కన్గప్పి వాచాటపుం
జల్లు ల్గుప్పినదొంగయుత్తరములన్ సంధించి రన్నన్నరే మీ
ఫుల్లస్ఫారవచోరుచుల్గని తమఃపుంజంబు లెల్లేనియుం
దెల్లంబాఱు నటంచు వెలుంగ రెవ మాదేబన్న లోనత్కవుల్. ౬

శా॥ గేహానర్దులు ప్రతికాఖల దురుక్తివ్యక్తి చాటించి నై
జాహంయుత్వముతో ముదంపదంట లాహారి కానఁగానయ్యె నీ
యాహూత ప్రపలాయికత్థనవదః ప్రారంభ నంరంభస
న్నాహంబు న్మదలంటఁ గూల్చవె భవన్నవ్యవ్యపృతవ్యాహృతుల్ ౭

మ॥ గురుధీశాక్రమముఁ జేయునిర్వరను మున్ స్థాపించు మీ శిష్య దీ
గురుగర్వాంధుల వీడు బెట్లు తగు? వీగ్గాపెట్టునందాఁక, నెం
దరయం జెల్లముకొండ మిత్రంగఁగలవైర్యా వార్యుఁ డిక్కొండకా
వ్వరము న్నీవు నటన్న మాట కలదే భావింపుఁ డోసత్కృపుల్, ౮

శా॥ అన్నా? యెన్నివతాళఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శౌన్నత్యంబు హరింప దస్యు, లపు డాయా దాగ్లలోఁ గంపఁ గొ
ట్టన్నిక్కంబుగ మిక చెల్లు నురు లీటాటోటులం 'బట్టి కొం'
డన్నం బట్టఁగ లేర యందునన కాదా? వారి కాఠీరముల్. ౯

శా॥ జల్లింబల్లిదు లెత్తువారలఁట! యానత్కృత్య పెట్టుండునో?
చిల్లు ల్వెల్లని నామహే తెలిపెదుం జేఁ ద్రిప్పినంగా దె పా
ట్లల్లంతన్ బయికేగుదెంచు నటు పై శస్త్రంబొ? యస్త్రంబొకో?
తెల్లంబే, చిరజీవి యా నటుల మీ స్త్రీవింపుఁ డోసత్కృపుల్ ౧౦

ఈ పద్యములు ..నాశరీరము చాలశోచ్యావస్థలో నుండుటచే నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యనుశంకచే నిప్పుడు పంపుకొంటిని నాయందుదయయుంచి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వదింపుఁ డని కోరుచున్నాను.

రాళ్లబండి, వెంకటసుబ్బశాస్త్రి.

Guntur

......నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమసీమంజదివితిని చదువునపుడు ప్రత్యక్షరము మానగగుర్పాటు కలిగించె ఇది అతిశయోక్తి కాదు కొన్నికొన్నిభాగములయందు తాము యాథార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసినవ్రాతలు చదువుచో నాకు గన్నీరుపొడమె విశేషించి కొప్పరపు తమ్ములజాబు ఘట్టమున మీరు చేసిన కష్టము, మీరు వెళ్లినపోకలు, తిక్కనను మెప్పించినవి భారతపు భక్తియంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది అపరతిక్కనయని మిమ్ముదలంచుచు మీపాత్రమును గన్నులనద్దికొంటిని ఇంతకంటె నాసంతోషము వెల్లడింపలేను ప్రతిపత్తులైనను నీగ్రంథమునుభక్తిశ్రద్ధగా శిరసావహించితీరవలయుననినానమ్మకము

B. Lakhmikantum.

"...గుంటూరుసీమ చేరినది దానిని...అందుకొంటిని, దానిని చదివిననాటినుండి యు నాకు కలిగిన్న యానందమును మీకు వ్రాయజాలను. మీరు వ్రాసిన్ని వ్రాతకున్నూ మాగుంటూరులో అన్యాయముగా అక్రమముగా జరిగిన్న అల్లరికియేమి భేదము లేదు. తమరు వ్రాసిన్ని పుస్తకమువల్ల మాగుంటూరులో 'సత్యవాదుల,మనియు,...దొంగ వేషములు పెట్టుకొని సంచరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేను రూఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయొక్క పక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది ...,"

11-4-13 గుంటూరు. మాటూరి బసవయ్య.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొవ్వపుంగవీ
శ్వరుల వృథాగ దూఱిరని వ్రాసెదు వారికిఁ దారతమ్య సం
కరముగఁ బల్కువారలకుఁ గాములఁ బత్రికలందుఁ బేర్లు ధీ
వరులకు 'రామకృష్ణ,యన వచ్చును గుంటురుసీమ నెంతయున్. ౧

ఉ॥ ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిర్పతి! రామకృష్ణులే
దక్కఁ గనీరు వారిఁ, దగఁ దక్కఁగ నిచ్చినఁ గొవ్వపుంగవుల్
నిక్క విదల్పఁగా గలరు, నిశ్చయమంచని వ్రాయుచున్న య
వ్వాక్కులు వ్యర్థముల్ నలుపువారల మిమ్ముల నెన్న శక్యమే. ౨

సీ॥ ధువిమహాకవులతోఁ బోరిననసుధవింపక తప్పునా? యంచుఁ బల్కువారు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరు లనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరు లంచు వినుచువారు
ఆత్మకూరాదిరాజాస్థానగతకథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింప మునుపు వాయినిఁ గట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలఁచువారు 3

తే॥ గీ॥ నిన్నగాకనె మొన్ననిందించినట్టి, రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారెఁ దలపోయఁ జేసె గుంటూరుసీమ,విబుధమండలమంత వ్యాపించువేళ.

మ॥ ఎలమిన్ గొవ్వపుజల్లిసీమ,యును మీ రివ్రాయ గుంటూరు సీ
మలఁ జేఁ బట్టె నిజంబుఁ దేల్చుకొని నమ్మన్ వచ్చు సత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున, నంచుఁ బూనితిమి యీసాహిత్యయుక్తుల్ ? నిజా
గులునన్ వైదికులన్న నొక్కటియె మాకున్ వెక్క లింకేటికిన్. ౪

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమల శేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు. 6-5-13

...గిరశ, గుంటూరుసీమలయొక్క భాగములచ్చుముగిసినతోడనే నాకుబంపుటకొరకు, నాపేరునరిజష్టరుజేసికొని...కృతజ్ఞతాబద్ధునిగావింపవేడుచున్నాను...నిన్నటిదినమున, కొప్పరపువెంకటసుబ్బారాయకవిగార్లుగారు మమ్మదేరగా గుంటూరుసీమవలన, వారి సుస్వభావమునెరిగినవాడనగుటచే, అయ్యా? గుంటూరుసీమందిలకించితిరా? తమజల్లిసీమయేమైనదని యడుగ, నేమేమో, ప్రగల్భములం బలికి, జల్లిసీమ, నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరుసీమయొక్క పూర్వరంగమును తనివిదీరగాంచితి, కొప్పరపువారి యసత్యప్రకటనలును, తమసత్యనిర్ధారణలును, మధురసుధాధారలొలుకు తమకవితానైపుణ్యమును నాకేగాక సర్వాంధ్రులకమందానందము నొసరింపక, మానదని ఘంటాపథముగఁ జెప్పకతప్పదు

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13

గవర్నమెంటుట్రయినింగుస్కూలు.

...గుంటూరుసీమ, చదివితిని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమనము అత్యద్భుతముగనున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపోషణ ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు ఒకరిద్దఱు సనాతనకవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుఁడు, తక్క లేఁతి మొదలఁగనుపట్టదు..."   రుక్మాపూర్ణమఠ్   తిరువళ్ళూరి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరుసీమ పూర్వరంగమును గ్రంథమును... సందుకొంటిమి...సదరు గ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైనవిషయములను దెలియఁబఱచినందులకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలకడమీదదెలియు" ననులోకోక్తికల్లగాదుకదా? వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము సప్రమాణముగాను, బక్షపాతరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు సందేహములేదు. దీనింగాంచియైనను గల పాశనులు మౌనముద్రను వహింతురుగాత.

Secunderabad Daccan. ఏ. యస్. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఉ॥ చూచితినండిఁసీమ, పరిశుద్ధవచోనిచయాభిరామ, వి
ద్యాదతుర ప్రమోదఘనధామ, యథార్థ కథానకోక్తి ము
ద్రాచణనామ గాత్ర్యకవి తంత్రప్రహితప్రవృత్తి దేవథామ, యం
బాచరణాంబుజాతరసబంభర శ్రీపతి వేంకటేశ్వరా. ౧

శా॥ ప్రాచీనక్ష్మాభుదగ్ స్థితాంధ్రకులవిప్రాగారనిలాలేంద్రమై
వాచాదోషవిముక్తరిక్తజనతావక్త్రాశ్రితవ్యాసారమై
భూచక్రోపకృతిప్రసూనలతికాసుస్ఫూర్జద్వ్యసంగతుర్వై
తోఁచెన్ గుంటూరు చరిత్రయుగ్మము కవీంద్రశ్రేణి చూడామణీ. ౨

కం॥ గిరితనూ! యత్యద్భుత, ధీరులవనఁ దేల్చె 'సీమ' తేల్చె నహిమార్థ
శ్రీరాజులవన; నార్యులు, చారుప్రజ్ఞులు భవత్ప్రశాంతికి మెచ్చన్. 3

భాషాత్రియశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D. Ramaswami Sastri.

ఉ॥ దైవముఖమ్ముఁ జూచి సమతన్ వహియించి చరిత్రయుగ్మమున్
భావవిదుల్ సెబాసనఁగ వ్రాసితి రౌనను శైలిఁ గాను, మి
చేవ యథార్థ గౌరవ విశిష్టము 'శిష్టజనైకవేద్య' మీ
దేవరి భవత్ప్రతాప మతి దృశ్యదరిప్రతిబంధకం బహూ.

సీ॥ సకలలోకమ్ములకు సత్యసత్త్వ మిట్టిదనుచుఁ దేల్పంగఁ దామువ్రాసిన చరిత్ర
'సీమ' నాకొండుప్రతి వీ.పి. చేరఁజేయ, వెంకటకవీంద్రములకొదవే విధములఁ.
మారంగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరుసీమ, యనువివాదాంశగ్రంథమును నామూలాగ్రముగా జదివితిని సోదరకవులకును మీకును గలిగిన వివాదసందర్భములో మీకేమి లేనట్లు యీగ్రంథమువల్ల యథార్థము బయలుపడినది... ఉత్తరరంగము గూడ... బంపగలందులకు ప్రార్థించుచున్నాను, ఖరీదు ఎంత యున్నను నరేముందుగ పంపుమని సెలవిచ్చిన బంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్నశాస్త్రి. బెజవాడ 29-4-13

సీ॥ నిరులఁజెన్నొందు గుంటూరుసీమ ప్రథమ, గంగ మునుగాంచితి ప్రాంతరంగుఁ దైతి,
వెలయనుత్తరరంగము వేమవరశ, తావధానను వీ. పి. గా దయనుబంప,
గోరివందములు నేలు, కోర్కెపిటు. చివుకుల పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

స్కూల్సూపర్వైజరు, పొదిలె, నెల్లూరుజిల్లా, ముకాం తర్లుపాడు 21-7-13

చ॥ కనుఁగొనలేక మీప్రతిభఁ గల్లు లల్లిన ప్రల్లదంబులన్
గనివినియుబ్బవందిరిఁ డొకందు శతంబునకైన నన్నెరి యుం

దిశల దిక్కటాహముల నిండి పయిన్ బయిఁ బొంగి నింగిఁ బా
సిన భవదీయకీర్తిలహరిన్ నిలువంగ నెవారలోపెదర్. ౧

చ॥ అనవదలు కూళలేరొకొ యహంయుతులై తమసాటియూసుపో
వ నుడువులిత్తు పలుకులను వంచనగల్గనె? "యూరకుక్క హా
సిన యెడ జంగమయ్య కిలఁ జేటగునే?,, యను లేను విన్న నీ?
యనుచుఁ బరాకుగుల్లెనగరాని నగరాని మొగమొత్తనిత్తురా. ౨

ఉ॥ "అక్కన మాదనల్ వెలఁగునందల మెక్కనరవ్వ సాటికిన్
నిక్కుచుఁ జేరుఁ గట్టపయి నిస్త్రపతన్ వెస నిల్పుమాడ్కిఁ, దా
రొక్కటరెంటఁ బామరులయొద్ద రహఃకుహనావధానముల్
జక్కనొనర్చి రన్నఁ దమసాటికి వత్తురె తక్కఁగైనరుల్. ౩

చ॥ అనవసరంపుఁ జిన్నకు సహంయుతులై విఫలోరుశాఖ దాఁ
పెనఁగొని ముద్దడించు పెనుపేరుల సీటుఁ గలంచినట్టి రీ
విన యవిలేక శాలుతిం కెఁబెగ్గల వీడి రహస్యలంబులన్
గొనఁగుట మాని యిప్పటిన 'గుంటురిసీమను' మెచ్చి కొంగాదగున్. ౪

కం॥ సారతరహృద్యపద్యను, ధారసుపుష్యంది గీరతము బలెనరయన్
మీరచిత, సీమ, సరసం, బై రాజిలె నఖిలనూతనసంపన్.

రామడుగు సీతారామశాస్త్రి. 14-1-14

..."గుంటూరిసీమ" చేరినది... మిక్కిలి శ్రమకోర్చి ఆయా పత్రికలయందలి విషయములను ముందెన్నడో గ్రంథము వ్రాయవలయునని సేకరించి గ్రంథముగ యారు చేసినందువల్ల తమకు 'చాణక్య' లను బిరుదు సార్థకమైనదానినిగా దలంచుచున్నాను. తాము నిజములని వ్రాయించిన విషయములెల్లను నేను పత్రికలయందు చూచినవగుటచే యిందుమీరెంతమాత్రము అనృతము వ్రాసితిరని నేతలంపను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి. ఆళ్లమూడి 6-6-13

గీ॥ అంతియే కాక నారాయణశాస్త్రి యొకఁడు, బయలు వెడలి గుంటురిసీమపటిమ నెల్లఁ
జించి చెండాడి వెనుఁ జూపఁ జేయునట్టియొం, కేమిపురికెక్కు గుంటూరుసీమ వగ్గ
సీ॥ కాన నారాయణశాస్త్రి మ్మగ్రమ్ము యాటు, మూఁడు నేయకుమున్నె సమ్మోదముల
నారయన్ గోరినాఁడఁ గుంటూరిసీమ, లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవిదిత.

తెలికెపల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ... పూర్వరంగ, మమలం దృష్ట్వాఽఖిలం మానవ
వ్యాప్యం తే మోదము పైతి సంత్యజతి శాఖాపక్షపాతాదికం॥

శ్లో॥ కార్త్యాయన్యై నమస్తం వ్రికథిత మను జాత్యైక దేశ ప్రగల్భా
నూయాశాఖాధిమాన ప్రకటితపశగాశక్తదోర్దర్పదస్యం..."॥

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాజ్ఞాంగృహేషు ధనశూన్యగృహేషు సర్వం త్వద్వాహ కాంశ్చిదభవైర్త్య వమా
న్యుస్యేవ, తద్వత్ర విత్వరచనాసు వసంతి బహ్వ్యః పాండిత్యవైభవమిదం తు వి
చారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండపల్లి లింగాలపోష్టు, కృష్ణాజిల్లా.

మ॥ హరనారీ చరణాబ్జ చింతనపరంధానక్త హృద్భృంగరీయు
త్తరరంగం బెవుడబ్బునోరియనుచు నత్యాసక్తుఁడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుఁడు దానినే మదిసదా భావించుచున్నాఁడు కా
వరయం బొప్పఁగఁ బంప వేఁడెదఁ గవీంద్రా! యిమ్ముద్రణాన్వైన చోన్.

ములుకుట్ల కోటీశ్వరః. 9-7-13 యింకోల్లుగ్రామం

..."గుంటూరుసీమ" యను గ్రంథములు ఆరు కాపీలు V.P. ద్వారా తను నంతతొందరలో నాకు పంపఁ బ్రార్థించెదను. ఉభయభాషాకవిత్వమహాకవులగు తాము ప్రకృతవర్ణనంత యుకలికాలము పైదోసివేసి..నంతలో... మాహాత్మ్యవిము... అధికమగుననియు. పెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచుకొంటిని

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13
టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు

...గుంటూరుసీమను చూచినాను అందునిజానిజములు తప్పక తేలుచున్నవి. యిట్టి వర్యమును దెలుపు యీపొత్తము దేశమంతటను వ్యాపింపచేయుటకు భగవంతుని సదా ప్రార్థించుచున్నాను. బొడ్డుపల్లి శేషయ్య. బోర్డుస్కూలు, మాష్టరు.
మాందపాడు 27-3-13

స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ జూపితిమే కాని మావద్ద నున్నసామగ్రిలో నూ ఱవవంతుగాని చైకొన లేదు, సరికదా? వారినామములుకూడ నుదాహరింప లేదు, పాదుకర్మము ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతిచే మమ్ము వెనుదీయిం చుచున్నది, పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతివిషయమును నేదో యొకటితక్క నిక్కమైన లవలేశముగాఁ జైకొనినదియే కాని యేదియును బూర్తిగా జైకొననేలేదు, ఈలోటు రాఁబోవు 'సమస్కాగ' గ్రంథపీఠిక తీర్పఁగాక యని యింతతో విరమించుచు నిఁక నిందలితప్పులం గూర్చి కొంచెఁ కర్పించుచున్నా రము, ఎచ్చటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తము లగుటంగూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణిం పరు, అది భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానింగూర్చి యుక్తులకు గోచరించి నంతగ్రంథకర్తకు గోచరింపదు, ఆవిషయముకని పెట్టుటకుఁ బాండిత్యముతో నవసర ము లేదు, యతిస్వరూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా 5 నిమిషము లకన్న నెక్కుడు కాలము పట్టదు. అట్టి స్వల్పవిషయమును గూర్చికూడ దినంబు లు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేఱుటచే నీకాలమునొక్కుడుస్థితికిఁ జాల విచా రపడవలసియున్నది. పత్రికలు, హితకారిణీమనోరంజనులు మాకుఁదప్పులు చూపవలయునని యెంచి పైరీతి తప్పులనే యన్వేషించి యవాకుచవాకులను బల రుచున్నవి, ప్రథమముద్రణము నందలి స్ఖాలిత్యముల నిటీవల సవరించితి మను మాటకూడఁ బాటింపక యీపత్రిక లూరక ప్రేలఁగ మొదలిడుట మఱియును విచా రణీయము, స్వాత్మదౌర్బల్య ప్రకటనమునకై తమంతఁదామే పలువిధముల సా క్ష్యము నిచ్చుచున్న యీపత్రికలు చూపు తప్పులెట్టివో తెల్పుటకుఁ బ్రకృతగ్రం థమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

"వి। ద్యామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొందఱు

ఇందు విశ్రమము పొరఁబడినది, దీనింబట్టి యజ్ఞతను సమర్థింపనెంచుచో తి॥ వెం॥ కవులకు, యతియననేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కా ని, మొఱుఁగవలసి యుండును. ఈమాట విశ్వసింపఁజేయుట కడుఁగష్టము, ఇట్టి ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును? మఱియు.

డం।బలరు నియోగి వైదికులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4వ పుట 6వ పద్యము చూ)

ఇందుఁ బ్రాసముపొరఁబడినది, పైపద్యము రేఫప్రాసకము, కాళ్ళన, అల

రు, ఒకయు, అంతు, ఒంతు, గా మార్చికొన్న పరిపోవచ్చును, యతివిషయమున 'కర్త్యకర్తయు తప్పగాదని కొందఱు' అని సవరించుకోవలెను. ఇట్టి భ్రాంతి ప్రయుక్తములగు స్వల్పలోపము లెందఱిచేతనో యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడు చువచ్చినను భారతాదులయందుఁగూడ నిప్పటికిని స్వాచిత్రముగాఁ గానవచ్చు చున్నవన నన్న చాదులలెక్కయేమి, భ్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములునశింపవు, అది ప్రపంచముతో పాటుండఁదగినది, బ్రహ్మాదులుగూడ దానికిదాసులు, ఇదివిషయాంతరము, ఇంకను వ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు, వ్రాసిన వానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందురుగాక, పూర్వరంగోత్తరంగములలో సూత్రప్రాయముగా నాయీవివాదము సంబంధించినయావద్గాథయు నిముడ్చఁబడినది, అది అననచర్చయు, అంతము వేమవరావధానపరియుక్తమగు సమ్మానమును గనియెయిుఁగునది, ఆసమ్మానసమయమునందలి పద్యములు మాత్ర ముదాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయుగ్మ మలంకృతంబు చే
సిరికదే! కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వురు చెన్నయూను ల
బ్బురమును సంతసంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్నయం
దఱనయనంబులం దవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రమో.

తి॥ శా॥

ఉ॥ గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
మోడి భవత్కృతూహలము నోముఁగ సింగపుమేల్మిబంగరుం
బోఁడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్హుఁడౌ
వాఁ డెవఁడో! యెఱుంగఁగలప్రాజ్ఞులుమ్ముఖ్యలునేఁడు చూడఁగన్

వెం॥ శా॥

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము.

శ్లో॥ ఉన్నతం పద మవాప్య యో లఘు. ర్హీలయైవ స పతే దితి బ్రువన్
శైలశేఖరగతో దృషత్కణ. శ్చారుమారుతధుతః పతత్యధః॥ ౧

(రసగంగాధరముచూ)

శ్లో॥ యద్యపి నదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయుః
తదపి నకుప్యతి సింహో, విసదృశపురుషేషు కః కోపః॥ ౨

(అలంకారశేఖరముచూ)

శ్లో॥ సంత స్సచ్చరితోదయవ్యసనినః ప్రాదుర్భవద్యంత్రణా
స్సర్వత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృచ్ఛ్రం సదా
అవ్యుత్పన్నమతిః కృతేన నసతా నైవాసతా వ్యాకులః
కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః॥ ౩

(కువలయానందముచూ)

(సదుపదేశము)

చ॥ వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొందలు మున్గుదాన, వ
ర్తిలుఁడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకుఁగందు శాఖకుం
జల మిడ నెంచి సద్గ్రంథమును వ్రాయఁగఁ ద్రోచు టదేటితెల్వి, పూ
ర్వులహృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్పఁ గదమ్మ శాంకరీ॥ ౧

చ॥ వలదు నియోగి వైదిక విభాగము వల్ల దనర్థ గోష్ఠి, ము
ఖ్యులను విదగ్ధులన్ సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడకై ప్రయత్నమూ,
వల దపలాపముల్ గిలుక వల్లదు వల్ల దటంచు సంగికే
వలదురితంబుగా సదమలాత్మకలార్థ గుణిస్ ఘటింపుమీ॥ ౨

చ॥ కలకని గోర్కులం బడిన వారెవరున్ దుద నెగ్గలేద, యీ
కలియుగమందుఁ గూడ సత్యము నై శాంతుఁడు గాని యసత్యమన్నఁ బె
ద్దలకుఁ బ్రవర్తి లేదు ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మూ
ర్ఖుల మనీకొల్పు పెద్దలకుఁ గొండొక బోధ యొనర్పు మంబరో. ౩

గ్రంథప్రవృత్తి.

చ॥ సత్య, మసత్య, మంచు మనుజన్ములమంచికిఁ జెడ్డకున్, సదా
చార్యము సేయుచుండెడి పదార్థము లందొక దాని కింకొకం
డత్యయమున్ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్పయోగ్యులన్
బ్రాజ్ఞులు వేఱొకందు నిలువన్ బ్రయతించుచునుంద్రు శాంకరీ. ౧

చ॥ నిలిపిన నిల్వఁ జాలఁ దనిత్య మసత్యము, నిల్పకున్నను
న్నిలిచి యనంగఁ జాలినది నిత్యము సత్యము, సత్వరప్రకా
శకలన లేదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూఁత గొని పుస్తక మియ్యది సేతుమంబికా, ౨

ఉ॥ సోటుకుఁ గాలదోష మది సోటియొడన్ గొఱ గాదు కాన నై
ప్పాటను యుక్తి సేయుదు సపక్షత గల్గదు తప్పుతోవలం
దాఁటెడివారిరజ్జులు వృథా, ఋణ మిచ్చి యుపజ్ఞఁ దున్ దిష్ట
తోఁటి నైదిర్చి పేర్చి కవిఘుంబరుఁడున్ వెలుఁగొందు నంబికా. ౩

మ॥ మనవాఁ డెవ్వఁడు? సత్యముం బలుకు సంపల్లక్ష్మి, యన్యం డెవం
డనృతం బాడెడివాఁడె, యీనియతికిన్ న్యాయైకదృష్టుల్ ప్రభుల్
దనియన్ బ్రొద్దిద రన్యులో? మొఱకులై "తాఁ బట్టు కుందేటికిన్
జనుఁ బాదత్రయమే" యటన్నను డికిన్ దానానుదానాగ్రణుల్. ౪

మ॥ ధనమున్ జూడరు వేషభాషలకుఁ బందల్ పోరెల్ జంక రౌ
వ్వని కేగౌరవ మంతె కాని యధికత్వం బొప్పఁ గాఁ జూడ న
జ్ఞసులన్ దక్కుఁ దదన్యులన్ మనమునన్ జర్చింపఁ గాఁ బోరు, ధీ
ఘనులంచున్ జననీ? ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞశ్రేణికిన్ దెల్పుమీ. ౫

పూర్వవిద్వన్నాగరికత

శా॥ *"మీరిద్దల్ ధన మిచ్చి కొన్నయది మీమీపోకలెల్లన్ ధనా
శావిద్ధంబులు పూర్వనాగరిక విద్యాభ్యాసముల్ వేఱు, త
ద్వ్యాఖ్యాస్ఫూర్తులు వేఱు, వారు ధనకై దైన్యంబు నైకోరు మీ
తీరీవల్ వారికి నైంత రాని దని యుద్బోధింపుమీ శాంకరీ. ౧

శా॥ పూర్వాచారులవిద్దె నేర్పుగుణలుబ్ధుల్ వారిమర్యాదలె
సర్వోత్కృష్టముగాc దలంతు రిపు డాచారమ్ము లే మున్న వీ
దుర్వారుల్ గనc బోరు, దూర్వ లెనయా దుర్వాసుతో నందు రో
శర్వాణీ! యిటువంటిరోగులను లక్ష్య ప్మేల నేయన్ వలెన్. ౨

*ఆంధ్రభారతి యను పత్రికనుండి.)

ప్రాచీన గురుశిష్య పద్ధతి.

శా॥ బెంచీ లక్కఱలేదు "గేమ్సు" మొదలౌ "ఫీజుల్" విన న్రాళ్ళపాష్మం
చున్ నిర్ధనుc బ్రోచిపుచ్చరు గురుల్, "ఫ్యా"షైన నే లాభమిం! దంచున్ నేమము
లేదు మీ చదువునందాలోక మీలోకమున్ । గాంచన్ వచ్చెడివారెవ్వారల! మిము
మ్రొక్కన్ జెల్లు నెకాలమున్॥ 1. ఉ॥ ముక్కల నక్కలం గుఱిచి కోర్కెc
బాటేల్ల గుఱించి శాక మీ । రెక్కడc జూచినన్ ద్విజగదీశ్వరర్క్షుని దేశ
విన్ మహా । ఫక్కీకతైం నటించుసురవాక్కులు శిష్యులకిచ్చి వారి దౌ । వా
క్కునను దేహమున్ భవముc బావనమున్ బొనరింతు రొప్పగన్॥ 2. ఉ॥ చెప్పు
లకాళ్ళు ముండితపు శీర్షము శూన్యలలాటమున్ మఱిన్ । గొప్ప బదాయి వేషము
లుc గుచ్చులపాగలుc గోట్లుc గంఠమం । దొప్పెడి పట్టముల్ గలుగు నుజ్జలు శి
ష్యులు నీకు లేరు మా । యప్ప! చిరాయువై బ్రతుకు మమ్మరో వేదమ! నీకు మ్రొ
క్కెదన్॥ 3. ఉ॥ చాపలె యాసనంబులcట; జందెములే వరవారవాణముల్ ।
పావము పావcజోలుసదివట్టులు శాలలు; పుణ్యలోకముల్ । చూపెడి మాలికల్
మెడకుc జుట్టినపట్టము లర్థమిదియే । ప్రాపగు జీత మిట్టి గురువర్యుల శిష్యుల
మ్రొక్కుటొప్పదే॥ 4. క॥ ధనవంతులకన్నను ని । ర్ధనవంతులె ప్రీతిపాత్ర
తములకు శిష్యుల్ । వనమాలిc గొల్చుచే చదువు, ఘన మాలిమి నైగదు మీకు నంజలి
నేతున్॥5. సీ॥ అరుణోదయ మ్మగునప్పుడ మేల్కొంచి యాత్మాను సంధాన మా
చరించి । అవగాహులకేగి యట స్నాన మొనరించి రవి క్రియామనుని కర్తవ్యము

టాటోటురటకుఁడు

ఉ॥ కొట్టి సుశానవాం బదియుఁ గొండొక కొంత వహించు నైవ్వనిం
బట్టఁగ దానిఁ గుట్టునలదీసుని నాలుగ్రుయు వెన్కఁ దీయు నా
పుట్టుగుబమ్మచారి యెటుబొంకిన నేమగుఁ? నట్టిబీపురుం
గట్టులు గిలుగ్రువ్రాఁతలకు గౌరవ మొక్కఁడి దమ్మ? శాంకరీ. ౧

మ॥ ఘటచేటీకరనీచశాబకలనాక్రాంతంబు కర్ణద్వయం
బఁటే నానానృతపాతశాంచితవృథావాంకార పంకాంకితం
బఁటే చేతం; బటువంటివాఁ డొకఁడు పేరానించి టాటోటులన్
రటియింపన్ గటువానుగా కవియు ధీరవ్రాతముల్ చూతురే. ౨

లానం౫। తముఁ బోలివర్తింపఁ దగుశిష్యగణములు వెంబడిరాఁగ గృహంబుఁజేరి నిన్న దండెమ్ముపైనించిన నీరాగ్రి పుట్టముల్ ధరియించి భూతిదాల్చి॥ తే॥గీ॥ దేవ తార్చన మొనరించి దేవదేవ। నామపూర్వకముగ వేదనాదమును ద, దంగవి జ్ఞానమును శిష్యులనువదింపఁ, గాల మేగించు పూజ్యుల గారవింతు. 6. చం॥ నృపతులు వచ్చి దూరమున నిల్చి నమస్కృతిఁ జేసి పూర్తిగాఁ, దపమును వేచియా జయిని దగ్గఱకుం జనదెంచి 'మీకు నే। ది పనిగాు తెల్పుఁడీ' యిపుడె తీర్చెద మన్న "మాకేమి లోటులే, దపరిమితంబ సౌఖ్య, మనునట్టి తపస్వుల మిమ్ముఁ గొల్చెదన్॥ 7. ఆ. వె. పంకజాలితోడఁ జనుదెంచునట్టివి, ద్యార్థిఁగాంచి బ్రహ్మయరుగుదెంచి, నట్లు సంతసించి యన్నమ్ము పెట్టు పతివ్రతా మణుల నుతింతు భక్తి, 8, ఉ. "వారలు మీకు విద్యనిడవారము లేమిడఁ జాలము., యటం, చాలని పేర్మి దేవుగతి నారని భుక్తినిబెట్టి విద్యపైఁ। దీటవియాస్థఁ జూపెడి విధివ్రతిమానుల నగ్రిపారఫుం, బాలుల వారిగేహినులఁ బాయనిభక్తి నుతించి మ్రొక్కెదన్॥ 9. శా. ఏరాజుం గన నిచ్చలేమి 'నెటులో యీపొట్టఁ బోషించియో। తీరం గావలె' నంచుశైత్య్య మది నెంతే శ్లాఘ్యమంచెంచి యా, చారం బొప్ప గృహంబు లేగి వెనుకన్ భాత్రావళుల్ రాఁగ సం,సారంబీఁదుచు విద్య నేర్పెడి మహా పంనక్రర్తలన్ మొక్కెదన్॥ 10. కం॥ భృతకోపాధ్యాయులఁగని, మతిలో నేవమ్మగాంచు మాన్యులకున్ బ్రో, క్నత వేదశాస్త్రవిద్యా, రతులకు నతులిడుదు రాజరాజనతులకున్॥ 11. మ॥ శుచియా వేషము శుద్ధమా మతము సంశుద్ధం

ఉ॥ "ఆవులు దూడలుం గలుగ నార్యుల గుంజల కేల" టా నెవం
డీవిషయంబు నేమఱుఁగు నింతకుఁ దన్నెవఁ డీసడింపఁ దే
పో విడుచుఁడీ జరిత్ర మన బొంకులు బూతులుఁ గూడ నౌనుకో?
కావల మేడ? సత్యపుఁ బ్రకార మదేడ? విచింపు మంచి కా.

ఉ॥ ఇట్టి వృథా ప్రజల్పకుల హీనపు వ్రాతలు కీర్తికామినిం
గట్టుదు నాపై "కాళ్లకు రిగడ్డ" నటం చొకమూల నాఁగుచోఁ
బట్టపగంటఁ జొక్కులపిశాచము వెల్లకపోదు "తో డొంగ"
రొక్కటియుఁ గాకపో దొకపరుం డలతాను వ గాకపోఁ"డింకన్. ౮

ము దేహం బని । దర్శనీయం బగు పాంచభౌతిక రిమ ప్రదవ్యంబం దనాసక్తి పూ । ర్వచరిత్రంబులయందు భక్తియును ఛాత్ర శ్రేణిపై రక్తిగ । ల్గువరు ర్వేదుల సాంగుల న్ నిరతమున్ లో నెంచి కీర్తించెదన్॥ 12 మ॥ ఘను లుద్యోగులు వచ్చి "మీ సుకునకున్ గన్యమణిన్ పేటులె । ధనధాన్యాదులతో షనిచ్చెద" మనన్ దత్ప్రస్యగ్రేకో మనం । బున నిష్టంబదిలేక "మీరలతులుల్ పూఁబోఁడి మీకన్నె సే । మనఁగా రిప్తుల" మంచుఁ దప్పికొనుమి ప్యగ్రింతుఁ బుష్పమ్ములన్; 13. చ॥ ధనమును భూమియున్ దమకుఁ దామయి యిచ్చెడి రాజు లుండ "నం । దనులకు విద్య రాదు ధనధాన్యవశంవదులైన" నంచుఁ దై । కొనక సెటో కుటుంబమునకున్ భృతి గూర్చుచు నిస్పృహత్వమే । ధనముగఁ గాలమున్ గడపు ధన్యులఁ బూర్వుల నాత్మ నెంచెదన్॥ 14. ఉ॥ రా జరుదెంచునప్పటి కరంటులతోఁ టకు గొప్ప ప్రతప్పత । మ్మాజన పాలుఁ జోయ్యఁగని । "యార్య! కృతార్థుఁడనైతి మీకు నన్ । ర్యాభజము లెక్కలే దయిన భూమిగొను ద్రవ్యమొ స్వీకరించి మా । తేజముఁ బెంపుఁ" డన్న గణుతింపని సూరుల నాశ్రయించెదన్॥ 16, ఉ॥ "పుట్టిమెట్టులో యిచటఁ బుట్టినయూరెటు వీడవచ్చు ని । ష్పట్టున నే వసించి బుధవర్యులఁ జేసెదఁ గాక శిష్యులన్ । పట్టెద నేన యన్న" మని పేదతనంబనుకోక దాతలం । బట్టి స్వశిష్యులన్ బెనుచువారి నుతించి యఘంబు త్రుంచెదన్॥ 17. ఉ॥ పెట్టెలు లేవు కల్గినను బీగము నున్న విభూతినంచియే । పట్టుదొకండు భూతి నిడు బంగరపుంగని గాఁగ రాజరా । బట్టులు శిష్యవర్గమున కన్నము విద్యయు నిచ్చువేలుపుం । జెట్టుల మధ్యరూత్తములఁ జెప్పి మఱొక్కరి నెట్లు చెప్పెదన్॥

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఉ॥ జాణిది నూరు గాద యలజానిది నాల్గ-యుఁగాద, తోఁచిన
ఖ్యాపరుఁడే ననత్యములనే నొగడించును, యట్టివాఁడు శ్రీ
జానిస్వనామ మూనినను జందన మూనిన రాసభంబె మా
రానఁ బరిత్యజింతు రలవ్రాయసకానినుదుల్ బుధాగ్రణుల్. ౫

ఉ॥ ఉన్నది యున్నయట్టులుగ నూపిక మీఱ లిఖింతు మంబరో?
కన్నపుదొంగ వ్రాఁతలప్రకారము నోటికి వచ్చినట్లుగాఁ
బన్నము, బన్న మాగిలుకువ్రాయనకాండ్రశిరాన నుంచి వి
ద్వన్నుత మైన మార్గమునఁ బంపెడిభారము నీది యీాదెసన్. ౬

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని దూఁగి యందు రెవఁ డల్లవసిష్ఠగవీప్రసవంతికై
మతి చెడి పోర యోడి మతిమత్తముఁడై తప మాదరించి బ్ర
హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె స్వ
ర్గతి నొక రాజసూతికి సురప్రభుఁ డొప్పమి గాగ్రహించుచున్ ౧

ఉ॥ గడ్డము మీసముల్ పెరిఁగి గాధిజుఁ జేయవు వేసి నేసి యా
చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని శ్రీవతియన్నను జేర్పఁ బోయి తాఁ
బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుఁ గృశాస్యుఁ డన్యునే?
అడ్డఁడె యింద్రుఁడే దావయిక ఘాంశ మెఱుంగని వాను లేరుగా ౨

(పౌండ్రికవాసుదేవీయము)

ఉ॥ ఉండుఁ జగమ్మునందు మును పుండినయట్లె యుండు వాసు పె
క్క్రండ్రు, వృథాభిమానమునఁ గర్వ మెఱుంగక కొంద రొట్లొ చే
కొండ్రు వమానముల్ దమకుఁగూడని బిరుదుల్ ధరించి; యీా
* పౌండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో? ౧

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషమునిఁ యిట్టులనెను నాతనితోడన్,, ఉ॥...నీదు వాక్యముల్, మానవనాథ? యన్నియును మానుము కానివి నాకుఁ జూడఁగన్,, క॥ హరియు కృష్ణుఁడ? నీవె కృష్ణుఁడ?, హరికిని నీకును విశేషమరయఁగ భూభృ, త్వరమాణువుల

(గౌతమీనది—సెలయేఱు)

ఉ॥ కొండలు డీల బండ లాగఁ గొట్టుకపోవుచుఁ జేల గౌతమీ
చండతరప్రవాహ మది శాశ్వతమై భువిఁ బర్వ నెన్నఁ డీ
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగుచుఁ సెలయేటి ప్లట నూరుఁ బేరు లే
కుండఁగ "దివ్యటీసరస సుందెడిదీపములో" యనం బౌరిచేఁ. ౧

ఉ॥ అంతన పుట్టు నంతటనె యాఱుఁ గడుచుఁ రయ మెవ్వఁ బొఱు ను
కిృంత నెడల్పుఁ బొద్దు గలయే యది యే సెలయేఱు, దానిపై
నెంతొ మహాప్రవాహముగ నెల్లపుడుఁ బ్రవహించుచుఁ బవి
త్రాంతరమై తనర్చెడి మహానది గౌతమియుండు శాంకరీ? ౨

కుఁగలయని 'పరికింపవు' హరికిసిపు ప్రతిరూపుఁడవే,... తే॥గీ॥ బలవదుడుగుము నిన్ను వాసుదేవుఁ, డందురే బుద్ధియుతులు నన్వహివాస, సిద్ధమైవాసుదేవాఖ్య నెల్లెనట్లు, లుర్విలోపలఁ దత్తులౌఁ డొరుఁడు గలఁడె,, క॥ నీచక్రము నీశంఖము, నీచాపము నీగదయు నీఖడ్గంబును, నీచాగోపితములు విను, చూచిన నపుడురు వీరి శూరులు ధరణిఁ,,...క॥ నవ్వెదు వాగల నెఱుఁగవు, క్రొవ్వున నిటు వలికె దేలొ గోవిందుని నీ, వెవ్వనిఁ గాఁ దలఁచితివతఁ, డువిద్విష్టారెడు భవన్మదోద్ధతి యడఁచుఁ,,.......వ॥...నై నేయుండు(సాత్యకి) అట్టహాసంబు సేసియతనికిట్లనియె ......తే॥ గీ॥ ఆదిదేవుని పేరు చిహ్నములు పూని । నంతటనె యాతనికిఁ దుల్యుఁ డంద్రెదెనిన్ను, సింహకవచంబు దొడిగినఁ జెనఁటియుక్రు, గంధ గజగంధమున కును గలదె నిలువ,,...వ॥ ... పొందుపరిందు...ఒకదూత నాదైత్యదమను పాలి కింబసిచిన,,...సీ॥ ... తిరిగి తంతటఁ బోక తేఁకువమాలి నాపేరుఁ జిహ్నము లుఁ గల్పించికొంటి, వాసుదేవుఁడన... నేవకా,... బ్రతుకవలతేనివినుము... చక్రమాదిగ విడిచి మత్పాదములు పూడిగి, నడికి చనుదెమ్ము నాశరణమ్ము సొరఁగ,, వ॥ అనియిట్లు దూతముఖంబున వెడలిన విమతువాక్యంబాకర్ణించి ... కమలలోచ నుండు వానింగనుంగొని సీ॥ ననునట్టులరుగుదెమ్మనియెఁ గావున నెల్లయడియాల ములతోడ నరుగుదెంతు, వినుతచిహ్నమ్ములు వీడుమన్నాఁడు గావునఁ జక్ర పూర్వతఁ దనరువాని, దనమీఁద విడిచెదఁ, దనశరణముఁజొచ్చి మనుమంటగ లదుగావునఁ గడంగి, తనశరణంబె పెంపొనరంగఁ జొచ్చి నిర్భయుఁడనై భూరి

(చ్యవనమహాముని)

ఉ॥ కొండలు బండలుం గలిసి గొబ్బున నెంచి సపక్షపాత మూ
ఖండలుచేత కత్తిరిడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై
యుండియు నీకుమాత్ర, మదియుక్త చ్యవనుం డిడఁ, డాత్మశక్తి యి
ట్లుండు నటంచుఁ దెల్పుటకు నూజగదంబ కృణీకరించుచున్ ౧

కం॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గననిక తన వజ్రిముష్టిఘన హేతియు కీ
ర్తిని గోలుపోయెఁ గొడవ, ల్గనిమొన నటు లాచరింప నది యేమగునో. ౨

సంపదహారింతు తే॥ గీ॥ ధరణినెందుఁ జేరఁగలవాఁడు గాను నాకు, దాఁటవచ్చునె తనయాజ్ఞ దడయకింత, వట్టునేఁడు నెల్లిటిలోన నిట్టులముగఁ, జేయఁగలవాఁడనంతయుఁ జెప్ప మీరు,.... వ॥ ...అద్దేవుఁడు దివ్యగంభీరస్వరంబున నతనికిట్లనియె,, సీ॥ పౌండ్రభూవర! నీవు భావమ్మునందు మదీయాంకములు మోవఁదిరితేని, నాపాలికేతెంచి నమ్రుఁడవై యేను నీవాఁడ నాకిమ్ము నీదుచిహ్నములనని వేఁడినలలి శాశ్వతంబులై చెల్లునువెల్లివై చెట్ట చేసి. తింకనైన వినీతి నేతెంచి వేఁడుము ... వ॥'' నీవునన్నురమ్మని దూతచేతఁ జెప్పి పుత్తెంచిన నీదెసవచ్చి తగినబుద్ధియుం జెప్పితి, నిట్లు సేయుము...అనిపలికినఁ బౌండ్రుండతని కిట్లనియె,, మ॥ అవనీనాథులనెల్ల నుద్ధతుల గర్వాంధ్యం బడంగింప నేనవతీర్ణుండ, నెఱుంగవేయకట! మిథ్యావాసుదేవాహ్వయం, బవినీతిన్ ధరియించి కొందఱకు మోహభ్రాంతి పుట్టించెదీ, యవలేపంబు నెఱింగి కావె నిను దండార్హుండుగాఁ జూచితిన్,, తే॥ గీ॥ నాకువెఱచి వైరాన యానంబు సేరఁ, గొంతకాల మమ్మెయిఁ దప్పఁ గుర్రింకిపోయి, తీవులేకున్నఁ జూచె మహావిభూతి, నెఱయవచ్చితివు నీయూరనెఱుకనైతి,,...క॥ పగతుఁడు చక్రమువైచిన, నగధరుఁడు సుదర్శనమున నదితుత్తుములై, జగతిస్థలిఁ బోరఁగెను న,ట్లుగఁజేసె నమస్తజగములును ముదమొందన్,,...వ॥ ఇట్లుంగిఁ బగతు నపగతనమస్త సాధనుంగా నొనర్చి యమ్మహావీరుండు. తే॥గీ॥ ఏమిరా! వాసుదేవుఁడ నేనయనుచుఁ, జెప్పికొనవచ్చునే? యుంకఁ జెపుమ నాకు,...వ॥...గరుడ చరణ ప్రహారంబులఁ గ్రక్కుమగరుడలాంఛనంబగు తదీయ ధ్వజదండంబు ఖండంబులు సేసి...,, (విస్తరముఁగాఁ గోరువారు హరివంశోత్తరభాగము ఉపఆఖ్యానము చూడఁదగు)

(శాళింగులు)

ఉ॥ అంగమునిండ భూతి నిడి యల్పపువస్త్రము గట్టి చెంబు చే
లం గొని శుద్ధసద్ద్విజులలాగు నటించుచు నెందుఁ బోవు శా
ళింగులపోల్కి నేఁ డకటు? లేకు లనేకు లొకింత నేరు పెం
దుం గనకే వధానిబిరుదుం దలఁదాల్తు రదేమి పాపమో? ౧

ఉ॥ వేషము పొట్టకోస మటు వేసిన వేసులు గాక యీరసా
భాసులు నిక్క మెం ద్విజులఁ బట్టుక "మీరును విప్రులే? మిము
భూసురు లంట తప్ప మముఁ బోరునఁ గెల్చినఁగాని మీకు మీ
భూసురవాదు మెప్ప" దని మోఁగుదు రేమిటి కంబ? శాంకరీ. ౨

(లూత)

ఉ॥ అంబరమందు *సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక ప్రేలుచుం
దం బొకయప్పు తోఁచు నది తథ్యమె? తా దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజాల మది చూపున నంటుక యుండు దాని వా
రంబు మొగంపు దారపుఁ బరంపరతోఁ గలుపుల్ దిగంబడున్. ౧

ఉ॥ నేయను గాత లూత యది నేర్పిన నేఁతగఁ బొట్టకోస మా
నాయము; బట్టకోసము జనంబు కువిందుని గోరుఁగాని యా
మాయపుఁబుర్వు నేఁతకయి మానస ముంచునె? యుంచుఁబో? యెటో
కాయమునందుఁ గప్పికొనఁగా, నది వచ్చునె? ముట్ట వచ్చునే. ౨

---

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 సం॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈఁగపులి

తే॥ కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిఁ గంటి। నీఁగపులి యంచు రందఱు నెల
మి నన్నుఁ! గాదె యంచును మది వృథా గర్వపడకు; నరసులదివిన్న నసుబురు
సాలెపురుగ?, కపటమున నేదొ యొకవస్త్రగదను బన్ని, యీఁగలను మానవుచ్చు
ట నీఁగపులివి। కాని యెదురుగ నిలఁబడి కలనఁ గెలిచి। పేరుపొందిన దేమి రూపింత
లూతరే। ఎట్టులో యొకరీతి నీకీబిరుదము। కలిగె నామాటలటులుండు కలిగినంత।
మాత్రమున నూర్ణనాభ మాకుతియిమిత్రము, తలను దాఁటిన గర్వంబు దాల్పఁదగునె

ఉ॥ అల్లిన దానికే మరల నల్లును, గ్రొత్తవిధాన నల్లఁగాఁ
జెల్లదు సాలెపుర్వునకుఁ జేతయుఁ గాదది యెన్నిసారులే
నల్లినయల్లికే మరల నల్లెడి దానికె నంతసింత మా
యల్లిక యెందుకేని గొఱమైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ. ౩

(నీరసాశుఘోషానిరసనము)

చ॥ ఎఱిఁగియు గ్రామ్యపుంగయిత కేమను బాల్పఁడబోదు మేము కొ
వ్వర మొకవేళఁ బోరికి నథాస్తలికిన్ జనుదెంచెనేని; శాం
కరి! యది కాదుకూడదని కంకణమమ్మ! ప్రసక్తి దీరుసు
త్తరపు క్షణంబునన్ మరల దానిఁ ద్యజించెద మాజ్ఞ యిమ్ముగిన్. ౧

చ॥ ఎలమిఁ దురుష్క నిందగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్వ మా
క్రైలుఁడు తురుష్కతాప్తికయి కట్టిఁడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గలకాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గ్రామ్యధాటి కొడిసా చెడి తప్పను నైఁపు మమ్మరో. ౨

ఉ॥ తప్పులఁ దోఁపనీక పొడఁదంగలశాస్త్రము గప్పిపుచ్చు నే
ర్పొప్పనమా దదాబిడగఁ జాప్పశరాకలఁ బోలు పద్దెముల్
గుప్పఁగఁ జేయు పొయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపక పెట్లొ నాఱులన్
జెప్పినదే మహాపదవి సేయుము మాయము గ్రామ్యవక్త్రముల్ ౩

ఉ॥ కష్టముగా నెటో భవదఖండకృపామహిమన్ము కల్గి నీ
ముష్టికవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మూటలుగట్టఁ జాలు ని

నీవ రాకతిముమునకును నీయశముకు! నీదువిమదంబునకు లోనవీళుపొచ్చు! వలయు నీజాతివార్మర్వ తలయుఁగాక! యింక నెవ్వరు మెత్తురో యోఁగలపులి!, యెన్ని రోలా గొప్పకీటము లున్నవి సుమి! వానికేమియు గర్వంబు గానఁబడదు, నెదకి రత్వంత యల్లికల్లుదువా లేదా! మేలు నీదు గర్వము పట్టఁజాలకుండెఁ,జాలునింతటి నుంచైన సాలెపురుగ?,బుద్ధి తెచ్చుకొని నయాన బుజము లెగరవైచి కొసటచాలించి గర్వంబువిడిచి! భద్రముగనుండు మిదియు నిబ్రతుకు తెరువు.

విప్పర సోదరకవులు

ద్దుష్టపుఁ బద్యమున్న నది తొల్లి రచించిన దంచుఁ, వారి సం
తుష్టికి నల్లు కాదనుచుఁ దోఁపఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ. ౪

ఉ॥ గిరగిరఁ ద్రిప్పమ్రోఁగెడిఁ బకీరుకరమ్మున సుక్రుయంత్ర, మా
"కిరకిర,, బాలురన్ దనువఁ గిల్గ్రుసుభంగిమె యావ్యసైన చోఁ
బరపరలాడుచున్ గవితఁ బాడెదడావిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించుపూనికయు మాన్యతఁ గాంచుఁ గదే మహేశ్వరీ. ౫

మ॥ స్వరవర్జ్యత్వమెఱుంగకే పొరిఁబొరిన్ సంగీతముల్ వ్రాసి యె
వ్వరు మెప్పింతురు! గాయకోత్తములు వహ్వ నాఁగ; నట్టే వర
స్వరసందర్భము శ్రోత్రపేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లే కెట్టులో
వికచింపన్ గవితల్ శ్రవోయుగళికిన్ విందుల్ ప్రసాదించునే. ౬

చ॥ "పదనిస, సానిదానిపద, పస్రరీసరి, గామ గారిసా,
సదగద, నీరిసారి. దరిసా, గరిసా, నిరిసా. రిపా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, సదగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,"
యిది యొకగానమేని యెదియేనిఁ గవిత్వ మగున్ మహేశ్వరీ. ౭

ఉ॥ "చేసినదోసముల్ బయలు సేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్వ వి
న్యాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెద వేల" యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు పండితరాజు చేత నీ
వీవ డిలంగఁ జేసి మము నెందుకు దూర్చెద విందు శాంకరీ. ౮

ఉ॥ ఎంచి పురాణులైన పదునెన్మిది వర్ణ్యములం గుణించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యుంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించిన చో నదుత్తరము చెప్పుటకున్ దగనైన యుక్తి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యీకృతి కో మహేశ్వరీ. ౯

చ॥ కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములన్ రచియించి కీర్తిపుం
జముల జగమ్ము నుంచెడి ప్రశంస ఘటించియు నేఁడు కీర్తిపుం
గవులకతమ్మునన్ రసము గన్పడకుండెడి దుష్కృతాలు కా
కవితకు మమ్ముఁ బాలుపడఁగా నొనరించెదె మాలదైవమా. ౧౦

చ॥ కవియను మూడువందలఁట? గంటకు డెబ్బదివందలంట! త
త్కవులకవశమ్ము చెప్పుటకుఁ బూనిన వారిని బుట్టఁజేసి యె
వ్వరు నరసాకుశల్యసనముల్ బచరించు మదీయవక్త్రముల్
“బడబడ” మ్రోఁగు “తామమరహా” నుసరించెదవమ్మ యీశ్వరీ. ౧౧

ఉ॥ వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గణా
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డెంతగఁ బొంతగ సంగ్రహించి యే
పొత్తున రోయకే పలుకుపోకడ నేరిపి మాదుకైత న
వ్యత్తరమైఁ జరింపక నుమూలగఁ జేసెదె మాలదైవమా. ౧౨

చ॥ తొరతొర గ్రామనామములు తొంబదిమో తదిదో సహస్రమో
కరవర ప్రకృతిప్రకరము వాగెడి విప్రవనిమోదివై ఖరిన్
కరచర నూరు జార్చుటది సత్ప్రవిధర్మము గాదటంచు నీ
వెఱిఁగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పెదవమ్మ శాంకరీ. ౧౩

ఉ॥ అక్కట! నీరసాకృతిన సందముఁ జందము లేక యొట్టులో
నుక్కులు ప్రమింగుచున్ వెడఁగు గొల్లలనుద్దుల నెంతపాడినన్
దక్కునె “కైత” యన్ పదవిదానికి, “గాడిదగంపెడూఁక వాఁ
డాక్కిన నేమిలాభ” మగు బొంకక తెల్పఁగదమ్మ శాంకరీ. ౧౪

ఉ॥ అబ్బెన మేలసేయవలె నంబరొ? తంబుర, యొంటికంటి త
బ్బిబ్బు మృదంగ, మిద్దియనె వేషముపట్టిన లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాంద్రతలఁ పుం గొలువంగల పాటుకైతమున్
నిబ్బర గల్గి పండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కి యున్నచోన్ ౧౫

చ॥ కవితయుఁగాని సంతతియుఁగాని జనించిన యుత్తరక్షణం
బవిని నశించెనేని ఫలమబ్బునె? గర్భభరమ్ము దక్క, నా
యువు లవమేని లేనిసుతు లొక్కసహస్రము కెక్కుపాటులో
శివ! శివ! పుట్టనేమి యనుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబ శాంకరీ. ౧౬

ఉ॥ అతుకవిత్వమందు రస మారయ రాదని యప్ప నెప్పు నో
యీశకుటుంబినీ! జనకమే లిఖియించిన బంధిత్రిందనే

నాశముఁగూడ వ్రాయుటది నల్వకు నమ్మత మౌనుగాక క
ర్మాళియమే స్రవించుటకు నక్కట! దీనికి భేదముంతునే, ౧౮

ఉ॥ "మాదని తేరఁజాలు సుకుమారుఁడు, కన్నులు చేరఁదేని, బం
గారము మే"నటంచు స్మృతి గాంచిన బాలున కేద్భుతంగి వి
స్తారరసమ్ము గల్గుటయు సంభవ మందెదుఁగాక నిల్వఁగా
నేరని కోపహాతుకవి నేరుపులేటికి మాకు శాంకరీ, ౧౯

చ॥ పలుకుల కల్కి నేర్పిన సుభాషితముల్ జతఁజేని కచ్ఛపిన్
బలుకఁగఁ జేయ దానికి సుపత్రితిగా స్తుతివిందు సేయుచున్
గలకలలాడు కంకణవికస్వర సుస్వర మట్టులుండు మా
పలుకులనర్చదే యనుపబాడిగ బండరవంబు లీశ్వరీ. ౨౦

చ॥ కలుషితమైన నీ ధ్వనుసు గాఁ బ్రవహించెదునన్లై తప్పఁగై
తలు దొరలున్ దదాబిడిగఁ; దజ్జల కెట్లు రుచింపనౌ, శర
ల్లలితకళావిలాసవిమలమ్ములు సత్కమలంబులో, రస
జ్ఞాలకు రుచించునట్టివ యగున్ హితమాను కవిత్వ సూక్తికిన్. ౨౧

‡(తలకుఁదగనివ్రాఁతలు)

మ॥ కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతకునై కష్టించు నుత్కృష్టవి
ద్వవివేకుల్ కులగోత్రనిందకులు, వేదాచారపారంపరీ
దవవహ్నుల్, సకలాన్నభోక్తలు, సమస్తస్త్రీకుటుంబుల్, మహా
సువివేకుల్, వితరీత మీతెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుందురే
కవులివ్వారి గణింత్రురే వీరిలాగా లోకం బన్న నేఁ డంబికా. ౧

‡(మే 10 వ తేది 1913 వ సం॥ కృష్ణాపత్రిక నుండి)

చరణాయుధప్రశంస.

ఒక భాషాభిమాని:—

ఈ పోట్లాటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈ కవులు శోక్యనుకూడా మించిపోయినారు. కురుక్షేత్ర యుద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది. కాని యీ కవుల కలహం మెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విరామము లేకుండా ఉన్నది. అంత

ఉ॥ దుర్మతముల్ కదుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడునట్లు, ధర్మపు
న్మర్మ మెఱుంగునార్యు లవి మాపినయట్టి కవిత్వతత్త్వవి
త్కూర్మికి లాగగా వలెఁ గు కావ్యము; తాదృశధర్మకార్య మే
కర్మ మెఱుంగఁ జాలనియకర్మపరుల్ నిరసింప నేమగున్. ౨

ఉ॥ జన్మము లాగి పోయెనుగ యశస్సుల సత్రము లాగిపోయెనో
అన్నము మాల మాదిగల దండజకుం బ్రియమై తనర్చెనో
మున్నుల కాలు భార్య లయి తోసము నందెనొ పోడ శిష్టసం
పన్నగృహస్థపుత్రికరపంకజ మంటెనొ వీరియార్యులన్. 3

ఉ॥ వినది కాదు కాని దగు నం చది దేశము నుద్ధరించు నం
చేనరమాత్రులో గెలుకునేవపుత్రాంతల కూఁతమై యశో
ధీసులఁ బాక్యపండితగతి న్మతిఁ జాన్పెడి జ్ఞానులన్ మహా
ధీనిధులన్ వృథా దెగడు తెల్వులవిల్వల నెంచ నేటికిన్. ౪

కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరుపక్షములచుట్టు గ్రామసింహాలుచేరి గర్జన ము మొదలు పెట్టినాయి. ఈపోట్లాటల నాపించే ప్రభువెవడుకనపడడు! వీటివిషయమై ఆంధ్రపత్రికలు జాబులు ప్రకటించకూడదని దొరతనము వారొకచట్టం చేస్తే బాగుండును. కవులకే బుద్ధిలేనప్పుడు నావంటివారేమి చేయగలరు?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శని పత్రికనుండి)

కవులకలహములు

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్రావళిలో నొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండు తలల కోళ్లు రెండు ముఖాముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నటులను ఇరుప్రక్కలను శునకములు అఱచుచున్నట్లును జిత్రింపఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల నవ్వెరుపుగానే కనఁబడుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి బాగుస్వాకరముగ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరును జెప్పకయే తెలిసికొనఁగలరు... ఇంత కాలమునుండి వీరిట్లు వాదోపవాదములు చేసుకొనుచుండఁగానింత వఱకెవరికేమి యనర్థము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నియోగికక్షలు పెరుఁ

తే॥ గీ॥ జననమరణాలలీస్తు విస్తరమునర్వ, నవతరించినయయ్యదేయగుసురాళ్ళ
పండితులటన్నఁ గవులన్నఁ బ్రాజ్ఞులన్నఁ, బత్రికలు వ్రాయువ్రాఁతలవ్వి గాక
తే॥ గీ॥ బుద్ధిలేదంటె? కవులకు బుద్ధి గల్గు, వారలిఁక నెవ్వరో? తులాచారములకు
నున్న చుట్టైడి పొటినంపన్నలా? కొక్కె? వీరలు నిగర్వులను? గనర్వలేరు జనని.
చ॥ కవికలహావ్రిచారములు కట్టఁడుల ఘనఁగింప లేళ్ళ కో
ళ్ళపుదురు వారికిన్ సుకవు; లన్యులు కొందఱు కుక్కలౌదు రీ
యవినయమున్ సహింపనిగుణాఢ్యుల కీలిఖియించు ప్రాజ్ఞ లే
మపుదురొ? నీ వెఱుంగని రహస్యములుం గలవే మహేశ్వరీ. 2
గీ॥ కోడిగ్రుడ్డంతయన్నమ్ము గొసరెసుకఁడు, నిమ్మకాయంతగోరవత్స్మటుండు
వేఁటాకఁడు; దీనఁగలసువివేక మజ్ఞ, లెఱుఁగరది విజ్ఞులకుఁ గాక యెట్లు తెలియు

గు చున్నవందురా? ఆ పాప మిందుమూలముననే వండలేదు. అదియుదితలా దేవండి బ్రిద్దలయినది ... ఈ తారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములోనను గలుగు చుండును...“నిరంకుశాఃకవయః” అనునట్లు వారిలోవారు చర్చచేసుకొనుచుండఁగా నడుమవారు వారిని గోళ్ళతోడను కుక్కలతోడను బోల్పఁజూచుట యనాలోచితము... కోళ్ళు, కుక్కలు మొదలగు నీచోపమలచే వారిని బ్రజారంగమునఁ బడవేయుటకంటెఁ గొదమసింగములఁగానూ మదగజములఁగానూ ప్రదర్శించినచో సత్యమైన యర్థమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయియుండును...మఱియు వీరిట్లు నీచోపమలచేఁ బ్రత్యూహమునఁ బ్రదర్శించుటయే కాక దానివ్యాఖ్యానములో “ఈకవులకు బుద్ధిలేదు. ఇత్యాది పరిమత్సరీకారనీచవాక్యములచేఁగూడ నంభావించిరి.

(1913 వ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శినీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద పడుచున్న కవియుగ్మములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁగోళ్లగను కుక్కలుగను పరమనీచోపమగాఁ జిత్రించఁగా వర్తమాన కవులలో గౌరవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపఱచుట చాలజుగుప్సాకరముగ నున్నదని మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని “కవులు కలహింపవలెనఁట” యను వ్యాసమొకటి సువర్ణలేఖ యొకచదివరి పేరిటఁ బ్రకటించెను...అంత కంటెను అధికులు చర్చించుకొనుచుందురేని వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము. ఎందుచేత? వారి

మ॥ మితమూకల్పనఁ బట్టి కాల్పనికునం దూహింపఁగా వచ్చు ని
క్కపుసౌభాగ్యము లెన్ని యేని; యది యజ్ఞాగ్రాహ్య మెట్లొ? వృథా
కుహకుల్ తోఁచినయట్లు గిల్కుదురు సంకోచింప రల్లంత న
య్యవహారంబు సదోవిగర్హితముగా నవ్వెంతు రజ్ఞత్వముల్, ౯

ఉ॥ అజ్ఞులఁ బ్రాఁతలే ప్రకటనార్హములౌనఁటె? త్యాజ్యముల్ మహా
విజ్ఞుల వ్రాఁత లౌనఁటె? వివేకులు కోర్లఁటె? కుక్కలంటె? ధ
ర్మజ్ఞత మేలు మేలు! ఇదియు బ్రహ్మసమాజమతప్రవర్తిస
ర్వజ్ఞతయొక్కొ? యన్యమతవర్తుల కంబరొ? యింత జ్ఞానమే, ౧౦

వివాదము తీర్పుటకు మన మెంత మన బ్రతుకెంత యనెడు స్వసామర్థ్య దౌర్బల్యమును బట్టి మనప్రతీపను మనము పోవుదుము. టర్కీ బాల్కను రాష్ట్రముల మహాప్రవిదారణము సంధిచేయ బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువంటి వారికే యర్హత గలదుగాని యొలమంచిలి ప్రొప్రయటర్లు, ఏమిచేయఁగలరు? ...ప్రస్తావనకర్త లేతన్మాత్రులుగారు. కలమెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని "దమువరి" ప్రభృత్యస్మాదృశులందఱును వంక దొరకెఁగదా యని యొద్దయేని యనిష్ట కారణమున వారిని దోఁచినట్లెల్ల నిందపఱచుట కధికారము లేదు....చమత్కారముగా యుక్తిప్రయుక్తికముగా వాదములు చేయుచున్నారు. సొంపుచెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁదోఁచుట లేదు ఇష్టములేనివారు వారివాదములను ప్రకటించక పోవచ్చును,...వీరికి నిజముగాఁ గవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరితాపమే కవారిలో నెవ్వరియందేని యనిష్ట కారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వ్రాఁతి "రిమార్కుల" లు చేసి తద్వారమున సయినఁ దమయనిష్టము నుదీర్చుకొందమను దురుద్దేశముగా...తొలుత రామకృష్ణకవులు తమకీశ్వర పేరులన్న మాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు 'గురుద్రువచ్చిపిల్లను వెక్కిరించినందుకై'' కఁటకించుకొని కొంచెము ద్వేషణము చేసిరి. ఇట్లె గుంటూరిశతావధానములోఁ గొప్పరపుకవిగారికిఁ దమ రంగస్థలములోఁ దమతో నముఁడన్న సిద్ధాంతముమీఁద సహసన మీఁయగా నల్లువలదనిరి. లోకసామాన్యమర్యాదకై మిగత్తి యాసన మిచ్చినను మాయభ్యంతరము లేదు గాని ప్రత్యేకించిమాతో నముఁడన్న సిద్ధాంతముపైయాసనమిచ్చిన మేమంగీకరింపమనిరి.

ఇందు దిప్పేమియున్నదో? సమన్వయించి తమమాచరించుకొను వారిపైననునీళ్లు

సీ॥ అమ్మ యెంతటిధన్యురాలో యీబిడ రజన్వల యయ్యెను గియదిప్పటికిఁ బెండ్లి,
యితని సౌభాగ్యత నెన్న నైవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్వదియేండ్లయాఁడుఁ బడుచు
నాపె సంస్కరణపరాయణత్వము మిన్న యాఁ బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ,
ఆతఁ డెందఱికన్న నధికుఁ డేమనఁగ జందెమును ద్రెంచె బాలుఁడైనను దెగించి
తే॥గీ॥ ఇట్లు ధర్మేతరములనే యొప్పు ననుచు, సల్పుపుత్రిక లెక్కఁడిరి సహజధర్మ
బద్ధబుద్ధికిఁ గాని కన్పడని సత్య, మనెడివరమార్గమెక్కఁడిరి యఖిలజనని.

కొలఁది వాఁడ వందుచేని యూతఁడు గాకేఁడే! అట్టియెడ మానుషుని విడనాడని లౌకికకవిబాంధవులు సగౌరవ స్వాగతా వరాభవము నెట్లు సహింపఁగలరు... కాఁబట్టి సర్వవిధములను ఏవంకనూ తమ యభీష్టమును దీర్చుకొందమను దురుద్దేశమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును... ఈ హృదయ కల్మషముల కొక్క ప్రబల దృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము చిత్తగించుఁడు... నిన్నటి సువర్ణ లేఖలో... "ఓర్వలేక తగవులాడు కవులను జుట్టు జుట్టు ముడివెట్టి ఇనుప గాలములు వేసి లాగుచున్నా రందోసి శ్రీరామరామ" యనుసొక సందర్భములేని యపవాదమును వ్రాయించినారు... "కవులను" ప్రత్యేకించి నిర్దేశముల చేయవలెనని కవులనే కాని, యోగ్యలేని గుణము గలయితరుల నెవ్వరిని శిక్షింపరాదేమి?... వెంకటేశ్వరగారు చెప్పినట్లు కామము దీర్చుకొనుటకు అకృత్య మెంత యవసరమగునో క్రోధము దీర్చుకొనుటకేదియు నంతియవసరమగను. ఈయమూపట పత్రికము లీధాయనను గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు కవుల నుక్కడిరి నేకాక యోగణములోని వారినందఱను గూడ నాలోకమునఁ జిత్రవధ చేయుట తప్పనిసరియని తెలియఁ జేయుచున్నాము. కలహింపఁ గూడ దను వీరిసిద్ధాంతమే సర్వదా ఆచరణీయ మగునేనియు, నట్టి వారినెల్ల నేకోళ్లగనూ యేమెక్కలుగనూ చిత్రింప వలసి యుండునేనియు నిప్పటివఱ కనేక విషయములలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, పత్రికాధిపతులు, పండితులు, సంఘసంస్కర్తలు, పూర్వాచార పరాయణులు మున్నగు మహామహులనందఱ నీవిధమునఁ గోళ్ళు, కుక్కలు, పిల్లులు, పందులు, గాడిదెలు, గాఁ గూడవరుసగాఁ జిత్రించి వారికి బుద్ధిగఱపుచుండవలెనని యుఁ దెలియఁజేయుచున్నాము. ముందుని ష్ఘ్నశ్వరపూజగాఁ బోలినాఁటి కలహాకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెప్పెరు

సీ॥ ఘనుని బట్టుక సీవజనుఁ దేది వ్రాసిన నది శిరమ్మునఁ దాల్చునట్టిఘనులు
నీతునిసీదత సకర్మముగాఁ దెల్పువారిఁ బ్రాఁతలు బుట్ట వైచుఘనులు
సత్యమ్ము నెత్తిఁగియు శాంతులపోల్కి నుప్పరికించుపరిపాటి నుఱుఁగుఘనులు
పదిరూ పోట్లాట సూదిసఁ బత్రిక కబ్బ "మేట"రటంచు నరయుఘనులు॥
తే॥గీ॥ పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని, దానివలనను గల్గుహాని జగతి
కెంత యౌని చెప్పఁగలను లోకైక జనని, సత్యమహఁగంటు నెగడు నసత్యమెందు

కథాప్రారంభము.

వ॥ అంబా! దీనికేమి ప్రకృతవృత్తాంతమ్మవధరింపుము,

(సూర్యోదయము)

మ॥ వరితస్వర్ణదపారభాస్వరగవీహారంబరీనస్తుతై
మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మందేహ ధి
క్కారణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నధ్వాంత దేనాయ" యం
చారఁగఁ దన్కరకోటి కాలొ్రలఁది కెంపేఁ బండలై పొఱఁగఁ. ౧

ఉ॥ సరసిరుహప్రపాదములు సారెకు సువ్వరమందు, నెంతఁ గొ
ప్పరపు శిరమ్ములందు నొగిఁ బ్రాకి ఘనాలయ పంక్తి మీఁదుగా
ధరణికి దిగ్గి యొల్లెడలఁ దామును యామొయి వారిజాత్కఫుల్
భర మఱఁకోయుచున్ నెగడెఁ బండితపామరరంజకమ్ముగై. ౨

కవుకన్గను వారికిఁ దగఫుటర్పిన చేరినుక యాఁడుపందిగను జితించి యది మొదలు మున్నటివజనుఁ దగళ్ళాడిన శ్రీకృష్ణసూరి, పిండిప్రోలులక్ష్మణకవి, వెంకటరత్న శర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిగారు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు, వడ్లాది సుబ్బారాయఁడు గారు, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి గారు, మున్నగువారి నందఱను వారివారి యర్హతకుఁ దగిన బిందువులతోఁబోల్చి చిత్రించుదురుగాక, అపూర్వోపనిషన్నతము వెలయింత్రుగాక.

(కొప్పరపువారు కాలుద్రవ్వుట)

చ॥ దురుసుగ నుండె నుత్తరపుధోరణి యుత్తరగత్తరంబులెన్
ద్వరపడి తిట్టి బందుగులదాపునఁ దూఱుట స్పష్ట మయ్యె నె
త్తులి నైటఁ జేయనట్టి *యవధానము నెత్తుట వీర్వులాయన
స్థిరు లని యెంతమూర్ఖునకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా. ౧

క॥ అలనూజివీట త్రైకా, కుళమున మాకొన్నిచోట్లఁ గోవిదు లెలుఁగన్
జలిపిన ప్రత్యేకపుసభ, లలవా రెఱుఁగమియు స్పష్టమై కనబడెన్. ౨

†క॥ ససహాయంబుగ నవధా, నసభన్ బొనరించునట్టి నరుఁడె ఘనుఁడో తా
ససహాయుఁడు ఘనుఁడో యది, సుగుణులకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కన్.

§క॥ తెలుఁగంటే? మనదంటే? అది, నిలుపన్ వలెనంటే? మీరు నేయుదురా కో-
తెలుఁ, గొరాని తెలుఁగనఁగాఁ, దెలగాణ్యాటాడు పచ్చితెలుఁగే యగునా.

తే॥ బళిర! యీయాంధ్రత తెలుఁగెల్లఁ బాటిసేఁదివంది కొంప్రులుబల''మన్న వగిది దోఁచె
వీరికి జవా బొసఁగుట విజ్ఞులప్పు. రయిన సామాన్యులోడు లట్లనరుగాక. ౩

క॥ అని నొంచి వారు పద్దెము, లను పలుకన్ సేమ వారిలక్షణమును నే
రనివారిన్- కవనమున జాణను బాపితి నింపి వారు పుఱఁటురఁ బొ[illegible]

క॥ పద్దెములు వ్రాసితిమి వి, ద్వద్దశ గూర్చెట్టు మనము వలుదనగా వా
ర్గద్దె మిటు గొట్టకవి లో, గుప్తగోనం బాడఁగె రంటే? కొప్రవుసాముల్. ౪

---

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవీశ్వరులకు......

సీ॥ ... ... అష్టావధానంబు నాచరించెదరేని యర్థానిమించి నేయంగ లేము, శతఘంటకవనంబు, సల్పఁబూనెదరేని యర్థానిమించి నేయంగ లేము...

‡ గీ॥ అన్యనిసహాయ మించుకైన లేక. పద్యమవధానముం జెప్పంగ లేని, మీమహాధారణాశక్తి......

§ ......తెలుఁగు మీసంబు నిలుపంగ దిట్టుఁడంక. (21-8-11)

$ మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా! పద్యమయంబగు తమయుత్తరమందినది, "మీకమృగము మాపుమాటకు జవాబు నొసంగినవాఁడె నమ్ముఁడి" అని వ్రాయుంచినారు. ఏసందర్భమునం దేవిషయమునం

క॥ మునురామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనిపద్యమ్ములను వ్రాసి ఘనత నొసఁగి రి
య్యనువున మనలం జూచిరి, యని లోలో నగవిరంటి? యాత్రింపుఁగవుల్,

క॥ అనుకొంటి నేను వీరికి, ననవద్యపుఘనకృతి నదన వైనన్ వ్రాయం
జనద, యది గ్రామ్యశైలిం, బనుపమునే యుక్తమనుచుఁ బదపడి జననీ.

క॥ తాని యటు మొదట యోజన, మానసమునఁ దవులకునికి మఱి యాధాటిన్
బూని లిఖియింప నైతిమి, దానికె యకృతుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెన్. ౧౦

క॥ తగినంతగూఢ గతిమె, మగుపఱచిన వీరికర్థ మగుటె ట్లటు వ్రా
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి? వీరె నగరాని విజ్ఞుల్. ౧౧

సీ॥ అవి యనర్ఘాలాపమ్ము లన, "నాకు నిత్య మి
య్యగుమొ కూర" కటన్న దెవరు జననీ?
ఒకరిరో? యొక్కరోకరి దేవు లను కేలి
"కెద్దు"లంచనుకొన్న దెవరు జననీ?
"లవణం బనిన నేడా యవలికిఁ జని తెచ్చి
యెలమి వడ్డించిన దెవరు జననీ?
సభ "సభాతో బ్రిహ్మ' చదువ "సీతాత" లో
సభుభ్రసంగము సేసి రెవరు జననీ?

గీ॥ వారిలో వారు గాలొ కొంపంపువారు, కాని యుండిన గీత మొకటి తన వృత్తి
మాయ్యె వీరికి నీలాటి యథముసుభము, నెఱుఁగని యామాయికులు మన తెత్తనేల.

క॥ ఇది యిట్టు లుండె మాజా, బది వారికిఁ జేరె మరల నలవాళ్ళాబుర్
గుదురుచుకొను సీలోపలఁ, బొదలిన వేఱొక నిశేషముగా విను మంబా, ౧౩

(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యపంతులుగారింట విందు)

ఉ॥ ఇంతకుము న్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ విన రామయార్యుఁ డే
నంతసమూనిరూ పిలిచెఁ జట్టన నాఁడె నిరూగినైదికి

దేరూపముగా మాదేమాట మిరుయేసమువును మాపినదో యావిషయము విపులముగా
వ్రాయించినంగాని మిమ్ముఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంట
నే దయచేసి యావిషయమును వ్రాయించెదరుగాక.— 21-8-11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

స్వాంతము లెత్తఁ బాఱఁ గొనసాగని యాసన దర్పకల్మి, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననిన మాటను దాఁటక వచ్చి చెప్పెరన్. ౧౪

ఉ॥ నేఁ డరుదెంతు మున్న నుడి నిక్క మొనర్పఁ డటంచుఁ బిల్చి మా
మాడిన త్రోవ గన్పడఁగ నొయ్యన నయ్యన ఘుండు వోయె "భోఁ
గూడదు కాదు" నంచు నొక కొందఱు దండడిఁ జర్చఁజేసి రా
హాడి గడింప "కేగుటయె పా" గనె వెంకన నిర్వశంతుఁడై. ౧౫

ఉ॥ వీం దనుహూలమ్మై జరిగె విందున లోప మొకింత లేద, యొం
డెందుల కేని మంచి దని యెంచిరొ యేమొ, మఱొక్క పంక్తి యా
కుం దమవారి కందఱకుఁ గొండొక పంక్తియుఁ గాఁగ నేయు వా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కడున్ సుఖ మిచ్చె ననేక భంగులన్. ౧౬

ఉ॥ పట్టురుమాల్ బుజమ్ము పయి బాలరవి ప్రభ లీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజిలెఁ గొప్రిఘుసుబ్బారావు, బల్
దట్టులు మందసాటికులధన్యుఁడు లోన గువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతని పంక్తి నెసంగి రభంగురస్థితిన్. ౧౭

తే॥ గీ॥ జరిగె నారీతి విందు ప్రశస్తగరిమ, భోజనానంతరమ్మున నూజఁ గొండ
కేఁగుదెంచిరి వారు కోటీశ్వరన్న, శాస్త్రిముఖ్యులు సదసటిదర్య వినుము. ౧౮

మ॥ చిఱుమాసుల్లకులుండు రామగుప్పఁ డలలక్ష్మీపూర్వనారాయణుం
డురుకీర్తిస్థవిరుండు వచ్చె నట కుట్యోగిత్వహైత్రిన్, ధురం
ధరులై తక్కిన చుట్టలున్ మఱియు నందఱ్ఱుంగలా రొప్ప భా
స్వర మయ్యెన్ దగు పాటిగా సభ భవిష్యత్పర్వ సూచించుచున్. ౧౯

శా॥ ఏ కారామయ గారితమ్ములంటఁటె? బీ,యే,బీ,యల్లై ప్లీడరీ
దాఁకన్ వచ్చిన మేటియంటె? మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీఁకన్ గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని సభన్ వీక్షించి తాఁ బంచె నా
పోకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనం బోలుం జామీ శాంకరీ. ౨౦

ఉ॥ ముందు భుజంగరాయన్నపమూర్తికి, కొప్రవుటయ్యకు, కల౧
బందఁగఁ జేసి యాపిదప సన్యులు బందుల కిచ్చి మీఁద న

స్పందితకీర్తి కంఠ్రఘుజనిఘాన్వరుఁ డౌనలమేటి కీయ నా
విం దతఁ డందకే కడు వివేకి మముఙ్ గరసంజ్ఞఁ జూపుచున్. ౨౧

ఉ॥ రామయగారితమ్ముఁ డలరారెడియోగ్యతఁ బొల్చువాఁడు సు
శ్రీమహితుండు లక్ష్మనరసింహసమాఖ్యుఁడు మా కొసంగెఁ ద
ద్ధీమహితత్వమేమి, మఱి తేఁకువయేమి మది న్నుతించుచున్
బ్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గ్రన్ననన్. ౨౨

చ॥ తిరుపతి పుష్పకోక నొక తేఁకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ
గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్జమునన్ గుశలత్వ మూనె, నం
తరమునఁ బత్రదాత యది తా గ్రహియించె నొకింత చర్యయున్
సరసముగా నెనంగె నది సభ్య లెఱింగినదే మహేశ్వరీ. ౨౩

ఉ॥ రామయగారికిన్ మఱియు రామయతమ్ముఁడుగారికిన్ గడున్
ధీమహితత్వమందునను దేఁకువయందును గల్గువారకున్
మామదిఁ జర్చ సల్పుచుఁ గ్రమమ్మగ వచ్చినత్రోవ నింటి కే
మేమియొ చెప్పికొంచుఁ దగ నేగితి మానిని పోయె నీగతిన్. ౨౪

చ॥ వెలవెలవోయెఁ జొక్క్రలు వివేకవిహీనులమోములట్లు ని
ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం
బులబలెఁ దెల్వి మీఱె ఘనపుణ్యులు వైదికులు న్నిరూఢులున్
గలిసి యొనంగునర్ఘ్యములు గైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్. ౨౫

మ॥ ఆది వర్షర్తువుగాన మేఘపటలం బావంత దగ్గప్పఁగో
విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనకో విస్ఫూర్తిచే జ్ఞానిహృ
ద్భదముంబోలె నపాకరించి సుదినశ్రీఖ్యాతి యన్వర్థమున్
గదియన్ వెల్గఁదొడంగెఁ గాక వితతవ్ గ్రాసార్థ మర్హించెఁగన్. ౨౬

క॥ తరువాతఁ దనదు స్వామ్మగు "గురుతరలీల" యనుపదముగొని పద్యంబున్
బురపుర లిఖించి మీనము, స్మరియించుచుఁ గొప్పగంపు చతురుఁడు పెలుచన్

ఉ॥ *పత్రిక నంపి యప్పుడును బద్యము వ్రాయక యుత్తరించుచూ
పత్రికఁ జూచి "పిర్నవడుఁ బద్దెము వ్రాయమిఁ జూడు" నేటి కీ

---

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు......ప॥ గురుతరలీలరేపె నఖ
పూర్వఁగ నుంటిమిగాని, భానువా।నరయునదక్క్ర రారెవరు,...ఆశుకవిత్వశౌవ

యాత్రము మీరు మాకుఁ గవులేయనితోఁపరు మీకుఁ దిట్టినన్
శత్రుత మాకుఁ బుట్టె దనుచందముగా మదిలోఁ దలంచుచున్. ౨౮

క॥ పదపడి* వచనమె వ్రాయుచుఁ, బదిపనుకం బత్రికలకు బొడఁగెన్ సుకవుల్
వదుగురుగల సభయనన, పైదర్ రాయివడి వ్రాఁత లెల్లన్ సురిఁగెన్ ౨౯

క॥ †తతిమితతిమి మనుమాకు, త్తరములు లిఖియించునతనితత్తరమూపై
విఱిగి సురిఁగి కరిగెనోయి, త్తరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవై పోయెన్. ౩౦

ధానముల్ । వికపనసేయరానలయు, వెంటనె, మేమవియాచరించి ధీ। వరసభమీ ప్రతిజ్ఞ దెలుపంగలమీనను డీయఁజేతుము ...”

గుంటూరు,
22-8-11.

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

గుంటూరు, 23-8-11.

* మహా రాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ గారికి. అయ్యా, ...మీన పుఁ బద్యమున కర్థము కారణమునను మీకుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను ...తెలియదేని పెద్దలనడుగుఁడు... (4) ఈప్రతిజ్ఞ ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదమునం దిగుటచే నయ్యది యింతటినుండి మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినది కాదు....(9) మీరు మాకుఁ దెలిపిన యంశములలో నేకదేశప్రసిద్ధులు మాత్రమేయయినను మీకోరికంబట్టి మీ సభకు రా నుద్యోగించుచుమే యనుకొనుఁడు లేపిఁక నుకరాంథ్రభాషైక దేశముగు గ్రామ్యభాషయందుఁ గాని నిరవధిగణప్రాసప్రాశబ్ద్య రసాభాస కవిమార్గమునంగాని యనర్గళతఁగాని మమ్ము జయింపుఁడని కాలుద్రువ్వినచో మాగ్రహ చారమందుకు స్నుడఁ బడవలసినదేనా! అందులకుఁ బ్రాజ్ఞులు సమ్మతింపవలసినదేనా! మాకుఁగల శక్తులలో నేకైక దేశమునసంతో యింతో యెంతో తెలిసిఁగినవారెల్ల మన్నింపఁ దగువారేనా! శాంతంపాపం...(12) ఈ ప్రాంతవలసఁ దెలుఁగునేని మీకుఁ దలితమని యనుకొనకుఁడు....”

గుంటూరు, 27-8-11.

†మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మగారికి, అయ్యా,(1)జరూ

క॥ అలి "బాజానందపిపం, గళి సూత్రము మటచినట్టు".గా సభకై ముగ్
గిలికిన రవివాసర మూ, పలికె జని వచ్చె సోమవాసర మంతన్. 3౭

చ॥ సభయగునన్న యాదినము సందడిగా జను లేగుదేర రా
సభ మయి పోయె నెయ్యెడల సందుల గొందుల వంటపూటియుం
డ్ల భరముగా జనుల్ విడిసి "దాబులు దాబిరి యేల సేయరో
సభ" యని కొంప్రపుంగవుల సారెకుఁ గేరఁ దొడంగి రంబికా. 3౮

సీ॥ పుట్టినిట్టము లేదు పోని నిల్చెటెల్లు కొప్పరమంచు బలుమాటలు పలుకువారు,
తన్నుఁగట్టులబల్మి తనయున్నతిని నిల్పు నెంతదనన్ర్నటించు నెంచువారు,

---

రు "అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు మీ రిచ్చిన జవాబు అందది... ౧. సభ ముంగుమీరే చేయవలెను, ముందుత్తరము వ్రాసి యవధానాంకవిత్వములకై కాలుద్రువ్విన వారు మీరు కాని మేము కాము, ...౪' మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును నవధానపు టేర్పాటులు చేసికోవలసిన దేకాని యయ్యవిసభ్యులేర్పఱుపఁదగినది కాదు, ఉభయులచే నేర్పఱిచికొనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును తారతమ్యములును విచారింపఁదగినవారు మాత్రమే ౫. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు మీరుసభ సమకూర్పుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము...౮. జరూరని వ్రాసినను వెనుకటివలెనే ఆలస్యము చేయక రేపు సూర్యోదయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు
దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు,

ఆయ్యా! ఈదినమున సభ తప్పక జరుగు ననుమిప్రకటనను బురస్కరించుకొని యనేకు లనేకగ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని వృథాకుల నొనరించుట యుచితము కాదు కావున నవధానసభావిషయ మేమయిన దియుఁ బ్రకటించి వారిసందియము దీర్పుఁడు మాయుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్తరము రాకుండఁగనే మేము ప్రకటించుట యుక్తము కాదుగదా? ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

తన్మానముబండలే తన్ను వంచన సేయు నవసరంబైనప్పు డనైతువారు,
నేల విడిచిసాము లేలాకొ? యొకచోట నంతలోనే యుండక నైడివారు ౩౩

తే॥గీ॥ వింధ్యగర్వంబడగ స్తున్న వంధ్యమహిమ, ముగ్గడించి యున్నే? యనియొంటులువారు
హంసకాకచరిత్ర మెప్టందఱకును, స్మృతికిఁ దగిలె నటంచు వచించువారు.

మ॥ ఒకచో శైలిగ నెక్క్రుచో వడిగ నోహొహో యంచుఁ గవ్వ్రగణి
ప్రకరం బెంగఁగ నంచయే, నటు "రార" మ్మన్న కాకంబు మ
న్నికతో, రావయొ నెక్కరు తీరు, వయి నెన్నా తీరులైడన్ని, నా
టోకయానమ్ములు చూపి కాదె శరణం బొందెన్ మరాళప్రభున్. ౩౪

క॥ అనిపూర్వగాథలెన్నుచు, మనమునఁ దమవడినశ్రమకు మతిమతి విసుపుం
గనుచుఁ దిరిగిపోనెంచుచుఁ. బునఃపునర్వో జనలకు బుద్ధి చొనుపుచున్.

ఆ॥ వె॥ కొండవీటిసామి వండ నుండెడి లేడి, కొండయేనికూఁతు గుజ్జమున కుఁ
దఱుచుభయము చెందిదండించులి నొయ్య, దానితోడఁ బెనఁగుతలఁపు గొనును.

తే॥ గీ॥ సింహాగమనంబు నేర్వంగఁ జిన్న లేడి, కెన్ని జన్మమ్ము లెత్తినయేనిగలదె
పాల్యపాలకభావసంబంధ ముడువఁ; దలఁచుటదియెంతయేనియుఁ దప్పిదంబు.

క॥ తన పాదములు మనమ్మున, ననయము మననమ్ము సల్పునప్పటికిన్ దాఁ
గనికరము కరము గని దా, నిని మురువ్వఁగఁ జూడకున్న నేరము హరిదా. ౩౮

క॥ హరికిన్ హరిణమునకు సం, గర మది హాస్యాస్పదంబు గా దనువా రుం
డరు దానికేమి హరిణము, కరి నెదురు టె యంద పొట్లు ఘటియించునటుల్.

ఉ॥ రంకువు శీఘ్రగామియని రాజులు పట్టపుటేన్గు వీడి రా
జ్యాంకము గాఁగఁ గైకొనిర యక్కటా! యేనుఁగుతోడఁ బోర నా
జింకకు శక్తియున్నదె? ప్రసిద్ధికినై "యెదిరింపు" మంచు నే
కొంతును లేనివారు పురికల్పిన మాత్రన యేమిలాభమో. ౪౦

చ॥ అతులక భేద్యమైన చతురంగబలమ్ములు గల్గియేనితో
గొలిచియలగొల్లఁగోఁ దెరుకోలు ఘటింపఁగ నెంచి "మీరలున్
గొలియలతోనె రండనుచుఁ గోరిన "నీ" యని రోసి దానికే
"సరి" యని సిద్ధపడ్డ వెడజాబుపరాబుల డాబు లేటికో. ౪౧

ఉ॥ ఇచ్చి వరమ్ము గైకొనరె యొల్లను రాయలకు న్నిలింపు; లా
వచ్చరితుల్ మహామహులు లనన్య దహారులతో గ్రిజఁ బట్టి వా
రిచ్చిన కట్టు లాగికొను టేమి యపూర్వము? మెచ్చినంత నే
మాచ్చును దగ్గుమన్ కలవదే? తల దాటినపోక లొప్పనే. ౪౨

శా॥ దేవ బ్రాహ్మణవృత్తులన్ విడిచి వర్తింప న్నిరోగించి భూ
దేవుల్ వీడుదు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కు దు
ర్భావం బౌతఁటే నూరకుండరు గదా? పైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజాలుదురే? కాపలం బడఁవరే? కాల్పద్రవ్వఁ గా నిత్తురే. ౪౩

ఉ॥ చెక్కిలి నొక్కుచున్ జనులు చేఁపఁగ ముద్దుకొంచుఁ బేర్మితో
నక్కునఁ జేర్చుకొన్న సమయమ్మున బాలుఁడు పాలు గ్రోలుచున్
ముక్కు "కటుక్కునన్" గొఱుక ముద్దియొల్లను మూలఁబట్ట నా
యక్క "ఇదేమిరోరి చెడుగా" యనదో సమా? దానరోసమౌ. ౪౪

చ॥ వితతతరప్రబంధముల విశ్వజనీనములన్ రచించి కీ
ర్తిని జగమెల్ల ముంచుచుఁ జరించెడి తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్
మతిచెడి కావ్యపుంగవుల మాయక విత్వముతోడఁ బోరికిన్
గుటకము పూనినా రని జనుల్ విని నవ్వరె మొగమ్మునన్. ౪౫

ఉ॥ అల్లిక యేమి సొంపుగ నల్లదె? 'హు' ప్పని యూఁదునంతలోఁ
బొల్లగునల్లికల్ సరిగ బుద్బుదముల్ గదే? దీని కేసుద్ధ
క్కల్లలు చిత్రహాసియు యథార్థముగా ముదమందునే? మెటో
యల్లిన దేల కాదనఁగ నంచదిమే, లను టొక్కుమెచ్చోకో. ౪౬

ఉ॥ ముంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున ముస్నరచించినట్టివే
ముంగలి కీడ్పి పాతమును బొల్పగ నప్పఁగఁజెప్పఁశిష్యపో
లిక్కంగదు ఘాటిగాఁ జదివి కేవల మొక్కుడొ రొక్కటొక్కటో
జం గయింతంబు నెప్పుటు యశస్కరమో? సుకవీంద్ర సత్యమే. ౪౭

ఉ॥ విద్రిదిమూదినంచి నెటు వేలొక వస్తువు లుండు నట్టులే
కొత్తపువారు నంచి నిడుకొందురు వర్ణన లన్ని చేసి, యా

ను పత్రికృతిన్ రచించి తని శుద్ధు లమాయికు లంద్రు మర్మమున్
స్ఫుర ద్వధికుల్ గ్రహింతు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లెడన్. ౪౮

ఉ॥ గుట్టిది ప్రాఁతఁ బెట్టుటకుఁ గొండవెలింగియు వంశయుంతు రీ
చెట్ట నడంపకున్న నెటు చేటు దొలంగును? సుహాకవిత్వ వి
ద్ఘట్టసుధానధామకవితానవతామరసానసావచః
పట్టణవైభవప్రథితబంధురసౌధవిలాసలక్ష్మికిన్. ౪౯

ఉ॥ జీవనమూడె మాకని వచింతురుగా కొకకొంద ఱట్టి వా
రేపగనైన జీవనము నీవయిఁ జేతురుగాక యైత యే
కావలెనేని మఱొకర్గతి గానఁగరాదె, యమాయి కాత్ములన్
జీవికకై జగం బవహసించునటుల్ గికురింపఁ జెల్లునే. ౫౦

చ॥ ఇటులొక కొంతమంది కడు నెమ్మదపుంగతి దోఁప నాడ న
ప్పటుమతు లాడుపల్కు లలపక్షము వారు సహింప "కేల యీ
కటువులు? కొత్తపుంగవు లఖండులు వారల శక్తి చూడుఁ, డు
త్కట మది, గోరతం బనెడి కావ్యము నం దగుపట్టు నాతుడున్. ౫౧

ఉ॥ అప్పరమేశ్వరీ దయకు నాకరులన్ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి కర్తమునఁ గూలి యొటో పయి రాఁగఁడంగి యీ
కప్పలరాజముల్ కొలయుఁ గావని లోనఁ దపించి పొర్లుమీ
కొప్పరపుంగవీశులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులన్. ౫౨

చ॥ అనుటయు వారిపక్షపు జనావళి వారలతోడు పూర్తిగా
మనమునఁ బట్టియుంట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జనసంఘమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రేఁగగ నేగెవ మంచు నెంచుచున్. ౫౩

క॥ చనుచుండ వారిపక్షమ్మున వా రొకకొందఱాఁగి మొగి నేమేమో
యని మొదలిడ 'మీరెవ్వరు?, చనుఁడా, పొమ్మ'దుగనటుఁ జనవలెననుచున్.

శా॥ కాలిం ద్రొవ్వతి రూరకుండెదరె? సంస్కారుల్ జగమ్మందు వే
వేలున్నా రలవారిఁ గోరికొనుఁ డావిద్వాంసు లేతెంచి మీ
మీలోకమ్ముల నేర్పరించెదరు సామ్రాజ్యశ్రీకై వారికిన్
మీలో తెల్పెద రీసుడిన్ వినఁగ నువ్విళ్లూరెడిన్ లోకముల్. ౫౫

క॥ తిరుపతి యెట్టిదియో? గో, పురమెట్టిదియో కవిత్వఘర మెట్టిదో? సం
స్కారం బెట్టిదియో? ధి, క్కారం బెట్టిదియో? తెల్పఁ గల రత్నాకరల్.

ఉ॥ వరు వెటువంటిదో? చెలుచు బాపయ నెట్టిదో? లేశమేని సం
స్కారణము పూజ్య మయ్యు సరిగంగలనాడుట యెట్టిదో? సమ
స్ఫురణము నానసమ్ము నెడఁ బోరడిధీరత లెట్టివొకో? ప
ష్టరము లొసంగు టెట్టిదియొ సత్కవితా వనితా వినోదముల్. ౫౭

ఉ॥ కోరిక యెట్టిదో? యచటఁ గొం కుదయింపమి యెట్టిదో? పరి
ష్కారము లెట్టివొకో? మమకారము లెట్టివో? యంతఁ బోక ధి
క్కారము లెట్టివో? పయిబికారము లెట్టివో? బారుబారలం
కారము లెట్టివొకో? యధికారము లెట్టిదో? కారమెట్టిదో. ౫౮

ఉ॥ సారము లెట్టివో? పయి నసారము లెట్టివో? కాలుద్రవ్వ ఝం
కారము లెట్టివో? పయిఁ జకారము లెట్టివో? యంతలో దళ
త్కారము లెట్టివో? కులీనికారము లెట్టివో? పిమ్మటం దిర
స్కారము లెట్టివో? పొరిఁ జాకారము లెట్టివో? కారు లెట్టివో. ౫౯

ఉ॥ బీరము లెట్టివో? తిరుగు బేరము లెట్టివొ? పిమ్మట న్నమ
స్కారము లెట్టివో? పయిబ్రకారము లెట్టివో? యాపయిన్ వష
ట్కారము లెట్టివో? పయి నకారము లెట్టివొ? మీదుమీఁద నా
కారము లెట్టివొకో? సుడికారము లెట్టివొ? వైరమెట్టిదో. ౬౦

ఉ॥ హారము లెట్టివొకో? వ్యవహారము లెట్టివియొకో? యాచమ
త్కారము లెట్టివొకో? బయికారము లెట్టివియొకో? పై బహి
ష్కారము లెట్టివొకో? యుపకారము లెట్టివియొకో? యాయహం
కారము లెట్టివొకో? యపకారము లెట్టివొ? నేరమెట్టివో? ౬౧

ఉ॥ పారము లెట్టివొకో? పయివారలశూరత లెట్టివొకో? స్వీ
కారము లెట్టివొకో? గుణకారము లెట్టివొ? చుట్టుసన్న ప్రా
కారము లెట్టివో? పయి లకారము లెట్టివొ? చాటుచాటు స
త్కారము లెట్టివో? తెలుపఁగాఁ గలవారలు పండితుల్ గదా. ౬౨

చ॥ కవి యన నెట్టిఁడో? కవిత గాఁ దగునట్టిది యెట్టిదో? వృథా
రచనము లెట్టివో? కవులరాజము లెట్టివో? నరకవీశ్వరో
త్పన్న చరితము లెట్టివో? బుధత్వ మదెట్టిదో? యేరి కేరికిన్
శివ? శివ? సామ్య మెట్టిదియొ? చెప్పఁ గలారు బుధోత్తముల్ గదా. ౬౩

చ॥ ఎవరును నేరు నొక్కయెడ నెల్లరు నొవ్వఁగఁ గూయుచున్న ను
త్పలునకో! యేరికిం దగదో? యక్కట! శక్తుని పట్టి చూచి "వీ
రక్కవు లలవారలో! కవులు గాఁ దగువార"లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రులదక్క జగత్త్రయమ్మునన్. ౬౪

ఉ॥ రా మనిరోక్క! పండితులు, రమ్మని కోరనె లేదొ? సద్యశః
కాములు మీరు వారివయిఁ గా లటు ద్రివ్వి యుపేక్ష సేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టినా
రీమెయి నూరకుంట తగునే! యని కంకెన మంచుఁ బోవుచో. ౬౫

ఉ॥ ఏమిది! యీజనంబునకు నింతటిపక్షము వారియందుఁ, ద
న్నామము వీరి కింతగ మనస్సున కెక్కఁగ నేల! కావ్రిపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లన్
ప్రేమముగూడఁ గన్పడ దరిప్రకరమ్మును మించి రీవ్రిజల్. ౬౬

చ॥ అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువా॥ "మీరు వ
చ్చిన పనిచూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ర్పను లయి మీకుఁ గష్టములు గప్పెద? రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్టు" దంచు నుడువన్ "బని లేనిదె వచ్చినారమా. ౬౭

మ॥ కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కష్టించి యీసత్ప్రభా
షువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చోనుండి యిచ్చోటికిన్
జవసత్త్వమ్ములు వెచ్చఁ బెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథావాంకృతి
స్థవిరుల్ పంచినపత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచున్. ౬౮

మ॥ అదిగా కారక వ్యాఘ్రముం గడుపులా గంతంత మిట్టిక్క నై
ష్ఠ్యదికి నెన్నమ్మది దక్క మీనములపై మాత్సర్యమున్ గ్రక్క సా

గద యంచున్ దల గ్రుక్కి పాలుకవులన్ గన్గొంచు జనన్ రాదోయే
మిది! మీపూనిక యుండు డిందె!' నని పేర్మిన్! బల్కెఁ గాఁ గూడదే ౧౯

చ॥ అడిగెద నేను మీ; మ్మ్రొకుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
న్నడమి యదెట్టిదో? కపటపద్ధతు లుద్ధతు లెట్టివో కదా! యా
గడబిడ లేమి యయ్యెనొకొ? నా లటు ద్రవ్వట నేఁడ కేగెనో!
కుడుపులు ద్రొక్కి మీసమును మట్టున దాపడు లేద దాఁగెనో. ౨౦

ఉ॥ "మీసము,, లంచు మీసములమీఁదికిఁ బోవుటె కాక వారియా
సానసమందుఁ జేరుటకు నాసన మూఁచుటె కాక యెన్నిరో
బోసవు బాసలన్ గిలికి దుందుడు కందుటె కాక పై రసా
భాసము చేసి పాలు టిది భాగ్యమె కొప్పగపుంగవీశ్వరుల్. ౨౧

చ॥ సమరము చూచి ఖేచరులు సంబర మందుట యెందు లిందు మ
య్యమరులుపోలె సభ్యులు జయాపజయార్థులు గాక వారు వ్రే
ళ్ళను లిడ నెవ్వ "రగ్గుఁడు వనన్ గనుఁ డగ్గెద' మంచు వారు స
క్రమముగ వ్రాయ నందులకుఁ గాక పరాఙ్ముఖులైతి రేటికో. ౨౨

ఉ॥ గ్రుద్దె నఁటాంజనేయుఁ డొక గుద్దున రావణుఁ బట్టి, మూర్ఛమై
నద్దివిజారి జాఱి తెలివంది "బళీ" యని మెచ్చెనంటి? యా
శుద్ధికి నంజనాసుతుఁడు సుంతయు నంతన మంద 'కౌర? నా
గుద్దురుచిన్ వచించుటొ నఁగూడెనుగా?' యని వంచె వక్త్రమున్. ౨౩

ఉ॥ "మానము" లన్న "జూ" టనుచు మిమ్మును వారన వచ్చుఁగాదె! యే
వానియు లేనివారియెడఁ బంతము పాడ్గల కేల? మీరసా
భానవు వాక్యతమె తెలుపుఁ బండితమూరు లటంచు; నర్థభా
షానము మీది, మీరిఁక సుగుంగక చేసెడి దేమి తైనరుల్. ౨౪

చ॥ "గురుతరలీల" వద్య'మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బడు విడుకొన్నవారలు సభం బొనరించుట కంచు, నేల యీ
పిటికితనంబు నెప్పఁడని బిట్టటుగన్ వలె నంచుఁ బోయి కా
వ్యరవుకవుల్ సనంబడక వచ్చిరి వా ర్త్రముఁ జూడ నంబరో. ౨౫

చ॥ ఇవు లోకచోట వింతనకున్నె పనియుంటిమి మేము మూనిగా
నవదము చూచి వీరలును జాతిరోకో! యని యాదుకొంచు న
ట్టిపనియు నందునే! యనుచు, దీకొని కొట్టెడిసేనపోల్కి న
య్యపరిమితప్రజానివయ మయ్యెడకే చనుదెంచె నంతటన్. ౨౬

శా॥ అందం గొందఱు బ్రాహ్మణుల్ మఱియు వైశ్యశ్రేష్ఠులుం గమ్మవా
రెందుం గన్పడి రిందఱున్గ విత్తైయే తెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నూయంబ! మే
మెందు న్మూర్ఖ న్గనియుండ మిందఱను దావ్యగ్రకీర్తిసంపన్నులన్. ౨౭

ఉ॥ నాలవజాతియందలి జనంబులు తూర్పున నుండు గాని యీ
నాలవజాతివారు పయి నాగరికత్వముమాట కేమి వి
ద్యాలయులన్నుఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడి పాటిభక్తులుం
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్ములలో శతముల్ సహస్రముల్. ౨౮

ఉ॥ వారలు నన్నులుం గడు నవారిగ వీథికి రెండువక్కలన్
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొత్తవారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకున్ మఱి వారగుపట్టమిన్ వృథా
యై రహి సింగ్లకున్ మరలు టాదిగ నుండెను లాడుకొం చొగిన్. ౨౯

శా॥ అయ్యా! తిర్పతివెంకటేశ్వరులు! మే మత్యాశయై వేడ్కఁ మీ
కయ్యంపున్ సభఁ జూడ వచ్చితి మిటన్, గాల్చితివా రెవ్వ రా
యయ్యల్ మోమును జాటు వెట్టిరిఁక మా యాయాసముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెన్, వచ్చినత్రోవఁ బోవుదుమొ, లేదా? యుందుమో? తెల్పుఁడీ. ౩౦

చ॥ ఎఱుఁగుదు మేము "కొప్పర' మదెట్టిదొ? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మెఱుఁగము మీదుపాత్తముల నింపెసలారు "ఘాటోలు" దక్కఁ నేఁ
డరసితి మయ్య ధన్యము భవాదిక; మూగక పొమ్మటందురో?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుఁ దగ్గఫలం బొసఁగం దలంతురో. ౩౧

చ॥ అనుచు ననేకభంగుల జనావళి యూకయుఁ గల్గు పేరిమమున్
నుపఁడగ జేయుచున్, బలుకఁగా ప్రభుదేము వరించుసౌధ మె

య్యన దిగి నాటకాలయమునం దాకమేటినభల్ బొనర్చి నే
ర్చినగతి వారికిన్ గలుగఁ జేసితి మ్రగ్గల కైన మోదముల్. ౧౨

సీ॥ ''తిరుపతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి'' మంచుఁ బలుమారు సంతసంపడెడివారు,
ఉత్సవమ్మున లేచి యొక్కదండముఁ బోలఁ బడి నమస్కార మ్మిడెడివారు,
కావ్యమొంపువార లీగోడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యోయ్యో యని పేర్మినాడువారు,
కయ్యంపువఁ జూడఁగలభాగ్య మిఁక లేదు వారుపోయిరటంచు దూఱువారు.

గీ॥ పాట లేమి యొసర్తురు వారిమున్న, సరుకు నేఁగమెయని చర్చసలుపువారు
వినచోఁ గాలు ద్రివ్వ నేలనేడివారు, అనుగుమ వ్వారి నటకేగుదు నెదువారు.

ఉ॥ అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలు గారు దద్దడన్
దున్నకవిత్వమందు వలఁదుల్ మన వారలె యోదు, రంచు; నే
మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియొ యున్న దంచు, నా
తెన్నొకకష్టమే యను, చుదీర్ణతరమ్ముగ వాదు లాడుచున్. ౧౪

ఉ॥ ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దౌ సుధీ
గ్రామణు లట్లొనర్చు నెడ గ్రాంథికు లొప్పరు సాఁగఁ దీరు రిం
తే, మన వారు పోలె నలతిర్పతి వేంకట పండితుల్ వచ
స్తోమము జొర్చ లేర యది దోసము గాఁ దలపోయ కుండుచో. ౧౫

ఉ॥ జొర్తురు గాక నూ రెటులో చయ్యన, నుయ్యన నల్లె పద్దెముల్
గూర్తురు గాక వీరు ''చెవి గోసిన మేఁకల'' పోలికఁ జాలనే
పార్తురె! దయ్య రేని యభయము లంత బలాఢ్యులె దేహదార్ఢ్యమం
దేర్తురు కొవ్వరంపుఁ గవు లీక వియుగ్మము నొక్క ప్రేల్మిడన్. ౧౬

చ॥ అనునెడ దేహదార్ఢ్యమున నా యలవారలు గాలు ద్రివ్వ రి
వ్వనిమొడ నేను జాలనుకొ? పాండితియున్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారిసిం గలిపిరేనియు నాబుజ మొక్కటే సుఁడీ
తనిఁ గొని యాఁపు సం చొకదు బాహుబలాఢ్యుఁడు తల్కు నల్కులై. ౧౭

క॥ అని వారి వారికిన్ దోఁ, చినగతిగాఁ ''విద్య పాట'' చెప్పికొనుచు భో
జనపుం బనలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేఱిరి వారల్.

చ॥ నెలకొను బ్రాసె సూర్యులనకుఁ జెప్పెర వెంకటశాస్త్రి మున్నె, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గవలింప నటంచుఁ బంతముం
గలిగి జనించె నవ్వరిని, గయ్యపుసంగతు లాలకించి శ
ష్యులు మఱికొంద ఱయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనర్ భజింపఁగన్. ౯౦

చ॥ సరసులు వైభవోన్నత జనులు సంతతముల్ గవితాదరమ్ము ప్రా
నెరఁగుచు విందులన్ దనిపి నొంటియు గౌరవ మాదరింప న
ప్పర మది వాసనై యదటిభూజ్యులకున్ దలలోనినాణ్యమై
తిరుపతి యప్పుడప్పుడరు దేరఁగ, వెంకన యుండె నయ్యెడన్. ౯౧

శా॥ "ఆసీమాంత మొనర్చి గాని విడువం డావేంకటేశుం" డటం
చాసీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పికొన నిత్యమ్ముల్ గవిశ్రేణి కెం
తే సంతోసము గూర్చుచున్ విమలలంధీభూత చేతస్కులై
యీసున్ జెందిక ర్చింప మూఁడునెల లందే యుండె నుద్దండతన్. ౯౨

ఆ॥ వె॥ మొదటఁ గాలు పెట్టినది యల్లకల్లాహ, సూమదార్య గేహసీమ యదటి
నింబభూప గేహంపునీడ సాగ్నాయాల్వ, పాదపంబునీడ గాఁ దనర్చె. ౯౩

ఉ॥ చావలు నిండి బల్లలకుఁ జాని గజిగ్గణనీతింబు భూ
మీపద మాక్రమించి పయిమిక్కిలి వీథికిఁ దాఁకి గేహపుం
దాపున నున్న యన్యసదనంబుల పక్కల నిల్చి సారెకున్
శ్రీపతి వేంకటేశ్వరులు చేయుప్రసంగము విందు రెల్లరున్. ౯౪

శా॥ అంబారీ నింబము నీనివాస మదిరా? యుక్తింక మానూనశా
ఖం బచ్చో నెవు డీవు పాల్పు టది నీకుం బెం, భవత్సాక్షికం

(గుంటూరినుండి బందలు దేఱు సమయమునఁ జెప్పినది.)

* సీ॥ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండను నీకు భేదమే కనపట్టలేదు తల్లి, శ్రీ శైలమల్లేశు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్మస్థలికిని నీకు భేదమే..., కాశికా విశ్వేశు గర్భగుడికి నీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గీ॥ ఎట్టి సుముహూర్తమందుఁ దాఁగట్టెనో కొ, ఘనుఁడు శిష్టాహసూమదార్యాఖ్య సుకవి, అడుగు పెట్టిన దాది బ్రహ్మానందఁ జేసి, పంపుచుంటివి నినుబీడ వలసె నేఁడు. (వెం॥ శా)

బుధబాంధవ్యశయసాక్షికంబు నగుచుం బొల్పారుతత్తత్ప్రభా
లంబంబౌ కవితాప్రసార మది యేలా నొక్కి వాక్రుచ్చుటల్, ౯౫

మ॥ ఎటు నీభక్తులవాఙ్మధురిమను లందే హారె, శత్రుప్రజం
బటుకుఁ బచ్చి మనంబునందు నెటు "ఛీ" లౌవార, బాహ్యప్రభుం
గటువాక్యమ్ముల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బందువా, రెట్టుగా?
గుటకల్ మ్రింగివారోరి సీమ దమెయుంగుఁ జెప్పంగా నేటికిన్. ౯౬

ఉ॥ వినను శాఖ బాధ కయి యావలికిం జని తప్పుచొప్పులన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మూఁగ లేక మా
పై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రసం బది గోరిలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియు నెల్లరు నీవును దాఁగుసింతురే. ౯౭

చ॥ ఎలమి వచించి తీరవలె నీకవటూత్కలనత్వభావ; మి
య్యలఘుల కేమి శత్రువులహో మణి బూవవనంబు లెట్లు వీ
నులకు రసాయనంబు లగునో? యని చిగ్గుమ వైరవెంట తే
ఖల కివవాదముల్ గిలుకఁగాఁ గరముల్ దిరుగాడు చెట్టులో. ౯౮

క॥ ఖలజనులవర్తనములకుఁ, దల యూచు తోఁకల నని చెప్పఁ దరసేని యులపా
పులకేమి నింబకుజభూ, తలనభవమి తెంతకేని దగు జగదంబా. ౯౯

చ॥ అరు లగువారి కెట్లు తెదయఁ [illegible] కుంపటిపోలె నుండి యా
తిరుపతివెంకటేశ్వరులు "తిక్కను [illegible] ఢీ, నభస్
పరుపుఁడి మీవముల్ [illegible] జాలినచోఁ [illegible] టంచుఁ దీ
వరముగఁ దెల్పఁ గొప్పగపు [illegible] మ్మగన్. ౧౦౦

ఉ॥ తగ్గియు తెట్టులేనియును దప్పికొన నల్లె పంచు నంతటన్
బగ్గెలు వ్రాయ మాని తమపక్షము [illegible] సాటి నెట్టులు
నెగ్గ దటంచు లో నెంచక * [illegible] గడు [illegible]
నగ్గతి దాఁచి స్నేహ మగు టర్థ మటంచు [illegible] చుచు న్వినన్. ౧౦౧

చెన్నపురి; [illegible], గుంటూరం.

*....నిన్న కొప్పరపుంగవులు నాపేర 8 పేజీల పత్త్రం వ్రాసినారు, ఏకావధ

సీ॥ వయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పలుకుచు నవ్వారటుండె తీరుగా
గయికొని చూచుచుండిరి విక్రయించిత స్థానముపంబు వంద పొ
ల్లయొడల నెల్లరం దెలిసి ''బాబట్'' గంచు వచించుచుండున
క్రియములు పూర్తిగా వినియు భీతిని మానక వారు మాటలన్. ౧౦౨

ఉ॥ అంతట వారిపక్షమున గావలె పెకులవృద్ధుఁ ''డక్కటా?
యంతన తెలిపోవు నని యుంపు మటంటిమి పత్రి మల్లవా
రెంతటివట్టు పట్టరో కొ? యిప్పరి మీదను కొప్పరింపువా
రెంత తలవారి ఘాటి; కవు దెమును కొన్న మటేమి బాధనా. ౧౦౩

మ॥ పులిపై పెడ్డను వేసి పెట్టపముకేం పోవగా పెనగా వలుకుజ
పలమంచే యుడ పీట పెట్టి యొటులో సాధించుఁ గావే వగగా
దొలి నాలోచన చాల పద్యొ నవు దేటో వ్రాయుచు మన్నారమి
ప్పలఁ జెంబో కటి ''యేమను సు. నైతిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కదే ౧౦౪

ఉ॥ పాతము? ''పాటిదాసులము నారలలోన శతాంశమేనిఁ గా
మోషను వారి., కంచు నతినొగ్యుఁడు కొప్రిపు జెన్నప్పుఁ డప్పుతా

రితర్తిమును వ్రాసినారు. తమదోషము లేశమును లేదనియు వెం॥ శా॥ అన్యాయము గా
గర్హించిరనియు, పొడలుగా వ్రాసినారు. దానికైఖరిచూడఁగా వివాదమునుండి త
ప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోఁచుచున్నది. అట్టిప్రయత్నమున్నతో తప్ప
కమీషను అంగీకరింప వేఁడెదను ఈ వివాదసభలు కార్యకారులు కావు. సరుడు
వారికి పండుపు, పోరాడువారికరుస్తరకు శ్రేయము కన్పడదు, ఈసభలలో
తీర్పుతీర్పువా రెవరు? ఎట్లుసాగును? ''లోకోభిన్నరుచిః, తత్రాపి వ్యవస్థ
త్యుభిరూపోబలవాన్ బాధతే, పంగు ''ఛాలెంజి,, ప్రచురించుటచే, శివరామ
శాస్త్రి మరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాఁగిన బాగుండునని నేను తలంచుచు
నా ప్రార్థన యిదియే. ... ఏవిధముననైనను తగవుమాపుకొనుట బాగు, నేను వా
రికేమని సమాధానము వ్రాయుటకును పాల్పకయున్నాను, ఇబాబు వెంటనే వ్రా
యించవలెను....''

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

సూచిన యంతపట్టు మిగ మోడక చెప్పె వృథాభిమానవుం
దాపము నాఁడు మామదికిఁ దవ్వచనమ్ముల నెక్కె నీ దెసొ. ౧౦౫

ఉ॥ ఎంతటి ధైర్యముగా మతీను నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని
శ్చింతగ నాఁటి సభ్య "సనేమిర వారల కాసనంబు మా
చెంత ఘటింపఁ గూడ,, దని చెప్పఁగ నేర్చునె? వేలు సీమ య
న్నంతన ధీతి పుట్ట వలదా? కలదా? యిటువంటి చేవయున్. ౧౦౬

చ॥ ప్రముఖుల మెంతమంది పని పట్టితి మక్కట? వారిముందు మా
ట మయితి మింత చెంతటిపరాభవ? మూరక కొప్పరంపువా
రిమొరవ మిక్కుటమ్ముగను బోరిం బోరిఁ దగ్గఁగఁ బొమ్మ నేయు సా
యముననె వీరిపైఁ బదునపాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెన్ ౧౦౭

మ॥ * అని యోజించుచు నుండె నంత నుకనాఁ డా యీ ప్రసంగంబు నె
ల్లను విస్పింప సభం బొసర్చి తగుగోలన్ విన్కి సేయంగ వ
చ్చినవా రెల్లరుఁ బత్రికల్ వినుచు మంచన్ జెడ్డ యోజించుచుం
డు నెడన్ గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యానద స్వాఁగఁగన్ ౧౦౮

---

* నిష్పక్ష పాత హృదయులును యథార్థపరిజ్ఞాతలును గుంటూరుపుర వాస్తవ్యులు నగు నార్య సోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా 27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు సభకు రావలయునని ముందుగా మాపైఁ గాలు ద్రవ్వ పత్రిక వ్రాసి, యందులోని యసందర్భములను దెల్పుచు మేముత్తరమీయఁగా వానికిఁ దగు సమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుక్తులతోఁ గొన్ని యుత్తరములు వ్రాయుచు సభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకు మార్చిరి కద కాదివారము నాఁటిరాత్రి యనేక గ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల నిష్ఫలమనోరథులం జేయుట యుచితము కాదని మేమాదివారము నాఁడు వ్రాసిన యుత్తరములోఁ గొన్ని సంగతసమ్మతములైన నిబంధనము లుపాహరించి "యీ ప్రకారము మీరు సభకూర్పుఁడు లేదా మేము కూర్చెదము అంగీకారానంగీకారములు రేపుదయమునకు దెల్పుఁడు లేదా మీరీయుద్యమము మానుకొన్నట్లే ప్రజలు వలంతురు గాక" అని స్పష్టీకరించినను దానికి జవాబు వ్రాయక సభానిర్ణయదినమునందుఁ గూడ నుదయము 8 గం॥కు మకల రిద్దాండరు పంపినను దాని

ఉ॥ వచ్చిరిగాని యీసభ యథార్థముగా జరిగెన్, సమస్తమున్
విచ్చిన సంశయంబులకె విజ్ఞులదృష్టికి స్పష్టమయ్యె "ని
ష్పచ్చర మొందు కీర్తి గల బాగల వాడెరా?", యటంచు వె
న్నిచ్చిన వారి మాటె "ఇహిహీ యిహిహీ", యని కొంద ఱెన్నెదన్. ౧౨౫

కిని నేమియుంబలుకక చల్లఁగా నాదినమెల్ల దాటించి ఆమఱునాఁడు 29 వ తేదీని మాకవసరము లేకున్నను "మేము నగరములో యుద్యోగము మానుకొన్నట్లే యనితలంచి మేము కాకినాడ వెళ్లుచున్నాము" అని వ్రాసిన యుత్తరమునకును దగిన సమాధానము నేమియు వ్రాయకుండుటచే వారు సభను మానుకొన్నట్లు మున్ముందుకే స్పష్టపడినది. పిదప సభమాటట్లుండ మీ నా యుత్తరప్రత్యుత్తరములలోని సారాసారములును న్యాయాన్యాయములును ప్రాజ్ఞులమూలముగాఁ దీర్చికొని పిమ్మట వివాదమునఁ బ్రవర్తింతమనియు, ఇందులకు రేపుదయము 8 గం॥కు లోఁగా జవాబిండనియు 29వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు మా వ్రాసిన యుత్తరమునకు నేఁడు 10, గంటలకు ననవసరపు యుక్తులతో దానికిఁగూడ నంగీకారమును దెల్పక "యుత్తరప్రత్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాము" అని వ్రాసిన యుత్తరమునుగూడఁ జూచి వారికి జవాబు వ్రాయుట యింతతో ముగించుకొని ఆయీయంశములు లోకులకు ప్రకటపఱుపఁ దలఁచి ఈనాఁటి సాయంకాలము 6 గంటలకు శ్రీ ఫస్టుకంపెనీ నాటకశాలలో నుపన్యసించుచున్నారము గానఁ దామెల్ల విచ్చేయఁ బ్రార్థితులు.

ఇట్లు,

గుంటూరు, 30-8-11. తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు, శతావధానులు.

పైనుదాహరించిన యాహ్వానపత్రిక ననుసరించి శ్రీ ఫస్టుకంపెనీ హాలులోనికి ననేకులు పౌరులును నితరులును నగు మహాజనులు నియమితకాలమునకు ముందే వచ్చియుండిరి. పవపడి కాలేజి యుపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వెంకటసోమయాజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు బి. ఏ. ఎల్. టి. (వీరును కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గారగ్రాసనాధిపత్యము నవహించిరి. వీరు సంస్కృతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించిన పండితకవిసత్తములు. పిదప నాయీయుత్తరములు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వినిపింపఁ దొడంగిరి. మొదట వెంకటశాస్త్రిగారు శ్రీకొప్పరపువారి మొదటియుత్తరమును మాత్రము

ఉ॥ వనిగొనియుత్తరాల్ వినుచుపట్టున నాసభ నాఁ గుపూనికిన్ వ
చ్చిన యల శ్రీనివాసగుణశేఖరు వైఖరి కొప్పరంపున
ర్తనముల యుత్తరమ్ము లవి ప్రాజ్ఞసభాననుకూలదుర్వచః
ఘను లని యెల్లవారలకుఁ గన్నులఁ జెప్పక చెప్పె నొప్పగన్. ౧౧౦

వినిపించి ఆనాఁడే 12 గంటలు మొదలు మూఁడు గంటలవఱకును గోర్టులోఁ గంసాలులను గూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయాసము చేఁ గాబోలును పదపడి యుత్తరములను దిరుపతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరుపతిశాస్త్రి గారు వినిపించుచుండఁగాఁ గొందఱు పెద్దమనుష్యులు వచ్చి యంతతో బ్రకృతసభ ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి గాని తగినంత హేతువును జూపి కోరనందున వెంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరుపతిశాస్త్రులుగా రాయాయుత్తరప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వేంకటశాస్త్రులుగారు దాని నాఁపనుంకించువారితో సహేతుకముగా మెల్లఁగా నుపన్యసించుచుండిరి పదపడి సభ నాఁపుడని కోరినవారు తామేదో మధ్యచెప్పుటకు నవకాశమిండని కోరిరి అందులకును దుట్టతుదకుఁ గాని వీలులేదనియు నప్పుడేని యగ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. పదపడి యుత్తరముల నెల్ల దిరుపతిశాస్త్రిగారు వినిపించిన పిదప నెవరుసమర్థులో, యెవరు కారో, యెవరి యుత్తరములు దురుసుగా నున్నవో యెవగింపుట్టినికావో? యెవరు కోరిన షరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివి కావో, యెవరి వెనుకతీఁతవలన సభ కాలేదో, లోనగు నంశములు సభ్యులకే కాక సభ నాఁపవచ్చిన యుత్తమపురుషుల హృదయములకుఁ గూడ స్పష్టపడినవి. ఆ యీయంశములనే శ్రీ అగ్రాసనాధిపతిగారు తుట్టతుద నుపన్యసించుచు "సమసముల పన్యము గొనుకొను యుద్ధమును గూర్చి", తాముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగా నేయనుకొంటిమనియు నిప్పుడది స్పష్టముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయపక్షములు వారు దానిజోలికిఁ బోఁగూడదనియు సంస్కృతము రాని తెలుఁగు గణనీయము కాదనియు నుపన్యసించుచుండఁగా సభ నాఁగు పూనికతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతిమావిషయము నాఁగవలసినదనికోరిరి. దానిమీఁద నగ్రాసనాధిపతిగారు "వీరికోరిక ననుసరించి యీవాద్యార్థము నిప్పుడు విస్తరింపక వదలితి" మని చెప్పి యావిషయము మాని తమకీయుభయకవులయందును భగవంతుఁడు న్యాయముగాఁ దోఁపించిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని సభ్యులెల్ల నా

ఉ॥ ఏమిటి కాఁగఁగా వలెనని యెల్ల రచించిన యుత్తరమ్ములన్
శ్రీమహితుల్ మహామహులు చేరిన సత్సభ విన్న సేయుచో
నామహితుండు ప్రాజ్ఞుఁ డగునట్టిఁడు గావున వారితప్పునుం
బూతలు కంపు గొట్టు నని బుద్ధి గలంగినవాఁడు గానిచో. ౧౧౧

క॥ ఉత్తరముల తత్తఱములు, సత్తములను నేహ్యమైన చందము గలవం
చుత్తముఁడు శ్రీనివాసుఁడె, విత్తములకు సాక్షి యని వివేక తెలుఁగుతన్.

క॥ *కుచమర్దనాదిపదముల. గపనం బఠరించుకొప్పరపువారి వచో
నిచయము గలపత్రికలను, నచటం గలసభ్యు లెవ్వరుందిరి పెలుచన్, ౧౧౩

క॥ ఆమెయి సాష్టాదశ్వ, ఫ్థామన్ బుగడించు తేజు దశదిశలలనుం
గా మూశిష్యుం డలశివ, రామయ చనుదెంచె సభ కరం బలరారన్ ౧౧౪

ఉ॥ శ్రీవచ్చి సభాంతమందుఁ దనవచ్చిన హేతువు, తాను విన్నయా
యచ్చెరువున్, సభాధిపతి యాజ్ఞను బొంది సభాసదుల్'' బలే?

నందించిరి. పిదప శ్రీ వెంకటశాస్త్రులవారు కవితయన నేమో, కవియన నెవరో, ఆశుకవితయన నేమో, కవికివలసిన సామగ్రియేమో, తేటతెల్లముగా నుపన్యసించిరి; పదపడి సభనాఁగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలో సుగరగు మ॥ రా॥ రా॥ గోవిందరాజుల శ్రీనివాసరావుపంతులు బి, యే, బి, యల్. గారు సర్వసమ్మతము గ తమ మనోరథమును వెల్లడించిరి. వారిపూనికకు వెంకటశాస్త్రిగారు తమ సమ్మతిని దెల్పిరి.

*(3) ఇంతనైన మీస్వకుచమర్దనములు మానుకొని''...

30-8-11 ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ-శతావధాని.

ఉదయము—9—గంటలు.

§ పదపడి యంతలోక యరగంటకుమున్నె రైలుదిగినభాభవమునకువచ్చి యున్నట్టియు, తిరుపతివెంకటేశ్వరుల శిష్యుఁడైనట్టియు, చిరివాడ గ్రామ కాపురస్థులు శ్రీవేలూరి శివరామశాస్త్రులవారిక్రిందిపద్యములఁ జదివిరి.

ఆ॥ వె॥ రాజశ్రీ భుజంగరావు. చెల్పతిరావుఁ గూర్చి యిటులువ్రాసె గుంటు

సచ్ఛిష్యుఁడు ఙీతఁడౌ" యనన్ విన నింపగు కంఠమాధురిన్
హృద్యముగా నపుంబటిమ యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ క్రమమ్ముగన్ ౧౧౫

క॥ చదివెడి పద్యాలు సారెకు నైన శివరామకవి వాణి కెంతయు మెచ్చెల్
వాదులఁగఁ గరతాళంబుల, నదములఁ జెలఁరేఁగఁ గ్రన్నన సభ ముగిసెన్

క॥ ఆమఱునాఁ డుదయము శివ, రామయ కోపంబుఁ గవిని "రారమ్ము సభా
సీమ"కని యుత్తరంబు, "వ్రాయుత లిఖియింతు" ననుచుఁ దద్దయు నెమ్మిన్.

ఉ॥ వెంకటశాస్త్రి పల్కె "నిది చిన్న బుధుల్ మము నవ్వి నల్లెవి
శ్వంకగ నిన్న నవ్వగు శాస్త్రము నేర్చియు సాహితి నిత్తరా
తంకతఁ జేర్చియున్ శతవధాని యై యసమానకక్షగాఁ
బంకెలు వైచెదే "సభరు రం" డని కొప్రపువారిఁ బిల్చుచున్. ౧౧౬

క॥ † అసమానకక్ష యని మము, రస దూషించిరి యుత్తరము లిడిగోరి నీ
రస మీ కయ్యము మాకున్, బోనీ రెం డన యంతఁ బూర్వపుంగర్వమునన్.

రిపురి, జరుగుచున్న వైరచర్యయందునఁ దిర్పతికవి, వెంకటకవి, తెనుపుతప్పె॥1॥ చ॥ అనవిని యంత నామడలు నామడలుంబడిపోయినట్లు వ, చ్చిన నదిమిధ్యయందుఁ దెలిసెన్ గవితాసభ లేక పోయెఁగా, కనుపుగ ధారణాబలము నందున నాశుకవిత్వమందునన్. దనివిగఁ గొప్రపుంగవుల దారుణలీలలు చూచితిరనే ॥2॥ తే॥ గీ॥ కాశినాథబుధేంద్రుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని, వాససూరియు నెందఱో వలఁతులైన, కవులుపీఁక నిమీనమ్ము కలచివట్టి, పీఁక నున్నారె కొప్రపుం బిదపకవులు ॥3॥ తే॥గీ॥ కలదు నేత్రావధానంపు గరిమ యొకఁడు. కలదు గర్భావధానంపు గరిమ యొకఁడు, కలదు శాస్త్రావధానంపు గరిమ యొకఁడు, వీని నెఱుఁగని సూరులెందేని గలరె॥4॥ ..."

---

1. †... యిదివరలో వున్నదే అసమానకక్ష అని అనుకుంటూ వున్నసంగతిలో పులిమీద పుట్రలాగున్న యిదొకటి వచ్చినది దీనిని గు॥ కొన్నిరోజులు వ్యర్థపుచ్చదమున్నా శ్రమతీసుకోవడమున్నా నాకు సుతరాం యిష్టంలేదు...."

ది 23-8-11 రా॥ వెంకటసూర్యరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మశ్రీ శతావధానులు తిరుపతి శాస్త్రులవారి సన్నిధికి, మీరు కృష్ణా

చ॥ జ్వరితుఁడ నయ్యు సజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వ క్షీణించి తో
గరువముగాఁ దలంతు రని కన్తి గణింపక వచ్చినాఁడ ని
ష్పరవుని కాఁగి వైదికులపాత్రిఁ సుమంతయు నే నెఱుంగ దు
ర్భర మనమాన కష్ట యిటు రాఁ దగి యుండఁగ నెట్లెఱింగెదన్.

ఉ॥ వినను గాలు ద్రవ్వదొనఁ గాదెన నుండుటఁ జేసి యంత మూ
డై నెపముండ దీ విపుడు పత్రిక నంపెద వేనిఁ బోరికిం
దా నయిపిల్చినట్లు యయి "తక్కెడ" సామెతగాఁ దనర్చు నీ
మానఁగ దయ్య మిట్టియసమాన ప్రగ్రహ దీక్ష యేటికిన్.

ఉ॥ ఎప్పటికేని మాయెదుట నే పడఁగా వలె వార, లప్పుడా
తప్పమకైతపద్దులు తజ్ఞులకున్ వినిపింపు కానలెన్
చెప్పిప్రసంగముల్ నలువు పెద్దలతోడుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పిన మాట చొప్పనకుఁ జేతము చొప్పుచు మిన్నకుండుమీ.

చ॥ వెనుఁబడి కాకవుల్ తనదుపిపు జయించ జరణమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చిప్పకుఁ బూనక వైన తేయుఁ డే
మనక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతు లెం
దును నలఁతుల్ పొనర్చు కలహంబుల నెట్టు లిట గణింప రంతగన్.

వుగారి పేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది, మా యుభయుల నమస్కారములను అంగీ
కరింపవేడుచున్నాను, యథార్థవాదినొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లే
కున్నను దాని సత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలము ....మీరీ లేనిపోని
కలహములలో జిక్కికొని ఆరోగ్యమును, బుద్ధిని చెడగొట్టుకొనుట మాయ
భిప్రాయము కాదు. వారిని గెల్చినను మీ కీర్తి హెచ్చునా? ఇదివఱకే మీఖ్యాతి జగ
ద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము 'లెందుకు? వారు మర్త్యమీద కూరుచుండిన
మనకేమి? ఇంటి కప్పమీద కూరుచుండిన మనకేమి? మీబలాబలములు లోకము పూ
ర్తిగ నెరిగియే యున్నది.' ఈ పోరాటములను గుంటూరు పెరుఖులో దొక్క
వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మా ప్రార్థన..."

అ॥ నారాయణరావు.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభ? మా
వింతకవీశు లెన్నఁటికి విజ్ఞులు తీర్పరు లున్న సత్సభా
భ్యంతరమందు ని న్నెఱుఁగరా రనుకొందురు వారితందనాల్
గాంతు రెవారు వారికెడ గంతులు వేయుచునుండ్రె యుంగుమీ, ౧౨౪

శా॥ "ఓ కన్నా మణివంక" లన్నఁ దెలియన్ శోభింపఁగా లేనిస
ద్బుద్ధుల్ వారికిఁ దోఁచు, వారిదియుఁ దావృద్ధి విశేషంబె యీ
యేకాకారులు సత్సభాస్థలికిఁ దా రేమంచు నేతెంతురో? నీ
వీకార్యమ్మునకుం గడంగకుము సేసే యుంటి మున్నింటికిన్. ౧౨౫

చ॥ అనుటయు నాతఁ డప్పటికి నన్నము చెప్పక మిన్నకుండె నె
మ్మనమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోఁచుచుండె, నా
తని కొకకొంత తిర్పతి స్వతంత్రత నిచ్చె ననంతరంబు వెం
కనఁ గికురించి యిద్దరును గ్రక్కున నేగిరి "ప్రసన్న" ప్రక్రియన్. ౧౨౬

ఉ॥ * పద్దెము లచ్చు వేసి యవి పంపి సభోమణి వెంకటాయహున్
ప్రొద్దును దాఁటునప్పటికిఁ బార్తి నొసంగిన మేటి కార్యముల్
దద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకున్ జనుదెంచి శాస్త్రి గిం
కెద్దియుఁ జేయరాని నహింయించెను వెంకట కొంతముప్పులో. ౧౨౭

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశర్మ గారికి.

* చ॥ తిరుపతి వేంకటేశులకుఁ దెంపరితై సరిపైకమింగలవీశ్వరుఁడగువాఁడు సూటనుడువన్ గడు స్నిగ్ధులనా సుధారసన్, యిరకొలుపం దలంచితె 'సమాన మ' యంచు వచింపఁ జేటి యు, ల్లరియది సింగ పుస్తకలబంబు భుజింపక పూరిసేఁ సేయునే. మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్విన త్వదీయాహంత నాఁపుందలం, పున నీనీరసనిస్తుణాసుకవనంబున్ జెప్పి నిస్త్రైణ్య సైం, చిన యున్మత్తుడు పద్యలన్ సుకవిశాస్త్రఘుద్యలన్ మానిపిం, చి నిసన్ గెల్వఁగ వచ్చినా నిదె సభం జేయుం డువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివటే "గంటమువందను వేలుపద్యముల్, గెంటుదునంచు' నేఁడు పలికించెద గెంటుటమెట్టిదో నిమం, గెంటెద నే పధాన మున గెల్చెద నీరసధారయందు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గామకాసం గను కింపుమిత్తఱిన్. సీ॥ గురుపాదసేవఁ జేసాంచిన వ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ యు టుండనిచ్చి, అథయా భాషా కావ్య విధవాధిరాయమా పాండిత్యగరిమ యటుండని

శా॥ * రామస్వామి యనంతరమ్ము కవిధీరత్వమ్ము చెన్నార నే
మేమో పద్దెము లల్లి తెచ్చి యరిమ మ్మీక్షింపఁ దన్మాత్ర క్షణం
బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి'' సూరి శ్రీపద్దెముల్ వారివౌ
సామర్థ్యమ్ముఁ గడుం యథార్థముగ నివ్వల్ నచ్చి వాకొన్నెదన్ ఆంధ్ర

చ్చి, రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీ చాతురీసాంద్రత్వగరిమాయుతుండని చ్చి. సురుచిరలక్షణ చరితాంధ్రకవిత్వతత్త్వసాంపత్త్వగరిమ యుతుండని చ్చి॥ గీ॥ ఆశుకవనంబటంచుఁ గొందఱాడఁదగిన, శతకామఁకవిత్వంపుఁ జేవఁజూడఁ, దానకశతావధానవిధంబుఁ జూడఁ, జాడఁదలఁచితి వేంకటసుబ్బరాయ! వ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వర సుధీవర శిష్యుఁడ నాదుపేరు వేలూరి శివరామశాస్త్రి యని లోకము వాకొను నాంధ్రసంస్కృతవ్యాకరణము జీవనమ్ముగ నధికారము కావ్యపురాణనాటకాలంకరములఁ జేయఁజాలుదు నఖండము నాఁగ శతావధానమున్॥

గుంటూరు
31-?-11

ఇట్లు విధేయవశంవదుఁడు,
వేలూరి శివరామశాస్త్రి,
శతావధాని.

---

* మహారాజశ్రీ కొవ్వూరు సుబ్బరామశర్మగారికి—సీ॥ ఆంధ్రదేశంబున శతావధానమొనరించు, టో కాదకో యిదియు గుంటూరుసీమ, పల్నాటిసీమలోఁ బద్యంబులను జెప్ప, టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ. ఆయూర నాయూర నాశుకవిత సెప్ప - టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, గుడివాడసీమలోఁ గొన్నియూళ్ల నుజెప్ప - టో కాద! యిదియు గుంటూరుసీమ, గీ॥ మొల్లదక్కించు కొందఱో యిపుడుమీరు, నిండుకొల్వున మిమున్న దండిబిరుదు, లాకదేపోదు పూజ్యులఁ గాఁ దలంచిన, నాశుకవిసింహ తుంటవ హంసగారు. ఉ॥ బల్లులరీతిఁ బద్యములఁ బలుగ్రక్కెకాని శతావధానమం, వ్యక్తుల నేది చేసితిరి. పండితులెల్లరు మెచ్చినారలో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంటెతనంబున జేయఁజూచుచో, "పెట్టలు క్రొవ్వినంత వయి, తీరముఁ జూపిన" నాఁగఁ బోఁవడో. గీ॥ జగతినైతికు మాటమీసాలఁదీసి, కొన్ని నెవ్వగుననవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుందురేకన్నవారు నిశ్శంకమయ్యెఁ; మీనములఁగాచు కోలెక మిడుకుచుండ. క॥ గంటలఁ గట్టెదరే ము, క్రంటికురగములకు పాలికవితానంబే, గంటలు మటిమే కార్యము, పొంటె వచింపుండు కొ

గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము.

ఉ॥ జాతలకన్నఁ బెల్లునెడ జాతక సంస్కృతమందుఁగూడ నీ
జాతియుఁ బెద్దపండితుఁడ వైనను జారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
ఖ్యాతులు పోల్చినారిగులును "శూద్రుఁడ వీ" వని యానడింతు రి
ఖ్యాతమునందుఁ గాలిడక వేగమ యేగుము యంగలూరికిన్.

తే॥ గీ॥ జాతితప్పుడుభారను జడిగఁ బోయె, సభ్యులగరంప నీకు నసాధ్య మెవ్వ
డేని పనిపడ్డచో మేము యేగ వలయుఁ, బిడతనిదితప్పటంచు నొప్పింపవలయు.

చ॥ అనుటయుఁ బిన్నవయ్య నగి యాతఁడు "చిత్త" మటంచు నేగి యే
మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతనిపద్దెము లచ్చులోనికిన్
జనుటయె కాక, కొప్పరపుసత్కవికిం జనె వీరి నెల్ల పే
మనిపిన వే యటంచును యథార్థ మెఱుంగనివారు దూఱఁగన్,

ఉ॥ పిన్నయ యాథార్థ మియ్యది మహోత్తము లొప్పరు రంచు మేము సం
పన్నగృహస్థులం దనుప వ్రాసితి మింకొకకుళ్ళుకిమ్మఁ దుకన్

ప్రభుంగవులారా. సీ॥ శతఘంటకవనంబునల్పుడు మన్న మీ- శక్తియడంపనేఁ జాలనుకొ్ర, అష్టావధానంబు నాదరింతుమన మీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనుక్రొ, ఆశుకవిత్వంబు నాదరింతుమన మీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనుకొ్ర, సద్గ్రంథర చనంబు జరపుదుమన్న మీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనుకొ్ర, గీ॥ ఇంగిలీషున వత్తు రో యొకఁగియాడవఁ - గరము నేఁజాలనుకొ్ర మాగురుపులేల, రంతు వేగమీబి రుదులు డెందం బెట్టి - పొందు నింతునధను గొప్పపుంగవులార. గీ॥ ఓడినారని తలపోయువాఁడమిరు - నాకుఁ బ్రత్యుత్తరంబును నీకమాన, ముద్రవహియింతు రేని నీమూర్చ్ఛెటోంకఁగి - ముందుపనిఁ జూముఁడీ కొప్రపుంగవులార. క॥ శివరామ కవికిఁ బోలెన్ । జవాబు నొసఁగకయె వ్యర్థగజంపున డిపినన్, వ్యవసాయము కలదు పుంచీ । వ్యవధింగయుకొనక యుండు ప్రత్యుత్తరమున్,

అంగలూరు,
3-9-1913.

ఇట్లు, బుధజనవిధేయుఁడు,
త్రిపురనేని రామస్వామి.

గ్రన్థకర్త యీ గొన్ని పద్యములు గానుక గొ్రవువారి కంచె నా
చిన్నతఁ డొక్క్ర—సాహసము చేసె వచింతుము తత్స్వరూపముల్. ౧౩౭

ఉ॥ బందరునుండి పద్యములు వారికిఁ బోస్టునఁ బంపి మీఁద నా
కందఁగఁ జేసె దానిపర్తి; యక్క్రటి? యూఁగుట గొప్పకీర్తి యిట్టులే

బందరు.

శ్రీ సంస్కృత వేదపాఠ.

(ఇయ్యది కొప్పరపువారికి వ్రాసిన నభినందనపత్రమునకు సరియైన నకలు.)

*1. శా॥ [illegible], [illegible], భక్తులం, వఱలి కిని కల్యాణ[illegible] [illegible] వెంకటేశ్వరులు తిన్న నిచూపుల నిమ్ము[illegible], [illegible] నుండు పటుల[illegible], మీకు జయ మ్ముఁ గూర్చుతన్. 2. [illegible]! గుణాస్వరాకర! కొ, స్వగపుకవీంద్రులార! [illegible]; [illegible] నం, బరము పహించి నాఁడను, [illegible], నా, [illegible] వేంకటేశుల నెదిర్చి గ్రహింం పుఁడు [illegible]. [illegible] రవధానములం బొనరించి మీ రలిం, దనుక [illegible]; [illegible], దనుమకొ తా వ ధానములన క్క్రడ [illegible], [illegible] [illegible] నూత న నామధానం[illegible]. 4. [illegible] తెలుఁగు [illegible] వేంకటేశులనుఁగూడ, ఎచ్చుఁగా భువ నొ డింప [illegible], గాని వారికి [illegible], [illegible] దండుమును గెల్వంగ లారు. 5. [illegible] నేతాౄవధానము [illegible]; [illegible], వదల[illegible], మాత్రెము [illegible] నప్పుడు, శత్రులనూడింపఁ [illegible] సాధ్యంబగునే. 6. శా॥ వినుత గుణాస్వరాకర! [illegible] ''గ్రుడ్డు పి, ల్లను గనివెక్క్రరించి నటులన్'' [illegible] '' [illegible] సుంతయు నామది నమ్మఁజాలనే, [illegible] నవ్వి మిము[illegible] చుటన్. 7. మ॥ ''సభమిచెప్పుటఁ [illegible] వారు'' లని ప్రశ్నల్ వేసిరవ్వారు, మీ రుభయుల్ [illegible] నమ్ముఁ [illegible], సభ నేయింపుఁడు, తోఁచినంత [illegible] వా. [illegible] రం డా [illegible] బొందుచున్. 8. ఉ॥ ''ఆరయు [illegible] చే[illegible] పెట్టెదిఁ పిల్ల వాఁడ'' వం, [illegible] మహా[illegible] నిబంధనంబు చే, [illegible]

కొండఱు *సూర్యులుశిష్యు లొకకొన్నిటి నంపిరి, మే మెఱింగిన
ట్లుండఱు గాక యున్న జను లందరు గొండఱు మాన్ప నేర్తుమే ౧౩౩

ఉ॥ "తిరుపతివెంకటేశులకుఁ దీవ్రముగా సభ కేగుటెం డటం
చటులముతో వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా సభ కేగుటెంచెనే?
"పరపర" వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాఱెద మంచలసూర్యులుఁగుబ్జ లెం
చిరి యని తోఁచుఁ బద్యుఁ దగఁ జేసిన యోగ్యులకెల్ల నివ్వుమల్. ౧౩౪

రాముఁడయ్యడబిఁ గోత్రులసాయముగోరలేదె? సు, శ్రీరఘురామించ మీరు దయచేసి జయంబు వహించుఁడో బుధుల్. 9. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ. రిప్పుడికి జవాబుదీని కిడుఁడు సరగున గా। చెప్పఁగనుఁడయ్య వైళమ? కొప్పరపు కవీంద్రులార! గుణధనులారా!

ఇట్లు
సుకవిపాదరేణువు,
పడ్లమర్రాటి నరసింహాశర్మ.
VIth Form C. Division,
Noble College,
Masulipatam.

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

11-9-11 బందరు.

*గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాద సరోజ యుగ్మ చింతనపరిలబ్ధదివ్యకవితా పనితా మహితప్రభావ సం। జనితలసద్యశః కుసుమజాలవి నిర్మితహార ధారులై। తనరెడు వేంకటేశ్వరబుధాగ్రణిపీ మీపగు పాద కంజముల్ ఉ॥ ఇందులనుంచు పద్యముల నేనె రచించియు నచ్చువేయఁగా, సంధియమొందుగల్గితమనన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నా,కుందయ వ్రాయవేఁడెదను గొంకకయొట్టులు సేయుదుండురో? యందులనుండుదోషములనన్నియుదిద్దుచునంపవేఁడెదగా మ॥ తమసందర్శనభాగ్యమబ్బునని చింతాక్రాంతచిత్తుండనై, కుముదంబుల్ శశిఁగోరుభంగిఁదమవాక్సుధామృతాస్వాదనం, బ్రమమేపారనైనంగువాఁడనటఁ

క॥ ఎటు వోఁచిన సరియే మే, మిట లేశమునుంగ మొఱఁగ యే మిచ్చరి వాఁ
గుటకు యతించితిమో? వి, స్ఫుటముగ గుసుమున్న దానిఁ జూపితిమిక దా.

చ॥ చరితము గాన వ్రాయఁ దగునంగతి వ్రాసితి మంతె గాని యే
కొఱఁగరు మేము కొవ్వమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁచి పంపునం
బరమున కొప్ప వారమొ? స్వబాహుబలమ్మునఁ బోవు వారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జొచ్చిరి వేఱురీతిగన్, ౧౩౬

చ॥ ఎఱిఁగిన దేశదారి జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులన్
మతి యలయిర్వురందునొక మానిని కన్న బహుపుత్రులందు కొ
ప్పరమున వారి కంపెనొక పత్రిక *"నేత్రవిధాన మందు వ
త్తురె,, యని రామకృష్ణు లటుదూఁకఁగఁజేసి గనంగఁ జెల్లునే॥ ౧౩౭

ప్రాగేసర స్తుత్యని,త్వము లేఖాగ్రమ చూచువాఁడఁగ్రుపతో నంపంగఁ బ్రార్థించెదన్
చిత్తగించవలెను ఇట్లు తమ శిష్యుఁడు

కోకా రాజారావు, హైస్కూలు, బందరు.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మ గారికి... మ॥ "ధరణీచక్రము గూలఁగా వలదె! సప్తాంభోధి భాస్వద్వసుం,ధరభారంబు వహించి మించున లమాతంగంబులన్ వీడి; కొప్పరపుంబండిత మానులార? తమకున్ భాషాద్వయీ శాశ్వసనం,భరితుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయంబొకో,, మ॥ కరిశార్దూలమృగేంద్రసత్తములు గంగాభంగకల్లోలలీ, లవిజృంభించి పెనంగుచుండఁ గవిమార్జాలాదిసంపూజ్య లీ,రవధానంబు రచింపబూనితిరహా? హాస్యంబె యార్యోక్తియున్ శివుఁడుం దాండవమాడనాడ పెపిశాచీభూత భేతాళముల్... ఉ॥ చెప్పిన మాట చెప్పకయు చెప్పఁగ నేర్తుఁగ విత్వధారగా, నుప్పిడపూనిధంబున బుధోత్తములందఱు మెచ్చునీరమున్,దప్పిక ద్రావు భంగి వచనంబున గెల్వఁగరందు నన్న మెహా?,కొప్పరపుంబీశ్వరులకుండగ దేమిగొ? నా ప్రతిజ్ఞయున్......"

---

*విద్యాచర్చాపత్రిక.

""అయ్యా? తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును, ఒక మాసమునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని

చ॥ తనిగొని రామకృష్ణులు "నెబాసుని బళిరియని,, కొప్పరంపువా
రౌనరుచుతప్ప లన్నిటిని నొప్పులు గాఁ దలపోయు టేరికిం
గనిరి దలవారిబంధు వను కారణ మొక్కఁడె చూచి యట్లనన్
జనునని యశక్తి దుర్జనత సర్వ విగర్హిత మెన్ని ఖంగుఁలన్॥ ౧౩౮

క॥ ఇది యిట్లుండె మమ్మున్ బదిబది, యాసీమ నున్న ప్రాజ్ఞులు ప్రాజ్ఞా
స్పదులుగ నవధానాదులఁ, బాదలించుచునుండి రరులు పురపురఁ బోకన్.

మ॥ ఆపైఁ గొప్పవారికష్టమున నా యాలోచనన్ జేసి గిం
క్తిన్ నెయ్యది తాగ్గిరి మీపురమునందే నారికిన్ సారెకున్
బ్రాపై గౌరవ మిట్టు లౌనని యిది సొమ్ముట సహింపంగ నాఁ
గోపం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గొన్నుండి రవ్వారిటన్. ౧౩౯

సీ॥ చుట్టుపట్లనుండి చూడ వచ్చినవారిసంఖ్య వందలకన్నఁ జాలహెచ్చు
వచ్చి "మాయూరికి విచ్చేయుఁ,, డనువారిసంఖ్య నూఁబదికన్నఁ జాలహెచ్చు
"రాఁజాల,,మన్నఁ "దీగరు రాక, యను వారిసంఖ్య యిఱ్వదికన్నఁ జాలహెచ్చు
ఏమాట వినిచిన నింపుగా విను వారిసంఖ్య నూరి వేలకుఁ జాలహెచ్చు

తే॥ గీ॥ పద్ధతినిబట్టి కులం దేవో పట్టుదలను, నేగ నున్నను నెల్లవా రేగి వారి
చుట్టునుం గూరుచుం డిది చూచు టెట్లు, త్రిమతములు నాదివక్షమై తిరిగిపోను

మ॥ * ద్వైతాద్వైత మొకండు దక్క సకలాద్వైతంబు సద్వైతమున్
శైవంబున్ గుతి వైష్ణవంబు నొకటై స్మృతింపగా వారలన్

...సర్వసాధారణమైన యూహను విలువేసుకొని తమకు నేత్రావధానమున నెన్ని వి
రుతులున్నవో... వానిని మీరిందె పరిశోధించి యేర్పరచి వివర్తిత్వ తేది 20
సెప్టెంబరు 1911సం॥ న తేదీని తత్త్వవంశముల నెంచవేర్చి యూరికిఁ బోవుచున్నా
ను గనుక నీసూచనను అందిన వెంటనే సమ్మతిగా విశేషముగా గనుపడిన నారో
జునకుఁ గాఁక రమ్ము మీరు రాఁగా రెవనును లేనిచో మీతోవిద్యావిద్యులను రాఁజా
లను,, అని నాకొక జాబైనను వ్రాయఁగోరెదను....

తే 14—9—1911 నా మనేకులు సుబ్రహ్మణ్యా రామ శాస్త్రావధాని
నేత్రావధాని, అండస్థావధాని, మహాంకారకరమ్ము అగ్రహారం, తణుకుతాలూకా

*ద్వైతాద్వైతము.

మరా:—అనఁగాని యిది యొకనవీనమతము, దీనికే పద్ధతినిబా

బాంధవుం బంధులపోలికన్ జూచెదరు. శేషు స్వామ్యపు సద్వారితోఁ
బోధ్రైవై యుండుఁ బుగంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిన్. ౧౪౨

చ॥ ఇతరులమాట లేమి? మది నించుక గౌరవము కల్గి యున్నవా
రుతుకముగూడ వారనినఁ గొండొకవర్తులు గాఢు వారి వా
క్ప్రతతి విసం గుణూపాల మహాగము గల్గియుఁ బోను వారి పెం
కెతనము నాకు నచ్చుమియె కేవలమింతకు మూల మాస్తిమున్. ౧౪౩

ఉ॥ "పెంకెలు గారు సాధువులు పేర్మికి నిక్కలు గర్వదూరు," లం
చంకలి లేక చెప్పికొనువట్టి సనుంగల కల్లవారు ని
శ్శంకగ వారు వారి కటు చల్లగఁ దోఁచుటయు న్నిజంబె యే
పంకము యస్త్ర దాతులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిన్. ౧౪౪

ఉ॥ పాండితి లేని యీమనము పాండితిపట్టున వారి గెల్వ లే
మొండొక త్రోవఁ జూడవలె "హుమ్మ్రను" వారిది మావఁగా వలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁ గాఁ గుఱుంపితిఁ గాని వెల్లవుం
గొండకపీంద్రుఁ డేమిటికిఁ గొంకెను? "రా," నని యుత్తరం బిడెన్, ౧౪౫

తే॥ గీ॥ తీరి కూర్చుండి చెట్టి రీవైర మనుచు, నతఁడు కొండొక నిరసించినట్లువినికి
యితరులకు నక్రైతోఁచుఁగాకది యుసట్టి, దెబ్బలకు నీ నానన ముసియ రేమిమనకు.

ఉ॥ పండితపామరుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి వారలన్
గండడఁగించు టెట్లు? మనకక్ష జయించుట యెట్లు? తోఁచ దొ
క్కండు నుపాయ మంచుఁ దన గాధిలిపద్ధతి వారితోఁడఁ గొ
ల్వుండి విచారణల్ సలుప నొండొక నేర్చరి పల్కె నీగతిన్. ౧౪౬

గమనీయం బేరు, ఇది సదుద్దేశముతోడనే శ్రీనందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితులవారు పుట్టించిరి, వైదికులసురులనియుఁ దాము దేవతలమనియు వారిసిద్ధాంతము, అయాయంశము, ద్వైతాద్వైత పదమే తెల్పెదిని, సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి నసురాద్వైతము, విస్తరము వారివిశ్వవత్యసురవిజయము లోనగు గ్రంథములకెలన నెఱుఁగఁదగు. పరికృతకలహముసకుఁ గారకు లేతన్మత్రావలంబులలో నస్వాల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లెరయుదురుగాక.

శా॥ అవమానం బది యెంత గావలయునో యానర్వ మవ్వారికిం
బదిఁ జూపెద మనకొవ్వరంపుఁగవి "మీసాల్మాట సామాన్యమే?
యెంత రెచ్చె నలవారి నిట్లనఁ గలారే? యంతియే చాలు న
న్యవిచారం బిఁక నేలొ? నా కొకయుపాయం బిందుఁ గన్పట్టెడిన్. ౧౪౭

మ॥ అవివేకంబా వివేకమా జరిగె నేలా "సంధి మిచ్ఛంతి సా
ధవః" యన్ వాక్యముఁ బట్టి పోవుదము విద్వత్తాకవిత్వాభిజా
త్య విశేషమ్ములఁ జేసి యుంకులకు వా రంగీకృతిం జూపరం
చు విచారింపకుఁ డిట్లు కాపుటకె యీచో పూర్వాపర సంబంధంగులన్. ౧౪౮

క॥ కొలుకంగ రాని కొయ్యలు, తిరుపతి వెంకటకవు లని తెల్లము సేయన్
బరికించితి నదుపాయము, గర మాలోచించి దీని గ్రహియింపుఁ డనన్. ౧౪౯

తే॥ గీ॥ వృద్ధుఁడిట్లను "బాగు నీవెఱుపు; దీనఁ, గలదు కష్ట మొకండు లోకమున నఁ
గొవ్వు,రంపుఋంరలసారులు గ్రామ్యకవులు, వార నేతాదృశు లటంచుఁ బేరుగలదు

తే॥ గీ॥ అట్టిచో సంధియనుటకు నర్థమేమి, యగుసుగె పరికింపుఁడదియు సమర్థతకును
నపరపర్యాయమగు 'నననతఁడువలుక్రు', 'నగును మిరన్న నుడియు నేనరసినాఁడ.

గీ॥ కాని యిపుడింతకన్నఁ జక్కనియుపాయ, మొండు గన రాదు సభ నేయకుండ వారి
నిశ్చరమునుండి పంపుటకింక నొకట, సాధనం బేది? యానలి నలుగడనుడు

తే॥ గీ॥ కొంత యోజించి యావృద్ధుకొసకు సమ్మతించి రాజీకిఁ దగునట్టి మంచిమాట
లెల్ల వ్రాయించి బ్రాహ్మణ చేయించుటకును, పెద్దలగు వారి సొద్దికం పించుటయును.

ఆ॥వె॥ ఈనడింపుచు వార "హిహీహీ" యనెడు వారు, వెదని విఱచువారు "మొదలలేని
శాంతి యిప్పుడేల చాలించుఁ బొందు పొం" డనెడు వారు నైన మనసు విరిగి

క॥ చనికడచిన వృత్తాంత, మ్మును వృద్ధునితోడఁ జెప్ప మాగ మించుకన్ను
తనటంబడి తెప్పి లే దే, మని వోఁవక యుండె నపరిమిత రోజనతో.

తే॥ గీ॥ "నే నిదురఁ గంటిలో వేలు నీవు నాదు, నోట వేసితివి" మక్కట్టు "లేటికట్టి
సంధి" యని యొల్ల రాడు నా చందమేను, మొదటఁ దెలినియుఁ బంపితి మోనపోతి

క॥ అని కొంతసేపు తన చే, నిన యవలోకింపుఁ బనికిఁ జేతమ్ముననై
కిక్రన నిగ్గుకల్మిఁ జింతం, గొనుచు సహాయాంతరములకుం గడఁగు నెడన్.

చ॥ మఱియొక్కఁ డిట్లుపల్కె “మమ్ము మాట వచింపకుఁ డింతకన్న నుం
డరయఁగ రాదుపాయ మొకటైనఁ గురేనియుఁ జాలు బాల్కి కం
దము సనరించినంత విలువై చెలువారెడు నంతవాగగా
బొరక వలెన్ నరానతిఁగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగా వలెన్. ౧౫౮

తే॥ గీ॥ శాఖ కొక్కొక్కరుండు గాఁ జక్క చేసి, యొక్క శాఖ చేయించితిమేనిఁ జాలు
సంధి కన్నవ్వ దేమని సమ్మతింప, కరయురేని “సంధియుద్యంతి” యన్న సుమతి.

సీ॥ ద్వైతులకెల్ల నాతని చేతఁ జేయింత మద్వైతులకు నెల్ల నతని చేత
నతని చేఁ జేయింత మంవిశిష్టాద్వైతశాఖకెల్ల నతండు చాలువాఁడు
ఇంక ద్వైతాద్వైత మింకఁ జేసెడివాగ వెండి చేసియుఁ గల వెంపనేల
శుక్లయజుశ్శాఖ సామశాఖ లకెల్ల నయ్యన నొప్పఁ జేయింత మతఁడె చాలు

గీ॥ తప్పెవరి దేనియగుఁ గాక తగు మనుష్యు, లిరువురకు సంధిగూర్చుచో నేమిపోవఁగు
పైకి నటియింతమిట్లు చేర్వాళ్ళుదూరము, నందుకుఁ బిమ్మటమన యుద్యమము కవచ్చు.

ఆ॥ వె॥ సంధి కొప్పిరేని “చాల లే” నందము, సమ్మతింపరేని “శాంతిదూరు
లంద మవల; దీనియట్టి యుపాయమ్ము, మనకుఁ గాన రాదు మఱియొకండు

క॥ చెఱియొక్కటిగఁ బంపినఁ గొ, ప్పరమున కున్ లాఘవంబు పైఁ బడ దెవరో
యొఱఁగిన వారెట్లాడిన, నగయు గుణాగ్రగులు సౌభాగ్య లందరు మనలన్!

తే॥ గీ॥ ఒక్క రొకరికి నెప్పట్టు సూచుచుంద్రు, కాదు బంధులకయ్యము గలిగినప్పు
డేరి నేగి జయించిరో యుండలేన, సంధి చేసిరి పైవారు శాంతి గోరి, ౧౫౦

క॥ అనుప్రపథ గల్గిన మనకున్, ఘనతనొ మనకభ్యుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేఁగలమా? మును పా, సనమేనియుఁ గోరు టెయుశమ్మున కెక్కదా.

తే॥ గీ॥ ఆసనం బిడ వందుల కల్గవారి, మానములు దీరుకుమ మటన్న ఖాన చాలు
నిపుడు మనవన్న గడపలియింపవే నేని, “కోటలోఁ బాగ వేయుఁ బోరి కొప్పరంబు

క॥ అనునతని మాటచొప్పన, ఘనుఁ డావృద్ధుండు సలువఁగా నెంచియు వాని
శ్లనుకూలింపమిఁ గొండోక, దనుకన్ దూకడముఁ గాకితను రా దమ్యోన్

గీ॥ అంత బ్రాహ్మణకోడూరియగ్రజన్ము, లెల్లమమ్మాహ్వానించి యెలమి నిక్క
సభను గావించి కూటియుత్సవ మొనర్చి, గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప,

బ్రాహ్మణకోడూరు శతావధానము.

సుగుణకలితకవితావనితానేతలును సురుచిరాలంకారవిధాతలును విలసితపాకత్రాతలు నఖిలార్థదాతలు నగు శ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల యవధానవిధానంబులం బరికించి యానందించి యీజంట సత్కరింపవలయు ననుతలంపున గుంటూరుమండలమందలి బాపట్లతాలూకాలోని బ్రాహ్మణకోడూరు నివాసులందఱేకగ్రీవముగ నిర్ణయించికొని తద్గ్రామంబునకు వారలం బిలువనంపిరి. కడచిన శనివారము 9-9-11 న వారలను, శ్రీమన్మధ్వశాస్త్రసంపన్నులును బాలసరస్వతీ బిరుదాంచితులును, లలితగతి శతావధానధురీణులు నుభయభాషాకవితాధురంధరులు నయిన శ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారినిం దద్గ్రామంబున కాపురజనులు రావించి గ్రామోపకంఠంబున నే యాత్రిమూర్తులశిబికాసుఖాసీనులం గావించి నానావిధ హృద్యవాద్యంబుగ నూరేగించి బ్రహ్మశ్రీ పెరవలి పార్వతీశ్వర శాస్త్రులవారి భవనంబున విడియించి యుచిత సత్కారంబులు సలిపి సగౌరవంబుగ నాఁటికి వీడ్కొనిరి. అయ్యెడ నీక్రిందిపద్యముల నొక బాలుఁడు చదివెను.

ఉ॥ స్వాగతమయ్య! మీకు విలసత్కమనీయ యశస్సుధారస
శ్రీగురుతావిభూషిత విశేషనభోంతరగమ్యదీధితుల్
సాగరకన్యకాఘనకుచస్థలచందనచర్చితప్రభా
భాగ్యగమరమ్యదేహు లగునాద్యులు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ స్వాగతమయ్య సత్కవిహృదంతరదంతురిత ప్రభావసం
ధ్యాగమతర్పితాఖిలజనాహ్వయకోవిదులు దర్పవద్ద్విరో
ధ్యాగతహుంకృతిస్ఫురదహంయులు నిస్తులితోరుశక్తి సం
ధాగరిమావధానకృతిదాతలు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ స్వాగతమయ్య మీకు రచనాతిశయాన్వితకావ్య సద్యశో
భాగ విశేషవేష్టితవిభాస్వరలోకులు గౌరవప్రభా
సాగరమజ్జదుత్తమవిశాలయశస్కరిపుప్రభావు లం
హోగరిమ ప్రణాశన మహోద్యుత తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్టియుత్సవంబునకు సుగుణ సంపత్తి గలవారలయి బ్రాహ్మణు వైదిక త్వమును గాగణములు, అర్చట కొడులుఁ గరణాలు" వీరల గణన్యులు వీరలెవరు లంచు భేదభావంబుంచికొనక యెల్లరు సోదరుల భంగిఁ జెలఁగి మెలంగుటఁ జూడ నేరికేని వింత పుట్టింపక మానదుగదా! వైదికమత్యమన్న నిదియే లౌకికమత్యము, ఇట్టివైదికమత్యముకదా భారత ఖండవాసుల నుద్ధరింపఁ గలదు. మఱియు నీవర వారలు వలుగడలనుండియుఁ దత్ప్రష్టాదర్శనంబునకై గౌరవనీయులగు మఱికొందఱుఁ బెద్దలరావించి వారల నుచితరీతుల మన్నించిరి. వీరల సౌజన్యము శక్తి, సామర్థ్యము, నిష్కల్మషహృదయతయు, నెంతయు శ్లాఘనీయములు.

మఱునాడు 10-9-11 ఆదివారంబున నవధాన సభ సేయ నిశ్చయింపఁబడెను. ఆనాఁడు భోజనానంతరము రెండుగంటలకు శ్రీ రాగమల్లేశ్వరాలయపుగోపురంబున స్థాపింపఁబడిన నారికేళస్తంభపంక్తులను, పత్రతోరణంబులు రాజిల్లు శాల వరంపుఁ బందిటఁ సభ కూర్పఁబడెను, అందు నానాగ్రామ సమాగత విబుధవరులును కూడియుండిరి. నాఁటిసభ కగ్రాసనాధిపత్యము వహింప శ్రీ శ్రీకృష్ణమాచార్యులవారు ప్రార్థింపఁబడిరి పిమ్మట వారి యాధిపత్యము క్రింద నా సభ సుముహూర్తంబునఁ బ్రారంభమాయెను. అవధానంబును ముగిసెనంతటఁ పద్యములచేతను లు నితరులును జక్కని మృదుమధుర శైలిఁ గొన్ని పద్యంబులు, శ్లోకంబులు రచించి యవధానుల కర్పించిరి. తదనంతరము సభ చాలింపఁబడెను.

ఉ॥ రంగారావు, బి, ఏ., డిస్ట్రిక్టుకోర్టు వకీలు.

(అవధాన ప్రారంభపద్యములు.)

చ॥ "విజయమునుగలించు చున్నదిఁక వధానము,,లంచు నేము త
ద్విజయ బలిమూలి యేటికి నవధానములన్ సమకూర్చు దన్న"నా
దయకొకఁడున్న వారకము తాత!,, యటంచు వచించెదేమి యా
ట్లయిన "తథాస్తు" సియ్యభిమతార్థము తీర్చవమ్మ శాంకరీ॥ ౧॥

శా॥ ఊరేగించుచు పెక్క మారొడల మీయూరిల్లఁ జూపించు వి
స్తారోదారపు గౌరవమ్ము కవు నేచాయన్ బ్రశంసారము
ద్వారన్ జేయఁగ నేర్తు నేము, గనవ ద్వ్యాహారముల్ గొన్ని శ్రీ
వారిం గొల్చి గణించుకొన్న నెటులో వాక్రుత్తు మాలింపుఁడీ॥ ౨॥

(అవధాన పద్యములనుండి 2 మాత్రము)

(బ్రాహ్మణకోడూరు)

మ॥ గణనీయుల్ ద్విజు లల్లరాజులు యశస్సాంద్రముల్ కిరాటుల్ లన
ద్గుణగంభీరులు కమ్మవారు తనరన్ దోరమ్ముగా ధాన్యపుం
గణముల్ గోట్లుగఁ బుట్లు పండఁగల భాగ్యంబెందుఁ బెంపారు బ్రా
హ్మణకోడూరుపురంబు చెన్నలరు లక్ష్మ్యావాసమై వాసియై. 5

ఆంగ్లేయులప్రభుత్వము.

శా॥ పాలింజొచ్చె నృశంసవర్గములు, దైవారంగ నీరెల్లచోఁ
బాలింజొచ్చె సమస్తమానవులకున్ బల్ సౌఖ్యసంపత్తి యిం
పారన్ జొచ్చె సీతాస్యరాజ్యమున "నాహా! యిట్టిరాజుల్ ముదం
బారన్ వర్ధిలఁగావలెన్ మనకు విద్యాసంపదల్ గావలెన్. 23॥

అవధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ సకలాంధ్రావనిపాలకోత్తమ సభాస్థానమ్ములన్ సత్కవి
ప్రకరమ్ముల్ దలలూఁచి మెచ్చఁగఁ గవిత్వస్ఫూర్తినై శావధా
నకళోద్భూతజయేందిరా ప్రథితసన్మానమ్ములన్ గాంచుచున్
"సుకవీభేంద్రమృగేంద్రు,,లన్ యశముఁ గైకొన్నారు వీరిద్వరున్. 3॥

శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రి.

మ॥ కవితాకన్యను బెండ్లియాడియు శుభకళ్యాణముల్ పొందియున్
వివిధోపాయపుధారణావనితనుం బెండ్లాడి తర్వాత నా
సతులన్ గూడి యనన్యచిత్తు లగుచున్ సంసక్తి సేవించ నా
రవితారం బగుకీర్తిఁ జెందు రవి సమ్రాట్తల్లజుల్ మీరగా.

మొదలి నాగభూషణము.

సీ॥ ఎదిరిగొడుగుఁ గన్న నీనడించెడిసాము లెవరికి ఛత్రమ్ము నెత్తువారొ
యొకరుగజంబెక్క నోర్వలేని మహీంద్రు లిభముపైనిడి తిరియింపు గాంత్రొ

కలనేన్నరులచామరలఁ జూడ మసదాగతి వీవన లెవరికి వేయువారొ
వైరాజ్యవైనఁ గప్పించిడు టోప్పని యెను లెవ్వరికిఁ గానఁ బిడెడివారొ
తే॥ గీ॥ అష్టహస్తులు భారతీ హావభావ, విలసనము లెల్లయెడఁ జల్లి వెలయువారు
వీర కనరయ్యి తిరుపతివేంకటేశ, కవులు కమలాంగనాభాగ్యగర్వహరులు.

ఇట్లు సజ్జనవిధేయుఁడు   తాడేపల్లి వేంకటప్పయ్యశాస్త్రి.

సీ॥ భువిలో ప్రసిద్ధమౌ భానురాన్వయమందు నరుదారఁగాఁ జన్మమందినారు
శైశవంబున నె శ్రీదేశిక సేవచే మించు విద్యల గ్రహియించినారు
శతవధానప్రవీణత రాజసభలందుఁ బలుమారు జయములఁ బడసినారు
వాణీగృహీతాది భాసురగ్రంథముల్ చేసి సత్కీర్తిని జెందినారు
తే॥ గీ॥ ఇట్టి సుగుణంబులను గల్గునట్టిమీరు, భవ్యతరకీర్తి నెన్నంగ వశమె మాకు
కీర్తికాంతాసమాసక్త మూర్తులార: సరస తిరుపతి వేంకటేశకవులార.

తెలికపల్లి వీరరాఘవశాస్త్రి.

సీ॥ ప్రతివాదిజనభయప్రదమైన యష్టావధానంబు తేవసత్ప్రతికమృతమొసఁగు
సభ్యులకడ లిడఁజాలెడుయద్వాని కబ్బంబులందు సౌఖ్యము ఘటించు
తథ్యాంశమున్ స్వతంత్రించు యద్వాటి మిథ్యాంశమున్ఁ దామిన్నకుండు
త్రైలోక్యరంగనర్తకియైన యత్కీర్తి విబుధమనూగోష్ఠి నిముడుచుండు
గీ॥ నట్టిరుకవీశతలును శతావధాన, భారతాభారతీ చిత్రప్రముఖులు
నస్మదీయ గురూత్తములవని నాయు, ఫునుయశంబును గనుచుంటపానరుఁగాత
సీ॥ ఆంధ్రదేశావస్థితాశేషభూమిభృత్కోటీరమణిఘృణిఁ గూడియాడి
కవితాకృతానేకగణనీయ పూర్వపుణ్యాశయంబులఁ జోతలంది
గోదావరీతీరమూలంకపామోఘపాండితీప్రథను జీవంబు వోసి
కమనీయరచనాప్రకారకారణయశస్వింతినీలాస్యశేష మరసి
తే॥ సరససరసపుష్టి భావత్కసత్ప్రబంధ, బంధబంధురతత్కవిత్వప్రభావ
భావగంగాప్రవాహభాస్వత్తరంగ, రంగకలనయఖండచిత్రంబుసునఁగె
సరసతిరుపతి వెంకటేశకవులార.
సీ॥ అనాద్యదృశంబైనయశమును గర్వించుదోషజ్ఞబృందంబుఁ దూలనాడి
విషమపరీక్షావివేచనాప్రౌఢులౌ సంస్థానపతుల సంశయము దిద్ది
భిన్నభిన్నరుచిప్రభేదముల్ గల్గులోకుల నెల్ల సొక్కిపోవున బిగించి

అష్టావధాన శతావధానామరభాషిత పాండితీబలము నొసఁగి
గీ॥ అఖిలదిక్కుల జయవైజయంతికావి, జృంభణము మీకు ముందఁగ్రైనేసియుంచు
తనుపురాకృతపుణ్యంబు దరము పొగడ, సరస తిరుపతి వేంకటేశగురులార॥
అబ్బూరి, సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

సీ॥ కట్టుకుంచాక గీతపద్యమ్ము వ్రాయరాదా! యేమి నోరు లేదామొఁ గాని
అశుధారయటన్న ననలెత్తు చేతఁగాదా! యేమి ధార లేదామొఁగాని
అవధాన తంత్రంబు లందు మాబుద్ధిపోదా! యేమి మేధ లేదామొఁగాని
వాఙ్మయమ్మున మాకు ప్రక్రమించుక సాగదా! యేమి మాటరాదామొఁగాని
గీ॥ మాకు ననుకొను పండితుల్మహిని నెందఱొ కలరుగాని, యీమేలుపోకబుట్టి
పడఁగ నవధాన మొనరించు వారుగలరె, ధరణిఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులదక్క.
కాశీ, కృష్ణాచార్యులు, శతావధాని.

సీ॥ కన్నబిడ్డలవలెఁ గాపాడి విద్యల శిష్యాళి కెప్పుడు జెప్పుచుంద్రు
సాహిత్యగ్రంథముల్ చక్కఁగ బోధించి పండితులను జేసి ప్రబలుచుంద్రు
సాగకవిత్వంపుసరణిని నేరిపి సద్గ్రంథములఁ జేయ సాకుచుంద్రు
ఆశుకవితధార నలవడఁగాఁ జేసి ఛాత్రులఁ గనుఁగొని సంతసింత్రు
గీ॥ పుడమి వీరికి సరియగు పురుషు లెవరు, నరుఁడు నారాయణుండును జగమునకృతను
తరుసఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులె యగుచు, జగతి జన్మించినారను సత్యమిదియ.
నూరి, హనుమచ్ఛాస్త్రి.

క॥ నిక్కానసీమనఁ దమకెవ్వ, డెక్కుడివారేని సామ్య మౌనయునిక్కం
దిక్కునకతి నేమ్రానయఁగ, నక్కాటమేలేదు జగతి యంతయుఁ బలుకున్.
వలినేటి. వెంకటనరసింహము.

ఈ దిఙ్మాత్రము దాహరించితిమి, తక్కినవి యచ్చయియున్నపుస్తకము
నఁ జూడఁదగు దానివెల రు0—2—0 అణాలుమాత్రము.

క॥ పిదపఁ బిన పాదు లోనొక, సదస్సటులె జరిగె నంత ఛాత్రుఁ డొకఁడుగా
విదమయ మగు కాలేజీ, సదస్సులో శతవధాన పతుగిమసైపె. ౧౬౪

శ్రీ పినపాటి శతావధానము.

ఆర్యులారా! జగత్ప్రసిద్ధులగు (బ్ర॥ శ్రీ) తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు గుంటూరు పురవాసులచే ప్రార్థితులయి అచ్చట బ్ర॥ శ్రీ, కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారి అగ్రాసనాధిపత్యమున అవధాన సభ జరిపి సరసకవితా సుధాసారముచే తద్గ్రామవాస్తవ్యులను సంతసపఱిచిరి, పిమ్మట వారి సమాచారమును జేసికొని వలచి మేము అతికుతూహలాయత్తచిత్తులమయి మాగ్రామమును పవిత్రము చేయుఁడని వారిని (ముఖ్యరను) ప్రార్థింపవలెయసిరి 21-11-11 తేదీని సాయంసమయమున వారు దయచేసి మా చేసియున్న స్వాగతమైన వాహనాది మహోత్సవముతోఁ గ్రామపురజనులు జయధ్వనులొనర్చుచుండ మాగ్రామము నలంకరించి భోజనానంతరమున కొంతతడవు కవితామృతము చే మమ్ము లనానందింపఁజేసి నాఁటి రేయి సుఖముగఁ బుచ్చిరి, మఱునాఁడు అనగా 22-11-11 పగలు మ॥ శ్రీ॥ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి యగ్రాసనాధిపత్యము క్రింద పగలు 8 ఘంటలకు అవధాన సభ ప్రారంభింపఁబడెను నాఁటి దినంబున తెనాలి మున్నగు గ్రామముల లౌకిక వైదిక విద్వత్కవులు విచ్చేసి సభ నలంకరించిరి. మఱునాఁడు సభ బహుజన పూరితంబగుటం జేసి సమ్మర్ద మెక్కుడుగ గలిగియుండుట ఘంటలకు మాత్రము 31 మందికి ఏకైక పాదప్రశ్నము జెప్పి ఆమఱునాఁడు సాయంసమయమున తక్కిన ది పూర్తి చేసి సభికులను శ్రవణానందము నొందఁ జేసిరి. అవధానము సంపూర్తి చేయుటకు పట్టిన కాలము మొత్తము 8 ఘంటలలోపు అయియున్నది.

ఇట్లు విన్నవించు విధేయులు,

తెనాలి తాలూకా — పినపాటి పురవాస్తవ్యులు.

(అవధాన ప్రారంభ పద్యములు.)

ఉ॥ ఒక్కొకచోట నొక్కొకతి నూజగదంబ! భవద్విలాస మ
స్మత్కృతిఁ ఘటించు వస్తువదియుమంత నా శక్తి యుగంబు దాసికిం
దక్కినవార లెందులకుఁ దా రసమర్థులటం చెఱింగి నే
నిక్కృతిఁ గడంగెద నహో యనిపింపకుమమ్మ శాంకరీ. 1

ఉ॥ మానియుఁ జేయఁబూనిరని మాపయిఁ గోపమదేల నీకు, మా
పై నెనరూను పెద్దకవులపై ననురాగ మదేల? తొట్టులో

భానిధి మిష్ట పాపనివడంబోదువే? "జోటిశిరమ్మగ్రగుశిక్షజం
హానఁ బసేమి రోఁకలి, కెటో నటియింపు శతావధానమా॥ 2॥ వెం॥శా॥

మ॥ స్వయమేపారశతావధానకవితాసామ్రాజ్యమేలించి త
చ్ఛ్రయశోమూలము గాఁగ, నీవగటివేషా లెన్ని నాళ్లింక, మూ
వంశోకెరె నరుదేర వారల నదల్పంజాలుధీశక్తి యిం
చ్చి యెటోమన్నుట నీక భారముగు నీచిత్తంబు గా మేశ్వరీ॥ 1॥ తి॥ శా॥

అవధానపద్యములనుండికొన్ని.

వైదికనియోగులకు సఖ్యమునుగూర్చి.

ఉ॥ ఎవ్వరు వైదికుల్? మఱియు నెవరు నియోగులు? నొక్కవిప్రులే
చివ్వకు దీక్షగల్గి కలుఁగుచేటిఁకెఁ, దక్కినజాతివారికిన్
నవ్వఁగ నందుగాదె! యటునవ్వఁగఁ జేయుట ప్రాజ్ఞధర్మమే?
యెవ్వగనైన వీరిరువు రేకముగాఁ జరియించు టొప్పదే॥7॥

బాసుగారిచట్టము.

మ॥ కలికిన్ గంటికిఁ బ్రీతిగొల్పునెడ వేడ్కన్ దేనినేనిన్ నరుం
డెలమిన్ గైకొనవచ్చు దానివయినెందేఁ జేర్మి వో నప్ప ద
క్కలికిన్ వీడఁగవచ్చు నుండో కట భాగ్యంబున్న విశ్వస్తతోఁ
గలియన్ వచ్చును "బాసు" చట్టము రరీకారంబు గావించుచో॥15॥

ఇప్పటివారి కవితా సంస్కారము.

శా॥ చారుశ్రీకములౌ నలంకృతులకున్ సన్మాన్యనము ల్లెల్లె కృం
గారంబెల్లను గారమయ్యె గుణముల్ ఖండంబులై పోయె సం
స్కారమ్మెల్ల నశించె భావలకు దౌర్గత్యంబు ప్రాప్తించె సం
స్కారమ్ము ల్పొనరించువారికి తనన్ సర్వంబు మాసెంజుఁడీ॥ 27॥

పృచ్ఛకుఁ డిచ్చినవిషయము.

సీ॥ శాలివాహనుని దౌశకమునఁ బదుమూఁడువందలయొండ్లపైఁ బార్థివాఖ్య
వత్సరంబున మాఘబహుళచతుర్దశి శివరాత్రితిథి రాజశేఖరుండు
వీరనారాయణాభిఖ్య గల్గిన రెడ్డి శంకరమునికకలంకదాన

మహరఁగా నగ్రహారముగాఁగ నొసఁగె నీ పినపాటిగ్రామంబు మహిమ నెసఁగ
కారణంబెద్దియో గల్గి నేఁటి యత్యున్నతమైనను బంట లత్యధికముగను
తే.గీ॥ బండఁ జేసెడిహూణుల ప్రాభవమున, నిరియు వంశదయమునఁ గల్గి వెలఁగుచుండె
నెల్ల కాలమ్ము నీరీతి నెసక మెసఁగ, వృద్ధిఁగాంచుత మీపినపాటియూరు ॥61॥

సభ జరిగినచోటు.

సీ॥ ఎచ్చోటిరామ్యవనకం బెసఁగుచుండు లీలమై మదరాసు రైలురోడ్డు
ఎద్దాని వైశాల్య మెంచి గొల్పింతురు నాలుగుమండల గజాలై వెలంగు
ఎద్దాని దేవాలయంబె నెవ్వఁ డేచు దూలములతోఁ దేవుపానములతోఁడ
ఎద్దానియంతరం బింపారు నత్రఁబిపటలిచే వర్ణరీపటలిచేత
తే॥ గీ॥ పేరుగోష్ఠంబుగాని యేయూరనైన, మఱియుఁ బట్టణములనైన నఱల దిట్టి
"మహలు,, నాఁ జనుదిద్దాని నాలఁగోటకు, గోష్ఠకోటాముగట్టించెఁ గుసుమ మెసఁగ

సమస్యాపూర్తి.

శా॥ కుంచాలన్ గొలిపించి యిచ్చితిని గా సుగ్రీక్షలై యుల్లలన్
గంచాలం బిడఁబోకు మన్న మిపుడే క్రిన్ బోదు సంసారి "పా
వంచాలం బిగి దప్పిగొన్న విరసుబ్బా! నీకు వేవేగదె,,
(మ్నుం చాలన్ బిగియించె గుంజలను నన్మూ! బిందియన్ దేగదే?)॥ 62॥

సమస్యాపూర్తిః.

శ్లో॥ న హి సంతతి స్తు నరకార్ణవాత్ హా, త్యతి దుఃఖ మాత్మ పితరం నిరీక్ష్య సా
తనయా దదౌ స్వతనయం తత స్స్వయం!(అనుజోపభూవ తనుజోఽపి మాతుషిః)

అవధాన మొనరింపఁ జేసినవారు.

సీ॥ రామలూరిసుబ్బాబ్ధిసోముండు విద్వద్విధేయుండు కోటమధీరుఁ డొకఁడు
పినపాటి వంశాబ్ధివిధుఁడు (శివీకళద)ఁగు విద్వత్కవగ్రధానుఁ డొకఁడు
భళ్లమూడ్యన్వయవారాశిచంద్రుఁడౌ ... రామరామకృష్ణసూరి యొకఁడు
రామలూర్యన్వయోత్తముండు శ్రీసూర్య నారాయణాభిధకవి రేయఁ డొకఁడు
తే॥గీ॥ లక్ష్మికాంత మొకండు సులక్షణుఁడయి, వెలయు నన్నము భొట్ల సుబ్బశాస్త్రి
వీరు ఘటియించి రవధాన మారఁగఁ బిన, పాటి సాంబశివాభిఖ్య భవ్యుఁ డొకఁడు

అవధానాంతమున నితఁడు చదివినపద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ తమ సమ్మానముఁ జేయ శక్తియు ధనంబున్ లేదు మీశక్తి యి
ద్ధ మటంచున్ గ్రహియింపలేము నరనాథ హాస్యమై యొప్పు కా
ర్యము చేయన్ నడుకట్టినార మిట లోపాలోపముల్ దిద్దుమా
ర్గము మీదేశుని వేఁడుకొందుము నమస్కారంబు గావించుచున్.

చంపకమాలిక.

తరతమభావమున్ భువిని దజ్ఞులు పండితు లెల్లవారు గొ
ప్పరవు కవిద్వయంబునకుఁ బండితులై యలరారు మీకు నీ
వలె నెగ్రహించినారల నింకను లోకమువారు గూడ నె
ల్లరును గ్రహింపఁగా మనములన్ బాడుగట్టిన కోర్కె వేర్చ నే
తులకఁగను వారికిన్ దమకుఁగూడను గమ్మలిఖించినాఁడఁ గొ
ప్పరమిట కేగుదేర దల వారికిఁ గార్యభరంబు పొందకో?
............దీనికిని సాటిగఁ గొండొకఁ జెప్పఁబోవఁగా
బారకొనవచ్చునే! తెలుచటఁ బోయజమిత్రుని ముందు దీపము
ద్ధరమగునే నేస్తముందటను దోమను బోల్పఁగవచ్చునే? ధురం
ధరమయి యెల్లమానవులఁ దానయి పూతులఁ జేయు గోవు ముం
దర ఖరమున్ మహేశ్వరుని దాపున రాక్షసవర్గ మెందు నుం
తురె! యనిశ్రేష్ఠముల్ తమమదుల్ బయిపెట్టఁగ నొప్పనట్టి శ్రీ
తిరుపతివేంకటేశ్వరుల దివ్యకవిత్వ మహత్వ మిప్పు డా
దరమునఁ జూడఁగల్గె ఫలితంబుగ నెన్నను జన్మ మెత్తితిన్.

తూ॥ కోటయ్య

ఉత్పలమాలిక.

నీతులు పల్కవచ్చుఁ బరనింద లొనర్పఁగవచ్చు నిట్టులా
సేతు హిమాచలంబును బ్రసిద్ధి వహించు నృపుల్ సెబా సనన్
ఖ్యాతులు తోపఁబట్టి తల వెన్కకుఁ ద్రిప్పుచు జాఱుచుండఁగన్
జాతవిరోధులే పలుకు సాగక నొక్కెడ మూల్గుచుండఁగన్

మూతులు విప్పి మొత్తువడి మూర్ఖులు కొందఱు తారుమాఱుగా
ఖ్యాతిఁ దలిర్చు పండితులయారె! భళీ; యహురా! యన..."

తాడేపల్లి వెంకటప్పయ్యశాస్త్రి చందవోలు.

సీ॥ చక్రశంఖాది లాంఛన విరాజితుఁడైన కృష్ణుఁడే యీకాశి కృష్ణుఁడంచు
కవితాసరస్వతి ఘనత నాడించు గీష్పతి దివాకర్లతిర్పతి యటంచు
కుకవిత్రిపుర దైత్యకుంభిహార్యక్షుఁడౌ నీతఁడే యీ వెంకటేశుఁ డంచు
ద్రష్టలు లోన భేదము లేక గనుఁగొన్న మూడుమూర్తులు సుకవిమూర్తి యంచు
గీ॥ మానవోత్తము లేమహామహుల నెప్డు, పలుకుచుండెద రాకవిబ్రహ్మలను మ
దీయ హృత్పద్మమున వినుతించుచుందు, నెలమిఁ దిర్పతివెంకటకృష్ణకవుల.

ఇట్లు విధేయుఁడు, వెందుకూరి సోమనాథశాస్త్రి.

సీ॥ శేషాద్రిగాక యశేష దేశీయుల నిత్యోత్సవములచే నెగడినారు
వడ్డికాసులుగాక యడ్డులేక జనాళి విద్దెకాసుల సంగ్రహించినారు
వరగూఢపదభోగవనతిగాక యగూఢపదభోగవంతులై పరఁగినారు
ఈశ్వరబిరుదు గ్రహించుటగాక కవీశ్వరబిరుదు గ్రహించినారు
గీ॥ కొండపైకిమాత్రమే మహానందమిడుట, గాక యందఱ కానందఘటకులైరి
యిప్పు డాతిరుపతివెంకటేశు మించి, రిలను నీతిరుపతి వేంకటేశకవులు.

చ॥ గురుతరలీల నీసభను గూర్చినబుద్ధిమదగ్రకోటికిన్
వరశతావధానుల కెనంగు సభాపతికిన్ సభాస్థులం
తరసకలప్రజాళికిని ద్రష్టల శ్రీ పినపాటివారికిన్
నిరతసుఖంబు నిచ్చితను నీశగణం బిడి ప్రోచుఁగావుతన్.

ములుకుట్ల, వెంకటకృష్ణశాస్త్రి, శతావధాని.

శ్లో॥ ఉద్యద్వృత్తశతా త్వరేచ కవయో జల్పన్తు నిస్సంకటం
మాత్సర్యా త్కవితాప్రశస్తివిషయే సత్కల్పనా చాతురీ

ధీమత్పణ్డితమణ్డలీహృదయసంతోషప్రదా సద్గుణా
నైవాన్యం సముపైతి కిన్తు భవతో జ్జిహ్వాం విహాయ క్షణం

వేమూరి, శివస్వామిశాస్త్రి.

సీ॥ మీధారణాశక్తి మితిలేనిదనుటకు డంబౌ శతావధానంబె సాక్షి
సాహిత్యసామ్రాజ్యచక్రేశు లనుటకుఁ దమరుదూర్చిన పుస్తకములె సాక్షి
శాకవీశ్వరమత్తకరివారు లనుటకుఁ గొప్పపుంగవుల నేకుటయె సాక్షి
అఖిలరాజన్యపూజ్యత నొంది రనుటకు బిరుదులున్నవి వేనవేలు సాక్షి
గీ॥ ఎలమిమిముఁ బోలుసుకవీశ్వరులు ధరిత్రిఁ గలుగ రనుటకు మాయుపలబ్ధియె సాక్షి
విమలమతులార! తిరుపతి వేంకటేశ, సుకవిమణులార! బహుమతు లందుకొనుఁడు ॥3॥

గూడ, కృష్ణయ్య, పెరవలి.

గుంటూరుకాలేజీశతావధానము.

చ॥ ఎఱుఁగడు పిల్లకాయ యొటులే నొనరించు శతావధానముల్
సరసులు మీర లెల్లరును సభ్యులు పేర్మి ననుగ్రహింపుఁ డా
దరమునఁ దప్పులన్ విడిచి తద్దయు నొప్పులు చూచి మెచ్చుఁడీ
తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల శిష్యుని వృద్ధికామునిన్ ॥ (వెం॥శా॥)

☞ అవధానపద్యములన్నియు వదలఁబడినవి.

....

శా॥ నీకున్ శ్రీయును ధీయుఁ గల్గుత మఱిన్ నీకంఠసారస్యవా
స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నినున్ మాలింపఁగా లేఁదు
ర్ధీమల్ గాత్రమ్య శతావధాన లిఁక వ్యక్తీభవంబుం గదా
శేషాకారము శంభు నైకొనఁగదోయీ! ఛాత్రమా నామణీ. ॥3॥

మ॥ కుతుకంబొప్ప సరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతార్జనం జేసితి
న్మతిమన్ముఖ్యుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱికొంత న్నేర్చితిన్ విద్దె నీ
చ్చితి నీకు న్మఱిఁ గొంతమందికి యశస్సిం జిప్ప తీ వోజగ
న్నుతనామా! శివరామ! నీకు నొసరింతున్ దీవనల్ హెచ్చుగన్. ॥4॥

మ॥ ఎదిరిం దమ్ము నెఱుంగకే యెవరో మహాత్మాంతేని నిందించునా
యదన న్వచ్చితి వద్దు చొచ్చితివి నిన్నవ్వారు లక్షించరై
రది లోకం బెటులో యెఱింగె నథ గణ్యత్వంబు నీకిచ్చి ర
య్యా? దేనల్ నందె భవద్యశంబు శివరామా! ఛాత్రచూడామణీ!॥ 5॥

సీ॥ నీతండ్రి వేదవిద్యాతత్పరుం డట యున్నచో నెట్లు నినుమ్మా మునుకొ్ర
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నఁదా నెంత ముదముగను నొ
నీయన్న విద్యావినీతితత్పరుఁ డట నిపుడున్న నెంత టియెలమి గను నొ
నీతమ్ముఁ డవధాననిపుణుఁ డీకృతి గన్న నెంత యామోదమ్ము నెనయు నుకొ్ర
గీ॥ ఇది మహాత్మ్యంబవంబు నీయెల్లబంధు, వులును బొందెడి మోదమ్ము గలిని యొకొ్ర
నన్ను నేపొంచెభరను ఘనంబు మోయు, టెట్లు శివరామ! చెప్పుమో యూ! కుమార!

మ॥ కలవిద్దెం బలుమంది కిచ్చితిని వీఁకం గొండ లెట్టెట్టులో
యెలమిం గూర్చిరి వంగనామ మిడి యెల్లేఁ గొండ లానందముం
గొలువం బూనిరి నీకతమ్మున నఁ దగ్గుంగాక యీయెగ్గుఁ ద
గ్గులు; నేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుద్ధతిన్. 7.

శా॥ "సంతానం బది లేదు నా" కనుమనశ్శల్యంబు నీవైదుష్టీ
కాంతుల్ ద్రోచెఁ గదోయి! తండ్రి! నిను నాకాంక్షింతుండుఁ దద్భాగ్యయున్
స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుధా సంతుష్టునిం జేయుచున్
మంతు న్గాంత సమస్తలోకమును సమ్మానించుఁగాత న్నినున్॥8॥

చ॥ "అయిత దియేడ్వు లాయు" వని యంచురుగా కవిలోన, సల్వ దీ
వఱకె గతిల్చె నిప్పటికి నాస్త్రఘు మనన్ జర నూరువిప్పి మ
మ్మరయుచునుండె మాభరము సంతయు నీతలఁ దాల్చి చేయు మే
ర్పఱచినతోవ నోయి శివరామక వీ! బహుళావధానముల్॥ 9॥

క॥ "య" స్నను చుఁ గొందఱనఁగా, "బ" స్నను చుంగొందఱనఁగ బాలుఁడవయ్యన్
నిస్సీమ యశము గొంటి మహాస్వాగర! వృద్ధినందుమా! శివరామా!॥ 10॥

చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ॥ జగతీనాథులు పెక్కు మంది ముదితస్వాంతంబునం గానర్ లం
చఁగ సాంగంబు సలక్షణంబుగ శతదాస్వావింశతిం జేర్మి మా

ద్భుతగతి నేలినయవధానకవితాసామ్రాజ్యభారంబు నె
య్యురఁగఁ బూనంగదవయ్య తండ్రి! శివరామయ్యా! చిరంజీవివై. 1॥

ఉ॥ రిపులై తెంచిన రూపడంచుచు ధరిత్రీనాథు లర్పించు న
య్యుపదల్ కైకొనుచుం బ్రమత్తుఁడవు గా కుద్యన్మ వేందుండవై
విపరీతం బగు ట్రోవఁబోక కవితావీరుండవై వర్ణనీ
యపరాక్రాంతి వహింపుమయ్య శివరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 2

శా॥ బాల్యోద్రేకమునన్ నెదిర్చితివి గర్వంపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యంబుం బొనరింతొ లేదొ యని నీకై కొందు నస్మన్మన
శ్చల్యం బిప్పటి కూడఁదీసితివి వత్సా! సత్ప్రభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యిఁకనీఁకన్ శిష్యచూడామణీ. ॥3॥

మ॥ అవనీదేవులు నిన్నుమానకవితావ్యాపార పారాయణం
భవదీయాద్భుతసాధిలిప్తలలితవ్యాహారనీహారులై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముం గూర్చి గౌ
రవము న్గొల్పితివయ్య మాఋణము తీర్చన్ శిష్యచూడామణీ. ॥4॥

శా॥ సర్వోర్వీపతులెల్ల రద్భుతపదవ్యాపారమేపార మా
చర్లబ్రహ్మసుధీగురూత్తముని నాచాపూర్తిఁ గీర్తింపఁగా
గీర్వాణంబునఁ గోరిమాదరికి భక్తిన్ శిష్యలేతేరఁగాఁ
దర్లంజేసితి వస్మదీయగురువిద్యావంశచూడామణీ. ॥5॥

దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

సీ॥ శతవధానవిధానసందర్భములనెల్ల నేర్చి దిక్కులఁ గీర్తిఁ దార్చినావు
అవధానమునఁ బెట్టినట్టి చిక్కులనెల్ల నోర్చి నీవని నీవ తీర్చినావు
నడుము ద్రుంగఁగ వ్రాయు నడిమివారల కష్టమూర్చి కీర్తిని వారిఁ దేర్చినావు
పున్నామనరకంబు పోవునా? యనుచింత దీర్చి యొజ్జకుఁ దుష్టిఁ గూర్చినావు
గీ॥ తెలుఁ, శివరామశాస్త్రీ! నిన్నొజ్జగురుని, కనుపమయశంబు ఘటియించు శిష్యుఁ
దరిది, గురువులతోఁ గొప్పిద్దులాడ కెపుడు, గురుయశంబుల నార్జించి కొనఁగవయ్య.

కాశీకృష్ణ, శతావధాని.

... ...

క॥ మాతను మాతృమ్యలకు న, నేతులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లరొుదఁ జేసెడియ
స్తోకపుగౌరవముల కల, లౌకికు లెంతేని జింతలన్ జీవిక వెనన్. ౧౬౯

సీ॥ యత్నమెంతేని యొనరించియు "విశద,,వ్యాఖ్యఁదగుపత్రికలోనఖనసుఘటించి
రానభావిశేషంబుల నరసి తీర,వఁయు నంతియె యంబ నీ వరయ లేదె.

గీ॥ వాని "కలవాటు లేనియాపానసములు" కొప్పరపుసాము లొనరింప నొప్పికొనరు
పావ? యేమి సేతురు వారిఁ బట్టికొనిన, గ్రాములనుబట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.

క॥ "తాటి కెగఁ బ్రాఁకఁ బూనిన, చోటన్ మఱియెంతదనుకఁ 'జోచో'" యనుచున్
మాటికి నెగఁద్రోయుచు,, రను,మాట కుదాహరణముగ శ్రమంబది గొప్పేన్.

గీ॥ కొప్పరం బవధానంబు కొఱకుఁబూని, *వశము గాకవఱడిభంగపాటులెల్ల
మూఠ యునిబొల్పఁదొడఁగిరిమంత్రబలము, చాలఁగలమాటలౌకికాచారపరులు.

మ॥ అవధానం బెటు చెడ్డ నేమి, "బళి, హే, లాహా, జగ మ్మందు లే
రవధానుల్ మఱి యొక్క రిట్టి రని యాహాకారముల్ వ్రాసి తా
నెవఁ డో పత్రిక కంప దానిఁ గని "యిట్లే నిక్క మంచున్ జగం
బవలోకించు మనమ్మునందు నిజ మేలా తేలు నప్పట్టునన్. ౧౭౪

ఉ॥ §"బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి" దటంచు లిఖించునప్పుడున్
దాఁగినె గిల్క రెందఱో హుటాహుటి వ్రాఁతలు దాఁగ నేల? యే
బాఁగుడో వెళ్లఁ బెట్టునెడ వ్రాయనకాఁ డటు సేయుఁ గాక "మేల్?
బాగు? భళా? భళా" యనెడిపట్టున దాఁగుట కర్థమే మగున్. ౧౭౫

---

* ఈభంగపాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 108, 109, 110, 111, 112, పుటలుచూ.

§(1911 సం॥ రం 13వ అక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్రకేసరి పత్రికనుండి.)

(గుంటూరి శతావధానము.)

...సభ అనమాన వైభవంబుతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాఘాటముగా జరుపబడినది. అవధానపుపద్యములైనను ప్రబంధపద్యములను మించియున్నవి యందియంతయు జూచినతోడ శ్రీకవులకు నూరెత్తుటకునయినను సందుదొరికినదికాదు అంత సభానంతరమున పత్రికక్షిదారిచే కూడ మెప్పుపడసిరని వ్రాయుట

క॥ కలనిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్ముం దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ దే
తలుగో పేర్మార్పి మెటో. గలిగెడి నిజ మెట్లు తెలియుఁ గృతబుద్ధులకున్.

ఉ॥ ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తికొని ప్రత్తిపాటికా
మయ్యయు, రామకృష్ణులును, నందఱు దాఁపెడి శాస్త్రసూరినా

ను గడుసంతసిల్లుచున్నారము యిదివరకీ గ్రామంబున జరిగిన సభలలో నేదియు నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు,

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రపత్రిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గతనెల 18 వ తేదీని గుంటూరుతాలూకా ''విశదల'' గ్రామమున కొప్పరపు సోదరకవిశ్రేష్ఠుఁడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే శతావధానము జరపింపఁబడినది. నాటిసభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరు నుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమారు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారికందఱికి పిండివంటలతో సహభోజన సదుపాయములు చేయబడినవి. వీరిధారణాశక్తియును, సమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవితాపటుత్వమును' సుధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు. సభానంతరము కొందఱు పండితులు, కవులు తమయుత్సాహములను దెలుపుచు గొన్నిపద్యములను జదివిరి.

ఒకపృచ్ఛకుఁడు.

☞ ఇట్టివ్రాఁతలు పెక్కులు, లోపల నిజమెఱిఁగియుఁ గప్పిపుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించునీవ్రాఁతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ బరికించువారికి ‹‹విశదల”లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొకమెఱుఁగనుతత్త్వార్థము దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈరసాభాసావధానము మాయవధానముకన్న వేయిరెట్లధికముగ నున్నదని వ్రాసిన యతనివ్రాఁతను పూర్వరంగము 46 వ పుటలోఁ జూడఁగోరెదము.

రయ్యయుఁ జట్టినింగయయు నట్టిరె నాఁ దగుపోచిరాత లీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమున యంబొకరే యని తోఁచు నంబికా. ౧౭౮

కం॥ అవధానం బారీతిగఁ, జపుటం బడువిత్తులట్ల నమయుడు శాఖా
యువతీమనోహరులు తమ, సువివేకము నెల్లఁ దెలుపఁ జొచ్చిరి పెలుచన్.

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులను వీరికిఁ దోమగఁ దెచ్చి తిర్పతిన్
వెంకన నూడఁ బుత్త్రమిది వీ లని కొంచటు వారికోనమై
చంకలు గొట్టికొంచుఁ జలి సాగను గస్తురి "స్రీ" యటంచు ని
ప్పింతుల నింకినట్లు జను లెంచఁగ వింటినిసుమ్మి, శాంకరీ. ౧౭౯

చ॥ "కునికిన బోసిన క్రొ-వయిఁ గొందొక తాటిఫలమ్ము పడ్డ" య
య్యనువున రామకృష్ణు లిది యారని యుండవలెన్ దెగించి యి
ప్పని వయిఁ బెట్టికొన్నఁ దమసాండితి హైటికి రాదె మూరపుం
జనులు సమీపగుల్ బలె స్వశక్తి మహత్వ మెంచిరి నవ్వరే. ౧౮౦

తే॥గీ॥ "ఎడమచేయియుఁ బుట్టచేయియు" నటన్న, సాహితమెవీరికవధాన చర్యపట్ల
తమక్రొ-సామగ్రిలోన భేదంబు బోలెఁ, దెనఁగుఁగొప్పంబునకు రామకృష్ణులకును,

ఉ॥ వచ్చిన రాకయున్నఁ దమవాక్రులఁ, దోమగ సంపుచేసియున్
మెచ్చు ఘటించుఁగాని యనుచు సాటులు కాటులు "శృంగభంగముల్"
వచ్చిక మోఁపులుంబలె నె నంపిరి సాపము ని రామకృష్ణులే
మిచ్చఁ దలంచిరో నిజ మెటే బయ లౌ నని తా రెఱుంగమిన్. ౧౮౧

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులవివేకవిశాలపు 'శృంగభంగమున్'
జంకల నూని జన్మదివసమ్మున నే యనధీనతాప్తి ని
ట్టీకులు గాన్ 'శతఘ్నిఁ, బఠియించుచుఁ గొప్పిపువారి బందుగుల్
వంకవుఁదోవలం బడి స్వపద్ధతి వెళ్లఁగఁ బెట్టిరంతటన్. ౧౮౨

తే॥గీ॥ బంధుగులటన్న దగ్గఱవారు కారు, ఏకశాఖీయులని యొ నీ వెఱుఁగు మంబ!
వారు లోలోనఁ గొప్పరపువారినత్త, నెఱుఁగ రనుకోకు మెఱిఁగియు నిట్టులైరి

తే॥గీ॥ ఒకరొయిరువురొ తక్కు-నీరాగులందు, గొప్పరపు ధారయన నుప్పొంగని వారె
కాని యానవధర్యాభిమానదూన, మానసాంతరు లై మేను మఱచెదిరి. ౧౮౩

సీ॥ "పండితబ్రువ,, యంచుఁ బండితోత్తములు తిట్టినయప్పుడు తన హైన్యమెఱుకపడదె,
"సత్యవాది,, యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాదుల నేఁడు పూని వ్రాసె,
అతని చెక్కుడుగ' యథార్థవా,,ద్యభిధానమున నెవ్వఁడు లిఖించెన నృతములను,
పంటబ్రాహ్మణునుత్సవమ్మున నెవ్వఁడు తన యశ్వము నొసంగి ఘనతఁ జెలఁచె
తే॥ కానిపోనీన లుప్పరును మలికొంత హుంబ, దక్కఁ మాయందు ద్వేషంబు దగులు జనులు
లేరటు నియోగులందు నిప్పారికతన, పృథగ నెందఱికో చెడ్డ పేరు వచ్చె.

మ॥ జననీ! కొంపవు వారి వక్ష మది నీచంబో ఘనంబో? కనుం
గొనుమీ! వంటనియోగి నశ్వముపయిన్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగ్రొత్తదివ్వెలతో
"ననయుల్ వీరికి బుద్ధిలే' దని పురం బెల్లన్ నగన్. ౧౮౮

మ॥ శివరాముం డవధానమున్ సలిపి వానిన్ బేర్చుదున్ వానిగా
రవ మొప్పన్ ఘను లట్లు చేసి రని యౌదార్యన్ లేక కొంపంబు దా
నవధాన మ్మిట్లు చేయఁ జాల దెటు లట్లో నుత్సవం బంచుఁ గుం
దు వెలార్చన్ దమపాడికాథముని నెందుం ద్రిప్పి రప్పట్టునన్. ౧౮౯

తే॥ దీనిచేతనె సకలంబు తెలిపినట్లి, దన్యుఁ బ్రాజ్ఞుల కిఁక నన్య మనవసరము
ఐన నాయా యినందన్నచుంతో యింతో, తెల్పుచున్న దూరగులకుఁ దెలియుటెట్లు

చ॥ "విశదల"లో వధాన మది వెల్గఁగఁ దోఁచనమీఁదఁగూడ నీ
ర్ష్యాశయము దక్కఁ గుంటురుపురిన్ [illegible] బెట్టి చెడంగఁ జూచి "దు
ర్గతులకు నుత్సవం బనినఁ దప్పగ నుండు" నటంచు నెంచి యీ
వసుకృతి కిచ్చఁ జేసి సగుఁజాలవు లయి రంబిలోకికుల్. ౧౯౦

మ॥ అభిమానంబన గర్తపూర్తి [illegible] రాధీన మం
చు భయం బించుక లేక చెప్పఁ దగు నెచ్చో వార లద్దానికై
శుభదారంబు ననత్యమున్ శుభద మంచు న్నమ్మి భాషింతు రే
రథసత్క్రియ కేని సిద్ధపడి యారంభింత్రు దుర్వాగ్ధుతుల్. ౧౯౧

క॥ శుక్రాశ్వముపై నెక్కిన, నిక్కపుసంతోన మందునిపుణులు కవులం
దెక్కన లెక్కవ లరయుదు, రొక్కెని యిడబిన్న నవ్వరొక్కరి విభవుల్.

క॥ ఇదియిటులుండుత రాజీ, కుదిరింపఁగ నెత్రమది యొకొంచు మునుపె యీ
నదమతులు వ్రాసియుంచిరి, కదరీ తచ్చరితమ్ము వినికి గావింతు మిఁకన్.

క॥ ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మాకి
చ్చిరి తెచ్చి *గౌరవస్థులు, మఱిసూఁగురు; దానిఁ గాంచి మది ముదమొదవన్.

ఉ॥ అంతకుమున్నె "పత్రి కిటులా గతమా, యని నిన్న నాఁడె వా
క్కాంత యనుగ్రహమ్మున సుకాసుక కల్పన దోఁచఁగా,, యశః
కాంత వివాహముం,,గుఱిచి కట్టిన యుంచిన పద్యసప్తకం
బెంతయుఁ బేర్మి జూడ విని హెచ్చిన మోదము గాంచి రయ్యెడన్. ౧౯౬

---

*(1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతకము చేసిన వారు నమస్కరించి వ్రాయువిజ్ఞాపన:—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధానసభ జరిగినది మొదలు దమకును గొప్పరపు సోదర కవులకును వైషమ్యము లేర్పడి యుత్తర ప్రత్యుత్తరములు నడచినవి. మాగ్రామములో తమ తమ మధ్యవైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవార్హులేయగుట మాగ్రామమునుండి వారలను మిమ్ములను సత్కరించి పంపుట మాకు యుక్తమనియు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయుద్దేశ్యమును మీరును అంగీకరించి మీ రీసభ మొదలింతవరకు నొండొరులం గూర్చి వచించినవియు లిఖించినవియు మరల్చుకొనుచు నొకరినొకరు లిఖితరూపముగ తెల్పుకొని మొప్పటి స్నేహభావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము. మావిజ్ఞాపన నాదరించి మీవైషమ్యకారణము లను మరచి మాకు సంతసము గూర్చెదరని నమ్ముచున్నాము.

గుంటూరు. } చిత్తగింపవలెను.
4—9—11 } ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య. వంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు, న్యాపతి హనుమంతరావు, కొండ వెంకటప్పయ్య.

యుక్తకన్యకాపరిణయము.

సీ॥ తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియారు కొప్పరంబం జెఱుంగుదురు మీరు
తెప్పటల్ గ్రామగంగఁ దరలి వచ్చెడియారు కొప్పరంబం జెఱుంగుదురు మీరు
తరుణశాఖరముహైఁ దగలి వచ్చెడియారు కొప్పరంబం జెఱుంగుదురు మీరు
తగుబాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియారు కొప్పరంబం జెఱుంగుదురు మీరు
తే॥ గీ॥ తిరుపతియొకకన్యకా దాత తెరువు వదలి, వచ్చుచోనిఁ తయాతిథ్యమిచ్చు రాక
యున్నచో నప్పుడే పెండ్లి సున్నయయ్యె, నొకరు వారింప నేటికో యోగ్యులార. 1
సీ॥ కలదా కన్యకూఁతురు కలిగెఁ జెండిలి కాకముస్నో వదుగు గాక ముస్నొ మాకు
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగనాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెల్లి పెంచి
రీడేతె నెందఱో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించి కడకు దీని
చే నీసడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దతియయ్యెఁ బరిణయంబు.
తే॥ గీ॥ లేకమే పోయె ననుకొనుపాక మెఱిఁగి, కొప్పరపువారు తరలి రాఁగోరి రంత
వంతనించితి మంత నే జాఱఁదొడఁగి, గూరకుంటిమి తప్పేమి యోగ్యులార. 2
సీ॥ 'తల నరసిన నాతిఁ గలయుట కామశాస్త్ర విరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరో కాక?
'ఉభయభాషలు నేర్చు నువిదఁ బెండ్లాడఁగాఁ దగ'మఁచులోలోనఁ దలఁకిరో కా
'పెద్ద మాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లను గొన్న మాటదక్క' దటంచు మానిరో కా
'ఎందఱో జంకిన యమ్మెలాఁ దీని గొన్నఁ బరువు దక్క'టంచుఁ బలిచిరో కా
తే॥ గీ॥ 'కట్నమే చాల' దనుకొని కనిరొ కా, వారు గోరిన దిచ్చు మా నేరమేమి
ఎట్టులో పెండ్లి పొసఁగించితిమి లమికైన. దన్యమునఁ బండితులఁ దన్నఁ సలఁపుఁడయ్య. 3
సీ॥ వియ్యమ్మునకు వారె విందుల సంపింపఁ దుల లే దనుచు మున్నె పలికినాము
"కాదుకూడ,,దటంచుఁ గాల్పెకల్పక రాగ "మంచిదే"యని సమ్మతించినాము
ఒకమీసమే కట్న మొప్పైఁ గోరఁ దక్కన మీసమును గూడ నునిచినాము
కన్యావరణదాఁకఁ గార్యంబొనర్చితి మంతలో సుముహూర్త మగుననుచు
గీ॥ దలఁచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు, కావలసి వచ్చిరంతటఁ గాలివాన
వచ్చి కథయాఁగె నిందలి పొచ్చె మెఱిఁగి, యేల నెవపెట్టెదరు మమ్మహీనులార. 4
సీ॥ "ఎంత మీనమ్మైన నివి వెండ్రుకలె,,యంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు
"వైదికకన్యక వలదు వైకొను,,టంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు

''శాస్త్రంబు చదివిన నతియేల మా కంచు నీసడించిన రోసమేమి మాకు
''బాహ్యవంగడపు మీయింతి మాకేల,,యం చీసడించిన రోసమేమి మాకు
గీ॥ నాదటంగోరి పిమ్మటం జదువు నందె, లెత్తెం గిరా? యేమొ వెనుదీసి రెండుకేని
నమ్మితించితి మింక మీర్తెమ్మి గూర్పఁ; బూనుటది పునరుక్తి మాజ్ఞానులార 5
సీ॥ రుద్రాక్షపూస లయితేఁ దాల్పువారికి బంగారు వారి కేబాంధవంబు?
తెలిబూది దాల్పువారలకుఁ దిగ్మణి తిరుచూర్ణాలవారి కేచుట్టరికము?
''ఇత్వర్ధలితభావ,, లేనేరఁ బల్కువారలకుఁ దెల్గులతోడ రాజియేల?
గురుపాద సేవఁ జేకొనిన విద్యయకు బాజారు విద్యయతోడ సఖ్యమేల?
గీ॥ ఏడ 'తిరుపతి,' 'కొవ్వూరం,' బేడ నహహా, ఆహా వహా కానిమటి వివాహంబె కాని
స్నేహమే కాని నాకెట్లు చెల్లుఁ జెప్పుఁడ, నరసుగార, గుంటూరువాస్తవ్యులార 6
సీ॥ గోదావరీనదీ కూలమ్మునకుఁ గొండవీటి కూపమ్ముతో నేర మేల?
ఆమ్రాదితరుజాల మలరుతోఁటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదఁ గాఁక యేల?
ఎచటఁ జూచిన నిష్ఠులే పొల్చుపొలముల కేలయ్య? జొన్న పొలాల చెలిమి
తిరుపతివేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మ జాతరమీఁది విశ్వాస మేమి?
గీ॥ ఇంతకును గాలుద్రవ్విన దెవ్వరో యె,యుంగురురు మీ;రలెవరి స్వరూపమెట్టి
దో యెఱుంగుడు రరక యేగోవిధమున, మమ్ము నెపపెట్టనేల? ఓమాన్యులార.7

చ॥ పదపడి కొన్ని పద్యములు పత్రికలోఁ *బ్రకటించి సంశయా
స్పదులగు లోకులం దనిపి ప్రాజ్ఞుల సంధికిఁ గొల్చు రూఢ్యులన్

(*1911 సం, అక్టోబరు 20, 28 తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

పైసంతకము లొనర్చిన వారికి నమస్కార పూర్వకముగా మా యొనర్చుకొను వినయపూర్వక పద్యమయ విజ్ఞాపనము:—

ఆర్యులారా! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 వ తేదీ సాయంకాలము సుమారు 5½ గంటల వేళ మ॥ రా॥ రా॥ కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు బి. ఏ; బి. యల్; గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్; గోవిందరాజు శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. ఏ; బి యల్; అను నీపెద్దమనుష్యులవలన మాకు నంది యపారానందము నొనర్చినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్యములు తగజవి తోఁచింకఁగా నయ్యవి యన్నియును దమసన్నిధి కంపికొన దలఁచితిమి గాని

మదమున నుంచి యచ్చటనె మోదమొలర్పఁ గవిత్వ గోష్ఠి పెం
పొదవఁగ నుంటి మాతయిక థోదయముల్ వినుమంబ పేర్మితో ౧౯౭

(అప్పుడు ప్రకటితమైన పద్యములు)

సీ॥ అనవసరమ్ముగా నానసమ్మును గోరి యనధానవిఘ్నమ్ము నాచరింప
"మది యయుక్తం" మటంచు నగ్రాసనాధిపుఁడనిన పిమ్మటఁగూడఁ బెనఁగఁబోము
పెనఁగియుఁ దుదకటు గానలేక సభవీడి యవలికేగి యసూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమ్మున నుండు నప్పుడు పద్యమ్ము లంపఁబోము.

గీ॥ ఎఱుఁగకే మీసములఁబట్టి యెట్లొ వ్రేలఁ, బడము దుందుడుకందము పలికినట్టి
పలుకుమూఁడులోకమ్ములనిలిపికొనఁగఁ, జాలుదును పండితులతోడ సరసులార!

సీ॥ ఒకని పెండిలిలో మఱొకరుఁ డావల్లెనెఱుక నుంకించు టెంతేనిఁ దప్పు
ఎఱుఁగక యత్నించిరే యంద మాపైనిఁ దెలిసియుఁ బెనఁగు టెంతేనిఁ దప్పు
అర్థమ్ముఁ "బిదికూడ"దంచుఁ జెప్పినమీఁద నేని యాగమి మటెంతేనిఁ దప్పు
అక్షరతత్త్వంబు నరయ కొప్పై ఖిలి దిటి కాల్ద్రవ్వు టెంతేనిఁ దప్పు

తే॥గీ॥ "మీసముల" పద్యతాత్పర్యవాసనయును, మంత తెలియక వ్రేలాడు టెంతయేని
దప్పు "తప్పని" నేఁ జెప్పటొప్పగాదు, పండితుల చేతఁ జెప్పింపవలయుఁ జూండు2

సీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులతమ్ముఁడయును గొప్పరంబున వారి గొప్పఁదనము
ఆంధ్రగీర్వాణభాషావరత్వము గాఢ్యమ్య భాషావధానప్రభావగరిమ
ననియమాశుకవిత్వమున గల్గు లోపం బనియమాశుకవన నిగ్రిదప్రమహిమ
అవ్యాజరచనాపటుత్వమును బూర్వసంచితపరనప్రశస్తతయును॥

గీ॥ నథ మొనర్చిన నైఁగదా సవ్యపదయవ్యాప, గానగతమసఁ, గాల్ద్రవ్వుటలఁతి
వారు, నేఁడుఁదగు కార్యమా! యెంత చేవయేని, నుండియేతిరవలెఁ జూండి మోగ్యులార!

గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగలతమకాలమునకు లేనిపోని పని గల్పించినవార
మగుదుమేమో యను సందియమును పెనుగొంజ వేయించుటచే సందర్భశేషమును
మాత్రముఁ బంపికొనుచున్నారము. వానిపంపినచోఁ దమకు మాత్రమే యుండ
లి మంచిచెడ్డలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడవని పత్రి
కాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పులను మన్నింప వేఁడుకొనుచు
న్నారము. (తిరుపతివేంకటేశ్వరులు)

సీ॥ ఊరూర నారేగు నుత్తరప్రత్యుత్తరముల కేలాగు నాశము ఘటిల్లు.
నొప్పు తప్పుగఁ దప్పు నొప్పుగా లిఖియించు "సత్యవాదుల" వ్రాఁతసముదయ మెట్లు
ఇహపరమ్ము లెఱుంగకే ప్రవర్తించు "యథార్థవాదుల" ధార్ష్ట్యమడఁగు టెట్లు
తిరుపతికవులఁ గొప్పరపు కవులనెడి యీపాటిబండలగోల దాఁటు టెట్లు?
తే॥ గీ॥ ఊరకే స్నేహమును గోరినారు, మీర మాయికులు, లవియన్ని యేరికతనఁ,
గల్గెనో నుంత యోజింపఁగా భవత్వ, సత్వము నతింతు మింక విజ్ఞానులార॥

సీ॥ అకటకటా! కవులకు నపయశంబు వచ్చెఁగా! యనెడి మీ హృదయంబు నరసినాము
అది యాసనప్రసంగాధీనమనెడి మీయాశయంబు సాంత మరసినాము,
ఆప్రశంసను దెచ్చు నమాత్యులెవ్వరో ఆపూలమును గమనించి యరసినాము
ఈ సఖ్యమునఁ గూర్చు యిందుమూలమున నా గనఘాత్ములగు పూనిక నరసినాము
గీ॥ ఆవులించిన ప్రేవుల నరయఁగలరు, కవులు, రవి నెఱుఁగని చోట్లు గాంచఁగలరు
కొప్పరపు సోదరులెఱుంగుదురు సకల, మకటకటా! యాసనం బెంత చిక్కు దెచ్చె

సీ॥ "ఒడ లెఱుంగని నీవమున్నదే" యొందేని నాశక్తి నెఱుఁగవే మాన్యులార?
ఈఁత మిడు మించులోఁ తెంత దేవిఁ గలదె? కా నిండయ్య యొకసారి నిండుసభను
వైదికత్వమున కేమం బెటి కెట్లొ మినాలు దీయింపుఁడీ సరసులార
విద్వద్విమానమును వినుట గాత్రమున కేంద్ర పంశమ్ము నుగూర్ప నరయుఁడనఘు
తే॥ గీ॥ లార! సత్యవాదులును, యథార్థవాదు లిప్పరమ్మునఁ బుట్టు టెంతేనిఁ దప్పు
గాని విద్యలలో నేసమానులో యెఱుఁగు। పూనికయు తప్పు గావ ద్యుపూజ్యులార!

సీ॥ "శ్రీకృష్ణబుధుండు కీరమందు లిఖియించినన్ జేసిన', దెంత సత్యమయ్య!
"అభిమానమున మమ్ము నర్చించిరే కాని "శుద్ధమూర్ఖులె" యంట సూనృతంబె?
"రామకృష్ణులఁ బట్టి రహిం దట్టినా" రన్న వ్రాఁత యెంతటి సత్యవంత మయ్య!
"శలబది మందికే సలిపి రివ్వా"రని వెక్కిరించుట యేటిఫక్కి యయ్య!
తే॥ గీ॥ తమ రెఱుంగని దించు లేశమును లేదు। ఆసన మెం తెచ్చి ప్పెడైన నియమ్మతములను।
నిజము దెల్పి యశమ్ము చే నెగడరయ్య! వలదు జంపికి గుంటూరువాసులార

సీ॥ "కృష్ణా" వ్రాఁత నిష్ఠేసి మీరొకసారి పరికింపుఁడీ హితవాదులార।
"దేశమాత" యొనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుఁడీ యొకసారి యార్యులార!
"ఆంధ్రకేసరి" లోని యంశమ్ము లొకపరి చూడుఁడీ యిష్టేని బుధులార
తక్కుపత్రికల యథార్థంపు వ్రాఁత లింకేనిఁ జూపుఁడి మహాజ్ఞానులార॥

గీ॥ వళను జరిగినయట్టి వాస్తవమదెట్టి?, దెట్లువ్రాయుచున్నారొ, మొఱఁగి శాంతి
చేయఁ దీవ్రాఁతప్రోలికిఁ జెడ్డయశము, గూర్చు నిజ పుట్టా పైకి రానేర్చునేని.

సీ॥ వేనవేల్ సత్యవిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీర్తిఁ గొనునె గుంటూరుపురము
వళ నున్న మీవంటిసరసులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా? కర్మసాక్షి
వందభూతముల మాపాండిత్యతత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నవ్వించెదరె పౌరు
లెవ్వరో యొకరిద్దఱే హేతువై పురమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోలునయ్య.

గీ॥ 'రజకువాక్యమ్ములనువిను రాము'లొట, యుచితమయ్యమీవంటి యోగ్యులకును సకల
పొలిఁగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు, నందుదాసీనులగు టెంత యర్హమయ్య

సీ॥ "ఆననం బొప్పదే" దని కోపగింతురా? అది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం"బనుట శేయాధారమందురా! కొంపంపుకవి దాఁచికొనుటె సుందు
"అనుచితంబగుకోర్కె ఘను"లెట్లుకోరువా రందురా! అది ప్రమాదాతిశయము
మతిప్రాజ్ఞులకును బ్రమాదమాయందురా! $ "వారికే" యంచు నిర్ధారణంబు.

గీ॥ చేసిప్రాసిరి వ్యాఖ్యాతృ శేఖరులు, ప్రమాదములు విశ్వసింపమిమాకుఁ దప్పె
అంతమాలు కానగంతులకనుమతింత్రె, సోదరులు చెప్పఁడయ్య! యోసూరులార.

సీ॥ ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితాం డగుఁ గావలె భవిష్యత్ప్రశంస
అని * భర్తృహరి చెప్పనైనఁ జూడక యేరిప్రేరణమ్మున నదురాత్ములగుచు
గాల్ద్రిప్ప యెన్నియోగాఱులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నము లొనర్చి
"పండితసభ"యన్న పైఁ గొంత శాంతించి పంక్తిబింక మొకింత ప్రాఁతయందుఁ

గీ॥ జూపి, ప్రాజ్ఞులనమ్మతి పాపకార్య, మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
సఖ్య మది మాకు లేకున్నఁ జచ్చిపోము, వృథగ నెపవెట్టకుండు సుప్రథితులార.

సీ॥ 'ఓంశాంతి'యనెడుమీయోగ్యత వేనోళ్ల శ్లాఘింపవలెఁ బండు సగసులార
ఈయూరివా మీకప్పుడే పుట్టెనేని మీసములమీఁదికి వారు చనరుసుండు
అంతకొక్కింతపైనైనఁ బుట్టినవారు "కుచమర్దనములు" పేర్కొనరుసుండు
సకలమ్ము జరుగుపై శాంతిఁ జెప్పుటకన్న నన్యాయ ముండునయ్యా! మహాత్మ

$ శ్లో॥ ప్రమాదోధీమతామ" పీత్యతే, అవిశ్వాపివ కారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.

* శ్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరవధార్యా యత్నతః
పండితేన. (భర్తృహరిమా)

గీ॥ లార! విద్వత్తులోఁ దప్ప నన్యవిషయ, మందుఁ గొప్పింపువారినఖ్యంబు మాకు
సమ్మతము, దానిలోఁ గూడ సమ్మతింతు, మేని భారతి మ మ్మింక నీసడించు.

సీ॥ చోరవరైన నెదిరించి సాటికాయకోఁతలు కోసినారు కటార్లు దూసినారు
అవధానమందు మిమ్మతిశయించెద మంచు వ్రాసినారు నవార్లు చేసినారు
మీఁది మీఁదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినా రైదుగురుల్ గూసినారు
మసిపూసి యొట్టులో మారేడుగాయఁ గాఁ జేసినా రక్త స్నాడఁ బానినారు

గీ॥ పెనఁగి మామానమింతేనిఁ బోఁకకుండ, నెదిరియవధానమున మమ్ముఁ గదుముకుండ
నేటి సఖ్యంబు మాకు? మీకేటిభరము, సభను సమకూర్పుఁ డయ్య! యశస్వులార.

సీ॥ బందరేమయ్యెనో? "ప్రెస్సు" లేమయ్యెనో? పుస్తకా లేమయిపోయెనొకొ
అచ్చేమి యయ్యెనో, ఆస్తి యేమయ్యెనో? వర్తకం బేమి కావలసెనొకొ
'స్టూలు' లేమియయ్యెనో? బాలురేమయిరొకో? యుద్యోగ మేమూల నుండెనొకొ
ఇల్లేమియయ్యెనో! యితర మేమయ్యెనో? మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరొకొ

గీ॥ వచ్చినదె రాఁ యయ్యె నీవాటికేము, నెలవు వైకొనుచున్నారము స్నేహభావ
ముంచి పంపింపుఁ డయ్య! యేము వ్రాదె! 'వడ్ల, గింజలో బియ్యపుఁ గింజ' గేస్తులార.

సీ॥ శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నిష్ఫలముగఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నిప్పుడు కార్తికము వచ్చె నిప్పటికేని మాకింటి కేగు
నిచ్చ పుట్టుట లేద, యిదియెల్ల సీసీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మీస్నేహితుయునుమాదు ❀ మీసాల మహిమయుఁ గొప్పింపువారి మిక్కుటపుఁ బేర్మి

☞ ఈక్రింద నుదాహరింపఁబడు పద్యములు, ప్రకృతము మద్రాసులో బి. యే (B. A. Honours) చదువుచున్న శ్రీ వారణాసి శ్రీనివాసరావుగారు తత్కాలమందంపిన 200 పద్యములనుండి సంగ్రహించి కైకొనఁబడినవి, గ్రంథవిస్తరభీతిచేఁ గొంచెముమాత్రమే యుదాహరించిన మమ్మవ్వారు మన్నింతురుగాక.

శ్రీమ॥ తొలుదొల్తన్ గలనాఁగు లేఁ జెమట నెంతో కాంతులన్ గుప్పఁగా, తలఁ
జెప్పించితి భారుణీవతుల హృత్పద్మంబులో పార్వర ని, శ్చలవాగ్ధోరణి మా దుతిక్రమ
ము సాష్టాంగంబుగా వ్రాలఁగా. బళిరా! మీనమునిస్తు నీవనరి ద్విప్పన్ జెల్లురా ని

గీ॥ యనుజాండ్రీ! లేకయున్న మేముకటనింత, కాలముందుటిప్పట్టునఁగల్గు టెట్లు
తక్కిన ప్రసంగములకేమి దైవకల్పి, తమ్ము లాజ్ఞ నొసంగుఁడీ ధన్యులార.

సీ॥ స్త్రీదర్లమా? కాము, నీ.యేలమా! కాము, ధనికులమా? కాము ధన్యులార!
అర్థులమా! కాము, వ్యర్థులమా! కాము, ప్రభువులమా! కాము, ప్రథితులార!
దీనులమా! కాము, హీనులమా! కాము, మానులమా? కాము, మాన్యులార!
శుద్ధులమా! కాము, బద్ధులమా కాము, వృద్ధులమా? కాము, వేత్తలార!

న్నిఁకఁక౯. మ॥ కలరుర్వి౯ గడునక్క్రూఫుల్ మదకశుంగర్వాంధులవ్వారుబూ, తులనేనీతులటంచు రోఁతలను నెందు౯ గైతలేయంచు ని, శ్చలదంభప్రతివిక్రమోత్సుకతమై సంచారము౯ జేతురో. బళిరా! యెల్లెడ, వారిఁ గాంచినఁ దిప్ప౯ జెల్లురా, మీనమా? మ॥ తలమిణ౯ దలపోసియా సుగొనిగ వ్యాలాత్మకూర్మార్థివేంద్రులసంస్థానములందుఁ బండితులునిన్నున్ దీయయత్నింపను, జ్వలవాగ్వహ్నిగొట్టి వేసితివిభ్రాంచత్పాండితీవైఖరి౯, బళిరా! మీనమా? నీకునీవనరి తిప్ప౯ జెల్లురా నిన్నుఁకఁ౯. సీ॥ నీసూఁగు నీఫూడ్చనే యూడ్చ వచ్చుదే గురుకీర్తి కాపాడికొంటివయ్య, స్వభావప్రకరసాన్నిధ్యంబున౯ జైత్రపత్రికలను దెచ్చి ప్రబలితయ్య, ఆశుధారాకవిత్వాశ నెల్లెడ నేగి యలరారు బిరుదంబులందితయ్య, వాగ్విలాసము దేల పలుకావ్యములువ్రాసి కవికేసరిఖ్యాతి గాంచితయ్య. గీ॥ నన్నుఁ జెనయఁగ నెవ్వరునేర్తురనఘ, చాల రటుగాన పెంపంగఁజాలు దీవ, తిప్పఁద్రిప్పంగ మఱ్ఱిప్పఁద్రిప్పఁ ద్రిప్పఁ, దిప్పఁ ద్రిప్పంగ నినుఁ జెప్ప చెప్పవలయు॥ సీ॥ విన్నులనెక్కించి వృథ్వీవతులు గొల్వ నెక్కింపఁ జేసితి నీవకావె, వాదింపఁగా వచ్చువారివాదంబుల నీటుగాలించితి నీవకావె, వద్యాకవస్థితిఁ బడయగా దగురాచనైమిస్సు ద్రేకింతు నీవకావె, మాన్యంబు లిప్పించు మార్గంబు మాపించి నేస్తంబుఁ జాటుదు నీవకావ, తే॥ గీ॥ మీనమా? గాన గౌరవాహానమైతి, నింతఁ జేసితి ము౯ ముందుఁ కెంతఁ జేయఁ, జాలనెవ్వడుఁగమఁ బెంపఁజాలియుండు, తిప్పఁద్రిప్పంగ నినుఁ జెప్పి చెప్పవలయు. క॥ నినుఁ దీయువారుగలరక, త్రిని జూడను స్నేహలుమేకు, తిరున నేమా, యని కొంకుడు ధరణికిఁద క్రూనవచ్చినఁ గాదెకొంతగాఁదగు శ్రీశూ). క॥ కానర మానక నుడి నఁ, తోనిల్లఁగ నాగుకయుతతో పాగెడినీ, తీనవునైనరు లేనరి, మీనమా? నినుఁ దీయఁ గలుగు నీభాగతికి౯. చ॥ మన మెటుపాలియు

గీ॥ కవుల,మిప్పటి'రూల్సు'కుఁగట్టఁబడము,ఘనులు * పండిత రాయాదికవులు మూఁపు
త్రోవలం బట్టి పోదుము దేవునైన, లక్ష్య పెట్టము † మాకు వల్లభులు లేరు.

సీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పునానవుఁ జర్చ
అల్ల కొప్పరపు సోదరుల పేరులుమీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నానవుఁ జర్చ

దు మని మంచియుఁ జెడ్డయు నెంచకుండఁ బ్రైఁ, జని మన పైకిఁదెచ్చి కొని సర్వవిధంబులఁ జింత సేయ నె,య్యనుపువఁ బాయుగ నేసితిమి! మద్గోకఁడంతి నజాతియుంటిమం, చును దలపోయుచుండి రఁకఁ జగాము కోపము మానిమీనమూ. చ॥కలరు కవిత్వపార్థులును గల్గుదు రీకవితాభిమన్యులున్, గలరు కవిత్వ భీములును గల్గదు రీకవిమాద్రిపుత్రులున్ గలరు కవిత్వధర్మమిఁకఁగల్గునమస్తముగల్గుమంతినన్, గలుగ వెనీపుకృష్ణుఁ డనఁగాఁ దగి దుష్టుల నొంచ మీనమూ. చ॥ దుదుతుదనంపు పోకలకు దోసపుఁ జేఁతల కాలవాలముల్, కదు నెగురంగ నంతకు సుఖంబుగ దిగ్గదువారి పీఁచ డెం, ఫ్డఁపఁగ శాలలో చనము వచ్చిన వెంటనె నీవువత్తు వి,వ్వదు దయఁబూనుమా యలుకఁబూనక మానుమీ నీవుమీనమూ, సీ॥అలబ్ధ్యాదిభుశక్తి దరియనప్పుడ నీళ్లు మ్రింగినవివ్వఁచ్చుమీనమెంత,దుర్యోధనుని గూల్పఁ దోడుగాఁ కృష్ణుండు మిడిన్రకవలలాంకుమీనమెంత, వాలినివధియించవంచనావృత్తికై పొంచియనిన రాముమీనమెంత, ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱిఁగి తుంచుచు దూడ నేసిన సౌమిత్రి మీనమెంత, గీ॥ నీవు మీనంబ వీమహా నీవ కుంతి,తంబు, నాఁగలవలుగ నెత్తితినెయుంగ, వెప్పు డనదూనవిక్రమం శేపహించి జయము గొఁటివి జగతి మీనంపు కోఁడ, చ॥ అలఘుకవిత్వకీర్తిఁ గొననందఱకున్ దరమానె? మించునె, తులగదుకింపనంవఱకుఁదోఁచు నెరితోఁచిన 'జీలు గెత్తు' గా, వెలయదె? మేకుమాటమటిపింబదె పెంచదె గిరతంబు;నీ,వలుగకు సంస్కృతాంధ్రకవితైక మహత్వమి చాలు మీనమూ, మ॥ సుమనిర్యస్మకరందగంధకవితా శుద్ధాంతభృంగిరవో, పమధన్య ప్రతిపత్తితో వెలయుచున్ పాండిత్యగంథానిలం, బమలంబై తెమలంగ లోకజనసమ్మోహప్రక్రియం బొల్తు వో,కమనీయప్రతిభావిలాసమి నమస్కారం బిదే మీనమూ. (13)...

---

* శ్లో॥ మనస్వీ మ్రియతే కామ మపి నోత్కర్షం నైవ ముంచతి।
అపి నిర్వాణ మాయాతి నానలో యాతి శీతతామ్॥

‡ నిరంకుశాః కవయః

విద్వత్కవీంద్రసంవిద్విలాసము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నానవపుఁ జర్చ
కేవల కవుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నానవపుఁ జర్చ
గీ॥ నేఁటి యానవ చర్చకు,మీకునత్య,వాదులకు, మాకును, "యథార్థవాదుల"కును
మఱియు మామినములకుఁగొప్పరపుసోద, రులకు,దీర్ఘాయువిడినల్ల ప్రోచుఁగాక.

(పరిశిష్టపద్యములలోఁగొన్ని మాత్రము.)

సీ॥ కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిఁగినవా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
భవభూతి యనుమహాకవిమార్గ మెఱిఁగిన వారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
పండితరాయలదండితన మెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
ఆంధ్రకవీంద్రని రాఘూటక నెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
తే॥ గీ॥ తల్ల నేవల్లఁ దెప్పట్లఁబండితుండు,తల్ల నానిల్పు నేగాని భయముగొనఁడు
ఇదియె విద్వత్కవీంద్రుల కింపునింపు, మార్గమనిమీ రెఱుంగరే మహితులార.
సీ॥ మాకపకీర్తి సంపాదింపఁగా నెంచి దేశమాతకు మాట దెచ్చినారు
మాకప్రతిష్ఠ సంపాదింపనెంచి కృష్ణను సత్ప్రతిష్ఠ చే సడిపినారు
మాకు దుష్కీర్తి సంపాదింప నెంచి కేసరిని దుష్కీర్తిపాల్పఱచినారు
మాకు దుర్యశము సంపాదింప నెంచి యాంధ్రపుఁ బత్రికకు నదితార్చినారు
గీ॥ ఎందఱో "యథార్థవాదు' లిం కెంతకేని, సత్యవాదులిప్పగమున జననమంది
నారు శివరామశాస్త్రి యానాఁటికెశివ, రాముఁడమ్మె మాకేలకొత్తఁ వంపుఁజెలిమి.
సీ॥ నవ్యపఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీచేయుయత్నము గదు శ్రేష్ఠ మయ్య
సాగనంపకము న్నె చనువాగమే కాని చుట్టుపట్టుల నుండుసూరివరులు
సభలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిల్చితి మంతియే కాని సభాంతరమున
కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు గాయత్రి సాక్షి నిక్క మ్మెఱుంగుఁడు
తే॥ వారి నేమంబు గోరినవారు గాన, సంశయించుచు నున్నారు సకల మెఱిఁగి
నట్టిమాకడ డాఁగ నేలయ్య! వారి, వదలి చిరకాలమయ్యె సహృదయులార.
సీ॥ ప్రాసి యుండంటి రేని వారితోఁ బోరాట మాని కొంటిమటంచు మాన్యులార
వ్రాఁతప్రాసిన యంత నే తప్పిపోవు నే! కాల్రిపువారి బింకంపుఁగంపు
కాల్రివ్వ కొట్టిపో గనుఁ గొన్నచెఁ గాని నిదురఁబట్టదు మాకు నిక్కమయ్య
యీయాఱఁ గాకున్న నేయారనైన మీసమ్ముఁ దీఁడుట చూచి నవ్వ మంతఁ

గీ॥ జేని విశతుము మామీఁద నీవు గొనకుఁ, డనఘులార నీ దెబ్బను దిని నట్టిపులికి
నూరు పెటులబ్బు మీరెన్ని యూర్పుమంత్ర, ములను బఠియించుఁ రేని యనలఘులార.

సీ॥ పుట్టుపుట్టునఁ జీట్టుబుట్లు లెచ్చొత్తించి పట్టణంబునఁ బంచిపెట్టినాఁడు
"శాంపిటీషు" నటం చెకామెకీ నను పెంచు ప్రజలకోరికె దఁగ వలచినాఁడు
అక్షరతత్త్వ మావం తెఱుంగక మీన లాగిఁ బట్టియయ్యల లూఁగునాఁడు
ఎఱుఁగని వాంత లేనే వియోగిలు ప్రేమ "గుణదర్శనములు" చేరొప్ప నైననాఁడు
గీ॥ మీర లెక్కైతిరొకో ప్రే! యిట్టి యిని నేఁడు, కాలుమీఁద నాకులకు యశ్శా లివేల
యద్భవతి తద్భవత్యేవ, యనెడ మాట, లెఱుఁగి వర్తింపుఁడయ్య యింకేటిసంధి.

సీ॥ సత్యవాదియెవరో "జంట్లిమన్" పదవాచ్యుఁ డేయుంటి యాసూరి నెఱుఁగుఁడయ్య
అతని జ్యేష్ఠభ్రాత యగు "యథార్థపు వాది" కూడ నట్టిఁడె యంట! చూడరయ్య
ఈ యవతారమ్ము, లెత్తి వారలగన నాంధలక్ష్ములకు ధర్మాంచితములు
భూషణమ్ములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వాసిమై నూరేఁగఁ జేసి పిదప
గీ॥ సోదరులకును మాకును వాదులిర్వుఁ, బూనుఁడయ్య తరతమత్వములను బట్టి
వారు ప్రేలనుసంగుఁడయ్యసుమతి శేష మొల్లదిగాఁ నులునుమెచ్చ నైనఁగుడయ్య

సీ॥ "మునుప్రేతోఁకను బట్టి గోదావరీదువా" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
"వేఁడిసీర్లనె యింద్లు వెలిఁగింపఁ బూనువా" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
"గానమ్ముచేఁ జింతకాయలు రాల్చువా" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
"కంజాపు ఘూళిచేఁ గవ్వనెంచెడివారు" తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు కారు
గీ॥ వైకి రాకున్న నెవ్వరి వైకిఁగూడఁ! జనరు తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు వారి
భారతీతత్త్వమును జూచి నారివిరి! తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు.

సీ॥ పిలువని పేరంటముల నొనర్చు గౌరవార్థుల నవమానమంద నీరు
ధూర్తుల నైఁపరు ధూర్జటియైనను దగవు మాలినచోటఁ దగవు పెట్టి
తీరదు గూరక యేరి గదలింప రెవరేనిఁ గదపిన "సితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర" నం చనుకోకయవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి
గీ॥ అంతదాఁ యింతదాయన్న వైనపండితులుపొసఁగ్బడినబలోన నిలిపికొనఁగ
బూనుదురు పక్షపాతుల ప్రూనికలను విన రు తామెఱిఁగిన యట్టివిషయమందు

సీ॥ 'సత్యవాది' పదంబు వంశాలమున్నె నన్నాని యాపదదిర్పుఁదలఁపుఁడయ్య
అదురావదమె 'యథార్థవాది' పదంబు గని మోఁదద్దుఃఖంబు కడపరయ్య

శాస్త్రీయమైనట్టి పరసాహు కవిత ధిక్కృతయయ్యెఁ గెలుపోదు తెలుఁగుఁడయ్య
పదియాఱుకళల యవ్వానితో రిక్కల నైనఁజేయుబ్రాణికల్ గొనకుఁడయ్య

గీ॥ కీర్తికాములరై కవిత్వార్తిఁబాపి, పక్షపాతులఁ బ్రాఁతల వలనఁ గలుగు
వేశఘోషంబు నడిపి యుదీర్ణగరిమ। వఱలఁజేలువారుఁడయ్య ధీవరులు పెద్ద

సీ॥ లేదు శాస్త్రజ్ఞత లేదు కావ్యజ్ఞత సంస్కృతజ్ఞాన లేశమును లేద
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జదువంగలేదయ్యె నదియట్టులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు
లేదు వ్యాకరణంబు లేదు పాండిత్యంబు లేదు సారజ్ఞత లేదు శిష్య
లకు భారతాదుల నొకపద్యమేని పాఠముఁ జెప్ప శక్తి నిక్కముగ నేరి

గీ॥ కట్టియయ్యలు మమ్మాంధ్రమందు నెట్టి। మీనములు పీఁకుటకు నెట్లు మీసములు మ
హత్త్వ లోప్యులరో? తెలియంగవలయు, సభను సమకూర్పుఁడయ్య యశస్వులార

సీ॥ తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థమ్ము చక్కఁగాఁ జెప్పఁగఁ జాలఁజాలఁడు
తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పఁగఁ జాలఁజాలఁడు
కవనంబనఁగ నేమొ కవు లున్న సభలోనఁ జక్కఁగాఁ జెప్పఁగఁ జాలఁజాలఁడు
పద్యమ్ములటులుంచి గద్యమేయనుకొండు చక్కఁగాఁ జెప్పఁగఁ జాలఁజాలఁడు

గీ॥ ఆంధ్రమంతయు వల్వదచ్చాంధ్రమైనఁ, జక్కఁగ నుపన్యసించఁ జాలఁజాలఁడు
మేమువదలెద మూరకే మీసముల మా। టంచు మీసముఁ దలపెట్టు టర్హమగునె.

సీ॥ మచ్ఛిష్యుల నటుంచి తచ్ఛిష్యులకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీఁదికి వచ్చి శాఖలు బ్రాంతి హెచ్చుతగ్గు
తెలుఁగక మీసాల నెత్తి పీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార
శాఖాభిమాన పిశాచంబు వైదుష్య మీనేర్చునయ్య యహీనులార

గీ॥ తగినమందులు పక్షపాతమ్మునకు ల। భించుఁ బక్షపాతమునకు లభింపఁబోవు
"కొఱవిఁబెట్టి నెత్తి నిగోఁకికొనియు, నిష్ఫ। లేటి రాజీలు మావారి కెఱుఁగఁజెప్పుఁడి

సీ॥ ఆంధ్రమ్మునందేని యష్టావధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమి హక్కు?
శతవధాన మ్మనుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరికే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానమ్ము నిగమజ్ఞులది కదా! దానిపై ర్వీరలెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియుండినఁ "బండితులుగల్గు సభ" యన్నయంతనే జాఱుటేటి

గీ॥ కయ్య! వారమ్మొదిరించు టాశుకవిత। యంచ యుక్త మామాత్రమైన మేము
విశ్వసింపకయున్నను విశ్వసిల్లు। నమ్మతించుట కొంతేని సంభవించు.

సీ॥ "ఆశుకవిత్వమ్మునందేని మీ కేల విశ్వసింప" రటంచు వేయుప్రశ్న
కుత్తరమ్మాలింపుఁ డూరకే యెల్లెట్లొ "బడబడ" వాఁగుచున్నట్టునందు
నేరేనిఁ జాలదు రేమానవులొ దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాదు
పండితులగువారు "పకపక"నవ్వుదు రవ్వారు నవ్విన నాశుకవిత
గీ॥ అందువేరొక్క నామంబునట్టి దాని, కెవ్వఁడీకొను "నిహిహిహీ! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి, యనిపండితులు నవ్వనిట్టిపూన్నిగొనరు విద్వత్తృవులగనుంగొనుఁడు మఱియు

సీ॥ కట్టుఁబాటులు గల్గుగానంబె గానమో? కట్టువీడినదియు గానమౌనొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గుకాంతయే కాంతయో? కట్టుదప్పినదియు కాంతయౌనొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గు కాయమే కాయమో? కట్టు వాసినదియు కాయమౌనొక్కొ?
కట్టుఁబాటులు గల్గుకవనమే కవనమో? కట్టూడ్చికొన్నదే కవనమౌనొక్కొ?
గీ॥ మీమనమ్మునఁగదే? మేరమీఱి మంచి, చెడ్డ లరయక యెన్నిరా చెట్టలంబు
వారినేరంబు సైఁచుట పాడిగాదు, కూకలిడుఁడయ్య సత్కీర్తిఁ గోరుఁడయ్య.

సీ॥ సంస్కృతగ్రంథవాసనయె లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది పెద్దతెగులుగాని
ఆంధ్రరహస్యసాహిత్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొక్క తెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము నుంత లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనిసలుఁగుగాని
నాటకాలంకారనైపుణుల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెద్దవలుగు గాని
తే॥ గీ॥ ఈరహస్యంబు నెఱుఁగనివారెమీరు, తెల్గులో నేని వీర లెదిర్చి యేమి
సేతు రనుకొంటిరో? నుంతచెప్పుఁడయ్య, సంధిసంగతికేమి రాసరసులార.

సీ॥ ఏపండితుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ దులఁదూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనును?
ఏకవీంద్రుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము సరిఁజేసి సద్యశశ్శాలి యగును?
ఏజమీందార్వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నైనఁజేసితా వన్నెకెక్కఁగలఁడొ?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ బురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁడొ?
గీ॥ చూచియేతీరుదుము మీఁదఁ జూడవచ్చు, సంధిసంగతు; లెల్లైన సభయొనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! వేఱొక గతిగానఁ బోకుఁ, డయ్య? వేత్తఁ రప్పింపుఁడయ్య! యయ్య

సీ॥ చెప్పింపుఁడయ్య! దేశమునొక్కరుని బిల్చి చదువు సందెలు మనశక్తి కింక
చేయింపుఁడయ్య! యాప్రాయమందున నై శుశ్రూష కావ్యజ్ఞు నిచ్చోట నిల్పి
మాన్పింపుఁడయ్య! "డమాడమాడమడమల్" "పాల్జాలీవోకలొప్ప" యనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య "యీబుడబుడక్కల" కాశుకవితాప్రశస్తిదక్క దని సుకేర—

గీ॥ మీకు యశ మబ్బు వారికి మేలుగల్గు, మహోన్నతి దప్పిన వనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు మాకెంతయేని మోద, మబ్బు సంధియు నామీద ననుఘటించు.

సీ॥ వైదిక లౌకిక వైభవమ్ము మెవ్వారు తెచ్చి పెట్టిరో? చూంత తెలియుఁడయ్య
ఆత్మగౌరవమునకై పాటుపడువారి దీవించెట్టువారు సందేహ మేల
తగు గౌరవంబు విద్వత్తుండును గాని యుసన్నమ్ము నకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ "దదనన్య లీకర్తనుఁ గారకు" లని యొవ్వరేనియు ననక మాన

గీ॥ దకటా? విప్రులు, దేవాంగులట్లె వశ్య, తో మారులయట్లు వెలివెట్టితోఁ జెప్పఁబోవఁ
గావలెనె? దీని మానవఁగ డఁగుఁడయ్య, సంధి గోరుమీ కియ్యది చనుఁగ దయ్య.

సీ॥ ఆంధ్రభారతకర్త యైన తిక్కన సోమయాజి జన్మస్థానమైన కతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలిన కొండవీటికి బ్రక్క నుండు కతన
ప్రకృతంపుఁ గవుల సంభావించు గద్వాల రాజ్యంపుఁ బోఁ బలెఁ గ్రాలు కతన
వెనుకకాలము నందు వినుతింపఁ దగు పెద్ద విద్వత్కవులు దీన వెలయు కతన

గీ॥ నింతకవితాదరంబు మీకిచ్చె నెంత్య, వలదె గుంటూరిపురిని విద్వత్కవీంద్ర
జనని, కేవల కవితిరస్కారి దీని, మహిమ మెంచి తేని శ్లాఘ్యంబు మాన్యులార.

సీ॥ నిందింపనేమయ్యె? నిజమైన సత్కీర్తి గలిగించు "సత్యవాదులు" గలారు
గర్హింపనేమయ్యె? గణుతి నర్పించు యోగ్య యథార్థ వాదులు గలారు
కయ్యాల కేమి? సత్కుటుంబములపై ప్రేమలయింపఁగలనియోగులు గలారు
అభిమానమున కేమి? యాత్మీయు కతన శత్రులఁ గూడ మన్ననామాన్యులు గలారు

గీ॥ ఏది చెప్పుకొనఁ దగు గుంటూరిపురము, సగ సతకుఁ దావు బలువన్నె సిరుల ప్రోవు
మీకు మీప్రోలికిని మేరమీఱు సిరుల. నిచ్చు భగవంతుఁ డింక మహోత్సగ నిందు.

సీ॥ ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దటికము నిల్పుకొన్నచో వారి కేకొఱఁత రాదు
వారి నేమముఁ గోరువారె "యాదవకుల మునకు ముసలము" నానన పుఁ జర్చ
కల్పించి రతిపూర్వకవిస్మృతము గామి మాకు సంకీర్ణతి లేక పోదె
దీని నామీఁద వైదిక నియోగవుఁ గక్షగాఁ జెప్పె రెవ్వరో ఘనులు వారి

గీ॥ నెఱుఁగుఁడయ్య! 'యునవ నరమిత్రి క్షుల్లింపఁగాఁ జో'వను చుమందలింపుఁడయ్య
యేరు వైదికులు? నియోగు లెవ్వరి? రోక్క, విప్రులే గారటయ్య! రెండు చేర్త్తలార.

సీ॥ ఘనుఁడు వరకావ్య దక్షుండు పాండిత్యభూషణుఁడు సీతా రామశాస్త్రి కన్న
సుభయభాషాకవితోద్వహాయశాలి శిష్టా మహా సూమర్తి విశాస్త్రి కన్న
కృతి యభినవ సరస్వతి నేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రి కన్న
ములుకుట్లకులుఁడు నిస్తులుఁడు దాసుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రి కన్న
గీ॥ మఱియు సంగలశాస్త్రవిపన్నులకన్న, మొలచిన వెకొమ్ము లితరుల మోములందు?
నవసరము లేనియానసం బసగ నేల?, చర్చ పెంచఁగ నేల? యశస్వులార.
సీ॥ వేదవేదాంగాదివేత్త చేబ్రోలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రుల కెన యనఁదగునె?
రామడుగుకులుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రులఁ బోలనెవని వశము?
కంఠపాఠము నాటకములెల్ల శ్రీ నోరి హనుమచ్ఛాస్త్రి కెవ్వఁడగును దీటు?
అతిశాంతమూర్తి పాహిఁతిపట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి సాటి యెవ్వఁడు గలఁడె?
గీ॥ మఱియు నెందఱు లేరు ధీమంతులందు, వీరిలో నేరు కొఱగింపువారు చెపుఁడ?
వారికేయానసంబును గోరనేల, చర్చ పెంచఁగ నేల యశస్వులార!.
సీ॥ కవి హరాణభాషావగాహి వంకిపురవంశజుఁడు శ్రీకృష్ణమాచార్యు కన్న
బలిజేపల్లి కులసంభవుఁడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత సుకవి కన్న
సకలకళానైపుణికిఁ దావు పేటి మల్లాది వెంకటసోమయాజి కన్న
నాళువేలనియోగి యనఘజాహ్నవీవంశజ మాసూమకృష్ణశాస్త్రి కన్న
తే॥ గీ॥ మఱియు సంగల పత్రికావిషణులకన్న, లౌకికాగ్రయ్యిలకన్నను లాఁతివారి
కానసనముఁ గోరనేలయ్య! యానుచితముగఁ, జర్చపెంచఁగ నేలయ్య నరసులార?
సీ॥ కొండి భరద్వాజశాస్త్రులవారిశిష్యుండు తద్భక్తి గలకైత దనరు సుకృతి
"అవధాన మేఁ గూడ నాచరించితి" నని స్వయముగాఁ జెప్పికోఁజాలుధట్టుఁ
డోకశైలి నేకాక ప్రకటితంబుగఁ బలుతైలులఁ గవనమ్ములు పుజాగ
ఎపుడు రచించినట్టే కనుపట్టుకే పలుకృతుల్ ప్రకటింపఁ గలయుపాయ
గీ॥ శాలి బ్రాహ్మణప్రభుప్రచారకవరుఁడు, ప్రథితమంత్రి ప్రగడవంశభవుఁడు శ్రీభు
జంగరాయలకేల యానసము నడుగ?. రౌరులు వీరికి మిన్నలే యోగ్యులార?
మా॥ కటుజంర్ఘావిల ఘోరజీరణరణత్ప్రాగ్భారసన్నాటవీ
తటశాఖావటసాంతరుద్గతనితాంతస్ఫారఘోరాగ్నిరు
ష్టఘటనా ధూపితధన్య సాత్కృతకురుటాకుండరంబుతో వహ్నికిన్,
ఘటియించెపం దలపెట్టినారుకదా! నత్యాంచ్ఛార్యచూడామణుల్.

మ॥ స్వకృతాగణ్యప్రకర ప్రచారనిహతాపారస్వరూపాంధ్ర ప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యసర్వధరణీ, నిర్ణేతృతాభాగ్యభా
రకృతాహంకృతితో సుబోధనునితో భ్రాజిష్ణునిన్ ధర్మపు
త్రిపునిన్ గల్పించవలెంచినారె? యిది ధర్మత్వం బెట్లు లోహెహా! హితుల్.

సీ॥ "గర్వం"బనెడి మిథ గల్పించి దుఃఖంబు దీర్పఁగో సుంకించు ధీరుఁ డొకఁడు
"పండిత లక్షణ" ప్రస్తావమిథ చేతఁ బడదిట్టునట్టి సర్వజ్ఞుఁ డొకఁడు
"పంటబావనిశుత్సవం"బంచుఁ గల్పించి రసఁ బేరుగనుయశో రాముఁ డొకఁడు
"రామేశ్వరీయ"మనాహ్లమంగు పొత్తాన బూతు లేకరు పెట్టుపుణ్యుఁ డొకఁడు
తే॥ గీ॥ మఱియు నెందఱో శాఖాభిమాను లిట్లు, బయలు దేఱిరి యింక నుబయలు దేఱఁ
గలరు కీర్తి చేకూర్పఁ గలరు సంధి, కొప్పరపు వారికేటికిఁ జెప్పఁడయ్య.

సీ॥ "ఈలకూరకుఁ బోయి యిల్లటం బున్నట్టు"లయ్యె మావర్తనం బార్యులార!
అలపాశుపతమహాస్త్రాగ్ని హోత్రజ్వాల లాఁగిపోయెను దీన ననఘులార!
కాఁకరపర్తి "శృగంపుభంగపు" వ్రాఁత లడఁచుపూనిక దీననడుగుఁబట్టె
చర్ల నారాయణశాస్త్రి "బార్హస్పత్య" మరయువేడుక దీన నంతరించె
గీ॥ గీరతము సారెకుం గోరు గీరతులకు, తూహాలమ్మునకించుక దొడరె విఘ్న
మికఁ బ్రతమ్మున,నిఁకనింటి కేగ నాజ్ఞ, నొసఁగుడయ్య గుంటూరుప్రీరాగ్యులార.

సీ॥ కొవ్రింపువారు మాకుఁ గనిష్ఠు లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొవ్రింపువారు మాకు సుశిష్యు లవ్వారి కరయఁగా నొజ్జల మగుదు మేము
తత్ప్రతిత్వంబు "నదరు మరాటా రైలు" "మదరాసు రై"లయ్య మాదుచైత
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత
గీ॥ వయస్సుకా! పెద్దలము మేము, వారుపిన్న, లింతియే భేద మింతకునింత కలహ,
మెందులకు? స్నేహితులమైతి,మింక మీరు, శంక దక్కుండు నెలవు నొసఁగుఁడుమాకు

కం॥ ఉరుకీర్తి నరసరావ్పుర, 'వరవాసుఁడు వంగ నామవంశ్యుఁడు సుగుణో
ద్ధురుఁడు నరసింగరావ, ప్పురమున నశున్ మమ్మను స్వాయముగఁ దాఁబిలిచెన్
తే॥గీ॥ అతఁడు శాఖాభిమానుల, కహితమైన, పనికిఁ బూనినకతన నప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాఢ్యులు సాగకుండఁ, జేయవలె నని యత్నంబు చేసి రంబ,

ఉ॥ *ఆపురికేమురేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
పాపియొకాని యయ్యనఘుపజ్జకుఁబోయి "వృథాప్రయత్న మే
లా పొనరింతువు? నివ్వరికి నల్లకవుల్ చనుదేరు భీతిలో
దావర మయ్యె వారి" కని తా నుగి బొంకి కలంచె నాతనిన్. ౨౦౦

చ॥ కలఁకను బ్రసిద్ధ వంశ్యుఁ డరికాండము నైతము నెంద్యుఁ దగ్గథీ
బలమున కిక్కడ యా"వయిపిపాటి" నివాసి, యశస్వి తా నిగి ని
ద్యలకు నిధాన మంబి? కవితా వనితా హృదయంగముం గను నే
ర్వలనిన "రామరా" వనెడి బల్లముకొండకులీనుఁ డున్నతిన్. ౨౦౧

---

*(నర్సరావుపేట శతావధానపీఠికనుండి.)

...నర్సరావుపేట.

తే 30-9-11

నాప్రియమైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— శ్రీ "తిరుపతి వెంకటేశ్వరక వీంద్రుల"నిక్కడకు దయచేసి వారి కవితానైపుణ్యమును జూపవ నిక్కడకు రమ్మ ని యాహ్వానము జేసియుండుట మీకు తెలిసినవిషయమే కదా; వారిని ఆహ్వానముచే యుటకు తగుప్రయత్నములన్నియు సిద్ధపర్చుకొని యున్నాము. నోటీసులు పంచి పెట్టి సొమ్మువసూలుచేసి పెండాలువగైరా సిద్ధముచేసి యున్నాము. వారురేపి క్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. అవధానము రేపు 1 గంటలగాయితు ఆరంభమగునని నోటీసులలో ప్రచురించినాము. ఇక్కడ శతావధానమే లేదనియు, యిది యంతయు నబద్ధమనియు. పి. నరసింగరావు సదరుకవులను మో సగించదలచినట్లున్ను, ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, వినుట మిక్కిలి విచారక రముగా నున్నది, అట్టిమాటనేమెన్నడుం తలంచ లేదనియు, యీశతావధానము కై పూనినవారందఱు మరియానగల పెద్దమనుష్యులనియు, మేము రూఢిగా చెప్పచు న్నాము. అవధానమిప్పుడు జరుగుట యిష్టములేనివారలు పన్నినకుట్రమాటలై యుండునని మేముతలంచెదము. ఈవిషయమై మేమింక వ్రాయవలసినయవసర ముండదు. సదరు విద్వత్కవుల మనస్సునగల సంకోచము మీరు నివర్తింపచే రుతాము, రేపుదయం 9 గంటలు రైలుమీద వారు యిక్కడికి దయచేయవలయు ను. ఈ వుత్తరం తెచ్చినవారు ప్రత్యేకించి వారినిక్కడకు తీసికొనివచ్చేనిమిత్తం

చ॥ అతనికి మామొదల్ మఱియు నాయనయందున మాకు వినిర్మలై
నతితరమైన 'పేర్మి యులరారెడి నవ్వరిలో వధానముల్
గుతుకముతో నొనర్చి కనుఁగొంద మటంచుఁ దలంచుచుంటి మ
ట్టితఱిని బెట్టె నొక్కఁడు కడిందిగఁగయ్యము దయ్యముంబలెన్. ౨౦౨

పంపబడిరి, రేపు వారు ఇద్దఱికి రానియెడల మాకవమానకరముగా నుండును, దయయుంచి వారు రేపు బయలుదేరులాగు చేయఁగోరాము. ప్రస్తుతము గుంటూరులో యితరులు "శతావధానము" చేయుచున్నను, వీరిప్రఖ్యాతి యిదివరకే లోకములో పాదుకొనియున్నది. కాబట్టి దానిని లక్ష్యము చేయక తప్పకరా గోరదము.

ఇట్లు విధేయులు
ఆర్. కృష్ణమూర్తి.
పి. నరసింగరావు.

ప.రా.—(ఇంగ్లీషు వుత్తరమునకు సరియైన తెనుఁగు.)

చంపకమాలిక॥ "భయపడినారు రా" రనుచుఁబల్కిన వాఁడఁట! యెవ్వఁడో మహా,శయుఁడు భవత్సమీపమున; జంకనునట్టిది మాకుఁ జెప్పదు,ర్జయుని క్షమించు తాపకఘునత్వము శ్లాఘ్యము "సత్యవాది" దు,ర్ణయము, "యథార్థవాది" యపరాధము,నింతకుమున్న పత్రికల్,స్వయముగ వెల్లడింపఁగనీ వారలవారణ మెట్లటంచునూ,హా యెదియుఁదోఁప కేవగచున న్మదఖండరుషాగ్నికీలకీ,వ్యయితదురూహదుర్ణయములాజ్యము గావుటకించుకేని నెం,దియమును గల్గునే! యకట! తిర్పతి వెంకటశాస్త్రులెందుకో?, భయపడుటల్; రిపుల్ మునుపె పాఱిరి దూఱిరితోఁచినంతయున్,నయమొకయింత నేరనియనాథలు వాఁగుట తప్పవశ్యమే, వియుభయకారణం బరుగుదేరదు వారలనూరుమూయ మీ,రెఱుఁగనేల! రుద్రునకు నేని యశక్యమె? దేవుఁడెందుని, శ్చయముగ లేఁడ"టంచనెడి సాహసులన్ భగంతుఁదేని యే,మియు నొనరింప నేర్పునె! యహంయునకేని యసత్యవాది దు,ర్జయుఁడె స్వయంకృతమ్ములపరాధము లేతుదిరూపుమాపుచో,గయకరుగన్ వలెన్ దురిత కారకులే యొకరుల్;తదీయని,ర్దయతరవర్తనంబడఁపరా దదివృద్ధికి వచ్చు చేసుఁడీ, యయమొనఁగూర్పు సజ్జనుల; కద్ది

చ॥ కలహము పెట్టువాని నసియు గవ్వకు మాలెడివాఁడు గాఁడు పై
నెలమిని వాని సూఁత గొని యెన్నియొ ముగ్గులు వెట్టుచెట్టు నీ
డలమురివంపుజీవనపుఁడక్కఱు లాతని పాటి వారె య
య్యలఘుఁడు రామరా వొకఁడె యాఢ్యుఁడు సర్వవిధాల నంబికా. ౨౦౩

రా! పైకిన మనర్పృతుల్ మృషా, ప్రియములు పలుకు—చుక్ నలుపుఁ బేరును మాలిచిమా ఆ నేర్పు సం,ఘయశముకో నసైం మిగులఁగష్ట మొక ర్పైద, నంచు వాఁగు ని,ర్ణయము న మస్తముం దెలిసి నాస్తికుఁడై యనృతమ్ము లాడు గో,మయజల నేర నాఢ్యుఁడగు మాన వుఁ; డాయవివేకితోడ నా,భయరహితాత్ముతోడ నలపాతకపుంజముతోడ నట్టి నం,శయలవమూఢ్యతోడ నలసాహసికాగ్రణితోడ నట్టిమృ,త్నయయముతోడ నట్టి పితృమాతృవిరుద్ధునితోడ నట్టియా,మయముఖుతోడ నట్టిఖలమాన్యునితో నటువంటి జెష్టతో, నియతదురాశుతో జితమనీషివరేణ్యునితో నహాతుర్తితో, నియమితలజ్జతో నెవఁడు నేర్పుఁ బెనంగఁగ; మిమ్ము వంటివా,రియశము నందె యెట్టులో పరిశ్రమ చేసి కశంకు నిగవ ని,ర్దయుఁ పాయతించెఁగా! అపుర! దంభ,మహెూయవివేక! మూర! దు ర్ణయ,మధురాకుతంత్రి! మధురా! కలికాలము! పవిత్రామహా,శయులను బోలె మిమ్ముఁ దన సంచినినిందఁదలంచెఁగాదురా, మయుఁడు; మయుండు పన్న నలమాయలు పన్ని డిపీని హాహాహో, దయమిటు లేపవృద్ధిఁ గనితద్దయు వానికిఁ జేటు దెచ్చుఁగా, కయతనితో డ నేమి! కఆకంటుఁ దెకుర్చఁగ వచ్చె నేని యుక్ "భయ,, మనుమాట మాగృహము వజ్ర వసించెడికుక్కకేని లే, దయు మొనఁ గూర్చు కాళికజయం బెపుడుక్ సమహార్పితీరు డు,ర్ణయులు హతాశులై చెడి యనాథవివాహపుమంగళధ్వని, ప్రియముఖులై యడం గుదు, రుపేక్షయొనర్చుటె మేలు వీరికై, సీయుఁక మటెంత కాలమున కింతక నిల్చెనో? చూత మోహహో, దయా! నరసింగరాయ? మమతక్ మముఁ బిల్చిన మిత్రుని మ్నైనె, మెన్నఁయుఁ గిఱరింతు! మొవ్వఁడో యమేధసుఁడే, మన నేమి యూ దురా, శయులు నరిం తుర్ గాక విలసద్యశము బైదుఁ గాక నీకుమా, కయి శ్రమ చేసినందులకు నంబిక నీ కు శుభమ్ము గూర్చె మా, జయమున కొకక్కకొంటముగఁ జక్కఁగ నిల్పెదుఁ గాక యుర్వరిక్, సీ॥ స్నేహితుల్ పిలిపించి చేయించు నధకంటె శాత్రవసభయేయశక్ర దంబు, జయము గోరెడి సభాసదులకంటెను బరాజయము గోరెడి సభాసదులె హితు లు, నీరసప్రశ్నముల్ గోరువారలకన్నఁ గఠినసంప్రశ్నముల్ కరము హితులు, స

క॥ అతఁ డింట నుండి సేమం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్పెన్ శాస్త్ర
స్మృతిముఖ్యసంస్కృతకవితా, గతి సనదృశుఁ డంతె కావుకవితానిర్వహుఁడున్
తే॥గీ॥ నరసరావుపురి శతధానంబుఁ మొదట, జరిగె నందు నేనొకసభికుఁ డనుచు రాము.
రాజు నడిగి సమస్యవైరంబుకతనఁ, దెచ్చి మాకిచ్చె నదిమాకున దృఢమయ్యె నంగె

నరసరావుపేటశతావధానము.

ఉ॥ మాకొల కొక్క బ్రహ్మను సమస్తకళాకరు సృష్టి చేసి యా
వ్యాకరణామృతాంబుధికి వారిదముల్ పొసరించి మమ్ము; మా
స్వీకృతశిష్యులన్ నదులఁ జేసి యశం బనిశంబు నించి యీ
లోకలనంబునన్ నరసులన్ దనియించు వరాంబ నెంచెదన్.

ఉ॥ రెండవసారి యర్జునుఁ డరిందమయాత్రకు నేగుపట్టునన్
ఖండనమందు గాండివము పార్థునిహస్తమునుండి జాఱిన
ట్లాండొకచో స్ఖలద్గతియు నుండిన నేలి యొసఁగ్రపుడు మా
చండిక వచ్చి వెంబడినె సర్వము నిర్వహణం బొనర్చెడున్. వెం॥ శా॥

ఉ॥ "ఎందులకై జనించితిరొ యేపనికై మఱి పూనియుంటిరో
అందులకై శ్రమింపక యందును నిందుఁ జరించు టేల" యం
చుం దరిలేని నీదయను జూపఁగ నెంచితి సోమదంబ! యీ
చందముగా వధానములు సాఁగఁగ నిమ్ము టులేని యీశ్వరీ. తి॥ శా॥

సభ్యులిచ్చినకల్పన.

సీ॥ చుట్టుపట్టులనెందుఁ జూపట్టదే సింగ మని మనంబున ధైర్యమును వహించి
జంబుకమ్మొక్కఁడు జంకింతయును లేక గర్జించె నఁట! "సింహగర్జిత"మని
ఆసమీపస్థకుంజాంతరమ్మున నిద్రఁ గనుచున్న యొక్కసింగమ్ము కన్ను
లర విచ్చిచూచినయంతనే యానక్క వీఁకఁ యంతయుఁ జెడి తోఁకముడిచి.

మ్మున మొనరించు సజ్జనావళికంతెఁ బడఁదిట్టువారియాప్తవ్రజంబు తే॥ గీ॥ మాక
నుచు నెంచు, లోకసమ్మతులెకాని, "శత్రినథ" యంచు మదిలోన జంకిపాటు,
పంచకశతావధానులపంచలోని, వారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు గారు. (తి॥వెం॥)

తే॥ గీ॥ హాలిపోయియు "సింగమే హాలిపోయె, నంచు నలనంగఁ జూచ్చె యథార్థవాది
నత్యవాదియు నౌచు నిచ్చలును గడఁగి, యిట్లైనా! శక్తిహీనులమె యెవ్వలకట. ౮

సత్కవిత్వము

శా॥ సారాసారవివేకముల్ గలిగి శాస్త్రప్రక్రియాధుర్యులై
పేరుంగాంచిన సత్ప్రబంధవితతిన్ విన్నాణమా నయ్యలం
కారాదుల్ గనుపట్ట మోద మిడు, సత్కావ్యగ్రంథముల్ మెత్తు, రే
దోరీతిన్ జెడుగుళ్ల గూయ నది విందుల్ సేయునే యేరికిన్. ౯

ప్రచ్ఛన్నుఁడిచ్చిన కల్పన—కవిరాజవిరాజితము.

తిరుమలలో నలదేవుని భక్తులు తేఁకువమై నెటు పూజలచేఁ
బరమమహోత్సవముల్ పొనరించుచు భక్తి మెయి న్నుతియింతు రటుల్
తిరుపతివెంకటనాముల మమ్ములఁ దీరికమైఁ బిలిపించి మహా
దరమున నూరున నేగఁగఁ జేసిరి తద్దయుఁ బౌరులు నర్సపురిన్. ౧౦

చిల్లపెంకు.

సీ॥ ఎద్దిదా నీటిలో నెగురవైచిన యంతఁ గప్పగంతులు వైచి గుప్పచుండు
నెద్దిదా వీధిలో నేగుచోఁ గాలిలో పలఁ గ్రుచ్చుకొని బాధపడఁగఁ జేయు
నెద్దానిఁ ద్రొక్కుచో నెగిరి తిట్టుచు ముసలమ్మలు మడినీళ్ల గ్రుమ్మరింతు
రెద్దాని బాలు రెంతేఁ ద్రొక్కుడుంబిళ్ళయాటలో నుపయోగమునుచుఁగొంద్రు
తే॥ గీ॥ అట్టిచిల్లపెంకు దరినిబుట్టి బీఱ, పాడు చేఁతుబీఱను పేరఁ బరఁగుచుండు
దానివర్ణించుచును గవితను రచించు, వారికవనంబు చేఁదుగావలలు నేమొ. ౧౧

దశావతారములు-

క॥ జలచరకూర్మవరాహ, మలనరసింహావటు రామమూనవరామో
జ్జ్వలబుద్ధకలికిమూర్తిన్, దలఁచెద నే నా దశావతారున్ ధీరున్, ౧౨

రాజు— కవిరాజు.

ఉ॥ ఆతఁడు సర్వరసార్థి, యితఁ డన్నను సత్కవి రసార్థి, శ్లోకసం
హాతమనోహరుం డతఁడు, ప్రస్తుతవృత్తమనోహరుండు వి
ఖ్యాతుఁ డితండు నట్టేఁడ తగన్ బరిశీలన చేయ నిద్ధరా
ఖాతినృపాలుఁడున్ సుకవిరాజు సరాసరివారలే కదా. ౧౩

ఇప్పటికొండవీటిసీమవైఖరి.

శా॥ జ్ఞానాన్నంబులు పోయె నెల్లరకు వెచ్చుల్ గొల్పుమేల్ రాజనా
లన్నంబు ల్లభియించె మిన్నయగుగోఁగా కన్నఁ గర్వయోగ్య సం
పన్నంబై తగుహూణపాలనము సంప్రాప్తించు నీకాలమం
దన్నా! జార్జినృపాల! నీకృప నెంతైశ్వర్య మింకబ్బునో. ౩౭

శార్దూలమార్జాలములను గూర్చి.

శా॥ చాలల్, కన్నులుఁ, గూరుచుండుగతి, మార్జాలమ్ముగా నొప్ప ఱుం
కారంబుల్ గనుకొన్న మేనివటిమల్ గన్గొన్న భేదించు బల్
ఘోరాకారము గల్గువ్యాఘ్రములు నైకొన్నట్టిశౌర్యంబు మా
ర్జారంబుల్ పొసరింప నేర్చు నెటు లోజల్ జచ్చి జన్మించినన్. ౩౮

(అవధానాంతమున, ఇతరులుచెప్పిన పద్యములనుండికొన్ని.)

సీ॥ ఆశుకవిత్వంబు నల్లుట జగతికిఁ జవిఁ జూపినట్టియూ సరసమతులు
అవధానసంపద నతిలాఘవముఁజూపి కీర్తిఁ గాంచినయట్టికీర్తియుతులు
సంస్కృతాంధ్రములందు సరిలేనిపాండిత్యగరిమ గాంచినయట్టి గణ్యయశులు
ఎలమిరాజులచేత నెంతేనిమర్యాద లందియు, నందుచున్నట్టిఘనులు
తే॥ గీ॥ నాచు నీయవధానమింపలరఁ జేసి, మమ్ముఁ దన్పిరి నిండుప్రేమంబుతోడ
సుకవిశేఖరు లందను సూరిజనుల. పలుకు- నిజముయొక్క నీవ్రిజ్ఞ పరిధవిల్ల.

ఇట్లు, భువనగిరిబుచ్చివర చేరి సోమయాజులు.

క॥ అరయంగ నరసరాట్పుర, వరమున విబుధేంద్రులెల్ల బళిరే! యనఁగాఁ
దిరుపతి వేంకట సుకవులు, మురిపమున శతావధానమును సలిపిరొగిన్.

గడియారం వెంకటకృష్ణుఁడు.

చ॥ ఇపుడు నజీవులైన మనయెల్లరపట్ల శతావధానపుఁ
సుపథము మాదభూషితులనోముఁ చూపెను వెంకటార్యుఁడీ
విపులను తత్ప్రశస్తతనరీనపు నీయవధానమార్గమున్
విపులము చేసి రై కొనిరి విశ్రుతి తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ ఇట్టివిధంబు చూపుటనె రెండవటౌ యవ్వధానసంగటఁ గాఁ
బట్టి వధాని యైనప్రతిభానికిఁ గూడ ననసన్య భక్తిమై

మెట్టమొదల్ తదీయపదముల్ భజియించుటనొప్ప లేనిచో
దిట్టఁడెయౌతఁ గైత గురుధిక్కృతిఁ జేసినవాఁ డనంబడున్,

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి,
అభినవసరస్వతీ పత్త్రికాధిపతి.

సీ॥ "చంద్రుఁ డెవ్వరికైనఁ జల్లగా నుండఁడా? విద్యాలభాగ్య మాపాటిగాక"
వెలుఁ గేరికైనను వెలుపుగా నుండదా? బుద్ధిహీనుల సూనుకో అంతగాక
కలకండ తీయని వలపుఁ బుట్టింపదా? పైత్యరోగుల పాపఫలముగాక
కోయిలగానంబు హాయిగా నుండదా? విరహుల దుర్దశావిధముగాక
తే॥గీ॥ మీకవిత్వంబు మీలీల మీరు భజితి, నరసులకుఁ గాదె కర్ణరసాయనంబు
నరసరావుపేట వేంకటేశ్వరకవీంద్రులు, లారె? శాశ్వతకీర్తి విస్తారులార.

ఉ॥ కూరిచినారు మంజురసఘూర్ణితదివ్యకవిత్వతత్త్వ మెం
పారస నేకకావ్యముల నందఱు ప్రాజ్ఞులు మోదమందఁ మీ
పేరులు సర్వదేశముల విశ్రుతముల్ వివరింపనేల? మీ
ధారణ సప్తమస్తృతిశతంబులు తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్లు,
రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

సీ॥ ఎవ్వారి శుభనామ మేప్రొద్దు నుడువంగ! పాపచయంబులు పాఱిపోవు
ఎవ్వారి మిత్రత్వ మెల్లభంగుల మాకు సుఖమును వృద్ధియు సొరిదిఁ జేయు
ఎవ్వారి కావ్యంబు లేవేళఁ జదువంగ నాహ్లాద మిడుచుండు ననఘజీవి
ఎవ్వారి దర్శన మేపట్ల నబ్బిన శారదఁ గాంచిన తీరు మీఱు
తే॥ అట్టి జగదేకకవిసింహు లనఘవరులు, సరసముగ నవధానముల్ సలుపఁ బూని
పూర్తిగావించి మించిరి పురములోన, వారి వర్ణింపఁ దరమె యెవ్వారికైన

స్వయంపాకుల సీతారామమూర్తి,
బ్రహ్మశ్రీ శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రి గారి శిష్యుఁడు

చ॥ పరమపవిత్రమై మిగుల భవ్యతరంబగు గౌతమీతటిన్
జరలకు లాభిరంగుఁడును సత్పథవర్తి ప్రశాంతచిత్తుఁడై

వరధవళేశ్వరంబున నివాసముఁ జేసిన బ్రహ్మశాస్త్రి భూ
సురవరునొద్ద శాస్త్రములు సుస్థిర తత్పరియించి వారిన
త్తరమున సన్నమున్ దినుచుఁ దత్పరవర్గముఁ బోలిఁ నిచ్చలున్
వరసకవిత్వమార్గములు సభ్యులు మే లన నేర్చి వారి యు
త్తరుణసుబోంది సద్గురుని దద్దయు భక్తి నుతించి వేగమే
తిరుపతివెంకటేశ్వరసుధీమణు లిర్వురు ప్రాజ్ఞులై భువిన్
దిరిగిరిసర్వదేశములు దేజమెలర్పఁ గవిత్వకన్యకా
వరులయి రాజ్యపూజ్యులయి వందలువేలు ననంగరాని సం
దరపతకాదిభూషల సుదారధనంబులఁ గొంచు నర్సరా
ట్పురమున కేగుదెంచిరి సుపూజ్యత నీయఁ దలంచు మంజనా
వరతనయా! యటంచు సభివాదన మేనొనరింతు మారుతిన్

బూరుగుపల్లి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు.

మ॥ వితతాత్మీయశతావధానకవితా విద్యాపయోరాశి సం
భృతశిష్యాంబుదవాఙ్మయామృతరస ప్రీతాఖిలాంధ్రక్ష్మా
భృతరజ్యత్ప్రదసీకావతంసకృతవందిస్తోత్రమాలావిభా
షితు మావెంకటశాస్త్రి నేఁ బొగడెదన్ శిష్యస్వరూపమ్మునన్.

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

☞ అవధానపద్యములేమి, అయ్యవధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములేమి కడుస్వల్పముగా మాత్రమే యుదాహరించితిమి, ఇందు దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, అనుచేవ్రాలుగల పద్యము, అష్టావధానాంతమున, వెం॥ శాస్త్రినిగూర్చి చెప్పినది. ఆయష్టావధానపద్యముల ను, అచ్చయియున్న నరసారావుపేట శతావధానమందే చూడఁగోరెదము. దానివెల రు 0-3-0 లు మాత్రమే.

క॥ అందుఁగల "పశ్య" శబ్దము, సందేహాస్పదమైనాక సరసతరముగా
డెందమునకుఁ దగులకు త,త్సందర్భము కతన దుష్కృతముఁ దావనుదున్. ౨౦౯.

సీ॥ పృచ్ఛకుఁడు మూర్ఖుగాన నస్తేమియనక, పైడిపా టేగి మఱునాఁడు వచ్చి వచ్చి
నప్పుడా రామరాట్పరిసటకుఁ దెచ్చెఁ, "దప్పెటులౌ తెల్పుఁ" డనెడివాదమ్ము కొఱకు

క॥ గతదిన మేఁ కౌముదిఁ జూ, చితి మేఁ మద్దానికొఱకు. శ్రీకరుఁ డలదీ
క్షితుఁ డటఁ "బశ్య" యనియుఁ దా, హృతిఁ జూపెఁ సూత్రి మందిఁ కేమన వచ్చున్,

తే॥ గీ॥ పావనీకుల రామరాజవల్లబలమయూరి, వాదమున కేగు దెంచి యవ్వానరమున
నలువు నష్టావధానంపు సమయమందు, మరల నడుగంగఁ జేసె నమ్మొఱకు చేత

ఉ॥ అంత కొకింత పూర్వమె* సమస్యను బార్తి యొనర్చి మేము ని
శ్చింతగ నుండియున్ "మును పు చెప్పితి చూఁ గదకె తప్పటంచు సి
ద్ధాంతము సేయఁగా వలయు నా నుడి యట్లొనరింపు మేని బు
ద్ధాంతులు వైరు లిక్క తనఁ దాండవ మాడుదు" రంచు నెంచుచున్. ౨౧౦

క॥ అది యెట్లు తప్పగు నెకి త, త్పృశ్చాయము చూడకయె పెనన్ సాహసమున్
మది నూని మున్నుబలెఁ "ద,ప్పది" యని పల్కితిమి మే మనాతంకముగన్.

ఆ॥ వె॥ "ఎట్లు తప్పనెప్పఁ డీకె,యని యతివిన, యంబు మెఱయ మమ్ము నడిగె మొఱకు
'ఇపుడు గాదు పిదప నీవని తీరిచి, చెప్పవార' మనుచుఁ జెయ్వులుడిగె. ౨౧౨

ఉ॥ కౌముదిఁ జూచియుండియు నఖండుఁడు రామకవీంద్రుఁ డన్నదు
ద్దామత కోపటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం
బాకె ముగిసె నవధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాత్రి యయ్యె నా
యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మయి నేగిరి సంతసమ్మునన్ ౨౧౩

ఉ॥ ఏమను నింటికేగితిమి, యేగెదునంతకె క్షయ్యుత్తరం బొకం
డేమను జుండొ తెచ్చె నట నెందును రామకవీంద్రు వాఁడ్రిలు లే ౨౧౪

---

* శ్లో॥ యః పశ్యతి జగ త్సర్వం యోనపశ్యతి సర్వతః, తాపుభౌ పరమాత్మానం పశ్యాపశ్యౌన పశ్యతః॥ (విస్తరమునకు 'పశ్యాంపుశ్యాం' చూ)

శ్రీబ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకట శాస్త్రిల వారికి,

అ॥ .... రాఖ వ్రాయున దేమన గాకె నిన్నటి దినము శతావధాన
ములో బ్రహ్మశ్రీ ....య్య, అను నొక పృచ్ఛకుడు అడిగిన "పశ్యాపశ్యా నపశ్య

తామెఱుఁగఁ జూరి "రామకవి కంతగ ధైర్యము లేదులే" యటం
చేము మదిన్ దలంచి *ప్రతి యించుక పంపితి మల్లజాబుకున్.

తః" అను సమస్యతప్పని మీరు అనేక పర్యాయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము గూడా "తప్పలేదని చెప్పిన పండితః దెవ" డని పండితదూషణతో ఉల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన సమయమున తిరిగి అపృచ్ఛకుడే ఆవిషయమును అడుగగా సభానంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును సమర్థించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పినప్రకారం తప్పను చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల పండిత సభ చేయించుటకు సిద్ధముగానున్నాము. అందులకీయకొననిచో వ్రాతపూర్వకముగా సమస్యలో తప్పలేదని యొప్పుకొనుచు "సమస్యతప్పు అని చెప్పుటయే తప్పు" అనిమీరు తెలియపరచవలయునని కోరుచున్నాము. పండితదూషణనివృత్తికొరకై యేది విధియో. ఆప్రకారము జరుపవలయునని కోరెదము. సాహసముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై ఇట్లు వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయగోరెదము. కాలయాపన ఉభయత్ర కష్టము.

Yours Sincerely,

(ఇంగ్లీషుచేవ్రాలు.)

2-10-11

Narasaraopeta.

---

*శ్రీమత్పురదేవతాయై నమః.

మహారాజశ్రీ .... రావుగారికి—

అయ్యా

తమయుత్తరమందినది. అందప్రస్తుతవిషయములు కొన్ని వ్రాసినారు. నేను పండితదూషణము చేయలేదు. ఆసమయమున నూయుచ్చరించిన మాటలు విద్యావిషయములు గాని పండితదూషకములు కావు. అదియటులుండనిండు. ఇది పండితవిషయముగాని తమ విషయము కాదు కావున నావిషయమై తమకు జ

క॥ మఱునాఁ* డుదయమ్మొక్కటియు, మఱల నిశీథమున నొక్కటి మఱియు న్నొక్కొం
టరు లెవ్వరో చే వ్రాలిడి, పురపురఁ బంపియు జవాబుఁ బొందరు మాచే.

వాబు వ్రాయుట మాకనవసరము ప్రతివాదులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దానికి సమాధానమీఁబడును.

3-10-1911 } దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.
నరసారావుపేట }

Narasaraopet
3rd October 1911

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లుగార్లకు.

.... రావు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్ము కోరిన వాంఛయును మాత్రము తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతిశాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూచి చాలా సంతసించినాము. "మీరు ప్రచురము చేయు రీతిని విశేషములుగల పండితులు కా"రనే యుద్దేశ్యముతో "మీరు తెలియపరచుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకోఁగలరా"యని మిమ్మును పండితసభకు రమ్మని కోరగా అట్టిసందర్భమున సభకు వచ్చుటకు పూనుకొనదగిన పండితలక్షణమునకు విరుద్ధముగ "సభను నిర్మాణము చేయుటకు పూనుకొనిన వారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు"మని పండితలక్షణము గలిగినట్లు కనబడని యూహాను పెట్టుకొని "వ్రాసిన వారి విషయము కా"దని పండితలక్షణమునకు తెలియగు జవాబు నిచ్చినారు. ఆవిషయమును తమ కేపరదేవత తెల్పినదో తెలియదు. సమయము మీరుతరి యీప్రకారము తప్పించుకొనుచు ఛందోలక్షణ జనభిజ్ఞులగు స్కూలుపిల్లలు మొదలగు వారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పుచూ పరదూషణ చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టివారే పండితులని మీయభిప్రాయమా? వారితో ప్రసంగములు గలుగజేసుకొనుటయే పండితలక్షణమా? ఇట్టిసందర్భములలో మీరు పండితులనుట కెటులదగుదురో తెలియకున్నది. "పండితసభ చేయ బూనుకొంటి"మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే "మీరు పండితులు కా"రని మాత్రము స్పష్టమగుచున్నది. మా పాండిత్యవిషయమును మీరిటుల నిరాకరించిన మాత్రమున మాకుగల్గులోపమేమియు లేదు అందువలన మీకు యేవిధమైన

తే॥ గీ॥ శ్రీరామరాజ్యపత్రికలోన వ్రాలు చేసి, పంపుచో నుత్తరంబీయవలయుననియు
పట్టి "శశ్వ"తి, గాంగ్రడతో వాదమేల, యనియుభావించి ప్రతి పంత మంబరీయము

బౌన్నత్యమును కలుగ నేరదు. ఇంతటనైనను విజయదశమినాడు మాచే వ్రాయబడి న పత్రికారము స్వవచనపోషణసమర్థత్వము గలిగిన పండితన కు వచ్చెదరని తల చెదము.

(తెలుఁగులో చేవ్రాలు)

నరసారాయునిపేట

3- 10- 11

శ్రీమహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లగార్లకు

అయ్యలారా!

"పశ్యాపశ్యానపశ్యతః" యనుసమస్య విషయములో రెండుదినములయందు ను "సమస్యలో తప్పు గలదుగాన పూర్తి జేయవీలులే,,దనిమీరు దృఢముగా జెప్పియు న్నారు పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియపరచుకున్నను పండితుల నగౌర వసూచకముగా నింద నల్పినారు సామర్థ్యముగలయెడల స్వవచనపోషకము చే యుడీయని బ్రహ్మశ్రీ.........రాయులవారు మీకు వ్రాసిన సదుత్తరము లిప్ప బూనరైతిరని తెలియవచ్చినది పైసమస్యతప్పుగా నున్నదని మీరు పండితలక్షణ ముగ సిద్ధాంతపఱచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకుతప్పకుండ నిచ్చుట కును సాధు వని సిద్ధాంత పఱచిన నట్టిమొత్తమే మీరుమాకునిచ్చు నట్లుగను మీారు పడంబడిక చేయునెడల నందులకు మేమంగీకరింతుము పైప్రకారముబూనెదరా, మీతరఫున జానపాటిపట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాట్లాడగా నీసంగతులకే మీతోకలసి మాటాడి జబాబునిత్తు మని చెప్పికాలవిడంబము చేసినందున నీకాకిత ము వ్రాయవలసివచ్చినది వెంటనేజబాబువ్రాయకోరినాము.

ఇట్లు

......శర్మశాస్త్రి.

......శర్మశాస్త్రి.

చ॥ ఉదయము నావ్రియాణ మవు"దూరున నేగఁగఁ జేతు"ఁమంచు స్వాం
పొదవఁగ యత్నమున్ సలుపుచుండు నెడన్ 'రయి"లేగు వేళ కి
య్యది తుదముట్ట దేగవలె నక్కడ నొక్కొకచో నవస్సు మా
కొదవు కతాన"నంచు నలయుత్సవ మాఁగితి మంబ! యే మొగిన్- ౨౦౭

శా॥ "ఊరేగిం పొనరించి తెచ్చితిమి మి"మ్మోహోయి" యన న్నేఁడుఁ నిఁ
పారన్ బంపెద నుత్లో" యంచు నరసింహ రావు లోనైన యా
ధీనుల్ పల్కఁ దొడంగి రెట్లొ యలసద్ధిమంబులన్ మాన్చి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాఁడు గుంటూరికిన్ ౨౦౮

చ॥ పలితుఁడు *"సత్యవాది" తరువాత నెటో లిఖియించె వాని కే
గతి పరమందుఁ గల్గెడినొ! కట్టఁడి సర్వ మెఱింగి, యున్న సూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు సల్పవలె న్నతు లెన్నియేనియున్. ౨౦౯

శా॥ అంబా! యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ వావంతయే నల్గ"కా
లంబింపం జన దీరసత్య మని వాలాయం బెవేరీతి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుమా, నీదు కోపమున కీ"దేవయ్య" లేపాటి? కో
పం బూనన్ బని లేద, పిచ్చుకల పై బ్రహ్మాస్త్రముల్ నింతురే. ౨౧౦

ఆ॥ రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క, ఫియుత్తరమ్ము తెచ్చియొసఁగె

---

*ప. రా:—ఈ 'సత్యవాది' తప్పదుఁ బ్రాఁతను గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము 58 వ పుటలోఁ దుట్టుదనుజదివి, దానిసత్యాసత్యములనుగూర్చి మ॥ రా॥ శ్రీ॥ వంగనామాల నరసింహా రావుపంతులు గారికిఁగాని వేరొక సంఘసన్నగృహస్థునకుఁ గాని యోగ్యుఁడని మీకుఁ దోచిన యెవరికిఁగాని వ్రాసి తెలిసికొనఁ గోరెదము,

---

శ్రీ ఓం పరదేవతా పతయే నమః

బ్రిహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల గార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ ....రాయశర్మ వ్రాయునది.

అయ్యలారా! డైమండు జూబిలీ రీడింగురూం వారు నిర్మాణము చేసిన టుల శ్రీవంగనామల నరసింగరావు పంతులుగారు తమనాహ్వనము చేయుటచే తామి

కానఁ, "ఐక్య" గోలలేదు, పదపడి గుంటూరి కరిగి దానికిడితిమంబరీ* జాము:

గీ॥ అంతలోఁ జల్లఁబాఱె నయ్యయ్యబులుపు, పిదప "బాపట్ల" వారలపిలుపుకతన నటకు నేగియచ్చర వాకులలరిసొనఁగు, సత్క్రతులుగొని గుంటూరు చనిముదమున.

చ్చుటకే విజయం చేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుకూడా కొంబరునోటచే రీడింగురూం సంబంధము నాకుబోధపడకుండి మీరు శతావధానము చేయబూనితిరి నా కాహ్వానము లేనందున నేను గానందర్శకుడు గలుగదయ్యె అందుచే తమరు శతావధానులనుచు వచ్చినపుడు మీసామర్థ్యము చూచి సంతసింపకుండుట న్యాయము గాదని తోచి మీరు యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నానుసారముగా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో చేయగలశక్తి మీకు గలిగినచో ఈ ఆశ్వయుజ శు 15 స్థిరవాసరమునకు సరియగు 7-10-1911 తేదీన నేను శతావధానమును మీచే చేయించబూనితిగనుక యాప్రకారమున జరుగబడుటకు మీయభీష్టమును వెంటనే తెలుపగోరినాను ఆప్రకారము మీరు జరిపినచో నూటపదియారురూపాయిలుబహుమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట
4-10-1911

(ఇంగ్లీషుచేవ్రాలు)

4-10-11 తేదీని 3 గంటలు.

*శ్రీమత్సర దేవతాయైనమః.

మహారాజశ్రీ...... రాయశర్మగారికి
గుంటూరు, క్రొత్తపేట బ్ర॥ శ్రీ॥ శిష్టాకామనమహాశాస్త్రిగారిలోగిలి.

ఆర్యా!

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంతకుమున్నె యిరువదియైదుసంవత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బండిత సమ్మతముగా శతావధానాష్టావధానాదికములు సల్పుచున్నమమ్ము "యథావిధిని శతావధానము పృచ్ఛకప్రశ్నానుసారముగ యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయగలశక్తి మీకుగలిగినచో" అని వ్రాయుటచే మమ్ముఁ బరీక్షించుతలంపుతో మీరీకార్యమునకుఁ బూనితిరని స్పష్టపడినది. కానిందు మీయభిమతార్థము తెన్నుము కాని మీకంటె

బాపట్లశతావధానము.

ఆర్యులారా!

బాపట్ల పురవాసులగు బ్రహ్మశ్రీ వైవారం నరసింహము గారును నూరి వెంకటేశ్వరులుగారును తంగిరాల ఆంజనేయులుగారును ఎడవల్లి కామేశ్వరరావు గారును మున్నగు మహనీయులు తమ యాహ్వాన మొనరింప గుంటూరు పురమునుండి బ్రహ్మశ్రీ కింకవీంద్ర ఘటాపంచానన నామబిరుదాంకిత శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు 8-10-11 దినమున బాపట్ల పట్టణమునకు రుదెంచిరి. దిగంతవిశ్రాంతకీర్తులగు మహాకవుల రాక మహానందంబు ననుభవింపఁజేయఁ బౌరులు స్వాగతంబొనర్ప రైలుస్టేషను కెదురువచ్చి తోడ్కొనిరి. కవివరేణ్యులం బురప్రవేశంబుఁ జేయించి బ్రహ్మశ్రీ విష్ణుభొట్ల రామయ్యగారి మేడలో విడియఁజేసిరి. పదపడి ఆదినము మధ్యాహ్నమున మంగళవాద్య ఘోష పురస్సరముగాఁ బౌ

మహావిద్వాంసుల దగ్గఱ "యథావిధిని ప్రచ్ఛక ప్రశ్నానుసారముగా యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో శతావధాన మొనర్చిన కష్టమునకుఁ దామేర్పఱచిన వెలమాత్రము బొత్తిగాఁ జాలదు. కావున మాకుఁ జెల్లించుటకు 1116 రు రూపికలేని యథమపక్షమింగల శక్తిగల్గియున్నచో నీసారి విస్పష్టముగాఁ దెలిపితిరేని మీయభిమతార్థము నెఱవేర్చుటకేవిధమైన యభ్యంతరమును నుండదు. సాధ్యమైనంత త్వరలోఁ బ్రత్యుత్తర మంపుదురుగాక.

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.
చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి. } శతావధానులు.

☞ మరా:—చదువరులారా!

ఉదాహరించిన యుత్తరములలోని" (1) బ్రహ్మశ్రీ ......శాస్త్రులవారికి, (2) మహారాజశ్రీ... వెంకటేశ్వర్లగార్లకు, ఇత్యాదిసందర్భములంబట్టియేమి బ్ర॥ ......రావు"అనిస్వయముగా వ్రాసికొనుసూత్రాంశసందర్భముంబట్టియేమి, మఱికొన్ని చిల్లరములంబట్టియేమి, 'బ్రహ్మశ్రీ,వ్రాయుచు నమస్కారపూర్వకముగా లేఖవ్రాయుసందర్భముంబట్టియేమి, 'హంసము, లోనగు ప్రయోగశుద్ధింబట్టియేమి, యొకటిరెండుత్తరములను వ్రాసిన మాసిసితెల్వితేటలను దెలిసికొనుఁడు,

రులచేఁ దోడ్కొనిపోఁబడి పుస్తకంబెని పెండాలులో నవధానంబొనర్చి పండితజనహృదయాహ్లాదంబుఁ గావించిరి. ......మూడవపాదమనులవముగా నాల్గవపాదము సంఖ్యనుడివి ఎవ్వరేపాదము చెప్పుమన్న నా పాదము చెప్పుచుఁబూర్తిచేయుటచే వీరియద్భుతధారణాశక్తి సభ్యులకుఁ దెల్లమయినది. ... సభ్యులలో నెవ్వరో యొకరు పద్యములన్నియుం జదివినంగాని యవధానపూర్తి కాదని తమ యసూయను ప్రకటించినను సభ్యులు కాలహరణమున కోర్వలేకైరి. కాని శ్రీ

ఇతనిపిమ్మట, నిరువురు 'శర్మశాస్త్రు'లు వ్రాలు గలయుత్తరములలోని, రెండవవాని నిర్ధరించిన, 'శర్మశాస్త్రి' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేముత్తరమీయ' మనుటచేఁ గల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున 'బ్రహ్మశ్రీ అని మొదలిడి...అయ్య, అనుసుకృచ్ఛకుఁడు' అనియే యాకలహాప్రవర్తకుఁ డగు "రావు" లిఖించెను, గాని సమయానుకూలము గానీ 'శర్మశాస్త్రి' భూమికనతఁడు వహింపవలసిన వాఁడయ్యెను. ఎట్టిమూర్ఖునకేని యీగుట్టుసుగమమే యగుటచే గుట్టుమట్టులెఱుఁగనివారమయ్యేమేమిది గుఱితింపఁగల్గితిమి, కావుననే యీ 'శశోట్లులకు' మేము జవాబొసంగకైతిమి, అపిమ్మట నిదితో ప్రవగాదని 'అవధానార్థమాహ్వానించువారువలె నింక నొకయుత్తరమంపిరి, అందలి 'పరదేవతావతి'' శబ్దమును, మా 'పరదేవతా' శబ్దమును, విచారించినచో మఱికొంత వారి తెల్వి బయలుపెడలఁగలదు. అదియటులుండె, పాపము? ఏగ్రంథమునందుఁగాని 'పశ్య, శబ్దము సాధువు కాదని వ్రాయఁబడియుండ దనుదృఢనిశ్చయము రామారావుగారి కుండుటచే వారీ 'శశోట్లులను పేరేపియుందురనునది మేము వ్రాయకుండఁగనే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు గాన విస్తరింపఁబనిలేదు సమస్య పంపినవారు గాన రామరావుగారు స్వయముగా ముమ్మొదుగ వచ్చును, చెప్పఁగలిగినచోఁ దగుసమాధానమును, లేనిచో క్షమాపణమును మేము చెప్పనువచ్చును గాని 'దల్లకువచ్చి ముంతదాఁచిన' సామెతగా శ్రీరామరావుగారు, ఎందులకును గొఱగానిమానిసులకు 'శర్మశాస్త్రి' బిరుదములను దగిల్చియుఁ దగుల్చకయు, అవమానకరములగు నుత్తరములను వ్రాయించుటనుగూర్చి విజ్ఞులే విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమునుబట్టి వారిట్లు ప్రవర్తింపఁదగువారు కాకున్నను నట్లు ప్రవర్తించుట భావ్యపజయసూచకమనియు నందులకే దైవమట్లు ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని. ఇందునుగూర్చి, కొన్నిపుటలలో ముందు "బందరు" అనుశీర్షికగలచోఁ జదువఁదగు.

శాస్త్రులవారు మాత్రము కాలహరణమున కోర్వలేని సభ్యులు వెళ్లిపోయినను ఈ సందేహముకలవారు పూర్వుచే చెప్పక అన్ని పద్యములును జదివెదమని రి కాని వారట్లుచేయక పోవుటచే అవని జరగలేదు. ......తరువాత ప్రశంసాపద్యములతోడను జయజయధ్వనులతోడను సభముగిసినది. ...... తరువాత మఱునాడు మూడుఘంటలకు సభ ప్రారంభింపఁబడినది. అందు శ్రీతిరుపతివెంకటేశకవులు లేటు శ్రీ విజయనగరము మహారాజా మొదలగు రాజోత్తములపై రచించిన పద్యములును, ప్రతిపదనీతిసారంబగు గీతంబును గద్దరసాయనముగ సాన్వయముగఁ జదివి సభ్యుల కానందఁబునందంబుగం గల్పించిరి. .. ..,.

ఇట్లు, విధేయుఁడు

కైవారం వెంకటలక్ష్మీనరసింహం.

పౌరులొసఁగిన స్వాగతపద్యములు.

మ॥ జితనానావిధ బోధశోధనసమష్టి భూతహాకాద్యలం
కృతశయ్యా మధురీతిగీతిఘణితి శ్రీమాధురీసాధురీ
త్వతిరాసత్వత్కవితా మహాఖురళీకాహాంయుప్రతితౌర్యచితీ
యుటులా తిర్పతి వేంకటేశకవి సింహులు! స్వాగతం బీయుడే.

మ॥ సితరామున్నతి భృత్సుకవ్యధిప సిద్ధిదప్రిథితా పార్వజా
లతిరఘుకర్వ దహన వర్షము వేశాళోల సీరఁధ్రపూ
రితవాఃపూర భరభ్రమభ్రమిత నిబృత్పుష్కలావర్త కా
యిత శ్రీతిర్పతి వేంకటేశకవి కంఠీ! స్వాగతం బీయుడే.

మ॥ అతిమాధుర్యరసావగుంఫన సమప్రారంభరంభాఫలా
ఫ్లులఘుస్వాదురసాయనప్రచుర విష్లుప్తప్రశాళీవిని
ర్మితసారస్వత మంజూకాప్రమపణ నమ్మొల్లతాంతాంతవ
ర్ధిత శ్రీతిర్పతి వేంకటేశకవికేకీ! స్వాగతంబీయుడే.

మ॥ కృతవిస్తారమనోహర ప్రచుర నిష్కృష్టోదధారావిహా
రతరత్నావళశీవిభాసిసుమమూర్ఛాగ్భార గోదావరీ
కృతనవ్యామృత పారణోపమితనిష్కృష్టాసుధారాప్రవా
హితరత్తిర్పతి వెం॥ టేశ్వర మరాళా! స్వాగతం బీయుడే.

మ॥ తెలుగుం దోఁటల బాట నట్టనడుమం జెన్నారి చెల్వారు బం
గరు పూఁదేనియ యేటికొత్తరఁగలంగ్రంపుఁ జెందిప్పలం
బలుపై యేపగు మావిశైలకసడిదీవం గూడి యుయ్యాలహా
రి రహిం బొల్చెడు కోయిలల్ కవులు! వారికీ స్వాగతంబీయదే.

బాపట్ల పౌరులు.

సీ॥ శ్రీమన్మహాకవి సింహాసనస్థులరారు ఘనపుణ్యులార! స్వాగతము మీకు
తా మేశ్వరీపదకమలసంసేవకమతియుతులార? స్వాగతము మీకు
అవధానమహిమచే నకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనులార! స్వాగతము మీకు
తిరుపతివేంకట దివ్యనామాంచిత ఘనకీర్తులార! స్వాగతము మీకు
గీ॥ శారదామూర్తులై యొప్పు సాంద్రమైన, యశము దశదిశలందున సమర నిల్పి
నట్టి మిము శారదాకాలమందుఁ గాంచి, స్వాగతమునిచ్చు పుణ్యంబు శాశ్వతంబు

కర్లపాలెం సూర్యనారాయణ.

చ॥ సరసకళావిలాసయుత చాతురి మీఱి సురాంధ్రభాషలన్
గరము రసంబు లొల్కఁగ నిఁ గైత నచేయము గాఁగఁ జెప్పి సో
దరులన మేటికారిమివిధం బెసఁగం జరియించునట్టి యో
తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీవరులార! గొనుండు మానతుల్.

చంద్రిమౌళి చిదంబరరావు.

శ్లో॥ శ్రీమత్తిర్పతి వేంకటేశ్వర మహావిద్వత్కవీంద్రావుభౌ
నానాభూవనభాంతరాళవిలసత్సత్కీర్తితారావళీ
శ్రీమత్పాటిని గౌతమౌ మునివరౌ ప్రోక్తేషు శాస్త్రేషు తౌ
సారజ్ఞౌ చ రసజ్ఞసభ్యసుజనవ్రాతౌ గిరీశోఽవతు
శ్లో॥ కింకవీంద్రఘటామధ్యే మృగరాజయశోన్వితం
పశ్యంతు సకలాధీశాః, శ్రీమత్తిర్పతి కోవిదం
కుకవీంద్రఘటామధ్యే తథా బిరుదసంయుతం
వేంకటేశ్వరనామానం కవిరాజం సుపశ్యత
మాతాపితోర్విస్తు తస్మాన్నం పూర్వజన్మతపః ఫలాత్
జజ్ఞే తిరుపతికవి ర్వేంకటేశకవి స్తథా

వేలూరికులసంభూత శ్శివరామాభిధానకః
తయో శ్శిష్యత్వ మాపన్న శ్శతధా ఖ్యాతిం సమార్జయల్.
శంకర శ్శంకరో నిత్యం భక్తానుగ్రహతత్పరః
సదమాంసభ్యకాన్ రక్షత్వ దుమావామార్ధజానికః.
చంద్రమౌళికృపాలబ్ధ స్వచ్ఛస్ఫటికసన్నిభా
శివరామకవేః ఖ్యాతి ర్జీయా దాచంద్రతారకం
మంత్రవాదికులాంభోధి వేంకటాఖ్యేన ధీమతా
దత్తాని పద్యరత్నాని విద్వద్భ్యో నిర్ధనేన వై.

మంత్రివాది వేంకటశాస్త్రి.

గీ॥ అందమును వచ్చు కతన నానందగరిమ, గలుగుట నటుండ్రు శ్రీ సూరిపుంగవు లనాకు
గురులలో నొకండు సువ్యాకరణవార్థి, గూడ వచ్చె సుబ్రహ్మణ్యకోవిదుండు.

నెలబాలుఁడు.

సీ॥ కొండవీటను నుండు కొమరాలి మోముపైఁ బొలుపారు పావటబొట్టనంగఁ
బడమటిదెసబోటి పఱపుపైఁ బెనిమిటిఁ దనుపఁ దాల్చిన పూపుదండ యనఁగఁ
దమ్మికేలివ నెలంత యమ్మాయినుండి జారిలిన గంధంపుబెత్తిక యనంగ
బెరిమ నాకన మను పీర్లపంజాను,, నిల్పిన ''బాలసాహేబాబీ,, రనంగ
తే॥ గీ॥ పంజమొలనాగ తన చేతినందునందుఁ, జెలఁగు గాజుల నొరిపిడి చేతఁ దెగిన
బోరమనఁగను లేఁత వంకయను రేక, వెలయుచుండెడి నమవసరిదియు నాఁడు.

చంద్రోదయము.

చ॥ కలువలెపంగఁ దారకలు కాంతిఁ జెలంగ సపంగవహ్ని సాం
పులు గులుకంగ సంగసలు పొంగుచు మేను లలంకరింపఁగా
నలమదనాంతకాంతకపురాంతకమౌళిజటాటవీసదా
కుల మగుబాలరేఖగలకోవిదమాన్యుఁడు పుట్టువందెడుఁగా.

భారతయుద్ధము.

స్రగ్ధర— భీష్మో ద్రోణశ్చ కర్ణః కురుపతి రనుజాః పాండవా వాసుదేవ
స్సౌభద్ర శ్చేకితానో ద్రుపదనరపతిరాట్ తస్య పుత్రో విరాటః

పాత్రంభం తాండిత్ఘోరం సమర మమరద్వ్రాతదాయీ ప్రవీరాః
శ్రోణీయం శాశ్వరూపా జని తదను మహాభారతానాం క్షయోద్భూత్.

చంద్రకళంకము.

శ్లో॥ సాంద్రాకాశోద్యమ మహాగవారిధి రియం సోఽతారకా బుద్బుదా
వృంద్యో నోద్యన్ మకరంద శేషఫణిరాడ్దేహ స్తదంతర్గతః
యశ్చాతేకిల తత్ర నీలజలదాకార స్తదంకో హరి
స్సోఽయం పాండురితేందుకాంతివిసరః పాథోధివీచిచ్ఛయః

(రైలుస్టేషనువద్దఁ బ్రయాణసమయమునఁ జెప్పినవి.)

మ॥ నరసీజాలయ నీమొడ న్నిలువ నిచ్చల్ భావనారాయణ
స్థిర కారుణ్యరసాతిరేకమున వృద్ధిం జెందుచున్ మమ్ములన్
స్థిరయుంపంగదవమ్మ చూపఁగదవమ్మా? నీదయాపూరనం
భరితాంతఃకరణప్రచార మెపుడున్ మాపట్ల బాపట్లరో.

మ॥ చిరసౌభాగ్యము కల్గిప్రాగుదధివీచీమాలికాడోలికా
చరవాతార్భకసేవ్యమాననిజవత్సం బైన బాపట్లపు
రరుచాంభోజదళాక్షి! మాకు నెలవిమ్మా? ప్రోవుమా? మెల్లన
త్సరముల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరనిఘాతంబున్ జయస్తంభమున్. తి॥ శా॥

ఇతరులవధానాంశమునఁ జెప్పిన పద్యములలోఁ గొన్ని

ఉ॥ నిన్నటికంటె నేఁడు మఱి నేఁటికి మించియు రేపు సత్కళా
భ్యున్నతి మీఱుమీకవనముల్ బుధకోటికి నింపునింపు నూ
సన్నుతకీర్తులార? విలసచ్ఛరదచ్ఛవి నత్కవిత్వ మన్
గొన్న నబోణి నిర్జరతఁ గోమలతన్ దన రారు నిచ్చలున్.

ఉ॥ క్రొత్తలుతుంగులన్ విబుధకోటి నుతింపఁగ నాఁడునాఁటి క
త్యుత్తమ మౌచు మీకవన మొప్పెసలారెడు కారణంబునన్
"క్రొత్తొకవింత ప్రాఁత రొకరోఁత" తనుల్లోకులపలుకుల్ లాడయున్
విత్తల టంచుఁ బల్కు విపరీత మనేటి కగున్ వచింపరే॥

ఇట్లు,
కురుగంటి శ్రీరామశాస్త్రి.
9-10-11.

శ్లో॥ శ్రీమత్ఫణీశ్వరవచోబ్ధికృతావతారా, విద్వత్కవిస్తుతసమస్తగుణప్రకాశా
శ్లా ఘ్యవ్రియుక్తముఖదోషగణాతిదూరా, శ్రీ శ్రీశవేంకటపతిర్విలసత్కుచా రా.

సీ॥ అన్న! తెల్గులసొంపులెన్నఁ దిక్కన్న తిక్కన్న యంచపకీర్తి నందుకొన్న
అన్న! యల్లికసొంపుగన్నఁ బెద్దన్న పెద్దన్న యంచౌక దూఱు నందుకొన్న
అన్న! ఘంఘనము గన్గొన్న లింగన్న లింగన్న యం చెగతాళి నందుకొన్న
అన్న! ముద్దులపలుకు లెన్నఁ దిమ్మన్న తిమ్మన్న యంచౌక నింద నందుకొన్న

తే॥ గీ॥ వీరికవితామహాసుధావారిరాశి, ననుచు జనులెల్ల వేనోళ్ల వినుతి సేయ
జగతి యశమునసింపిన సరసకవులు, ధరణిఁ దిరుపతివేంకటేశ్వరులు గారె.

గీ॥ అచట మఱికొన్ని నాళ్లుండియనఘులైన, వారలానరించు విందులవలనఁ దనివి
నెలవు పూర్తి చెందుటయు నాసీమవిడిచి, యెవరి యిండ్లకువారేగియొనరకొనఁగ.

గీ॥ ఉండుతఱిఁగొప్పరపువారిసోమదలఁచి, భంగపడినబంధుగులు*దర్బారటంచు
పత్రికనొకందు మొదలిడిపాడునుడులు, గిలుకఁదొడఁగిరితమతెల్విఁబలుకవడఁగ

మత్తకోకిల॥ మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ?
మంగళం నినుఁ గొల్చువారును మమ్ముఁ దిట్టెడి వాండ్రకున్
దొంగవ్రాఁతలు వ్రాయువాండ్రకుతూహలమ్మునకున్ సదా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదదంబికా. ౧౧౫

మత్త॥ "పోచిరా,, జోకరుండు బూతులబుంగ నారెకు విప్పెదున్
"పేచిరా,, జోకరుండు ప్రేలుడుఁ బెట్టె బైటికిఁ బెట్టెదున్
"ఛీచిరా,, జోకరుండు చెన్నఁటిఛీకుఁ గైతము గోఁకెదున్
కాచి కొప్రపువారి నెట్టులొ గట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్. ౧౧౬

మత్త॥ "త్రోసిరాజులు,, కొంద ఱొక్కెడ దూలనాడుచు నుండఁగా
"వేసి రాజులు,, కొంద ఱొక్కెడఁ బెక్కిరించి తలరింపఁగా
"తీసి రాజులు,, కొందఱొక్కెడఁ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా
వానికై చదరంగ మాపయి వైరు లాడి రథీరులై ౧౧౭

* ఈదర్బారుసుకూర్చి పూర్వరంగమునఁగొండొక దూపఁబడిరు, ఇది యూహకెపాఁతఱపంటిది దీనిప్రశంసలు చూచి తీరవలయును.

మత్త॥ "పోతురాజులు,, విల్లి పీఁకుచుఁ, "బోశిరీ,, నుడు పాడఁగన్
"బూతురాజులు,, పేరడప్పుచు బూతు లేకరు పెట్టఁగన్
"ఓతురాజులు," "మేవుమే" యని హుంకరింపులు నింపఁగన్
గోతు *రకర్కటి కోఁత లెన్నియొ గొప్పిపుంగవు లాపయిన్. ౨౧౮

మత్త॥ బండ లొక్కెడఁ బండలొక్కెడ బారు బారులు నూఱఁగన్
మొండివ్రాఁతలవారు సారెకు ప్రాఁత లేమియొ ప్రాఁగఁగన్
పిండి లేకయె రొట్టెఁగాల్చుచు బింకముల్ తెగఁబొంకుచున్
దండుబల్మిని గొప్పరంబు వృథా ప్రగల్భము లాడెడిన్. ౨౧౯

తరల॥ తెలివి తక్కువ యీను రోనము తెల్లమోమును వ్రాఁతయే
తెలుపు నంచు నెయుంగ కూరక తెల్లవాలిన దాదిగాఁ
బలుగువ్రాఁతలు మమ్ముఁ గూరిచి బండ్లఁదోలుచు దాసిచే
గెలుపు కోప్రవపువారి కీ గమకించి బాప్తులు గొల్లగన్. ౨౨౦

(*ఫిబ్రేవరి 10వ తేది1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరుపతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములు వల దని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రికనంపి అందు సంతకములుచేసిన ప్రజ్ఞానిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన విన్నపము....

సీ॥ ...గీ॥చేసిన ప్రతిజ్ఞఁదప్పుము చెప్పుమితర, మాయ్పుడీ సంశయం బొనఁగూర్పఁడి
సభఁ,బంపుఁడీ వార్త దిశలకునింపుసింపుఁ,డో సరసులార! గుంటూర్పివాసులార!
గీ॥ పత్రికలఁ దెల్పికొనినట్లె ప్రతినలెల్ల, వీఁక నిర్ణయించుకొందుమేలోకమందె,
యింతకేమాఁదులోకాలకేగనేలః, వేగ సభఁ గూర్పుఁడోజగద్విదితులార!,

ఇట్లు

కొప్పరపు సోదరకవులు, శతావధానులు

☞ ఈసాటి కోఁతలు వీరు సంధిపత్రమందుకొనిన విమానము లకుఁ బిమ్మటివని యెఱుఁగుఁడు. సారమరయుఁడు, తి॥ వెం॥

మత్త॥ మంగళంబగు నాశుఘోషసమాఖ్యముం గరపుష్పమున్
గంగ నీదగ నూతగాఁ గొనుకాకవిద్విజపాళికిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మా యశమ్మును మార్పఁగా
వెంగలుల్ పొనరించునాయవివేకపుం జెయిఁ గోలకున్. ౨౨౧

సీ॥ ఎండగండని పట్టి యెంచగండి, యటంచు వ్రాయఁ జొచ్చిరి వృథా వాగ్వ్యయముగ
తమపాలిపాక లోకమెఱుంగుటమెఱింగియు మమ్ముఁ బాలిరించ నెంచఁబోడఁగిరి
పృథు గా నేదేని సేయఁ వ్రాయఁగ దందుడుకు మీఱి తండనాలకుఁ గడంగి
"శతావధానము చేయక వధాను లెటులైరి, గననెక్కనెక్కుమ్ము లాడఁబోడఁగి
గీ॥ తకటకి లోకమ్ము గుఱ్ఱిదియంచు నెంచి, పించిచలరేఁగి మమ్ము దూషించఁబోడఁగి
రేమి చెప్పఁగ వచ్చు నిరామరోష, దూషితములు కొప్రపు వారి భాషితములు.

క॥ ఇది యిదియుండెసు వాదా, న్వదమగు నల "పశ్య" యనెడి శబ్దమ్మున కై
పదరులు వదరుచుఁ బ్రికటిం, పఁ బోడఁగి రొక కొంతమంది పత్రికలంతన్.

క॥ 'క్రాశిక' యనుచు రెఱుఁగని, ధీమాన్యులు నూడి దాని దెగఁదిట్టుచు శా
ఖా శాస్త్రపాత్రిగాభరా, వేశమ్మునఁ దలచుఁ దాండవించిరి జననీ ౨౨౪

గీ॥ రామరావు వ్రాసెడి వన్నె వ్రాసెరాద, యుత్తరంబని మిన్నకయుంటిమేము
ఎల్లు వ్రాయ నే మగు నుకొ్క యూరివాద, మనుచు నాతఁడు పత్రికకంపఁడయ్యె.

గీ॥ అపుడు వాయమ్ము దోఁచకయతని నేను, గూడఁ జేర్చి శిష్యుఁడు వ్రాయుకొంతె వ్రాఁత
చూచి యామన స్ఫేరణఁ దోచిపువ్వ, రాక యాతనిబుల్పుదీర్పఁగఁ దలంచి.

శ్రీ

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవులకు.

అయ్యా,

మీరు నగసారావుపేటలో యీ సంవత్సరము అక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల శతావధానము పేరుచే 40 మందికి సభఁ జేయునపుడొక పృచ్ఛకుఁడు "పశ్యా వశ్యేన పశ్యతః" అను సమస్యనిచ్చి పూరింపుఁడనఁగా నా సమస్యతప్పని చెప్పి, పృచ్ఛకుఁ "డిది పండితు లొప్పికొనినదియే తప్పా గా" దనివల్కఁగా 'ఎవడా పండితుఁడు

తే॥గీ॥ కాశికా కృత్తిలోనున్న గ్రంథమల్ల, రామరాయని కెలుగంగ రానిదనుచు
నరఁదువాక్రియించు వ్రాఁతలకతన నైతేఁగి, దానిచేమానుడినినిల్పఁదలఁచిమతియు
క॥ ఈకలహమునకుఁ బూర్వమ్మునకె, యలఘుఁడుతచ్ఛిష్యుఁడెలమినంగాను దోష
మ్ములగని యగు రామకవి, క్రిలకుని కావ్యమ్ము దాని దెలచితి మంతర్.

ఉత్ప॥ ప్రాజ్ఞుఁడయ్యును రామరాట్కవి భావిరోగవశమ్మునన్
విజ్ఞులెల్లరు నవ్వునట్లను వెళ్లఁ బెట్టెను దానిలో
నజ్ఞులత్తఱిఁ జేయనల్లరి కాతఁ డూఁతముగాఁ గుటన్
దజ్ఞుఁడంచు నెఱింగియుండియుఁ దప్పు లేరితి మంబికా. ఇ.ఇగా

పండితుఁడైన నిట్టితప్పనమస్య నేల నొప్పుకొను'నని పండితదూషణ చేసితిరి కదా. అందుపైఁ గొందఱు పండితులీ సమస్య తప్పు గాదని, మేము సమర్థింపఁగలమనియు మీరు తప్పని సమర్థింపఁగలరేని సభకు రావలసినదనియు మీరు తప్పని ధ్రువపఱచిన యెడల మేము నూటపదారు లిచ్చెదమనియు ధ్రువపఱచలేనియెడల మాకు మీరు నూటపదాఱు లిచ్చిపోవలయు''నని యుత్తరము వ్రాసితంపఁగా బ్రత్యుత్తరమీయక నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు వెళ్లిరి ఇంతవఱకుఁ దగిన ప్రత్యుత్తరమిచ్చినవారు కారు. కావున నిప్పటికైన స్వవదనపోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల పట్టియున్నట్లు వన్నికాలము వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయపరచుట కొప్పుకొని తెలియపరచిన తక్షణమే పండితసభఁజేయించుటకును, అనమస్య తప్పు కాదని సమర్థించుటకునుఁ గృతనిశ్చయుఁడనై యున్నాడను. (యిందులకితి శీఘ్రంబునఁ బ్రత్యుత్తరం బొసంగనిచో మీరోడినట్లే తలంపబడుదురు.)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామారాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడగు
1-11-11: ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి.

☞ కుండలితమగు వాక్యము పేషకునిస్వహస్తలిఖితము తక్కనదిఅచ్చు

---

*మహారాజశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది
రవ్వా, బందరు, భైరవప్రెస్సు. 27-6-11 బండారుపల్లి.

నమస్కారములు.

తమక్షేమం యీమధ్య తెలియలేదు, గిరకయెప్పుడుబయలువెడలునది తెలియలేదు, ప్రస్తుతం మా గురువుగారు బెల్లంకొండ రామారాయచేసిన కృష్ణలీలాత

మత్త॥ *తప్పు లయ్యెవి బ్రహ్మకేనియు దాఁట రానివి యాటచేఁ
"బప్పులోనడు" గన్న సామెతఁ బట్టిపోఁదలంపు లో
చొప్పు చొప్పడెఁ దక్కువారలు శుద్ధశుంఠలు పారెదున్
విప్పి తైతము పేరిబెడ్డలు వేయఁ జొచ్చిరి మావనున్. ౫౩౦

మత్త॥ "రామరా వెలుతేని బైకిఁక రాఁగలేఁ,,డని కావ్యపుం
గొముకైనను లంతటన్ దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగన్
సాము సేయఁ దొడంగి రెంచు ననత్యమే మొకవిద్వైగన్
వామ మార్గముఁబట్టి సారెకు వాగ్వ్యయ మ్మొనరించుచున్. ౫౩౧

తరంగిణిని మీవద్దకంపినాను. దానిని తాముచిత్తగించి గుణదోషములను వెల్లడింతురుగాక, నాశరీరము కొంచము నెమ్మదిగా నున్నది. ఇంకా పదిరోజులకు వారుచేసిన రుక్మిణీపరిణయ చెంపూప్రబంధమును పంపఁగలను. శీఘ్రగా పరిసీలింరుగాక. (మకిక్కిమకిక్కినకలు)

జూపూడి.హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(*శ్రీరామారావుగారి కృష్ణ లీలాతరంగిణి నుండి)

(1) శ్లో॥ ...స నందతనయః కరపంకజేన పస్పర్శ శ + మ్...,,
(2) శ్లో॥ మయి మహాత్రిణాయ నవనా ద్బహి ర్గతే,,
(3) శ్లో॥నవనీతచోర తవ శ + యూహారామి ... మమ శ + చుంబనమిదం...,,
(4) శ్లో॥ సుభగే త్వదీయ మయి శోభనం భ + ం మమ దర్శయ ...,,
(5) శ్లో॥ అధిరుహ్యచైష శయనం శయానమ,త్మనయాశు త్రౌనిహితవాన్నిజంపదం
(6) శ్లో॥ మమ బాలికాభ + బిలేతవాత్మజో నిధధేకరాఁబురుహామథ్యమాంగుళిం
(7) శ్లో॥ ...ఆత్మమాతృవివృతా ననా స్తరే సముమూత్రయన్,,
(8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశోఉత్మనః పరిలిప్తవాన్...

☞ దిఙ్మాత్ర ముదాహరించితిమి ఇట్టివెన్నో కల వని యెఱుఁగునది ఇందునుగూర్చినవిచారణమునకు శిలభాలభనము, చూడఁదగు 'పత్రిమాదోధమతామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్థకః, అతోనరామరాయ స్యైతావతా కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా సమృద్ధ ఇతి శివమ్,

మత్త॥ రామరాయని కైతలోని పరర్థపున్ విరసత్రియా
గామయత్వ మది త్రిప్పరానిది యాట మిక్కిలి యుండి వి
ద్యామహేంద్రులు "పశ్య" శబ్దముపైని సారెకుఁ గొందఱే
మేమొ వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమొ కొంటిమి గెల్పులన్.

గెల్పులు.

☞ మరా:— 'పశ్య' అనుశబ్దము తప్పనియు, ఉపసర్గపూర్వక 'పశ్య' శబ్దము సాధు వనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కౌముదీమతము, మొదటిది ప్రాచీనమతము, రెండవది నవీనమతము, మొదటిదే మంచి దని మేము, రెండవదియే మంచి దని మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగుకొందఱుపండితులు, ఇందునుగూర్చి పత్రికావాద మొక సంవత్సరమున్నరవఱకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు మావాదమే నిల్చియున్నది. ఇందుఁ గౌముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రవాది సూర్యనారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతా సుబ్బరాయశాస్త్రులవారు, (3) పురుఘొల్ల రామశాస్త్రులవారు, ఇందు, తుట్టతుదివారు బెల్లంకొండ రామారావుగారిగురువులు, వీరు కడు శీఘ్రముగా నోడిపోయి రని చెప్ప వలసివచ్చినందులకుఁ జింతిల్లుచున్నారము, మొదటివారుతమశిష్యుపేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు వీరు శ్రీరాయఁడుశాస్త్రులవారిశిష్యులగు జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారిచే నోడఁగొట్టఁబడిరి, ఆయీవిద్వన్మణులు వివాదమునకు దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట మేముప్రకటించిన 'పశ్యంపశ్యం' అనుచిన్నిపొత్తము, వీరిలో వీరిట్లు ఖండనముండనము లొనర్చుకొనుచుండఁగా మున్నుదాహరించిన మహామహోపాధ్యాయులవారు తటస్థులుగా నొకతీర్పును దీర్చి ప్రకటించిరి, దానిపై జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసినవిధియున్నను సర్వాపవాదక మగుగురుశిష్యన్యాయము దానికి బాధక మయినది, అంతలో శ్రీరామారావుగారు తమవాదము గెలిచినదని సంతోషముతో నిట్లొకరిపేరఁ బ్రకటింపించిరి.

(నవంబరు 1వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

పశ్యాపశ్యానపశ్యతః.

1 పాణిని సూత్రములో పైసూత్రమునుంచి ఉపసర్గపదమును కాశికాకారుడుఅను వృత్తి చేసినాడు గాన పశ్యశబ్దము సాధువు, కౌముదీకారుఁడు అను వృ

త్తి చేయఁ బోయినందున పశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది నరి కాదు- కౌముదీకారునికంటె కాశికాకారుడు ప్రాచీనుడు గాన ప్రాచీనమతమే సాధువు అని "పశ్యాం పుశ్యాం" గ్రంథకారుడు వ్రాసినారు. 2 దీనిని ఖండించి మంత్రి[illegible]ది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి శిష్యులు నల్లాని చక్రవర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానాదిగుణములచేనధికుడు గాన కౌముదీకారుడు చేసిన అననువృత్తియే బాగున్నది అందువల్ల వైదికప్రయోగములు మహాకవిప్రయోగములు కుదురుచున్నవని వ్రాసినారు. 3 ఇందుమీద మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారి శిష్యులయిన జయంతిభగీరథశాస్త్రిగారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికాకారుడు తక్కువవాడు కాడు. ప్రాచీనుడు గాన నీతనిమతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 4 దీనిని ఖండించి వెంకటాచార్యులుగారు, కాశికాకారుడు ఉపసర్గపదమును కొందరను వృత్తి చేయరని వ్రాసినందున కౌముదీకారమతము కాశికాకారమతముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5 విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కళాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయులును మహామహోపాధ్యాయులు నగు తాతా సుబ్బారాయశాస్త్రిగారు ఉపసర్గపదమును అనువృత్తి చేసిన అన్నంభట్టాదులే పశ్యశబ్దసాధుత్వము నంగీకరించిరి. కాతన్త్ర వృత్తికర్తయగు దుర్గసింహుడు కూడ పశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు. సారస్వత వ్యాకరణమునందు కూడ అనువృత్తి లేదు- గాన పశ్యశబ్దము సాధు వేనని వ్రాసినారు. 6 (వాక్యార్థ చంద్రికా వ్యాకరణగ్రన్థకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల హరిశాస్త్రిగారి శిష్యులగు పురిఘిళ్ల రామశాస్త్రి గారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు పశ్యశబ్దము ప్రయోగింపఁబడి యున్నది గాన కాశికాకారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 7 ఇవియన్నియు అచ్చుపడియున్నవి. ఇక 'పశ్యాంపుశ్యాం' గ్రంథకారులకు తత్పక్షపాతుల స్వపక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

బెజవాడ. హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బరప్రత్యయనేయబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అదియటులుండె. ఈహితవాది నామధారి కడువృద్ధు, శాస్త్రాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున దుర్భాషలాడుటలోఁ దప్ప నస్వతన్త్రి'యితఁడు మంచిచెడ్డల నెఱిఁ

గిన వాఁడు, ఈతని పేరఁబ్రకటింపఁ బడిన పైపత్రిక యొక్క మాతృక మావద్దకువచ్చి యున్నది. బ్రాకెట్టులోనున్న 19అక్షరములను హంసపాదముంచి రామారావుగారు వ్రాసినవి కాన రామారావుగారు కారణాంతరమునఁ దమపేరితో వాదమునకు దిగకయున్నను "నిందజోక్యమే లేకయున్నా" రనువారివాదము నత్యదూరము, ఈ యంశము నేయాక్రిందిపంక్తులు బలపఱుపఁ గలవు.

(అభినవసరస్వతినుండి.)

"...పైగ్రంథములు చూడనికతన రామారావుగారు "పశ్య" అనునది సర్వము తములను సాధు వేయను విశ్వాసముతో నరసారావుపుర వాసులు వ్రాయు నుత్తరములకు సమ్మతించిరి. పదపడి యథార్థమెఱిఁగి మిన్నకుండిరి. అది వారియోగ్యతను వేనోళ్ల జాటుచున్నది. అనవసరముగాదూషించి మనబోటులొనర్పు ప్రకటనలవలనఁ దేలఁదగునంశమును నేను వేఱేవ్రాయనక్కఱలేదు. చేతనైనచోఁ బత్రికాముఖముననైనసభాముఖముననైనా సమస్యను గూర్చి పండితసమక్షమునఁ బెనఁగుటయుక్తము, లేదా? యింతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము- యథార్థము నొప్పికొన్నచో మనకప్రతిష్ఠ లేదు- జన్మశతమునకేని రామారావుగారు, సమస్యను నేను బంపలే,దని కాని, నరసరావుపేటసభకు వచ్చివెళ్లిపోయి పదంపడియుత్తరములు వ్రాయుంపలే,దని కానియందు రని నేననుకొనను సమస్యతప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో నూటపదియాఱులు తామిత్తుమనియు లేనిచోఁ దమకివ్వవలెననియు రామారావుగారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పిపంపిరి. నేనబద్ధమాడుదునందురా?

సీ॥ రసికులు సుజనులై రాణించు పులిపాక పూర్ణయ్యగారెనా మొదటిసాక్షి
పణవిత్తమీ నిష్టపడిన రూపెనగుంట్ల హనుమంతరావుగా రవలిసాక్షి
విప్పర్లపల్యాఖ్యవిపులాగ్రహారస్థ పండితద్వంద్వమా పైనిసాక్షి
వేమవరస్థుఁడౌ వెంకటకృష్ణాఖ్యుఁ డదినీదేవుఁ డామీఁదిసాక్షి
తే॥ గీ॥ ఇంకనైందఱోయున్నవా రిందఱేల, రామరాయాఖ్యపండితరాజొకండె
"చెప్పియుత్తెంచలేదిట్టులప్వ" డనుచు, బలికినఁ జాలు నాకుఁజాలు నో ప్రౌఢులార.

రామారావుగారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము వా

రిశ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణిలోని హేయప్రసంగముగాని నే కాదు, అదియటులుండె, పిమ్మట మేము 'పశ్యశబ్దవిచారము' అనువ్యాసమును వ్రాసి మహామహోపాధ్యాయులవారివాదమును ఖండించుచు, "గ్రామం గచ్ఛన్ తృణం స్పృశతి" గా రా

మరావుగారిసురవుగారి వాదమునుగూడ ఖండించితిమి, అంతతో నాయీపండితులు విరమించిరి, పిదప రామారావుగారే స్వయముగా వాదమునకు దిగవలసినవా రైరి కాని స్వనామగోపనము మున్ను చెప్పిన హేతువున వారి కావశ్యక మయ్యెను. అట్లుగూఢరీతి నవలంబించినవారు, (1) పశ్యశబ్దమీమాంస, (2) పంచాననపలాయనము (3) గుంజాగర్వభంజనము, అనుమూడువ్యాసములు మిగులఁబచ్చిగా వ్రాసి ప్రకటించిరి, ఇందు మొదటిరెండును 'పశ్య'కు సంబంధించినవి, మూడవది తమ లీలాతరంగిణిని, సమర్థించుకొనుట కేర్పడినది. ఈమూడును మాచే రెండువ్యాసములతో ఖండింపఁబడినవి, అందు మొదటిది పిష్టపేషణము, రెండవది 'శలభాలభనము, అంతతో నా'పశ్య'వాదము సమాప్తమైనది, ఆయీవాదమునుగూర్చి సవిశేషాంశములు తెలియఁగోరువారు ప్రత్యేక ముద్రలుగా నేర్పడిన 'పశ్యాంపశ్యం" లోనగుగ్రంథములు చదువఁగోరెదము, అవి యెల్ల నిందుసుదాహరింపవలసియున్నను, గ్రంథవిస్తరభీతిచే నందులకుఁ బూనమైతిమి, విద్వద్వాదము గాన నది యంతతో ముగిసినది, గాని యవిద్వద్వాద మింకను జాలుమూలములు లేక 'హితకారిణీ, మనోరంజనీ, పత్రికలలో దిద్ధబిద్ధడబిద్ధాదులవలనఁ బ్రకటింపఁ బడుచునే యున్నది. అందునుగూర్చి పీఠికలో సంగ్రహముగాఁ జర్చింపఁబడును. శ్లో॥ మూర్ఖాణాం పండితా ద్వేష్యాః" (భారతముశాంతిపర్వము...)

తరల॥ తనదు వాదము న్యాయ్యమైనను దైవవంచన కల్మి నెం —33
దునను మాఱకసారె దుమ్మును దూఱిగాఁ గనుపట్టు చో
ప్పనకు నక్రవి చింత నొందుచుఁ బోవు ప్రోవ యొకండునుఁ
గనక విజ్ఞుఁడు గాన నేవియొ గ్రంథముల్ గనుపఁతటన్.

తరల॥ తిరుపతిన్ మఱి వేంకటేశునిఁ దిట్టి యత్తఱి నెవ్వఁడో
*"పరశురాము" లటంచుఁ బద్దెము వ్రాసె నొక్కరుఁడు యుక్తమై

(అక్టోబరు 16 తేది, 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

ఉ॥ తామసవృత్తి వీడి యుచితస్థితి నిక్రమము నాలకింపుఁడీ
భూమిపులందఱన్ దునిమి పుత్త్రుల నాకపు మెట్లుఁ జేసి యు
ద్దాముఁడునైన భార్గవుఁడు తప్పినుమంతయు లేనియట్టి శ్రీ
రాములఁ దూలనాడితె పరాభవ మొందుట మీ రెఱుంగరే.

పరశురాముఁడు రాచపుర్వులఁ బట్టి నేలకు వ్రాఁయు ట
త్రటి మరెందుకు సంభవించెనో? తత్త్వమందో? యెఱుంగవే. ౨౩౪

మత్త॥ గోవు కోసము హైహయుం డొకకొంత కోసము చేసె నా
గోవిశేషపరీతుఁ బట్టుక కూలనేసెను రాముఁడున్
గోవు నా మఱివాడుగా నాఁగదే కోవిదుల్ పరికించినన్
దేవి? యెచ్చోట దానికై కడ తేర్చె రెవ్వరు రాజులన్? ౨౩౫

మత్త॥ మేము రాజుల మంచు కొందఱు మిన్ను ముట్టుచు వత్తురో?
నేము మేఁగతిఁ గాంచ నేర్తురు? చెప్పు మట్లను పట్టునన్
రాముఁ డుద్భవమందు నంతకు రాజు లేమయిరో కదే?
జామదగ్న్యకుఠారధారకు జాల్ముఁ దేమి యొనర్చెడిన్. ౨౩౬

మత్త॥ రాముఁడే యలరాముఁ డని రాజు లిష్టపడింతురో?
మేము చెప్పెద మాటఁ దేగతి మించి నిల్వఁగ నేర్చెడిన్?
ఏమియందువొ? వచ్చి బాపుల నేకి చూపితి మంబరో?
రామరాయ కవిత్వమందుఁ బరాభవం బని కూర్చెడిన్. ౨౩౭

మత్త॥ కాన నాతఁడు రామరావగుఁ గాక నామసదృక్షమా
దానిఁ బూని యెదుర్ప నేరఁడు దైవమంచితుఁ దాటచే
నీనఁగావలె భూమి యీవయి నింక నుండొక రామునిన్.
వేనిచో మనరాజు లూరక లేక లై చెడఁ గావలెన్. ౨౩౮

తరల॥ తిరువడిన్ మఱి వెంకటేశుని దిట్టు నింకొకరుండు గ
ర్వ్యఱను "రావణకుంభకర్ణ" లటంచు దుష్కమము దీటఁగన్.
అరసి చూచిన నిదియు వెనగ్గటియుక్తి రాముని శక్తతన్
జురిఁగె రాముఁడు పుట్టుఁగాపుత శూరుఁ డింకొకరుం డొగిన్. ౨౩౯

☞ ఆయాదర్బారు పత్రికలలోని ప్రతిపక్షి పక్షీయుల ప్రలాపముల
కెల్ల మేమిచ్చిన ప్రత్యుత్తర మీక్రిందనుదాహరించుచున్నాము.

(అభినవసరస్వతినుండి.)

"పండితాయతే".

శ్లో॥ భిత్త్వా సర్వా న్యరణ్యా న్యతివిషమలతా గ ధదుర్గాణి భూయో
యాయాస్తం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రియం బుక్కన్నై [illegible]రోతి

లజ్జన్తే హన్త మేనాం మదకరటిఘటాభేదసంఘట్టరూఢ
క్రీడాధారేయధారా మమ ఖరనఖరాః కింకరోమి క్వయామి.

(పండితరాజశతకం.)

శాఖాభిమాని భ్రాతలారా!

తగిన ప్రత్యుత్తరమును లిఖింపనేరని "పండితాయతే" గారి ప్రేరణముచే దిద్దభిద్దాదుల పేళ్లతోఁ దిట్టితిట్టి యానందించుమీ మహాయోగ్యత పండితరాయలు తప్ప నితరులు వర్ణింపఁజాలరు. "కృష్ణలీలాతరంగిణి" లోని బూతులు గోపురాదులమీఁది బూతులతోపాటు కోర్టువారు క్షమింతురని సంతసించెడిమీ సంతోషము కడు వర్ణనీయము, బోలెఁడు లక్షణగ్రంథము లుండఁగా దాని కీగతి పట్టినందులకు మీ రుంతటు మీరే యొప్పుకొనుటచే దాని యోగ్యత వెల్లడియైనది, కాశికను ఖండింప నేరక యేదో వెఱ్ఱిమొఱ్ఱిమాటలు వ్రాయుటవలన నేమి ప్రాజ్ఞులనూటరానియ వాచ్యవదనములతో మమ్ము నిందించుటవలన నేమి మీ "పండితాయతే" గారిలోఁతు విస్పష్టమగుచున్నది. సరియైన యుత్తరము స్ఫురించినచోఁ దిట్లతోఁ బని యుండదుకదా! కాశిక ప్రకృతము పఠనపాఠములలో లేదనుట పట్టిపిచ్చిమాట. విశేషములు తెలియఁ గోరువారు చూచుచునే యుందురు, సామాన్యులు కొందఱు లఘుకౌముదితోడనే తృప్తినంది సిద్ధాన్తకౌముదినే ముట్టరు. అంతలో దీనికిఁ గాని దానికిఁ గాని గౌరవము చెడదు. కాశిక నక్కడక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించిరని వ్రాసి దాని నప్రమాణమనుట యుక్తము కాదు, ఎక్కడ నివ్వదు దాసిని మనము ప్రమాణముగాఁ బట్టుచున్నారమో అక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించినది యుక్తమా! కాదా! అను సంశయము తేలవలసి యున్నది. అందులకు మీవారు పూనవలసియున్నది. కాశిక ననుసరించియే 'పదవాక్యప్రమాణపారీణు'లెల్ల వ్యాఖ్యానములను వ్రాసియున్నారు. అప్పటికి భాష్యమున్నను దీనిని వారంతగా గౌరవించుటచేనిది భాష్యతుల్యమని మేము వ్రాసితిమి, నైషధములో "ధయాన్" అను ప్రయోగమును యథాకథంచిత్ప్రథ్యమయిన దానినిగా వ్రాసిన మల్లినాథసూరిగారేమి స్వోపసర్గములుగా "హాఘూర్ధ్వా" సూత్రమునకు దాహరణములు చూపిన మహావైయాకరణశిరోమణి భట్టిమేమి మహోగ్రాండఱు హాస్టిదను లేమి మహావాదమును బాహ్రిగా బలపఱుచుచున్నారు, కాశికను గాని మమ్మునుగాని వారినిగాని తిట్టినచో

దిట్టిన వారినోటికంపుబయలువడునే కాని వాదము నెగ్గదు- నమస్యాపూర్తిం జూర్చి చెప్పదంటుశంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అందు దిద్దుబిద్దాదులచే బ్రాలుచేయించితిరేమి? నానావిధముల మమ్ముఁ దిట్టియు వేటాకరిని బొగడియు నెవరికి 'బ్రహ్మపట్టము, గట్ట నుంకించుచున్నారో వారివ్రాలే యందుఁ దగిలింపుఁడు- వన తెలియఁగలదు- ఏక కాలమునందు సర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేక పోవచ్చునుగాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు- మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడపదార్థః' అనిరాఁగూడదని యేపండితుఁడును బలుకఁడు- 'పండితాయతే,లుపలుప్త వింత కాదు "సర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థత్వోపలక్షితధర్మావచ్ఛిన్నే శక్తిః" ఇది నిరుపలుప్తసిద్ధాన్తము- గత్యంతరమేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టుటకేమాత్ర మేని వ్రాయుట యనవసరమే- అంతేవాసులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ దిట్టువారు మాకుఁ జేకూఱమి నింతటితో నివ్వటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖం ఛందానురోధేన"

ఇట్లు,
తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మత్త॥ ఆంతదనప్తను మావ్రతాపమహత్త్వమే యలరారుతన్
జింత నొందుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతిగాజుల మ్రోఁతతో
గొంతు బొంగురు వోవ రోఁజుచు గోఁకి కొంచు శిరమ్ములన్
మంతనమ్మునఁ గుట్రఁ జేయుచు మూర్తు రుంకుత మంబికా. ౨౪౦

మత్త॥ "చాల దీయవతార మింకను జాలలోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ డుదయింపఁ గావలెఁ జాల నందుల్కై తపం
బోలిఁ జేయుడుఁ మీరలెల్లరు నూగకే యిటు మ్రొగ్గుటల్
శీలవంతులు మెచ్చ్ఱ,,రంచును జెప్ప మంబరొ వారికిన్. ౨౪౧

తరల॥ పరశురాముఁడు రాజవంశముపైన వారొనరించె నీ
పరశురాము లటుల్ పౌనర్భవు ప్రాజ్ఞులెల్ల నెఱుంగరే
ఉరక తిట్టుట కట్టువ్రాయుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దటి ఘుటిల్లెను యుక్తి చెప్పమి తప్ప నత్పవి కంబికా. ౨౪౨

చ॥ కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద' లెద్దులు, మొద్దు, లంచు న
ద్భుపుఁదమ తెల్వి యంతయును శాశ్వతమై రవిచంద్రమోనభః

కుపదవు లుండునంతవఱకున్ వెలుఁగన్ గిలుకొంగఁ జూచ్చి రీ
కుపితులు గోఁకు పద్దెములకున్ దరి యంచును గాన మంచి కా ౨౮౩

తే॥ గీ॥ అన్ని తిట్లకు నాఁటి సహనమున, కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబ?
వారి మోముఁ జూచిన యంత వారిలోఁతు, స్వాంతమున కెక్కు కతన నానసమునీము.

చ॥ ఇతరు లెఱుంగు టెట్టు లెవఁ డేవని సేయును దానిగుట్టు తా
నతఁడె యెఱుంగుఁగాక భుజగాంఘ్రుల పద్ధతి నేఁ డెఱుంగు, నూ
ర్జితుఁడు మహోక్షుతో నయినఁ జేసెడిదేమి మహోక్షు పట్లి? నే
చతురుఁడు వీరి మెచ్చికను సత్ప్రథ* స్వాంతము దాఁచియేసుమీ. ౨౮౫

పోష్టుముద్ర	4 సెప్టెంబరు 1911 ఎగ్మూరు.	లైబ్రరీ సోమవారం

*... ఈవివాదమునుగూర్చికొంత వ్రాఁత చూచిన నాటి రాత్రి 27 తేది... మీ కాగితములు వచ్చినవి, ఈస్థితిలోనున్న నాకు ఒడలు పులకలెత్తెను, మహోత్సాహానందములు కల్గెను, నేనుకూడ ఇప్పుడు గుంటూరు రాబీలుండిన బాగుండును ...నాకు రీవీలు లేదు, .. కొప్పరపుంగవులు ఇకఁడ నవధానములు చేయుటలో అష్టావధానము పేరేగాని, లక్షణమింతేనియు లేదు, సమస్యలు ముందు చెప్పించుకొనుట... వ్యస్తాక్షరి లేదు... ఒకవేళ వివాదసభలు జరుగునేని ... అష్టావధానము ప్రధానముగా ముందు పరీక్షింపవలసినది, అందు వ్యస్తాక్షరి ముఖ్యతమము, వారి ఆశుధార గొప్పదేకాని ... వేలకొలది వర్ణ్యములు తిరుగుచున్న మామూలు దక్రివే గాని క్రొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈయూరనిచ్చిన కథ వారు చెప్పనే లేదు. ఇతరం వారి బాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుకవిత చెప్పింపవలెను. మాలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముఁడు, నాయానందమతనికిఁ దెల్పుఁడు. మీరా వారితోఁ దులగా వాదింప నేనిచ్ఛగింపను. గెల్చిన వచ్చెదు ప్రతిష్ఠయెంత? ఇఁక నీవాదము లేల? మీరు వదలుటయే నాకోరిక. శివరామశాస్త్రియు వలదు, వారెట్టి పాండితికలవారని;... నాటి వివాద స్వరూపము, బీజము, ఎట్టిది? ఆయూర నిరువాగులను బ్రిధాను లెవరు. యావదంశము మీరు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ బరమమిత్రులగు బ్రిష్టశ్రీ... గారిచేనయిన వ్రాయింపుడు... ఇంకను అచ్చులోను న్నరి కార్డుల్వ్రూఫులయినను వెంటనే పంపుదురుగాక. వే. ప్ర.

ఉ॥ వచ్చెడి పండితుం డెవఁడు? వచ్చిన వచ్చుత వచ్చి సత్సభన్
మెచ్చెడి పండితుం డెవఁడు? మే మఖిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చికవిత్వ మూఁతగొని పీఁకెదరంటఁ? దడాల్న మీన మీ
సచ్చరితుల్, వృథాసుదులు నైః చెదరంట? స్వవత్సు లంబికా. ౨౪౬

చ॥ ఎఱుఁగని యప్డు "మీరు కవులే" యని మెప్పిన తప్పనైఁపు మి
న్నెఱిఁగిరి మాన్యముం దెఱచు కేత డ వంతయు స్పష్టమయ్యె, నీ
శ్వరుఁ డొకసాక్షి మీ రున్నదుపు వద్దియులం దపు డెన్ని మీరు గూ
ర్తురొ మును పల్లె యెన్నియట మూర్తురొ యంబిక? నీ వెఱుంగవే. ౨౪౭

ఉ॥ పత్రికవారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమోడి మెచ్చు మా
మిత్రుల ఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటింపఁగ నెంచి మెచ్చు మా
ఛాత్రుని ఘోషయున్, గని ప్రశంస యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక నంపుతప్పిదము పండితమండలి నైఁపఁగాఁ దగున్. ౨౪౮

ఆ॥ వె॥ శక్తిలేక పూను 'సర్టిఫికేట్టు' లా,యువు లవన్ము లేకయును దమంతఁ
బెండ్లివేళ నిచ్చు పెద్దలదీవనల్, పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట.

క॥ అవసర మైన కతమ్మన, వివరించితి మంబ? ఘోషవిత మెల్లను నీ ౨౪౯
సవిధమున నెఱిఁగి యనృతము, దవిలించితి మేని నీవ దండింపఁ దగున్.

శా॥ ఖండింపంగలశక్తి యున్న యెడఁ గాకవ్యగ్రశీవ్యగ్రతా
ఖండాఖండక్రతివారకం బయిన యాకబ్బంబు నేరేనియున్
ఖండింతుర్గద, సోదరుల్ పృథగ వాక్ప్రౌఢూతి వోఁ గొట్టుకో
"నెండుంగండి, గ నేమొ దూఱుదురు మా కే మంతలోఁ బోయెడిన్. ౨౫౦

సీ॥ వారు మాటినకొలఁది నవారిగాఁగ, మాయశము లోకమునఁ బర్వమాడుఁ గీర్తి
కన్న సన్యలాభమ్ముల నెన్న పూని, లేదు ప్రాప్తశేషమ్ము నాలింపు జనని.

ఉ॥ అంతట నయ్యె వేసవరమం దవధానము వైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గ్రశించి పరిశీలన చాలక సారెఁ దప్పదుం
బుంతల వెంబడిం బడి ప్రభూతనయుల్ 'కడు రోయ దూయమా
నాంతరులై మఱేదియు సహాయము గానక కుందు వొందఁగన్. ౨౫౧

సీ॥ తలుపోరగామూసి వెలవెల్లమోముతో నుక్కు "శకోటి" మాదికుక్కు చూచు
తనయింటి యెదుటి కందలము రావేగవే యుక్కు "శకోటి", తలూపుచి వైచు
"పశ్య" వాదంబు 'స్వప్నపుము'లై 'యయ్యో' సంచోక్కు "శకోటి" నిరోద్యుగనుల
"కాశిక" నటుపాముగ ఆచెంగా 'హు' మ్మంచు నుక్కు "శకోటి" యండ్లురకకో ఊకు

గీ॥ కాశికను జూపి "సూకాస్లు" గకుక్కు మనుచు:, గోట్టి కిద్దురో యేమి నాకొంవదీని
యంచు నుక్కు "శకోటి" లో నటనటించు, నరన రాట్పురిత్రో వసేమరుగుతని

ఉ॥ "పాటిరి కృష్ణదాంటి" యని వాగ్వ్యయము న్మను సారెంజేయునా
కారణ మంతరంగము నగల్పగ వేమవరమ్ము సేం టెంటుల్
చేర భయమ్ముగ గొంకు మటు చేకుటంగ జెక్కంటిసేంత లెన్నితా
కూరిచి వ్యర్థులై చెడిరి కొవ్వరపుంగవివర్షు లత్తటిక. ౨౫౪

చ॥ సకలము నీమనం బెఱుఁగు సత్యవిదుల్ పలుమం బెఱుంగుదు
రిన్నకరము దేల్చి పూర్వమె మనీషిహితమ్ముగ ముద్రితంబునుఁ
బ్రకటితముం బొనర్చి సప్రబంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ బ్ర
వ్యకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బాత్రిజ్ఞులకుఁ బచియింతు మంబికా ౨౫౫

గీ॥ అంబ ? యంతకు మును చేసినట్టి చెట్ట, నేంత లోకతల వేమవరాత కాగ్రి
హారనత్పథా ప్రతూహ్యాహ మలవరింవఁ, బద్ధపాటు లింకొకతల వ వశమని ౨౫౬

ఉ॥ తప్పుడు తోత్రిపలన్ని యోమను దజ్జాలు దగ్ధము సేయ సంతతోఁ
గొవ్వర మూరకుండక ప్రకోపము చెంది* "రిజస్టరుత్తరం

---

*ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొవ్వరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ. కొవ్వరము-సంతమాగులూరు పోస్టు, గుంటూరుజిల్లా యొద్దనుండి. } (రిజస్టరుత్తరపు నకలు) బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటకవులకు కాకినాడ, & బందరు.

అయ్యా, మీరు ప్రకటించిన 'గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము', అను పొత్తను జూచితిని. అయ్యది 'సీ॥మాయమాటలకు సమ్మక హైన వ్యాఖ్యాత తులలేని వచ్చిబూతులకు బుంగ, అను మీ ప్రశవణానందము నందలి మాదునలిబోగము దాని వద్దను నకుదాహారణముగ నున్న దని చెప్పవలసివచ్చినందులకు జాలిపడుచున్నాండను. 'సత్యంవద' ధర్మంచర; అను వేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా నసంబద్ధములై

ఇప్పుడు కంపెఁ "నే" సాకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు సత్యమున్
దప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకరీ. ౨౫౭

న యసత్యవాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మానిమోగిశాఖను, ఈవిధము గనిచ్చవచ్చినట్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును, వినియోగించి, ఇట్టినికృష్టోద్యోగమునకు, మీమిత్రులంగూడ వినియోగించి వారిచేఁగూడ, అసత్యప్రకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదమున గాయానమంగలిగించితిరి.

2. ఏడనూ యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములనుబద్యములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకులేఖ వ్రాసి మాస్నేహమును సంపాదించుకొని పిదప మాప్రతిభయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచినహింపలేక వృథాభిమానులగుమీశాఖవారిదురోధములకుఁగూడ లోనై యనవసరముగ నానన చర్చయొకటి గల్పించి యస్మత్కృతోపకృతినేని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలుదువ్వి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు సభకు రాక సాకులుచెప్పి తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు వెంచేసితిరి.

3. అప్పటినుండియు విరామము లేనిమాయప్రాంతలకుఁ బూనుకొని మాఱుపేరులతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి న్యజనముచేఁగూడ నట్టివే కొన్నిటిని బ్రకటింపించి యంతతోఁగూడఁదృప్తిలేక "హితోపదేశము" అనుపేరునఁ గొన్నియనుచితములు వ్రాసిప్రచురించితిరి, అప్పడే మేము మీమీఁద గొంత చర్చ జరిగింపవలసియున్నను,ఎన్నటికేని మీతప్పలను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపమును బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటింతురను సదుద్దేశముతో గొంతకాలమును గతుపనెంచి 'జ్ఞానోపదేశము' అనుపేరునఁ గొన్నిపద్యములు వ్రాసితిమి కాని మా'జ్ఞానోపదేశము' మీకడఁ జెవిటివానిముందు శంఖ మూదినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీయ ప్రకృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు, నసత్యముల ప్రోవైనట్టియు. "గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము"ను, వ్రాసిప్రకటించితిరి, అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరువ్రాసిన యసత్యాంశములను వ్రాయించుకొన్న యసత్యపులేఖలను,నారాయణశాస్త్రులకముగా ఖండించి లోకమున సత్యమును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బ్రోత్సాహపఱుపఁ బడుటచే

ఉ॥ ఇట్టి వృథాప్రజల్పకులు నిట్టివదావదసార్వభౌము లై
నట్టి రసత్రిపాధికరణాన్యమ్మాదృశులైన కొప్రపుం

మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర మిప్పుడు తెలియఁజేయుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెనను దురుద్దేశముతో "గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము 87వపుటలో" కొప్పరపువారితప్పుతాఁతలు" అనుశీర్షికక్రింద నొక కల్పిత(ఫోర్జరీ) లేఖను బ్రకటించి, అట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసినట్లును, దానిప్రతిమీకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁబ్రకటించినట్లును, నొకయసందర్భపుఁగథఁ గల్పించి యుదాహరించితిరి, ఈమీవ్రాఁత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించునదిగానున్నది. అందులకై తగుచర్యజరిగించుట మాకుఁగర్తవ్యము కావున మీకీలేఖయందినది మొదలు 24 గంటలలోపల నాలేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపనెంచితిరో, ప్రతియెవ్వరివలనలభించినట్లు తెలుపనూహించితిరో వారిపేరుల నెఱింగించుచు, అట్టిమాయలేఖను మీరేయధికారముమీఁదఁ బ్రకటించితిరో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగోరుచున్నాఁడను, "అంతకింతైనది, ఇంతకెంతగునో" అనుసామెతకుఁ దారుణముగా మీవ్యవహారము పరిణమించుటంజేసి ముందుముందేమిసృష్టింతురో యనుభయముకూడ మమ్ముఁ జాలఁగా బాధించుచున్నందున నిట్టిచర్యలోనికి దిగవలసివచ్చినందులకై విచారించుచున్నాఁడను.

షరా :— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చికొనినదియే యగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోనియుక్తులతోఁ గాలముగడపక సదుత్తరము త్వరగ నొసంగుఁడు.

వ్రాసినది, ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వెంకటరమణకవి, తుడుపులు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 ఏఁబదియైదు (మక్కికిమక్కినకలు).	ఇట్లు, కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

☞ చదువరులారా:—

పై రిజిష్టరుత్తర మెందుకుఁ బుట్టినది, ఎందుకేమిటి సోదరులు

దిట్టల మీకు బాఢలుగఁ దెచ్చినశావక తారతమ్య సం
ఘట్టన మీరు పెత్తురు జగాన వచింపఁ గదమ్మ శాంకరీ. ౨౫౮

చేయునివని చేసినట్లు మీరు ప్రకటించినందుకుఁ బుట్టిన దందురా? అటు లేని వారిస్వహస్తలిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దిలకింపుఁడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొప్పరము. సంతమాగులూరు పోస్టు.

అస్మద్గురుమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామకుగు రామకృష్ణశాస్త్రివారి
పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. నమస్కారపూర్వకముగా వ్రాయు విజ్ఞప్తి.

"...కృథాహంకార లాంఛనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మీసమును దీయింతుమని ప్రతిజ్ఞ సేయునప్పుడును. "సింహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుఁగవులు కాకినాడకు వచ్చెదరా!" అనిన తిరుపతిశాస్త్రిగారు నివసించిన కాకినాడకుఁ జను నప్పుడును, కాకినాడలోఁ బలుసభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్న యెడల మాకు శత్రుఁడగువాఁడువచ్చి మమ్మెదిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞాపద్యములం జెప్పనప్పుడును, ఎంతకతినముగాఁ గాలుద్రవ్వినను నెదుటికివచ్చి శత్రువులు మార్కొనమిచేఁ గాకినాడలో సుకవిపండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప జయస్తంభము నాటి వచ్చినప్పుడును,......" చిత్తగింపుడు.

ఇట్లు, భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,

కొప్పరపు వేంకట సుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

☞ దీనివలనఁ గాకినాఁడలో—తి॥ వెం॥ కవులఁ బరాభవించినట్లు సోదరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్పష్టమే యగునేని దానినే విపులముగాఁ దెల్పు వీరివేరొక లేఖయొక్క నకలును బ్రచురించినమాకు సోదరులు రిజస్టరుత్తరము వ్రాయుటకర్థ మేమో? విచారింపుఁడు, "ధర్మ దేవత చేతనఁట? వీరఁట? ప్రోత్సాహపఱుపఁబడిరఁట?" "నాఽశ్లీలం కీర్తయేత్" "బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ" శాంతం పాపం, ప్రతిహతమమంగళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు".

ఉ॥ దానికిఁ దగ్గ* యుత్తరము తథ్యవచోభరితం బొకండు మే
మానరులన్ గుఱించి పెన నంపితి మయ్యది గాంచియున్ వృథా

(మారిజస్టరు జవాబుయొక్క నకలు.)

*శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయ వెంకటరమణకవులకు.

అయ్యా,

29-7-13 సం॥ తేదీతో నొకటియు, తేదీలేకుండ వేఱొకటియు మీరు మాపేర వ్రాసిన రిజష్టరుత్తరములకు జవాబు వ్రాయునది యేమన ?

(1) మీరిజష్టరుత్తరములోని సంగతులు యథార్థములైనవియు, నమ్మఁదగినవియుఁ గావు,

(2) మేము ప్రకటించిన 'గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము'లోని సంగతులు సర్వమును సత్యములైనవియే గాని యందసత్యము లెవ్వియును లేవు

(3) మా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, అను చరిత్ర గ్రంథములోని సంగతులు మీకప్రతిష్ఠ కలిగింపవలె ననుదురుద్దేశముతోఁ బ్రకటింపఁబడినవి కావు, అవి లోకమునకు సత్యము వెల్లడిచేయు సదుద్దేశముతోనే ప్రకటింపఁబడినవి,

(4) తక్కిన మీరిజష్టరుత్తరములోని సంగతులు ప్రస్తుతము జవాబీఁదగినంత యవసరము కలవిగాఁదోఁపవు. 'మాగుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము 87 వ పుట మొదలుకొని "కొప్పరపువారి తప్పువ్రాఁతలు" అను శీర్షిక క్రిందఁ బ్రచురించిన లేఖ "ఫోర్జరీ" కాదు, మీరొక గృహస్థునకు వ్రాసిన లేఖయొక్క నకలునుబట్టియే "మక్కీకి మక్కీ"గాఁ బ్రకటింపఁబడినది,

(5) మాకీర్తికి భంగమ్మును, మాగౌరవమునకు హానియు, మారాబడికి లోపమ్మును, మాప్రతిష్ఠకు న్యూనతయుఁ గలుగఁజేయవలె ననుదురుద్దేశముతో నసత్యములును జుగుప్సాకరములు నగు సంగతులు గద్యపద్యోభయ రూపంబులుగాఁ బెద్దమనుష్యులయెదుట వినిపించినందులకును, సంపన్న గృహస్థుల పేర నటువంటి సంగతులనే పదిమందికిని వినిపింపుఁడనికూడ వ్రాయుచు మీరు వ్రాయు వ్రాఁతలకును, మీమీఁదఁ గ్రమమైన చర్య జరుపుటకు ముందాలోచించియు దానిని జరిత్ర గ్రంథమగు 'మాగుంటూరిసీమ'లోఁ బ్రకటించి దాని సత్యమును లోకులకుఁ దెల్లము

గా నలవారు *తప్పనుడికల్పన లెల్లెడఁ జేయఁ బూని రెం
డేని యథార్థగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే. ౨౫౯

☞ చదువరులారా:—

పై నుదాహరించిన రిజష్టరుత్తరపుఁదుందుడుకుప్రసంగము వేమవరావధానమునకుఁ జాలనిటీవలిది, ఇంకను నిట్టి వెన్నో జరగవచ్చును, ఇఁక నీచరితము ముగించుచుఁ జరిత్రాంశమునకు మాత్రము సంబంధించిన పద్యములు గొన్ని వేమవరావధానమునుండి యుదాహరించెదను.

గా వినిపించిన పిదపనే చర్య జరుపవలెనని తెంచి ముందుపని ముగించి ప్రస్తుతము మేము ప్రయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజస్టరుత్తరము వచ్చినందున దానికి జవాబుగా నీయుత్తరము వ్రాయుచు నదరు విషయమై క్రమమైన చర్య జరుపఁబోవుచున్నామనికూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁ జేయుచున్నారము,

చిత్తగించవలెను.

(సమ్మతిని)(1) దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి,
(2) చెళ్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి, } శతావధానులు { బందరు, భైరవప్రెస్సు.

15-9-13.

---

*డి 27-10-13 న॥......

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు వకరిజస్టరునోటీసును 24 గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియడల మీమీద డామేజి లేవదమగునని నదరు నోటీసులో వుదహరించినట్టున్ను అందులకు మీరు సోదరకవులను క్షమాపణకోరినట్టున్ను మాచుట్టుప్రక్కల గ్రామాదుల్లో విశేషవాదుక కలుగజేసినారు అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యెరిగివుండి మీసామర్థ్యతను గుర్తెరిగి యుండుటచే అందుల నిజానిజములు ప్రత్యేకంమీచేత వినగోరి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను. దివ్యచిత్తముకు తేవలెను

విధేయుడు, వసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రాలు.

ఇందుఁ దుట్టతుద నుదాహరింపఁబోవు శ్లోకము, నాఁటి యవధానమునకు మంగళశ్లోకమని యెఱుఁగఁదగు. ఈయవధానమునకు సంబంధించిన విశేషములు సమగ్రముగాఁ దెలియఁగోరువారు దానికై ప్రత్యేకించి యచ్చుపడియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధానమునందే చూడవలెను. దానివెల పోస్టేజీతో రు 0-14-0. (ఇది 200 పుటలు గలది.)

వేమవరాగ్రహార శతావధానము నుండి.

ఉ॥ చెన్నపురంబుచేనె సుకచెన్నుఁడు, వేమవరంబు నేఁడ హా?
చెన్నపురంబుగాఁ దొడఁగెఁ జెన్నయగారియు దారతాప్తిచే
నెన్నివధానముల్ సలిపి యేమిఫల? మిట్టువంటి యన్నదానో
న్నతి యిట్టితృప్తియును నెందొకటన్ గన మో మహేశ్వరీ. ౧

శా॥ ఎందఱు పెద్దలన్నిలిపి? తెందలపాదరజంబుచేత ని
మ్మందిరముల్ పవిత్రికరిమున్న నించితి? వెంతమంది నా
నందమునందు ముంచితివి? సభ్యులు గొంద ఱదేమొ కాని నీ
కెందఱుగ నాఁడుపారఁటి? యునీ? యునీ? యానిశతావధానమా ౨

ఉ॥ అన్నము కోస మూముడల కామడ లేగిడి కాలమన్న నో?
"సున్నయ పాళి" యయ్యె నినుఁ జూచుతలంపునఁ జేసి గాక యీ
యన్నతు లింద ఛిట్టి క్రియ సుక్రౌటఁ గ్రిక్కిటియంగ నేల? మా
యన్న? శతావధానమ? కృతార్థమవైతివి వేయు నేటికిన్. ౩

తే॥ గీ॥ "భాగి" పదమిచ్చుటికిఁ బుణ్యభాగియయ్యె
"చెన్న" పదమిచ్చుటికి నుతిం జెన్నుమీఱె
వేమవర మగ్రహారంబు హేమవరపు
నగ్రహారంబుగా మాఱె నంబ? గుఱుదు. ౪

చ॥ జననపులగ్నమందలను శక్రగురుండును శుక్రుఁడున్ గుజుం
డును నలరాహువున్ సను ఘనుం బొనరించెడినంతె కాని యే
మును సుకపత్క్రితీశ్వరుఁడనో "తిరప" య్యయు సుక్రౌ పేటి తెలా
యన ఘుకవిగ్రహంబులు గ్రహంబులు గర్వము జేయు ప్రజముల్. వెం॥ శా॥

సీ॥ మరల నెప్పుడు మీరు మాకు లభింతురో వందనంబయ్య? విద్వాంసులార?
మంచిపద్యములు క్రమ్మఱ వినుటెన్నఁడో జోహరులయ్య? ఆశుకవులార?
కన్నులు చల్లఁగాఁ గాంచుటేనాఁటికో మిముఁ బ్రణామముల్ మిత్రులార?
మరల నెన్నఁడు కనంబడుదురు మీరన్నిరు మీకు మంగళ మాయమిత్రులార?
తే॥ గీ॥ మరల మాచేత శారదమాన్యచరిత, ఉరకయెన్నఁడు చేయించునో? శతావ
ధానమా? దివ్యకీర్తి కథావిధాత్ర, ధానమా? నీకుఁగూడ వందనములమ్మ.

సీ॥ విశ్వజనీనుండు వితతభాగ్యుండు భా, గ్యనవ్యపాయుండు చెన్నయ్యగారు
పరమసాధువు పేర్పు చెలువు వంశాంభోధి, చంద్రముఁడైన శేషయ్యగారు
యజ్ఞోపవీతాన్వయాంభోధి కబ్జుండు, వేంకటాచలపతి వితతయశుఁడు
భాగి వంశ్యుండు వెంపటివారికిం దత్తుఁ, డైన వెంకటసుబ్బయార్యవరుఁడు
గీ॥ అశ్వమేధంబొ? రాజసూయంబొ, సత్ర, యాగమో నాఁగ నవధానములపలిచిరి
సాటి వెల్నాఁటివారును సాటిలేని, వారు వారికిఁగూడ నావందనములు. తి॥ శా॥
గీ॥ ఇతరశాఖయటంచు లోనెంచుకేని, భేదమెన్నక ననుఁ దద్దఁ బేర్మిఁ జూచి
గౌరవించినమి మ్మెన్నఁగలనె యేను, సర్వవములార? వెల్నాఁటిచతురులార?
చ॥ తిరుపతి యేస్థ గాఁగ గడిదేఱిన శిష్యు లనేకు లొప్పసైఁ
బోరిఁబోరి రోఁజూచుఁ దనదుపొంతను బెబ్బులిపిల్లలట్టు చూ
పఱులకు దోఁపఁ గేల నుకపాటిద బెత్తముఁబూని వేంకటే
శ్వరుఁడు శతావధానమను "సర్కసుఁ" జూపెసిఁ జూడుఁడో బుధుల్.
వెం॥ శా॥
చ॥ తిరుపతి వ్యాఘ్రమై బయలుదేఱిన శిష్యులు గున్న యేస్థలై
పఱలఁగఁ దేఱఁగాఁ దగినవారలు బెబ్బులిపిల్లలెల్లమా
రు రు కవిపురుర్కరమ్మ లయి తోఁచఁగ వేంకటశాస్త్రి వీరకే
సరిగ శతావధాన మను "సర్కసు" చూపితివమ్మ శాంకరీ. తి॥ శా॥

సీ॥ "కాసుచొప్పన నింతగా నార్జనము చేసి; తెంతదెచ్చినను మాకింత లేదు
గడగడలాడి నిల గానఁగా నేతెంత్రు, గానఁబోయిన మమ్ము గాంచు టరిది
ప్రీతితో నీకు నర్పింతురెంతైన మా, కింత యిచ్చియు నెంతు రెంతో యనుచు
సేవించి నీకు వాంఛితములిత్తురు సేవ, గావించినను మాకుఁ గాసు నీరు"

గీ॥ అనుచు మునుపెన్నఁడో యాడినట్టి మాట, కన్యకాత్వంబుగూర్చి సిగ్గందఁజేసి
తైన నేమయ్యె నీయుత్సవాదికమ్ము, లీవ కైకొమ్మ? యో వెంకటేశ దేవ.

ఉ॥ కాశికనుండి యొందెడకుఁ గాల్గదలింపనివానిఁ గాశివి
శ్వేశుని దెచ్చి యొక్కమెడ నింటికి దాపున నిల్పె నద్యశో
రాశి భవత్పితామహుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు; తిర్పతి వేంకటేశ సూ
రీశుల నీవు తెచ్చు టది యేమి విశేషము చెన్నయాగ్రణీ. వెం॥ శా॥ ౧౨

ఉ॥ ఎవ్వరునిట్ల గ్రహించిరో బుధేంద్రులు రాజులయొద్ద వారి పే
రివ్వసుధన్ జెలంగునటు లెంతయు నోమిన చెన్నయాదులం
దెవ్వధినేనిఁ జేర్చి భరియించుచు మేల్ నిరినింపుమమ్మ మా
యవ్వరొ? యింక మాకు నెలవా! యలవేమవరాగ్రహారమా. తి॥ శా॥

సీ॥ ఎక్కించితిరిగదా? యేగుచో మేనాల, సర్వతస్స్వస్తివృష్టి నందులముగ
పట్టించితిరిగదా? బ్రహ్మరథముఁగూడ, స్వస్తివాచన పురస్సరము గాఁగ
కల్పించితిరిగదా? గాఢోత్సవమ్ముల, వారాంగనా కదంబములతోడ
తాల్పించితిరిగదా? తలలపైఁ బాదర, జంబు నాబాలవృద్ధంబు గాఁగ
గీ॥ ధరధిమాన గ్రహావేశ ధూమధూపి, తాఁత్రవరాజక గర్తపురాంతర స్థి
తాత్మపద్ధతి పత్సూనుయానుసుజన, సంకలిత నిత్యమూర్త్య, అసన పుఁజర్ప.

సీ॥ పాదరజం బానపడక, యూరక వంక, వంక దండము పెట్టువారు లేరు
"బ్రాహ్మణత్వం బాడిపడ్డదే యాకసం, బందుండి" యనుమాట లెందు లేరు
భక్తిసారస్యప్రవృత్తి సత్త్వారిత్వ, మలవడకున్న బ్రాహ్మణులు లేరు
పరమపాతివ్రత్య పరిపాకగరిమఁ జై, న్నెనలారకున్న గేహినులు లేరు
గీ॥ ఒక్కపద్ధతి దౌర్భాగ్యముండుఁగాక, అదియుపానదుపాయ నంపదకు నెడుగు
దూరగులెటులంగరకట? నీస్థారుసుకవి, వినుతసుఖధామ రంగొండవీటిసీమ.
వెం॥ శా.

సీ॥ పియింటఁజూచినఁ బ్రాణికంబుగఁ జేతి, జిడ్డుబాయని మంచిగడ్డపెరుగు
పిపాలంబరసినఁ గాపుటాంధ్రు దరించు, పలుకఁబాలిన చాలు పంటచేలు
పిబావిఁగనుఁగొన్న 'సేబా'ననఁగఁజాలు, నమృతంబుతోఁ బోరునట్టినీరు
ఏగాఁతు చూచిన నింత లంతలు గూడఁ, బదధూళిఁ దలఁ గోరుభక్తివారు

గీ॥ బ్రహ్మశబ్దంబు దాల్చిన పాదుదండి, కుజనులను దాల్చు పద్ధతికా అకుఁగాదె
పాదరక్షలు దాల్పంగ వలయు నీకు, విధ మెఱిఁగినావు మఱి కొండవీటిసీమ.

తి॥ శా॥

☞ ఈయీపద్యము లేయేసందర్భములఁ జెప్పఁబడినవో యాయాసందర్భములకు, వేమవరావధానము చూడఁదగు.

మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమస్సుకవితే భద్రం పదేభ్యో నమ
స్సాకారః కాల్పనికోత్తమాయ మనసే వృత్తాని వో వందనం
అస్తు స్వస్తి శతావధానవిధయే విద్వజ్జనా యాంజలి
ర్యుక్తాయుక్త వివేకినే సుకవితా సారస్య సంగ్రాహిణే. ౧౭ తి॥ శా॥

గద్య

ఇది శ్రీకింకరీంద్రఘంటాపంచానన, విద్వత్కవి, బాలకలానిధి, బాలసరస్వతి
శతావధాని, తిరుపతి వేంకటేశ్వర సంకలితంబును
అనృతపర్వత దంభోళినమ్మితంబును నగు
గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

శ్రీవరదేవతార్పణమస్తు.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

ముఖ్యముగా దిద్దవలసినవి.

పుట.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.
13	20	పంక్తి పూర్తిగా తొలఁగించి 19 వ పంక్తి తుదను, రే, అను నకారము, రో, అని చదువఁదగు.	
27	14	అగు	అగ.
30	4	ఉద్దడు	ఉద్ధతు.
31	26	నుపఁడగ	గనుపడఁ.
32	4	ఉవ్వెత్తుకా	ఉవ్వెత్తుగా.
41	13	జయిం	పయిం.
68	1	చుఁబండ	చుబండ.
68	16	దశ్భ	దర్భ.
68	20	బాబు	బాటు
71	6	చూర్నాల	చూర్ణాల.
72	17	హాషా	భాషా.
75	9	మదక్యసో	మదోక్యసో.
102	2	గలఁగ	గలంగ.
103	16	హేహేబు	హేబు.
103	25	భీషో	భీష్మో.
105	1-3	పంక్తులలోని, శ్లోకము, సీసము, ఇవి శ్రీకృష్ణాచార్యులవారి వారివని తెలియఁగఁదగు.	
111	16	సత్వ	స్వత.
112	7	వ పంక్తి, సీసపద్యము తుదివఱకును గల భాగము, జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రులవారిది, సమాప్తి ద్యోతకముగు— ఇట్టిగి టు, సీససమాప్తి యందుఁ జూచుకోఁదగు.	
112	26	వేశాదు	వేఱుకాదు.
116	8	వచ్చినే	వచ్చిన్నే.

ఇంతవఱకు స్థూలదృష్టిచేఁ బ్రధాన గ్రంథభాగమునఁ జూపిన దిద్దుబాట్లు, గీటుక్రిందఁగూడ నిట్టిస్వల్పలోపములు గలవు, సవరించుకొనఁగోరెదము, ద, డ, న, స, ష, వ, -, అ, ఁ, ం లోనగు స్వల్పవ్యత్యాసములు మీరే సవరించుకొనఁగోరెదము, మఱియు 52-101, పుటలలోని, స్వాగతపద్యములు చదివిన వారెవరో బాలకులుగాని, రచయితమాత్రము, అచార్యశ్రీ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి యని చదువరు తెలియఁగుదురుగాక.